

Σαε̃τε Σρε̃ινη.1.

PB
1201
G3
v.1

Βα̃ιτε δ̃τα̃ κ̃ια̃τ̃
κο̃ν̃ν̃ρα̃δ̃ η̃α̃ σ̃α̃ε̃δ̃ι̃τ̃ζε

Digitized for Microsoft Corporation
by the Internet Archive in 2007.

From University of Toronto.

May be used for non-commercial, personal, research,
or educational purposes, or any fair use.

May not be indexed in a commercial service.

ζαε̇ε ζρε̇ιηε—I

Σαε̃τε Σρε̃ινη.1.

ΔΙΣΤΥΘΕ ΤΟΥΔΙΣ ΟΙΡΕΔΑ̃ΤΑΙΣ

1919

554900
11.12.52

AR N-A ĘUR AMAC

TO

CONRADVS NA ΣΑΕ̃ΟΥΙΛΞΕ

1 mDante Δ̃τα Cιια̃

PB
1201
G3
v.1

ΡΕΔΗΓΙΔΟ.

Σεο αἰαῖβ τοῖαδὸ να ἡοομόρταρ ιτεαρῶα αἡ
Οιρεαάταρ α 1919. Ὑαινεαηη να ηαιρτιῶε λε ρταιρ
ιρ αεῶλ, λε εῶλιηῶεαάτ ιρ εαλαῶαηταάτ, λε ρεαλλ-
ραῖηηαάτ ιρ ιτερῶεαάτ, λε ρεαδρῦαῶῶ ραοῡαη αη
ῖοβῦηη, λε αῡρραῖβ τιοηηραῡη ιρ λε ηῶῶῡῡ εηε.
ἡαεῡε ἡῖεηε αη τεηῶεαλ το αεαῖαῶ το'η ἔηηαῖαάτ.
ἡο ὡαῡαῖῶ ῖε ἡηε να ἡῖεηε ἡο ἡαεῶεαλταάτ
ἔηηεαηη ιρ ηῖορα ῖηα, ιρ ἡο λεαηαῖῶ ηῶῖρ-αῡηῶ εηε
ῶά ῖαῖηαη ε το ῖεῖρ ηαῖρ ηηῡεοῡαῖῶ να βηαῶαητα
αῖραηηη.

Éirim.

Leatánac

Ármáda na Spáinne Manannán Mac Uir .i. m. Ó Uirain. 1
Na Sabáta a Úein Hannibal Cannae .i. Máire Ní Cinnéirde. 15
Uraoiúe Éireann Caimóir .i. Seán Ua Ceallaiú .i. Sceitú. 28
Cábta Na hAclaintice Tóitín .i. Seán Ua Ceallaiú .i. Sceitú. 43
Cao d'Éadaraíde Úéanaíú Leir an Móin Capn Bán .i. Seán Ua Cúgáin. 62
Comaoineacú An Stiuriceacú Stuanóda .i. Peadaar MacFionnlaoiú. 71
La pléiade Domnall .i. Domnall Ó Corcra. 89
Scriúinní Alfreo de Murret Snaoirín .i. Uí Nic Úonncaóda. 125
Teagarc Kant i oTaoú na mÚreit Riaccanac Capn Bán .i. Seán Ua Cúgáin.	137
Cúrraíde Iarcaiú i nÉirinn Iarcaiúe .i. Pádraiú Ágar. 148
Sean-Ceól na hÉireann Píobaiúe an Cúil .i. Seán Ua Ceallaiú .i. Sceitú. 158
Sean-Ceól na hÉireann Criaftiúe .i. Úonncaó Ua Uirain. 163
Mo Móio, 7p. An Óin .i. Peadaar Ua hAhhraacáin. 183
Sceat Luan na Cárca, 7p. Úomnall na Cárca .i. Úomnall Ua Concúbaí. 189

ΑΡΜΑΔΑ ΝΑ ΣΠΑΪΝΝΕ.

“ Putat enim, qui mare potitur, cum rerum potiri.”
Cicero, Ad Atticum x. 8.

“ To be master of the sea is an abridgment of a monarchy. . . . We see the great effects of battles by sea; the battle of Actium decided the empire of the world; the battle of Lepanto arrested the greatness of the Turk. . . . Surely at this day with us of Europe, the vantage of strength at sea, which is one of the principal dowries of this kingdom of Great Britain is great, both because most of the kingdoms of Europe are not merely inland but girth with the sea most part of their compass; and because the wealth of both Indies seems in great part but an accessory to the command of the sea.—Bacon: Of Kingdoms and Estates.

Τά βρεῖν ἄστυ τῆι ἕδαθ βλιαθῶν ἀνν ὁ ρερίοθ ἀν
Ὑακύνᾳκ ἢα ροκαῖλ ρῖν ἑυαρ; ἄστυ τάρῶ κομ ρίορ ἢοῖου
ἄστυ βίοθαρ ἀν υαῖρ ρῖν. Ἰο δεῖμῖν ἢί ρῖυῖ ἄσῶμ
λε ὑέανᾳθ ἄκτ κυῖννεαῖ ἄρ ἄ λᾳν ρᾳμῖλοῖοῖ εῖλε ἑυῖ
ρῖρῖννε ἀν ρεῖῖλ ἄ δεῖμῖνῖυῖῶθ ἢ Ἰῖῖῖῖ. Νυαῖρ ἑαρβᾳν
ἀν Ὑακύνᾳκ ἄ ρῖακτᾳναῖῖε ἢρ βῖ ρέ ὑο Ἰᾳρανα ρορῖλάμᾳρ
ἢα ὑῖρῖρῖῖῖ ὑο βεῖτ ρᾳ ἢ-ἄ λᾳμᾳῖθ ρέῖν ἢί ρᾳῖθ εοῖαρ
ἄρ βῖτ ἄῖῖε ἄρ ἑᾳτ ἑρᾳρᾳῖῖῖῖῖ, ἄρ ἑᾳτ ἢα ἢῖῖε ἢό ἄρ
ἑᾳτ ἢυκῖλᾳν. ἑοῖρῖ ἑῖρῖμ ἄῖῖνε ἑᾳρ βᾳρῖρ βεῖτ ἄῖῖε,
ἄμῖτᾳῖ, ἑῖῖῖ ρέ Ἰο ὑῖανῖῖᾳῖτ Ἰῖρ ὄῖ ὑῖρῖρῖῖῖ ἄ Ἰεοβᾳθ
ἄ ἑῖρ ὑῖῖῖῖῖῖ ρέῖμ ἄστυ ρᾳῖῖῖῖ, ἄστυ ὑᾳ ἢβεᾳθ ρέ ὑο
ἢῖᾳθ ἄρ ἢῖῖῖῖῖῖ Ἰᾳρανα ἑοῖρῖῖῖ Ἰᾳν καβῖλαῖ ὑῖῖῖῖῖῖ
ἄ ἑοῖμεᾳθ ἢ Ἰκοῖῖῖῖῖῖῖ ἢᾳρῖθ ρᾳῖῖῖ ἄν ἢᾳ Ἰο ἢῖῖῖῖῖῖῖ
ορῖῖᾳ Ἰο ἢῖῖῖῖῖ. Ὑῖῖῖῖ ὑῖῖ Ἰᾳν ἄοῖ ἄῖῖῖῖ. Ἀῖ
ἑοῖρᾳῖῖ ὑο ὑῖῖῖῖῖ ἢῖ ἄῖ ἢῖῖῖῖῖῖ Ἰᾳρανα ρῖᾳῖ,

A

cablais láirpe, pé aca cablais namlonz mbeas iad nó cablais na long cata ir na curróirí cata ir nua déanao. Caithear a domáil, dá luigeao átar cuireann pé orainn-ne, zo bfuil an lá leir an mDreacaim zo dtí ro, agus do péir zac don dealraim zo mbeid, zo lá an breata. Zac don tír a cuir ma hasaró, an ffraingc, an Spáinn, an Tír ró Cumn, an Gearmám féin, tá buairte as an mDreacaim mórí orca zo léir; agus ir léir nac le méio a rluaidhte fuairí sí an buao orca acé le calmacé agus le fúmneam a curó máirnéalac agus le feabur a curó long cata.

Ir znáacé linn, ó n-ár n-óige, a élor sur le Sarana forlámar na bfairrge: ní heol do zac éinne, ámtac, cionnur a fuairí sí an forlámar ran. In ainmíir Eilir ir ead bí ainm Sarana zo háro an céao uair tré feabur a zníomárcá i scúrraid cozaró ar an bfairrge bfairring. Ir le linn Eilir beic ma bampiozaim uirce a cornuiz Sarana ar diancomrac a déanao cum reilbe na bfairrge a baint amac dí féin. Tá fíor as an domán cionnur o' éiriz léi, cionnur a muz sí buao ar an Spáinn, agus cionnur a milleao agus a creacao an tír rin i dtreo tar éir romnt bliadán nac raib mnte, acé rcáil tar mar bí roime rin.

Ir deacairóimn-ne a tuizrint, agus a luigeao rpéir a cuirtear ra Spáinn fá lácair nac faoa riarí ó bí sí ar an dtír ba mó comacé agus rairóhear ra domán bmaonac. Dála zac tíre eile níorb' faoa do lean péim agus raémur dí agus ní fuil mnte anoir acé rcát ruarac feacár na tíorca móra acá as riarao an domán. Acé má 'r é acá romáinn rcnúduzao a déanao ar feancur na Spáinne ra treanainmíir ní feárrí ruo a deanfaimíir 'ná dearmáao a déanao ar Spáinn na hainmíre reo agus ar an micár ma bfuil sí agus ár n-aizne a tabairt zo hiomlán don trean-Spáinn. Acé ar noóiz ní féadaimíto zan tromcporibe beic orainn agus a luatac a rcar an comacé agus an rairóhear le n-ár reancaraio agus zo mórmór a ráo sur ar uair mórdacá na Spáinne o'fár comacé Sarana.

An té sup dóig leir supab ionann Spáinn na haimpíre reo asur Spáinn na reanaimpíre ír deacair do a tuigimic an reannas a bíod i gcroíde sac Saranais íomí comáct na Spáinne ran rémas haoir véas. Asur so veimín níorb iongnas an reannas ran. Bí an Spáinn fá réim asur fá macmur an uair rim; bí garcaet asur éirim aigne as a luét ceannair; bí cródaet asur calmaet as baint le na raigíuíní, bí ainm a curd cablac in áirde de bárr gnómárcá na máirnéala i sac Lepanto, bí raróbrear asur íolmáitear an domáin nua as teact írteac i longab Spáinneaca so dtí sac cuan i gcroícaib ílilb II. Bí riasalgar na Spáinne asur a cróca eile fá ílilb réim, ruo a tusan comáct ear bárr o' don tír, ar fead tamail ar don cuma.

Nuair cuiread ílilb II. ina rígar an Spáinn i mbliadain 1553 d'féadfaide a ríad sup aige a bí an oigreact do b'fáirínge ír ba comáctáige ír ba raróbre dár fásbad as don rígar ná as don impíre riam so dtí rim. I dteannta na Spáinne réim bí reilb aige ar Náirlí, ar an Sicil, ar Milan, ar Franché-Compté asur an na Státaib íoctaraca ran Eorair, ar Tunir, ar Oran, asur ar a lán áiteac nac íad ran Áiríic, ar na hoileánaib ílilbineaca asur na Malúcais ran Ária. Act bí cróca ní ba raróbre 'ná íad ran réim fá n-a rmaet. Bí reilb ra domáin nua aige ar Mexico asur ar Perú, ar an Spáinn Nua, ar Chilí, ar Hippamola asur ar Cúba.

Ír ríor nárb féoir leir munntear na tíre ró Tuinn a tabairt fá n-a rmaet dá dícealláige cuir ré cúige, act i noíogal ar ar cáil ré ra tír rim sac ré reilb ar an bpoirtíngeal asur ar a crócaib lionmára íaracta ruo i mbliadain a 1580.

Cítear dúinn ón méid rim tuar nárb féoir comáct asur raróbrear na Spáinne a fáruasad ran rémas aoir véas. Asur ruo do b'feair 'ná ran réim na rtaic móra eile bíod as dul i gcomórtar le n-a céile i gcúirraib cogair bíodar so léir tré n-a céile de bárr bhuigean asur acann ra mbaile asur ní raib ionnta act rtaic ruaraca reacar ríogact na Spáinne. Bí an oiread ran

laige agus meadtaeta ar an bhfairingse de dhearcuib
 impiream cheroeam ná raib don fonn cata uirte. Níor
 sháda don eagla beir ar ílilb, leir, roim an ngearmáim
 ná roim an iodaíl ná roim an bhrólam. Bí an iomarca
 carad aige ionnta cum féadaint éuige ná béad don
 earcáirdear roir na tíoréuib rim agus an Spáinn.
 Maroir leir na Turcais, náir deim cablac na Spáinne ní
 ba mó cum buadaint ar a fluaigtib i gcas Lepanto
 'ná cablac don rtaic eile? Tar éir an cata ran ir as
 oul i laigead a bí comáct na Murratman ran Eoirip
 agus ir don Spáinn bí cheroeamaint an buada as
 oul.

Tá bhrígh rim níorb iongnad sup shab uabair agus díomar
 Ri na Spáinne. Tuig ré so dianmait so raib uain aige
 ar impireact móir bhairring a cup ar bun a béad ní ba
 comáctaiige agus ní ba fáidbhe agus ní ba fearmáige 'ná
 impireact na Rómánac ran aimpir analló. Ruo eile
 de: fear anérbáibteac bí ann, fear a tug curó mait
 dá fáogal as diantrioir ar ron na heaglaire. Mar b'
 ádmaraige an traogal é, na rtaic írotertúnacá so
 raib ré as cup ma scoimne i gcúrraib cheroim b'iaó na
 rtaic rim a bí as millead agus as chreacá na Spáinne
 i gcúrraib cogair agus tráctála. Nuair éirigh munntear
 na Seact gcúige i scoimne ílilb de dhearcuib éruadála a
 luét ionair, lapadar mar dhéarfairde, polur domúcta a
 éuir choirde na bhrotertúnacá tré teme i ngac tír i
 roim na heóipa. Ní raib don áiró as ílilb ar na íroter-
 túnacáib ar dtúir: íl ré, níó nárb' iongnad, ná bead don
 bheir aca ar fearam i bpad in asair a fluaigte deag-
 gleárta deagmaruice, act bí breall air. Da gearr
 sup cuiread in iúl dó náir bhurur cup ofiacáib orca
 géillead dó; pé locta bí le fágail orca nárb feroir
 meadtaet ná rradántaet a cup i na leir agus sup
 túirce leo an bair féim ná cheroeam agus maáaltar
 iaracta.

So mórimóir ir ó Sarana ofoghlunn ré ceact náir
 caicnig so romait leir: dá luigead mear agus cion
 atá asainn ar munnctir Sarana caicrimio a domáil so

b'puit críódaict a n'óbtain ag baint leo. Ái n'óbtá n'í
 féarfarde earbaird m'irniú a cúir ina leit ran rémáó
 naoir óeas. I' annran a téigóir máirnéalaig Sapanas amac
 ar an b'fai'pse i loingearaid comáctaca ag creacáó agus
 ag arsam long ótráctála i' críóca n-iarácta na Spáinne.
 I' iomóa áiréac b'neas álunn lán de féosaib luacmára
 i' o'oir i' o'airgead gléite glémeac bíóó ag teact ó
 tíoréaib paróóne áimeica agus ária a gabair le neart
 lám agus le gliocar aighe. Óa n'óeanaoír amláó m'oiu
 érócfaíde marí fo'gluóctib fairpse i'ao: áct bí meaf agus
 cion ag a munn'irí féin o'ra an tráct ran, na "Gallant
 sea-dogs of Old England." I' uata ran, i' rcoil g'aoai-
 óeacta agus oúnmarb'ca o'fo'gluim Sir Francis Drake
 agus Hawkins agus Raleigh a gceairt .i. cionnur áiréaige
 na Spáinne a tíomáint ó rna fairp'isib, agus tráctáil na
 Spáinneac a cúir ar neamníó. Agus ná píil go raib na
 Sapanais fáirta le fo'gluódeact fairpse a éleactaó. Ní
 rabaoar. Nuair g'eibroir fáil cúise oo téigóir i' o'oir i'
 g'criócaib iaráctana Spáinne ag creacáó agus ag milleáó
 agus ag marbáó cibé oime a fearfáó an f'óo ina gcomne.
 Ruó eile, oo túgairí iongnaó fear agus airgead oo
 méirleacáib na Seact g'cúise agus oo g'rióraoí ríao
 f'úo cum a rlan a tabairt fá píilib agus a taoiréacáib
 cogair. Go veimín i' beas fá'áil beaó ag na méir-
 leacáib úo ar fearam i' n-a n-ágar óa méro a m'irneac,
 muna mbeaó go b'fá'garóir an congnaí ran ó n-a g'cáiróib
 i' Sapanas.

Níoró iongnaó óa óearcaib rin, agus a méro o'io'g'bála
 a bí ag na Sapanacáib á óeanaó ina comne gur g'eall píilib
 go g'cuirfead ré comáct Sapanas ar neamníó óa mbeaó fé
 ar a cúmar é a óeanaó. Ní móir oúinn buncáirtí an
 buaóa rin a túig'rint i' gceairt (1) óa n-éirp'gead le píilib
 oo beaó veirfead go deo le fo'gluódeact fairpse na
 Sapanac (2) níoró foláir oo munn'irí na tíre f'ó túinn
 g'eillead oo fo'rlámáir na Spáinne (3) ní beaó i' Sapanas
 féin áct r'áct r'pleaóac fá ríaraó píilib, agus (4) ruó ba
 mílte le píilib, beaó buille móir tabairt aighe ar ron an
 óreioim. Óa léir ón méro rin guró fearr a fá'ad ré

cum tairbe dá tír agus dá éiredeam 'ná cogad i gcomrae don rtaic eile.

Nuair bíod focair ag Pilib ar don ruo tábaéac a déanao níor dual do don fáillige a cup ra n-obair. Ar an adbar ran glaoir pé ar a luét comairle agus d'innir pé an rceal doib trío ríor. D'fiarhuig pé díob cad é an trlige do b'feair cum díogaltair d' agusair ar munnair Sárana tar ceann a n-dearmadar de díogbáil ar a ériocáib, agus cum a gcomáct a cup ar neamir. Ir é do comairlig an fear ba garta ar a taoireadab, Santa Crur, ná gac long dá raib ran impireact a bailuigad, rluag mór a cup ionnta agus an cablac mór ran a díhuigad fá Sárana. Cear Pilib, ámtac, nárb éigean lomgear com mór ran d'ullmuigad agus ir é ruo ar ar éinn pé fá deiread ná cablac mór a bailuigad, é a cup go dtí an Muir nloct, lomgear Sárana a díbirr ar an b'fairrige rím agus gac don ruo d'ullmuigad i gcóir gabála. Nuair béad gac don ruo ar a dooil réim aca, rluag Spáinneac a bí ra Hollónt fá marad an taoirig móir úo, Parma, a cup i dtír i Sárana agus bhigead ar an dtír ran go hiomlán.

Cromad ar an obair agus in gac cuan ra Spáinn agus i dtíoréab nac í cloirtí fuaim an éar úir agus guctanna na gceárdaité a bí ag ullmuigad an armata i gcóir buada móir an éireoirí agus na Spáinne. An fear ir atá an obair ar riuabail b'feroir náir mírte dúinn rtracféadamt a tabairr ar Sárana agus ar an gcuma ma bhuil rí, féadamt cionnar a fearfaró rí in agusad rluagte Pilib.

Ní fuil don ampar ná go raib Pilib ag bnaé ar éongnaí ó dheam áirite i Sárana nuair focruig pé ar foba a tabairr fá 'n dtír rím. Ní fuil don ampar ná go raib a cúir réim aige leir. Nuair cuiread Eilir ma bampiozna ra bliadain 1558 bí marbántacé in gac ball de ballaib beata Sárana: bí bhuirgean agus acpáinn ag cup ar dtí ra mbaile, dheam tábaéac ag cup in agusad na bampiozna nua agus ag déanao a noicéil cum í a díbirr ar an dtír ar fear. Bí na Sáranaig tar éir an éatair mór úo Calair a éailleamairt i gcogad míadbarac leir an bhramge,

bí rúac earcáirídeamhail .i. Alba, lánmh léi agus san uair
 áct saot an focail cum díogaltair o' agusair ar luét a
 éreácta; bí clampar agus impearán in ár dtír féin
 agus bí as teip ar fearaisib ionair na bairníogna rmaect a
 éur ar na " méirleadaib." Ir fíor go raib Sárana féin
 as dul cum cinn go tapair i ngnótaib tráctála ir
 déantúraí: ó cuirtead Eilir ina ceann uirte bí sí as
 dul i raibíreap agus i scoimect sae bliadam.
 Ina diair rin níor féad sí cuimilt leir an Spáinn in
 acfuinn ná in uimhir a muinntire agus ní raib capa ar
 bit aice áct amáin an tír só Cumn.

Dá méir an contadair níor tug Eilir ná a luét
 comairle cúl leir an scae. Nuair cuirtead in iúl doib
 an ruo a bí focair as Pilib deimeadair sae don ullmúcán
 i scoir an coisair. Comairlig cuir dá taoireadaib o' Eilir
 san bac le cablac na Spáinneac áct rluas móir a gléarad
 agus a éur i dtreo, ra triligí, nuair éiofrao na Spáinnig
 i dtír, go mb'feirir leir an rluas Sáranae áct o' fógairt
 ortá agus iad a díbir ar an dtír. Níor géill Eilir doib
 ámtac, áct deir sí comairle Raleigh agus romn eile
 deirna taoireadaib .i. sae long oiréamnac a baillugad
 in áit áirte, iad a ullmúgad agus cat fairrige a
 ósanao leir an scablae móir ran i scoimib na
 n-eactrannac.

Bí lomgear na Spáinneac ullam nac móir ra bliadam
 1587 áct cúpla reáctmáin rui a raib focair as an
 aimiréil imteáct do gluar cablac Sárana fá marad
 Drake irteac, i scuán lírbón, cuir pé a lán deirna longuib
 cata tre teiró ann agus amac leir áir ar nór ríde
 saoirte. Do cuir rin corp le hobair na gabála go ceann
 bliadna eile, agus ruo eile, tug pé uain do muinntir
 Sárana ar a cuir ártiac scoisair a ullmúgad agus a
 éur i dtreo i sceairt. I mí lúil ra bliadam 1588, ámtac,
 bí cablac na Spáinneac an " Sran Armata " gléarta
 ullam go hiomlán i scoir an cata. Ir doéa nac fearr
 ruo a déanfáir anoir ná gearrteairt a tadar ar
 méir agus ar líonmairéact an cablaig rin.

Ir gnáctac le reirbneóirib Sárana beic go romadair.

teac ar fad ar an mbuairt a sabad ar an armata. Da dóig le duine oireá go raib an tarmata ran com mór com comactac nac mór le cablac Sarana an lae moiu; agus nac raib i longear Sarana an trát úo acé cúpla áirenac beas ruarac. Go deimín féin ní fuil móran de'n fírimne ra tuairpe rim agus ní fuil asainn le déanao acé rtracféadamt a tadbairt ar liorta áirenac na Spáinne cum neamfírimne an rceíl rim a deimniugad.

Ní mór dúinn an méio reo a tuigrint nac raib i ngailiún-
aib na Spáinneac acé báro beasa ruaraca reacar na
longa cata atá as treabao na ttonn pá ládair. U'féoir
le haon cúiróir amám moiu an tian ármata a mílleao
ir a cúir go tóim puill i gcúpla uair an éuis, agus ní
bhuigbeao sunnaí an armata oireao ir órlac dá
énoiceann isaimn ran a bhuireao. An long ba mó, "La
Regazona," i scablac na Spáinneac ní raib de meadócam
innté acé 1249 tonna agus ní raib acé 30 sunnaí aici agus
san ionnta ran acé sunnaí ruaraca reacar sunnaí na
Saranao. Go deimín ní cum cata do ceapao fupmóir de
longaib an armata in aon éor acé cum tráctála.
Gailiún móra ároa tuaitéalaca do b'eaó iao, agus na
taoib ir na cairleáin ároa do bí ionnta, in ionao consnao
a tadbairt don luing ir amlaio cúiróir ar dí, mar nuair
béao an saot ma comne do bíoir ina reoltaib nac mór
agus do cúiróir moill ar fiubal na lumge. Rud eile,
mar dubhar tuar, ní bíoó as na gailiúnnaib reo acé fí-
beasán sunnaí agus cao é an díogbáil acé san ionnta ran
acé sunnaí beasa gearra. Bí ceitpe fióro der na
gailiúnnaib reo as na Spáinneacaib agus iao go léir beas-
nac lán de faigoiúirib. Bí breir agus trí fióro áirenac
eile aca: gailíri (Galleasse) .i. longa beasa a rašo pá
féol nó pá pámardeacé, agus iao go léir gléarta i sceart
i gcóir cata; "Urcaróte" .i. longa cairce agus adbar
cosaró; "raibí" agus "patairí" (Pattasses). Na
gailíri ím, bíoó nac raib de meadócam inr sac ceann
díob acé 250 tonna, bí deic ngunnaí ir daáo aca go
léir. Dá mbeao na gailiún com gléarta com armta

leir na gailírib rin b'feroir go mbeadh a málairt de éirí ar an rceál. Seo liosta de longaib an Airmada:—

Saighar na Long	Uimhir na Long	Sunnaí	Tonnaí	Saighoiúirí	Máinnéalaig
Gailiún	77	1,736	46,476	14,824	6,038
Urcaróite	23	384	10,271	3,121	608
Ratairrí	22	91	1,121	479	574
Gailirí	4	200	1,000	773	468
Iao go léir	126	2,411	58,868	19,197	7,688

Na fir go léir iorí raighoiúirib agus máinnéalaicib 29,000. Citar on liosta ro, dá méro long bí ran Airmada nac raib de meadhcam ionnta go léir an oirlead ir adá i dá ceann de longaib cata na haimirre ro. i. an "Queen Elizabeth" no an "New Mexico."

Ruo eile, ir léir go raib an iomarca raighoiúirí agus san acf ríbeasán máinnéalaic ran Airmada; agus adá sac don deallraim ná: cum tairbte na Spáinneac a cuaró pm.

Ní fuil don tuairre érumn ar méro éablaig Sapanac. Tá ainneaca 197 áiriac le feicint, ántac, ar liosta an éablaig rin, a tporo i gcomnib an Airmada. An long ba mó an "Victory" bí 1110 tonna meadhcam innte agus bí 800 tonnaí ra lums ceannair .i. an "Royal Ark." Bí trí céad máinnéalaic agus céad raighoiúirí mar fuirinn ran áiriac ran: ruo a cearbánann go roiléir sup gnátaige leir na Sapanacáib máinnéalaig ná raighoiúirí in a longaib cata. Ruo ba tábaétaige 'ná ran féin bí 44 sunnaí ra lums ceannair rin agus sac ceann roib abrad ní ba mó ir ní ba cumaraige 'ná sunnaí na Spáinneac. Mar rin do sac lums Sapanac: bío go raib na háirraige féin abrad ní ba luza 'ná áirraige an Airmada bíodar abrad ní ba cóirite, gléarta ina ngunnáib agus ina bfuirceannaib. Ruo eile, ní rabadar tuairtealaic ar nóir gailiún

na Spáinneac, agus dá b'áirde rian b'féidir leir na Sarana-
caib lácair an cáta do tosaíocht dóib féin. I r'fíor go raib-
earbairt púdair agus aódaí cozaí eile as cup ar do-
lomgear Sarana, aót bí an t-áirde rian anáir céana.
Go deimhin níor tug na Spáinnis aót fíreásan aódaí
lámaíca rna gailiúnaib leo: b'féidir gurá amlaíocht na
raib moirán ionntaíoché aca ar na sunnaib gearra.

I r' míre doimn toaíca a cup ar tuairc eadúra an
áirde rian. Dubhamar céana gur gúlaí an lomgear
doibairtíca fá féol i mí an Meitím aót gur éirí anfa ra
b'áirde agus gurá éigean do fillaíocht. Céar na Saranaí
ar doir go raib deiríocht leir an gcontaíca, agus
comairtíca cur do cáiríní na bairíochta a cablaíca &
cup i ndiaí an áirde bairtíca agus é a cup ar neam-
níocht. Níor gáil eilí doib áirde, agus dá deaícaí rian
o'áiríocht leir an áirde gúlaícaí arí i gceann mí
eile.

Da móir an r'áirde do rna Spáinneacaib an t-áirde
móir úo Santa Cruz do cáilleamair. An fear a cuiríocht
ina céann ar an áirde cáir a éir rian, Oíúic Meoíca
Sídóma níor móir le ráí é i gcuírícaí cozaí, agus maícaí
le maínealaícaí i r'áiríocht éigean conaícaí fé lonn don lá o'á
ráícaí. Do b' é rian an céna tuataí do deim rícaí,
fear neamelaícaí a cup i gceannar ar an lomgear
móir. I r' é a bí r'áirícaí agus rícaí agus a luícaí comairle an
áirde a cup fé deim rícaí na tíre r'ó Cumn, an cablaíca
Saranaíca a oícaícaí ar an gCanal agus rícaícaí Spáinneac
a bí agus tíreícaí i r'áirícaí Seaícaí gcuírícaí a cáirícaí
i mbáícaí go Sarana. Níor báícaí, daí leo, dá
b'áirícaí an rícaícaí rian a cup i r'áirícaí Sarana go n-áirícaí-
caícaí le ráícaícaícaí r'áirícaícaí eilícaí é a rícaícaícaí
amaícaí. An t-áirícaícaí do bí i gceannar ar an rícaícaí rian, Oíúic
Páirca, do bí a ainm anáirícaí ar fuí na h'éirícaícaí do
b'áirícaí a gáirícaícaí, a éirícaícaí agus a cáirícaícaí i gcuír-
raícaí cozaí. Bí 40,000 fear ullaícaí agus an Páirca r'ó
agus béal na Séilícaí i gcuírícaícaí Sarana agus móirícaícaí
báícaí agus áirícaícaí eile, lán o'áirícaí cozaí i r'áirícaícaí
caícaí fé com maícaí agus rian a ráícaícaí anfa na raib don b'áirícaícaí

Parma ar na hartraise rim a cur cum fairrige, mar bí cablaic léirirí Hollóntac as fairre imeallbóro na Tíre ró Túinn.

Glúair an tArmada fá feól i mí Iúil 1588; agus go deimhin ba breaḡ doibhinn an raḡaric é, na gailiúim máorḡa luctmára fá lánrém reoil as treabac na ttonn, na reolta fairrige leatana iolḡataca ar luarcac ra nḡaoit, na firi calma deḡarimta as riubal léibeanna na long, na sunnaí roillreaca as taitneam fá'n nḡrém.

Do b'faca d'óib ar an nroul ran as déanac go mall ar ériocáib Sárana. Fá deireac, tar éir ré lá a caiteam as cur an ruacair d'óib do connacacair imeallbóro Sárana abro uaca.

“From the deep the Spaniards saw
Along each southern shire
Peak after peak in endless range
Those twinkling points of fire.”

Tánḡacair ruar le báo iarcais agus o'mnir an fúireann don aimiréal cionniur mar bíḡacair tar éir an cablaic Sáranac o'feicrint an lá ran agus é as teac amac ar cuan Plimut. Bí ḡacḡ aniar nḡear ann, ruo d'oir go maic d'obair an Armada. leon ré dá riubal ḡan don cur irteac á déanac as na Sáranaicáib air ar feac poimnt lá.

Bí rocair as an aimiréal Sáranaic, Howard, ámtac, ḡan leisint leir an Armada níor ria, da mba air beac an leigear. Bíḡ nac maib iomlán a cablaic ullam aise cuir ré poime tabairt ré longáib na Spáinneac, upcair a caiteam leo agus imteacḡ uaca ruil a mbeac uam as na gailiúnaib ar teac i ḡcómḡar a cur ártiac réim. Da maic bí fíor as Howard agus as a cairtinib eile, dá tḡacac longa móra an Armada i nḡoiriacḡ d'óib rim go mburriḡoir orca; agus nárb feair ruo a déanacḡ ríac ná a ḡcablaic a coimeacḡ tamall faoa amac uaca, ruo nárb deacair a déanacḡ, toirc éacḡromacḡa na n-ártiac Sáranaic.

Deineadh comairle an áiríodaimhíéil agus lean cablaic
 Sárana longa an Áiríodá, as caiteam leo saic don lá,
 'sa gcum tpe teinid agus as deanaid saic don traidair
 oioibála doid. Ni fupur tuairpe éumh a tabairt ar an
 scait ran, diancát fada le n-ar caillead a lán áiríac
 Spáinneac. Caidfar á domáil so naib an donar ar fad
 ar na Spáinneacáib. Nior deineadar oiréad ir don long
 amám a báad ar na Sáranaacáib. Toirp nior mó caitege
 a beit aca ar máirnéalaic agus toirp éatromacé a
 gcuid áiríac agus méro a gcuid gunnaí móir ba léir so
 naib an buaid as na Sáranaacáib ó torac an cáta. Saic
 ar deim an tÁiríodá cum é féin a coramit, b'iad na
 sailíri a deim é: bí na sailíum rótuairéalaic ar fad cum
 teacé i gcóirgar do rna longáib Sáranaacá: ruo eile,
 bí an iomad raioirí ionnta, ruo a raicad i tairbte do
 rna Spáinneacáib dá mba srárcar lám béad ar ruibal
 aca, acé t'féac na naimde cuige nac mbéad a leicéro
 ar ruibal.

Fá deiréad tair cáll do ríoir an tÁiríodá calad-
 porit Calair agus ófan pé ann so ceann cúpla lá. Sil
 Medina-Sidonia so naib leac a gnóta deanta aige agus
 nac mbéad aige acé fupéac so mbéad rluairge rparma
 ullam i gcóir garála Sárana agus so mbéad a gnó
 deanta ar feadur aige. Ni gará a ráo so naib breall
 air. Nior tug na Sáranaic fail do cum a cáblaic
 bupite (muna naib pé bupite bí pé geall le beit bupite)
 a ullmugad ir a neartugad arir. In am máir na hoirde
 agus na fupne ma gcóidá so ráim cuir Howard agus a
 cáirde, na Hollóntaic, pé longa teinead irteac imearc
 áiríac na Spáinneac. Do saib uamán agus rcanhac
 luic an Áiríodá. Do ríleadar, nio náir iongnad, so
 naib cablaic Sárana ar a oí. Do gearradar na cáblaí
 agus amac leo ra bparpge. Do rcar na háiríoirge
 ó n-a céile, do cuair cuir aca i oír ar cáirígeacáib na
 rpaingce mar ar báad iad, agus nior fan de'n Áiríodá
 acé a leac. Annir ir ead tug lomgear Sárana foba
 rúta. Ni naib don tpe acé a naib de éróacé ir de
 dónacé as máirnéalaicáib Sárana, agus iad as oírúgad

a gcuro long i mbéal an báir, mar d'éarrfardé. Ní raib le clof amhrim acé toirann na 'dcom, buic'nead na ngunnai móir agus feadogail na bphiléar. Ba léir ó toirac go mbuasófarde ar na Spáinneacáib. Fá d'eirnead, toirc a gcuro adóbar lámácta beit foigete, d'óruis Meoma Sionna dá éairtínib d'eirnead a cur leir an 'drioto. Má bí earrbair adóbar cogair an na Spáinneacáib bí na Saranaig ran an éar ééona, i 'drioto nuair fuairadar an uaim éirge sur áruisgeadar a reóita agus amac leó ra b'fairrige.

D'uaabárac an 'dóigbáil a rinnead do'n Armata. I 'dteannta a lán áiriac b'ead cur go tóim puill bí longa eile an éablaig b'irte ma mionb'urcar nac móir. Ir ar éirgan, agus iad as d'éanaó a reáct noicill, bí ré ar éumar na b'fuirneann iad a éoméad ar rnaím. Ní hiongnad, dá d'earca ran, sur b'ur ar éródaét an artoaimiréil agus sur 'driotois ré ar an n'gabáil a éiréimé agus filléad ar an Spáinn. Do glaoir ré ar na éairtínib eile agus cur ré a éomairle féim in iúl doib. Do toirig curo aca leir. Na rir ba garra ir ba mó eolar i máirnéalaét ir i gcogad fairrige tuadar mar éomairle do fuirnead go mbead cúlgaóé aige agus caé a cur ar na Saranaacáib arir. Níor géill Meoma-Sionna doib rin. Ir é nio ar an éinn ré ra d'eirnead iméaét leo móir-timéall na d'breacame ir na héirneann go d'í an Spáinn, acé dá n-airt'irgead an gaoé go d'abarrfardóir fá n-naímtoib arir.

Mar rin cuirnead d'eirnead le gabáil Sarana, mar bí fíor as gac éinne ná béad don éaoi as muinntir an Armata ar caé a d'éanaó leir na Saranaacáib tar éir ar fulamgeadar de éruadótan ir d'anró. Fá d'eirnead do bí d'eirnead leir an murtar! Ní raib le d'éanaó acé filléad adáile com mear ir tug Dia moé doib. D'amgeir miádmárac an filléad ran. Lean cablac Sarana iad ar fead noimnt lá. D'éirgan do-ran filléad f'feirim tré earrbair lóm. Ba mar a ceite é améac. Ní féadfad don éablaé fearg na fairrige a fárugead. An tArmata móir doobairde mar glaoóann na Saranaig air, do b'irnead.

ašur báiteað a lán d'á longaið ar imeallbóroaið Alban
 ašur éiréann, ionnuf nár fan ar rnam díob áct fír-
 beašan ártíac. Ni gáða tuairce a tabairt ar an air-
 tear míadóbaíac úto trío an bfairrige Šearmánaiš ašur
 trío an bfairrige móir: ír leor an méro reo; šur tániš
 íarimán an árimaða i šcuanaið na Spáinne i meádon
 řožmair: timceall le d'á fícro ártíac ašur íao šo léir
 bšurte do-aítíšte. 'Se adubairt řilíb II. nuair airiš
 řé tuairce an řcéil: "Ni řuil leigear ašaim air:
 b'é toil Dé e."

D'é bári an buaða móir řin šo řaið veireað šo veo le
 comáct na Spáinne: aš dul i laigē ašur i mboctaire
 a bí an tír míadóbaíac řan ó'n am řan amaác, ašur anoir,
 trí céao bliaðam tar éir an buaða řan, tá a řian le
 řeierint šo řoiléir ar cuma na Spáinne. Do cúir an
 buaið móir torac maít ar comáct ašur ar řaróbrear
 Šarana: do țearbám řé šur cablac láiror an cōřaint ír
 mó do Šarana. ír maít d'řořluim munntear Šarana en
 ceáct řan, ceáct acá com řior inoiu ašur bí řé i
 mbliaðam a 1588. řá mar do řšor a cablac Šarana an
 uair úto ó řmact na Spáinneac do řšor řé i i mbliaðam
 a 1914 ó řmact na nŠearmánac. Ni beaš řar.

“manannán mac lín.”

na Sabála a ðein hannibal.

Tuairim ir an t-am a bí Cú Cúlaim ir Laochéad na Críaoibe Ruairde ag mairleadáint i nÉirinn—má'r fíor, doir na rceáluróitib—do bí dá impireadé móra ar an tsaob éar do Romn na hEorpa. Iad ag faire ir ag féadaint ar a céile díreac mar a bí Sarana ir an Zeairmáin ar fead noimnt bliadan noim an scozaó móir. Ar Romn na hEorpa féin do bí ceann aca, an Róim, príom-éatáir an domáin Páganais fadó 7 príom-éatáir an domáin Críostáide moiu, acé ar imeall-bóroaib na hAifrice, ór comáir oileán na Sírile amac, a bí an Carriac. Impireadé móra comadé a b'ead an dá ceann, 7 fé mar ir duai dá leitéro, níor éarpuis ó éadéar aca acé an leitércéal ba luza cum an cinn eile do érearcáir. Do éear an Róim zo raib an éaoi aici cuise rin nuair éirig léi ra bliadan 247 noim Críost oileán na Sírile ar fao nac móir do baint de'n Carriais. Do bí ceann uirraib éirte, áin, ar arim na Carriaisge—Hamilcar do b'ainm do—7 cé nar éirig leir Sírile do fábaíl ó rna Románacáib, níor móir cogad cúis mbliadan do éur air rar ar bog fé a greim de, 7 annron féin o'imeis fé ar ar flige ba corámla le gluaisreacé an tume do buaib ná le himéadéaib an té ar ar ruzaó an buaib.

Nuair a táinig fé abáile bí a tuille gnó ag feiteam leir. Bí cur doir na hampanaib tar éir éirige amac i scoinnib na hImpireadé, 7 ag cabrú leo bí munntear Libia, áit a bí fé rmacé na Carriaisge. Do táinig le Hamilcar na méirigí reo do bpuzaó fé éoir, acé má táinig féin, do éear na Rómánaig narb' oireamnaige éantracé eile cum tabairt fé arir, 7 cum an marraib a bí deánta aca leir i 241 R.C. nuair o'fás fé oileán na Sírile, do bpireadé, 7 cum a raib fé rmacé na Carriaisge

i n-oileán Coirice do ghabáilt ioir a lámáið féin. Do tuis Hamilcar nárb' éan-máit beit as cuimneam ar an t-oir do éur ar an Róim san a tuille comácta do beit aise féin. Mar rin, do ceap ré nárb' fearr puo a d'éanfað ré na poimnt bliáðan do cáiteam as bailiú ir as neartú a fluað i t-oreo ir so b'féarfað ré an cat o'fógaire ar an Róim ar a fód féin. Uime rin, do éuaró ré so tci an Spáinn, áit 'na maib aóðar raiçoiúir so flúirreac, cóim maít le sac aóðar eile a beaó as ceartáil. i gcoir na hoibre do bí ioir lámáið aise. Do cáit ré naoi mbliáðna as ghabáilt do'n obair ra Spáinn, so tci gur maibáð é i saca ra bliáðam 228.

Deic mbliáðna rari a ndeaçaró Hamilcar so tci an Spáinn, nó timceall na bliáðna 247 poim ériort, do ruçað a mac, Hannibal, an taoireac ir mó clú, b'féirir, dá maib maím 'ra' doíman. Deirtear gur tuis a áear or comair alctórac a d'éite é rari a maib ré naoi mbliáðna o'aoir, 7 gur éuir ré fé g'eapáib é beit 'na deapç-namair as Impireacé na Róime so tci lá a báir. Ré aca gur fíor b'réas an rceal ron tá ré deimniçteac ná maib as Hannibal acé naoi mbliáðna o'aoir nuair tórnuiç ré ar çairceóeacé o'foçluim, puo a éuiréann i gcuimne dúimn óise ar laoiç féin, Cúculam.

O'fan ré ra Spáinn i tceannta a áear 7 bí ré láit'reac ra cáit 'nar maibáð é riúo. U'e Harpudal, céile deirb'féatar Hannibal, a bí or cionn an airm tar éir báir do Hamilcar, 7 do lean an buacáil óç as foçluim a éeirte raoi. Annon nuair do cailleáð é riúo 'ra bliáðam 221, ní fárocað éanpuo na raiçoiúirí acé Hannibal féin do beit marí ceann uiriaró orca cé ná maib o'aoir aise an tan ron acé ré bliáðna ar fíció. Níorb' faða gur ceapbám ré cao é an mianac a bí ann, mar ní maib dá bliáðam cáitce aise marí ceann uiriaró nuair a bí an Spáinn ar fao fé n-a rmaacé, acé amáin an cúimne beas úo, Saguntum, marí a maib coilíneacé çréasac. Do çlaoiró na coilíniç ar na Rómánaiç cum ceacé dá çcoiraint acé má tángarar féin, do buairó Hannibal orca an bliáðam 'na óiaró rin, 7 b'é riúo an céao buairó do

fuair Hannibal ar an namhaid mhóir. Nuair do éinne ré
 a fáil arís ar a buairt ré oirte ra Spáinn, do éirí ré
 go raib ré i n-am aige tabairt fáil ar fáil na Róime
 féin, mar dá n-éirígead leir an lám uachtair d'fásáil
 oirte anghon, do bí an Carrtaic rian go deo san namhaid
 ra doimhan mhóir aici gur fiú é 'áireamh. Sar ar féad
 ré an Spáinn d'fásáint, ámhac, do bí air an treo ceart
 do cur ar fad don ruo ann. Do bí dá áit gur fáil do
 cóir éoranta do cur oirte rar a n-imtígead ré—an
 Spáinn féin i tír na Libia ran aifric. 'Sé ruo do dem ré
 ná raigdiúirí ó Libia do cur mar airm éoranta ra Spáinn,
 i Spáinnis mar luét fairé ar Libia. Níor baogal
 anghon go ndéanfaide muinntearóar roir an luét
 éoranta i na doime ré n-a fúiríam i go fúiríeócaidí
 le éile cum raócair Hannibal i' a ácair do cur ar
 neim-nró.

Cuair Hannibal éar Sléibte na bPinné san cur irtead
 air, ác nuair do éirí ré dul éar abainn na Róna do
 cuiréad i gcéill do go raib na Fáil d'áití ar imeall-
 bóir na habainn as iarraid troma do cur air. 'Sé feirt
 ar ar fócuis ré cum buadcaint oirte ná Hanno, tuine
 d'á oirígeadcaib, i complaét raigdiúirí raí, do cur
 go dtí ác a bí tamall maíe ruar ó'n áit 'na raib ré féin.
 Nuair a bí ré d' uair áca rúo beiré trearna na habainn,
 d'óirígead Hannibal do'n airm i fúiríeann tabairt fé'n
 ttrearnú. Do léim na Spáinnis irtead ran abainn, i
 do éadadair de fínáil go dtí an taob eile, mar bí rean-
 taicé áca ruo ar an uirce. Cuair na troicéis trearna
 i mbádaib beaga ruaraca do ruarcar ó rna doimeib
 barbaró do éomnuis ar an taob fon de'n abainn; i
 do deimead báir mhóir éroma i gcóir na marca. Oiréad
 nuair a bí Hannibal i na raigdiúirí as tead i dtír, i
 crué cogaid ar na Fáil do bí as feiteam leo ar an
 bpoirt, do éonacadar ro, taob éar díob, iarraca na
 teinte do bí aduigé as Hanno. Do táiní rannraó
 oirte, i do teicéadar. Táiní na Carrtaic go léir rian
 i dtír, ác bí an cur ba éruime de'n trearnú le deánam
 fóir. Ní deagair rluagíte na Carrtaicé riam i scaé san

tréad móir troid* 'na dtéanna, 7 bí na hainmíóite móra
 rcaámarra ro ar an dtáob éall do'n abainn fóir. Do éuaró
 Hannibal trearna arís, 7 o'róiuis ré rraic móir a' déanamh,
 i do éluóac le húrlár ériaó, 7 i ceangal leir an dtalamh.
 Annpón do d'eimead an tarra rraic níor rra amac ran
 abainn. Ní rraib rí reo cómh móir leir an zcéad ceann, acé
 do bí rí éluóuizte ar an zcuma zcéadna, 7 do ceanglaó
 an dá rraic le céile. Éuaró na tmuo ar an zcéad rraic,
 7 uairi rin ar an dtarra ceann, 7 zan éan-amhar orca,
 mar zéall ar an húrlár ériaó, zo rraib an talamh tirm
 tréizte aca. Nuair a bíodar zo léir ar an rraic ba rra
 amac ran abainn, do rcaoiléad i ríú, 7 do rtiúrad zo
 'o'í an táob eile i, zan zo leizreáó eagla do' na troidaib
 cor leo a' bógaó nuair a mótuizéadar an muo a' bí rúca
 ag corru'.

Nuair a bí an Róin curca de aize, ní rraib acé an éuro
 ba luza o'á airtear déanta ag Hannibal fóir. Ór a
 cómair amac bí na rleibte ároa bána úo, na hálir,
 7 zo o'í zo mberóir rin buairóte aize, níor baogal do'n
 Róimh. Ir beag cúir a' deim Hannibal o'ioó ámhac. Ar
 an dtáob éall o'ioó bí an namá—mar rin ní rraib le
 déanamh aize acé iad do éur de cómh tarraó 7 o' féadofaó
 ré.

Níl ré ró-deimniizte cáir torduis Hannibal ar tmuo
 na náir, acé 'ré ir o'ioóizte ná zur lean ré de'n Róin
 cómh rada le Dien, 7 zo noeagairó trearna na tirm annpón
 zo o'í bearna beag San Bearnaíro, 7 zur táimz ré anuar
 i n'zleann do'ra. Ní túirce a' tús ré fé'n tmuo ná
 torduis an tmuoblóio. Do bí na daoine do cómnuiz ran
 áit zo han-mí-ráirca nuair cónnacadar an rruag móir a
 bí ag teacé tmuo a' nduáiz. Ir o'ca zur éaradar zur
 cúca féim a' bítear. Ar don cuma o' ionnruizéadar
 Hannibal, 7 ór muo é zo rabadar ron ar na hároaib 7
 eirean ra zleann rúca, do rrazaó ré zo dona air, muna
 mbead zur cuiread i zcéill do zo rraib ré de nór aca
 imteacé leo zo o'í a' o'izte féim ran oróce. Cómh luacé

*=Elephant, féac dé. p. Ó Duinnín—"English-Irish Dictionary."

ir do fuair Hannibal imtighete iad, o'orouighe re teinte
 moira do cup ar lafad ran ngleann, a' tearbaint supb'ann
 a bi a fluas, 7 annron do tughe re theam raihtoiri reir,
 7 do cuasodair ruar imearc na scarpais go'oti go
 rabhadair ran ait 'na raib an namha ar fead an lae. Nuair
 tanhadair ron ar maith, 7 nuair tuigeadair an cleas do
 himpead ortca, do tainis eagla ortca, 7 do teiceadair.
 Do d'ioladair, am, ar a raib de d'ioibail deanta aca.
 Com luac ir a tainis Hannibal ir a fluas ar an mbeannam,
 o'ionnruighe re a bhrion-baile, do fuair re tar n-air
 a lan o' a earraib a bi forde aca, 7 annron do cup re
 tre teimre e. Nior cup rim crioc ar an rceal am.
 Nuair a tuigead doim uinntir na Sléibte ná raibdul aca
 ar buadcaint ar Hannibal le neart a lám, do tugadair
 faoi ar fluge eile. Do tainis theam rean-taorpeac
 cuise as tairgint muintearbair do, as tabairt bid
 cuise, 7 as seallamaint cabrac do, roir eolardte ir eile.
 Ni ró-mór an iontaoib a bi as Hannibal ar a scoimarcaib
 cairdeara, amtae, 7 cé sup glac re le n-a'vteoruirdeib
 niorb'e a' dearmhad san treallam tioda do cup ar an
 arim. Da maire uair e, mar nuair bidair mbealac éadl
 cumhans do tainis na fluaighe de luca na Sléibte ar an
 hárdair 'na'vrimceall, 7 do caiteadair cloca moira
 anuar le fánair ortca. Do coimead Hannibal na
 raihtoiri re foitir na scarpais, 7 nuair bi veire leir an
 sciot cloca do cuigeadair an ruais ar an namharo.

Da olcar a bi an rceal as Hannibal ar tuhur na
 nair le feall na vteoruirde, le hearcairdear na
 nadoime, le saurdeac na mbiteaminnac, 7 le sanntanar
 an bid, bi iur amain a' foill air nior mó ná éan-iur
 eile, 7 do b'e riur an fuact. Bi mí veire-foimair
 beaghae caite, 7 bi an rneacta go' tuis ceana fein
 ar na rleibid, 7 san forca ná foitir le fagail as
 na daoimib bocta ro o' tiorcaib teo. Nuair a tanhadair
 com fada le bair na beannan bidair com traoceta
 ron sup maire le n-a' bfuimór bair o' fagail ar an ladar,
 act do tearbain Hannibal doib an tair corcaimail
 shuanac tamailin beag futa tior. O'eirighe a' sciorde

ionta nuair éannaíonn i comh comhghairdeas don dóib
 mar éannaíonn, 7 do tuisceán fé'n gcuid eile de'n
 tuairis go tuisceán. Níor b'fada gur cuirtear corc leo
 arís, ámhac. Do bí an cnoc i bhfad níor díre ar an
 otaob ro ná ar an otaob eile, 7 b'é díceall gac fíor é
 féin do coimeádo ó fleanná' ríor le fánao. Dá
 ndeánad fé é ní ríoraod fé go mburpíde i gcomh
 éannaíonn nó éannaíonn é na céadta tríois ríor uair, 7 do
 caillead a lán ríor fíor ír ámhíodte ar an gcuma ron.
 As cur na gcnoc dóib dóib do tuisceán go dtí áit mar
 a maib ríalr de'n cnoc tar éir tuicim írteac ra gleann,
 7 bí áill fásca ann a bí míle tríois ar doiríoe. Bí an
 áill ro díreac ór a gcomhair, 7 ní féaraod ríul Hannibal
 féin éan-éarán d'féicimt cum dul ríor. D'órúis fé
 éarán a déanaí timceall na haille, áct bí an ríeal ní
 ba méara ná maib annron. Do bí an talam clúdígeite le
 ríeacta, áct fé'n ríeacta do bí an leac oíde, mar' fé
 ruo a bí ann ná maib ríeodte, asur ní ámháin gur deacair
 ríubal ar, áct do tuic a lán trío an leac oíde nó do
 éannaíonn i n-ámháin ann, 7 b'éigean' íad d'fásaint mar a
 maib. 'Sa deirne, b'éigean tabairt ruar do, 7 camp a
 déanaí i n-áit 'na mbead an talam ríuair fé'n ríeacta.
 Ar maíom lae ar na báireac do leas na ríeodíurí a
 lán éannaíonn móir a bí as fáir timceall na háite, 7 do
 deiríonn carm dóib i gcomh na haille. Annron,
 nuair a bí an gaoth as ríeodte go tréan, do cuirtear
 teine leo. Nuair a bí an éannaíonn féin go han-te do
 éannaíonn ríeasra léi, 7 deim rín bog í. Bíonn i
 n-ann éarán do gíannaíonn amac annron le húiríurí
 íarainn, 7 i gcomh ceitíre lá bí bealac comh leatán ron
 déanta aca gur b'féoirí na ríora féin do tíomáint ar.
 Bí na hámhíodte bocta ron maib nac móir le ríeact ír le
 hocraí, mar ní maib éin-bíad le ríeact ar bair na
 beáin, 7 ní taríe dor na ríeodíurí féin. Do tuisceán
 Hannibal roí trí lá dóib i ngleann dorca, 7 ír maí
 a bí fé tuicite aca. Tuictear dúinn cad é mar éannaíonn
 ír anró d' fúlaingeann ar na ríeodtib úo nuair léigimí
 ná maib fásca as Hannibal áct 20,000 tríoisdeac 7 5,000

marcaó, 7 50 raió 33,000 raiótoúir fásta 'na diaó aige ar na hAipaió.

'Sé céad puó do dein Hannibal ar fhoirint na hIodáile do, ná cuirte do taidairt doí na tpeadaib timceall cloíde leir. Do díultuis na Táirimis, acó do díoladair ar an noiútaó, mar do tós Hannibal a bhríom-catair, ar a ngladair Turino anoir, 7 ní raió ré de mírneaó i n-éin-opeam eile aca cur 'na cómnió. Do bí Scipio, ceann uirraíó na Rómánaó, as feiteam leir as abann na Ticinur, ám, 7 bí cómraó roir na marcais ar an dá taob. Bí as éirge leir na Rómánais ar doúir, acó na marcais dúbá ó Núimíroia a bí mar doá rciatán ar arim Hannibal, do tángadair taob tair doí na Rómánais, 7 do cuirteadair an ruidis orca. Ní raió éan-cóinne as na Rómánais le n-a leicéio, mar 'ré puó adubairt Scipio leo roim an gcaó ná "Ní fír aóá 'n-buir gcoimnió" ar feirean, "acó rcaóta fear," bí na Carraís cóm caíte tpeaóca ron.

Tair éir an cómraic rin do tuis Scipio a fluaigte tpearna na ró 50 Placentia, mar a raió dún-phoic lároir, acó ní rcaó d'fan ré ann. Tormuis na Gall 50 leir ar taóacó ré dein Hannibal, 7 cur doíó a bí i n-arim Scipio rém, do márbadair na hoirigis Rómánaó a bí óí a gcoimnió, 7 tángadair ré bhrac Hannibal. Táimis rcaimraó ar Scipio, 7 doó' fáda leir 50 mbeaó ré imcigte ar tucais na nGall. Da méara cuige mar cáirtoib íaó ná mar náimíóib, 7 d'imcig ré leir imearc na gcoic ar an docaó tair d'abann na Treibia, áit naró' féioir le marcais Hannibal cur ircaó air 50 fuirte. D'fan ré annron le Sempronur, an ceann uirraíó a bí ar an gcuro eile de fluaigtió na Róime, mar do b'eol do Scipio é a beic as taóacó le congnam cuige. Fear cróda ceann-dána ab'eaó Sempronur ro gan puimn gaóire ná céille, 7 doó' fáda leir 50 mbeaó an caoi aige ar buaócamt ar na Carraís. Do bí fíor as Hannibal caó é an ragaí é, 7 ní túirce a bí ré taóca ná d'ollmuis Hannibal caó do. Bí cumair doiminn ar an docaó de'n abann ar a raió Hannibal, 7 é cóm clúóuirte le

ὀμπρεῶσαιβ ἰρ λε ρεαῶσαιβ ναρβ' φέροιρ ε ὀ'φειρῖντ ζο
 μβεῖτῖ 'να ζοῖρε, γ ὀο κύρῖ Ἡαννιβαλ ὀυῖνε ὀερ να
 νοῖρῖζῖς ὀο ὀφεαρῖ α βῖ αῖζε, φεαρ ὀαρβ'αῖμμ Μαγο,
 ἰ ὀπολαῶ ἀνν γ 1,000 τρῖοῖςτεαῶ γ 1,000 μαρκαῶ, ραῖζ-
 ὀιῖρῖ τοῖςτα ἰαὀ ζο λέῖρ, λε η-α ὀοῖρ. Ἀννρον ὀο κύρῖ
 ρέ να Ἡῖμῖροῖς τρεαρῖνα να ἡαὀανν ὀυῖν να Ρῶμᾶναῶ ὀο
 ἡεαλλᾶ ὀῖαλλ. Ἡυαρῖ α ὀονναῖε Σεμπρῖονῖυρ ἰαὀ ὀο
 τᾶῖνῖς ρέ φέμ γ 38,000 τρῖοῖςτεαῶ γ 4,000 μαρκαῶ να
 ζκοῖνῖβ ζαν φανᾶῖμῖντ λε βέῖλε να μαῖρνε φέμ ὀ'ῖτε,
 ἰ η-αῖῖὀεοῖμ ζαῶ ἀρῖ β' φέροιρ λε Scipio α ὀέανᾶῖ. ὀο
 λεῖς να Ἡῖμῖροῖς ορῖα ζο ἡαὀῶαρ ἄς βυαὀῶαῖντ ορῖα γ
 ὀο τεῖῶεαὀαρῖ τρεαρῖνα να ἡαὀανν. γ να Ρῶμᾶναῖς 'να
 ἡοῖαὀὀ. ὀῖ να Καρῖῖταῖς ἄς φανᾶῖμῖντ leo ἀρῖ ἀν ὀπορῖτ,
 ραῖζὀοῖρῖ να η-αρῖμ η-ῶαὀτῖοῖμ ἀρῖ ὀτᾶῖρ γ ἀννρον
 φυρῖῖὀὀρ ἀν τῖλυαῖς ἰ λᾶρῖ βαῖλλ, να μαρκαῖς ἀρῖ ἀν ὀᾶ
 ρεῖαῶᾶῖ, γ να τῖυρο ἰαρῖμῖῶ ὀῖοὀ. Ἡυαρῖ α βῖ ἀν
 Ρῶμᾶναῶ ὀέὀεανᾶῶ ἀρῖ ἀν ὀπορῖτ, ὀο ταρῖῖαῖνς να τρῖοῖςτῖς
 ρῖαρῖ ρῖοῖμπα γ ὀ'ῶαῖυῖζεαὀαρῖ ἰρτεαῶ τῖῖὀ ἀν ζκυρο εῖλε
 ὀε'η ἀρῖμ γ ὀο ὀονναῖε να Ρῶμᾶναῖς ἀν ὀνταὀαῖῖντ 'να
 ἡαὀαὀαρῖ. Ἡῖ ραῖὀ ὀε ἡαρκαῖς ἀα ἀῶτ λεαῶ ἀν οῖρῖο ἰρ
 βῖ 'να ζκοῖνῖβ γ ἡυαρῖ α τῖυῖζεαὀαρῖ ἀν ρῶεαῶ γ ἡυαρῖ α
 ὀονναῖε να καρῖαῖλλ να τῖυρο ἄς τεαῶτ φέ η α ἡὀέῖν ὀο
 τεῖῶεαὀαρῖ leo ἀρῖ α ἡὀῖῶεαῖλλ. ὀ'φᾶς ρον να τρῖοῖςτῖς
 ζαν κορῖαῖντ ἀρῖ ῶαν-ταὀὀ ὀῖοὀ, ἀῶτ ὀο φεαρῖαὀαρῖ ἀν ρῖὀ
 ζο ερῖὀα ζο ὀτῖ ζυρῖ τᾶῖνῖς Μαγο ἰρ α ὀᾶ ἡῖλε ταὀὀ τῖαρ
 ὀῖοὀ ἄςυρῖ β'ἡν ῶεῖρε ἀν ρῶεῖλ. ὀ'ῶῖρῖς λε 10,000 ἡὀ
 μαρῖ ρῖν Placentia ὀο φῖοῖρῖντ, ἀῶτ ὀο καῖλλεαὀ φυρῖῖὀὀρ
 να κοὀα εῖλε.

ὀῖ ἄς ῶῖρῖζε ζο μαῖτ λε Ἡαννιβαλ ἀννρον. ἀῶτ ἡᾶ βῖ
 φέμ βῖ κοῖρταῖῶ ἡὀρᾶ ἰοῖρῖ ῶε φέμ ἰρ ἀν Ρῶῖῖ ὀὀρ.
 Τᾶῖο Σῖέῖὀτε να ἡἀρῖεῖνῖν ρῖαρῖ-τρεαρῖνα. να ἰοὀᾶῖλε,
 ᾶ ροῖνῖτ 'να ὀᾶ τῖρῖ φέ λεῖτ ἡαῶ ἡὀρῖ γ ἀρῖ ἀν ὀταὀὀ τᾶῖλλ
 ὀῖοὀ ρον βῖ ὀᾶ ρῖλυαῖς ἡὀρᾶ φέ'η μβεῖρῖτ υαῶταρᾶῖν φῖαὀῖυρ
 γ Σερῖὀῖῖυρ ἄς φεῖτεαῖῖ λε Ἡαννιβαλ. Τῖς ρέ φέ τῖυρῖρ να
 Σῖέῖὀτε, ἀῶτ τᾶῖνῖς α λεῖτέρο ρῖν ὀ'ἀῖρῖα ζυρῖ β'ῶῖζεαν ὀο ῶ
 ὀυρῖ ἀρῖ αῶῖὀ. ὀο κύρῖρ ρέ ὀε ἰαὀ, ἄῖῖ, κύρῖλα ρεαῶτῖῖαῖν
 'να ὀῖαὀὀ ρῖν, γ'ρῶ αῖτ 'ἡαρῖ τᾶῖνῖς ρέ'ἀῖυαρῖ ἡᾶ ἰ λᾶρῖ βυῖλλ
 ἀν λεαῶ-ῶεαὀ ἡῖλε ρῖυῖζε α βῖ ἰοῖρῖ ἀν μβεῖρῖτ α βῖ'ἄς ρῖῖτ.

leir ag ceann eigin de'n dá bearmam ba coitcheanta do
 d'aoime teacht tríota tar éir na Sléibte do cup uíob.
 Dob'uaibhárad an áit 'nar éainis ré anuar. 'Bíod ré bog
 fluic i zcomnuide, mar talam íreal 'reab é ar port na
 hÁrmo, áct an bliadain rin bí an rceal reáct meara ná
 mar ba gnáct, mar bí tuile móri ar an Ármo. 'Bí fluaište
 Hannibal ag riuab trío an mbozác ar feab ceitre lá
 ir trí n-oiróce gan ball tirm fé n-a zcoraib. 'Na furde
 ar an mbazáirte no ar na capaill báróce a bí zo flúirreac
 ran abainn a zeibeab na raižoúirí por beaz. Táinis
 zalar éigin ar érubaid na zcapaill, ó'n b'flíce, do bádaó
 a lán der na raižoúiríab nó do cailleab iao de dearcab
 aicíde, 7 do cáill Hannibal féin a leac-fúil tré timnear
 éigin a táinis air. Ba cuma leir é zo léir, ántác,
 nuair do cuimníz ré ar an mbob do buail ré ar an namaro.

I n-Appetium a bí Flabuir, 7 níorb' fuláir do Hannibal
 uol i n-aice na háite rin, dá mba máit leir an Róm do
 fpoirint. 'B'é puo do b' fearri do, tar leir, ná Flabuir
 do meallaó amac 'na comuib rari a mbeab 'uain ag
 Serbiliur teáct le cabair cuige. Mar rin do érom ré
 ar an noúcaiz móri-timceall do éreacáó 7 o' arzam,
 7 níorb' teir an clear air. Nuair cuala ré zo raib Flabuir
 ar a cóir, do b'portuiz ré air fé 'dein loca Tmarimene.
 Táio na cuic an-comzariac do'n loó ro ag an dá ceann
 áct i lár buill, tá rliže máit leacáan roir iao ir é.
 'Sé puo do 'dein Hannibal ná curó u'á raižoúiríab, roir
 marcaiz ir troiztiz, do cup ag an mbéal ba fia uairó de
 bótar an loca, curó eile aca i b'rolac ag an mbéal ba
 comzariage, 7 an furmóri fé rcaé na zcnoc ar an taob
 de'n tražar raitce a bí i lár buill. Táinis Flabuir zo
 oti béal an bótar um éráctóna, 7 do cáit ré an oiróce
 ann. Ar marom gan féacaint an raib an bótar néiró or
 a cómar amac, do cuairó fé féin 7 a 30,000 raižoúirí
 irteac ra bealac. Com luac ir a bíodar i n-acrann ann,
 do dún na raižoúirí a bí rážta ann ag Hannibal an dá
 orcaill, do pié an curó eile anuar órna cnocab, 7 ní
 factar miám macramail an dearg-áir do demeaó ar
 b'puac an loca ron. 15,000 derma Rómánaiz a cailleab,

7 Flabíur ina mearc, 7 níor cáil Hannibal aet 1,500. Curo derna Rómánaig do caillead ír amlaí do cáitead ar 1ao féin irteac ra loe d'íonn rnaím zo d'í an taob eile, aet bí an t-uirce doiminn 7 an t-éire trom, 7 do bádaí 1ao zo léir. Léigimí zo maib epit-talmán ran íodáil an lá ron, 7 cé zo maib pé de neart ann bailte móra ná maib ró-fada ó loe Trarimene do leasaí, níor mótuig éinne de'n dá fluaig é. Do pásad na mílte bpaigíde roir lámáib Hannibal, 7 mar bapí ar mí-áí na Rómánaí do ruig Hannibal cúpla lá 'na díarí rín, ar 4,000 marcaí a bí as teací zo Flabíur ó Sérbíliur rap a maib fíor aige ríú caí é mar íonmóirce a bí rap éir tuicim amaí do Flabíur.

Nuair táinig rceal an bpaigí uacbápaig rín zo d'í an Róim, bí rcanraí ír anpa ar na Rómánaig zo léir. Bí buaróte ar dúine derna huactaráin, bí an dúine eile í bpaí ó baile, 7 bí an náma as déanam ar an scaíar ar a díceall. U' é reirte do ceapadap ná Sáir-uactaráin do déanam de Cumtur Fabíur Macrímur, 7 comací íomlán do tábairte do. Fear epíonna ciallmáir do b'eaí é ríú, 7 nuair tuig pé narp' féirí roir na Rómánaig buacámt ar Hannibal, pé ruí do deim pé ná fanamaint tamall taob tíar de í scoimuirde, as marbú' íomnte dá raig-díuríab anpí, 7 as baite uacá beasáimín d'á scraeáib anpí. Ar an nór ron níor tuig pé éan-caí do Hannibal ar a tuille éací do déanam ná ar puinn díogbála do déanam roir na Rómánaig. Do bí Fabíur as feiteamí zo mbead an caí aige ar teací tímceall ar arim Hannibal 7 é do bapcaí ar faí, 7 bí sac deallamí zo maib an caí rín aige ra bliadain 217. Bí fluaig Hannibal í bpaíte na Campama, 7 san de flúge aige cum dul pé deim na háite 'na maib ceapca aige an seimpead do cáiteam aet tríí don beáram amáin. Bí Fabíur com veimígteací ron zo maib a náma í bpúnc aige náí pás pé aet 4,000 fear as béal na beáram ron, asur do coimead pé an curo eile d'á fluaig ar na rleibcib móir-tímceall. Do tuig Hannibal a maib beartuigíte as Fabíur, am, 7 d'órpúig pé 2,000 de rna beiróig ba

Láiríne d'ár bailiúeasó ra Campania do tábairt le céile fé rcat na hoirdce, geaitirí do ceangailt ar a n-adarcaib, 7 do cúir ar Iarad. Do deimeasó amlaíró. Do sáob rcanhriasó na ba, nuair a mótuigeasóar an tear, 7 nuair éonnacasóar sup ar a n-adarcaib féin a bí na Iarraca, 7 do ríteasóar anonn ir anall as cúir na sriann ir na uotar 'na n-aice tre teimró, so oí sup tiomáin na raiú-tiúirí ruar na cnuic iasó, fé déin rluaisgte fábair. Do rcanhriúigeasóar-ron nuair éonnacasóar cúca na teinte—ní féasóaróir na ba féin d'feicrint—7 do ruc na rir a bí as béal na beáirman fé déin a scomráiróite. D'fás ron rúige réró as Hannibal, 7 d'iméiré fé leir ar a focraéc.

D'é an céasó buairó eile do ruc Hannibal ar na Rómánaig ná Cat Cannae. Níorb 'e fábair a bí 'na éoinnib an uair rin, mar bí a ré rúó caíte. Bí beirt uacóarán or cionn an airm, 7 do bí 80,000 fear rúca—an rluasó ba mó dáir cúir an Róim le céile i n-aon áit amáin riam. Do bíó an t-airm lá fé dúine de'n beirt uacóarán, lá fé'n dúine eile. D'é Publiur Terentiur Báirio a bí i sceanur an lá a táirig an dá rluasó i scoinnib a céile, ar póit abann na háríróir. Tá lúb ar an abann as Cannae, 7 ra lúb rin do cúir Hannibal an 30,000 fear a bí aige i scoinnib an 80,000 Rómánaó. Bí Harórubal 7 na marcaig troma ar an uasó clé, bí na Núimíóig—ní raib fásóca aca acó dá míle fear—ar an uasó óir, 7 na marcaig Rómánaó ar a scomáir amac. I lár buill bí na Spáirig 7 na Sall—troigéir iasó ro—7 iasó rúóite i bfuirm óinge so mbéasó a ceann leir na Rómánaig. Bí na troigéir ó'n áiríic ar an dá rciatán, beasáinín tasó tíar de'n óing úó, 7 clairónte 7 úiríirí eile Rómánaó aca a ruaróar as locó Tarimene.

D'iasó na marcaig fé Harórubal a óornúir ar an sáó, 7 ní hamáin sup cúireasóar an ruais ar na Rómánaig a bí or a scomáir amac, acó nuair a bí buairóte aca orca ron do éuasóar tasó tíar de'n trluasó Rómánaó ar fasó éom fasó lár an uasó óir mar a raib na Núimíóig as coimeasó na Rómánaó riar. Do tángasóar orca ro amár 7 do bí deire leo. Annon do tárraingasóar riar so

ucti so rabhadar taob ceap de rna troigctis Rómánacá
 bí as éirge leo rúto so maic, dar leo féin, mar bí na
 Saill ir na Spáinnis as géillead rómpa. Do bí na
 Rómánais gá leanmamt. 7 do rtao an géillead com luac
 ir a bí na Rómánais so léir bhuigste irteac ar a céile ra
 laib, o'iompuis na hdirpiceánais irteac orca, 7 do
 táinis Harpudal orca aniar. Bítear 'gá n-ionruige ó
 sac taob, 7 do bhužadur irteac ar a céile so ucti ná raib
 rlige aca cum claidim a tarramst ar a tpuail san
 tpiact ar feidm do bant ar. Nuair a bí deire leir an
 scoircar do bí 50,000 Rómánacé marb 7 duine de rna
 huactarám 'na mearc. Do deimead geimlig de 20,000,
 7 níor éail na Carrtais ac 5,500 marcac, 7 dá céad
 éigin troigctead.

Cuireann buaid mór Cannae deire le "Sabálaib
 Hannibal" nac mór. Do bí an cogad ar ruidal so ceann
 tpi mbliadán deas 'na diaid ac ir beas eactra do
 deimead ar éan-taob ann. Ní raib éan-cadair le fagail
 as Hannibal ó n-a tír féin, ó'n gCárrtais, 7 bí a rluagste
 á scailleamamt aige 'na nduine 7 'na nduine, mar bí na
 Rómánais as leanmamt de comairle Fabiur 7 ar a tóir
 de ríor, san éaoi a cadair do ar dul cum comraic leo.
 Do deim an Carrtaic don iarract amám ar breir raigtoir
 do cur éirge fé n-a dearbriácair féin Harpudal, ac
 do fuair na Rómánais ríor a teacta, 7 do buadad air
 as an Metápur. U' é an céad eolar a fuair Hannibal
 ar a tuiar, ná ceann Harpudal á caiteam irteac 'ra'
 campa éirge.

O'fan Hannibal ran loadil so ucti an bliadán 204 r. C.
 Do gladad a baile air annron mar do bí Scipio ós ran
 dirpuc féin, 7 é as tabairt fé Utica. Ní raib an raic
 céadna ar Hannibal 'na ducais féin a bí air ran tír
 iarracta, 7 do buadad air i scaic Zama (202). 'Na diaid
 rin do deimead ríotcám roir an dá impireact, 7 do
 luig Hannibal irteac ar obair an Stáit do ruidad. Dá
 feadar é i gcúrraib cogaid níor taire do i rligtib
 ríotcána. Do cur fé tpeo com maic rin ar na gnotáib
 aigto gur díol an Carrtaic an dacad milliún de cáin

ἑοξατὸ τοῦ ἑυρι na Ρώμῃταις υἱεὶ ταοῦ ἱρτις δε ἐπὶ
 βλιαθῆαιβ ὀέας, ἐὲ ζυρ βαμεαὸ οἱ an οὔταις ὕο na
 Spáinne τοῦ βυαιὸ Ἡamilcar οἱ, ἡ na hoileáin—an τὰ αἰτ
 ar a ὄτασαὸ a παρόβρεαρ ζο λέρι naὸ ἰμόρ. Ὁ ἑάινις
 ἑαο ar na Ρώμῃταις ἡ ὀ'εἰλιζεαοar Ἡannibal τοῦ ἑάβαιρτ
 ρυαρ τοῖβ. Ἡῖορ ἡan Ἡannibal ας ἡέαααιτ cao a
 ὀέanφαὸ na Capriταις, αὐτ ὀ'έαλις ἡέ leiρ ζο ηερερρ.
 Ὁ ἑαιτ ἡέ tamall εἰζιν ἡ ὀτεanητα ἡῖος na ἡάιτε, ας
 ἡαρῃαιὸ ἑ τοῦ ζῃῖορῦ' cum φοζα τοῦ ἑάβαιρτ ἡέ'n Ρώμῃ,
 αὐτ ἡί ὀέanφαὸ Anτιoῦρ ἡυο αἡρ. ἡ ἡ-αιῃῃοeom
 ἑοῃαιρle Ἡannibal αῃ, τὸ ἑυρι ἡέ loιηζεαρ βέας 'na
 ζcoιηηβ, ἡ τοῦ βυαιὸ na Ρώμῃταις αἡρ ἡan οὔαὸ, ἡ τοῦ
 ὀeιηeαοar ἡαρῃαὐτ eile ar ἡῃeim ὀ'φαζάιτ ar Ἡannibal.
 Ὁ ἑeip ορῆα, αῃ, μαρ ὀ'ιητις Ἡannibal leiρ ἡέ coιηηρce
 Πρρρραρ, Ρί Βιτιηια. Ὁ lean na Ρώμῃταις ζο Βιτιηια ἑ,
 ἡ ηυαιρ ba λέρι τοῦ Ἡannibal ἡά ἡαιβ οὔτ uαῆα αἡze, το
 ἡῖλις ἡέ ριαρ an ἡῖῃ a ἑοιηeαὸ ἡέ ὀe ἡῃάτ ἡ ὀρῃinne a βῖ
 ar a λῃῃῃ, μαρ τοῦ βῖ coιηηe αἡze ἡ ζcoιηηηρῃe leiρ an
 ζcoιηηeαῃῃam τοῦ ἑάινις αἡρ ἡa ὀeῃῃe. 'Sa βλιαθῆαιβ 183
 ροιη ἑῃῖορτ τοῦ ἑάῃῃa.

Sin ὀeῃῃe ἡeῖτ Ἡannibal. Ὁ ἡ-a ἡῃῃῃῃῃ ἡeῃῃ αῃῃῃ
 a ἡαρῃῃῃῃ ἡαὸ eolar τὰ ὀρῃῃῃ αζαῃῃ. Ἡά τὰ a ἡeαῃar
 μαρ ἑαοῃῃeαὸ ἡρ μαρ ἡαιρῃῃeαὸ, ἡ μαρ ἡeαρ τuiζῃῃe
 ἑοῃῃ ροιῃῃῃ ἡῃ ὀ ἡ-a ὀtuαρῃῃῃe ἡῖῃ, ἡῖ ἡυῃῃῃ ἡά
 ζυρῃ' ἡoηζanτὰα an οὔηηe ἑ An ἡeαρ τοῦ βυαιὸ ar na
 Ρώμῃταις ας loὸ Τῃαρῃηηe ἡ ας Cannae ταρ εἡρ caὸ
 τοῦ ἑυρ ορῆα ἡῃ an am αζυρ 'ῃan αἡτ a βῖ ceαρῆa 'na
 ἑῖῃῃ αἡze ἡeῃῃ ἡῖ ἡαιρῃῃeαὸ ἑῃῃῃα αῃῃῃῃ a βῖ anη αὐτ
 τaoῃῃeαὸ ἡρ τῃeορῃῃe ζο ἡαιβ ηeοη ἡρ τuiζῃῃῃτ ταρ βαρῃ
 αἡze. ζο ὀtuζαὸ Oia ζο ηβeῃῃ a leiῃeῃo αζαῃῃe an
 ἑeαο uαιρ eile a βeῃῃῃῃ ἡeῃῃ ἡρ an ἡaῃῃa ὀρ coῃῃῃῃ a
 ἑeῃῃe ar ἡῃῃῃe an ἡῃῃ!

CANNAE, το ρεῃῃῃ.

Thaobite Éireann.

“ Ó Shabhadar nuíste Éireann chreideamh Chríost anamcára easlaire do bíod i n ionad an thraoi as foillruigead meáct asur uligste Dé do'n nuí asur dá teaglac.”¹ Ní hionann ro asur a rád sur cuiread veiread leir na thraoitib ar teáct an chreidim, mar nár cuiread. Uí thraoi as Muirinn bean Raḡallais nuíoz Connáct i n-aimrín Ciaráin naomta asur Tharmuro i bflaitear Éireann: ² asur bí thraoi as Maolóctraí ní na nDéiread 'ran reáctmáó doir.³

Asur cad ba thraoi ann? Uí oiread ran cúraim ar na thraoitib sur deocair ran a ráó zo cruinn. Bíod tuine aca i n-a oide, tuine aca i n-a fáó, tuine aca i n-a eadarsḡabáluire, tuine aca i n-a liais, tuine aca i n-a breiteam, tuine aca mar taca ir mar comairleoir as an nuí, asur mar roim de. Áro-breiteamam do b'ead na thraoitte, arra uḡóar de uḡóarib na bneatan, asur do bí a ḡcúirt aca i Moim Conamḡ.⁴

“ U'ur ar do ḡaeḡealaid id féim do cóimeáó zo hādám de bnuí ó aimrín ḡaeḡil i leit zo mbíóir thraoitte aca do cóimeáóad a nḡlúna ḡemealaid asur a noála i nḡac tuar dá tóarla dóib zo roctam Éireann. Asur fóó do bíó báó le healádam aca, de bnuí sur i nḡeall ar a foḡluim fuair Nuíl acair ḡaeḡil ḡac reabdar dá bfuair.⁵

Asur clanna ḡaeḡil as triall ó Cáróin zo Sliab Rife tárla muirúcam ar an muir rómpa. Do canadóir

¹ Fóar Féar 342/II.

² p. p. 132/III.

³ Social History (Joyce) 224/I.

⁴ Manners and Customs 185/II.; Cyclopedia (Rees)

⁵ p. p. 93/I.

ro ceól do loingsreacáib go sцуиртóir coislaó orca, agus márbuigóir anghoin iad de shnáct. Is é leigear do dheim Caidéar thraoi air rin céir do leasao i sцuарaib a cúroeactan féin i sцuma is ná cloirтóir an ceól. Mar roin doib sур sábadar cuan i Sliaó Rife tuaró. Agus is anghoin do minne Caidéar fairtime doib náir b'ionao comnuiróte doib don áit go roctain Éireann doib agus náir b'iaó féin do roicreao i áct a rlioct.⁶

Tá a leitéro céatna de rceal le léigearm i neaótra na nAisgonátaó agus 'ran Odyssey. Corain bean péiléara is ceól Oirféara na hAisgonátais ar éantán na muróucan. Tus Odyssey cuairto ar Éince le linn a ionráma. Agus é féin is a fuireann as fülleao ábaité tángsodar go hoileán na muróucan. Dheim Odyssey céir do leasao i sцuарaib na fuirinne i otreo náir éualadar cantán na muróucan is iad as sábaíl tárrta. Tá bpió rin féol an fuireann leó san móill san doóar. Dheim Odyssey é féin do ceangal go oti an reól-éran, agus cé sур éualao pé na muróucain níor méallao is níor márbuigead é, is níor móilligead, féin, é fá mar im-tigead ar máirnéalaóaib eile de shnáct

“Do feinn rí ceólta binne ríde
 Le'ri éail sác laoió asann a nearc,
 Do ceanglaó rinn le msh an ríóó
 Cé'ri móri ár ngniomárrta i nshác caó.”

Rann é seo ar “Eaótra na Mná Móire tar lear,” agus is beas náé ionann a bpió agus bpió na rceal do luaoao céana.

A bpaó is a bpaó pul ar leas clanna Saéoil cor ar talam na héireann bí thraoite ann agus banttraoite leir. Innipteair dúinn go raib rpiúr aca as Parcolán féin. Fíor agus eólar agus Toómoic a n-ainnneao, agus ba oipeamnaó na hainnneao iad. Bí thraoite is banttraoite as fomórcáib fá éreóao Conang i otoiimír. Bí thraoite is banttraoite, leir, as clannaib

⁶ f. f. 34/II. ; f. f. 172/I.

Neimeadh, agus bailiúghadh ar triá ar aghaidh Céimne amac. Cuir na fómorais a n-oraioite ir a mbanooraioite cum iad do ruasairt, áct buaidh oiraioite ir banooraioite Neimeadh orpa. Dean Neimeadh .i. Reilbeó mgean níoz hreíse bí i gceannar orpa. Cuirghadh ruasairt ar fómorcaib, reoraadh a tóir, agus marbhúghadh a oiraioiréac .i. Conang⁷ agus Tuata Dé Danann i n-oraioiréac ó Éirinn deimeadh an oiraioiréac do cleactadh. Bí an Oadhá marí fórdia aca. Urian ir lucar ir lucarba a tóiríir oiraio. Deacuill ir Danae a mbeirt banoiraio. Bí banooraioite eile aca, leir .i. Uorb ir Maca ir Móirruogán. Cuairt Urioatán Maol agus a mac Fearghur go Moim Conang,⁸ agus do réir leabhair Baile Móta leacta a rluict ó'n áit riu ar fuir na Ureatan uile nac móir go teact na Saranac, agus tíomáimeadh rúo tar n-air go Moim Conang iad.⁹ Uair ir Eitear na oiraioite ba mó cáil ar clannab Mileadh as teact i nÉirinn dóib. Marbhúghadh as Sliab Mír iad.

DAISTEAD.—Bí a mbairteadh áiríte féin as na oiraioib. Bairteadh gemitirde ghairirde de. An uair ruadh Conall Cearmac táimz oiraioite agus do éanadh bairteadh gemitirde ór cionn an leimb.¹⁰ Bairteadh Oileall Óluim i rrocaib gemitirde i oiraio na tríomadh oiré.¹¹ Tuadh bairteadh gemitirde ar tríuir mac Conaill Ueirz Uí Corra i gcómarí oiaibairéacta. cé go raadh ar go maí cráibtead fé deiréad a raogail.¹² Éirde bán bíod ar na oiraioib de gnát.¹³ Áct bíod maire orpa dá n-iongnair Tá oiréad ran meara as oiraioib ar an ndair, arra Pliny, ná bainir maí lé cúirraib cperoirín gan flearc dá duilleogab marí maire orpa.¹⁴

TEINE OIRAIOIRÉACTA.—Míde mac Uraeta an céad uine cum teine do donadh do macaib Mileadh i nÉirinn. O'fan an teine ar lafad go ceann react mbliadhán

⁷ M. & C. 184/II.

⁸ M. & C. 185/II.

¹¹ maí léana, 165.

¹³ Trip. Life of St. Patrick, 325-6.

⁸ Anglesey.

¹⁰ Cóir Arman (Stokes) 393.

¹² Rev. Celt, 28-9/XIV.

¹⁴ M. & C. 192/II.

1 n-uirneac, asur ip leir do deimriðe pñimteinte eile na n-éireann do aonad. Dubairt uraoite éireann sur marlað dóib féin an teine reo do beit ar larað, asur dá bñis rín cángadair i n-éimtis i n-óail cómairle. Aet ip ead tárla dá bairi ro so n-earnað a oteangada do gearnað amac le mriðe ip do aonacal i n-icir uirnis. Ip é tuairim eogam Uí Comhairde surab é reo an céad casairt do teine uraoideacta i n-ár reiribnið dúctair.¹⁵

IOÐBAIRT.—1 oclacta ip ead do hóruigeað teine clacta mar a scleactarðe leð uraoite éireann do éruinnuagad ip do cóimtionól.¹⁶ Acláir le feicimt i n-éirinn fór i n-áitib so leðr iomað de leacab rí-leactna asur galláin cloé as a n-iomcúr, asur ip dóib gearmtear altóire ioðlurðe ip na rean-leabrais. Ip ar na haltóirib reo do cleactað na uraoite a n-ioðbairta i n-aillo maile le marbáð a mbocán ip a otarb ip a reiteað, asur na uraoite féin do teact i n-a nglúnaib fé fileað fola na hioðbairta dá nglanað féin ó fálaðar a scion fé mar demead áro-fasairt na n-šiuðarðe an tan téigeað fé úroidead na hioðbairta cum so riteað fuil na hioðbairta air féin.¹⁷

CLACTA FIS.—Ip é ferom deimriðr de feicib na otarb n-ioðbairta a scoimead cum na deamain do cúp fé gearaib leð. Ip iomað rliže so scuirriðr geara ortá mar adá fileað ar a rcaláib féin 'ran uirce no beit as amairc ar na néaltáib no as éirteact le fožar žaoite no le žlór na n-éan. An tan do ceilead žac air dóib ro ortá ip buð éigean dóib a n-oidéall do úéanam ip ead deimriðr éruinnclacta caortain do rólactairt asur reitriðe na otarb n-ioðbairta do leacta ortá asur an taob do bíoð leir an bfeoil do cúp i n-uactar. Bíoð ionntaoib aca ar a ngearaib cum na deamain a meallað cúca asur eólar do fásáil uata. Ip mar žeall air reo adeirtar so oteigeann duine ar a élaatáib fir an uair deméann a úidéall cum rcalá do fásáil.¹⁸

¹⁵ M. & C. 182/II.

¹⁷ f. f. 348/II.

¹⁶ f. f. 246/II.

¹⁸ f. f. 350/II.

IOBHAS FOPOSHAI.—Pé nro zo vtearvigeað ó'n
 b'file a aimriugað noctað an cleap ro a cómarcáirde
 dó. Úeimeað an file zpeim de feoil aim muice no
 maðraio no cuic do cózaint. Annroim t'éigeað pé i n-a
 leabairó ar cúl doiraip agur éanað ór cionn na feóla
 agur tairriugeað dá d'éitib zointirde é. Impigeað pé
 ar na d'éitib iarroim, agur dá mbuó ruo é ná beað
 cómarcáirde no teimm le fagáil aise fá éann lae éanfað
 pé ór cionn a dá bar agur iarriafó ar a d'éitib teact
 i n-a leabairó i otreó ná cuirfirde irteac ar a cóðlað.
 Cuirpeað a dá baip tpearna ar a dá leacam annroim agur
 tuiteað a cóðlað air. Úitirde ag fairpe air annroim r
 otreó ná d'éanfaide a córruirde ná a dúirpeact zo oti
 zo noctfarde dó zac nro zo mbioð pé ar a loiz r
 zcionn lae no dó, no trí, b'féoiri. Cuir páoraiz
 Naomta zo dian i n-a cóinne ro, óir bí bamc aise leir
 an Teimm Laozda. Cleap no rún oiraoréacta cum
 daoine marba d'aicneamaint, móir-móir daoine zo
 noéanfaide a noitcéannað no a noioðballað, do b'ead
 an Teimm Laozda. Luadcar ainm fínn mic Cúmaile
 mar don leir an Teimm Laozda ir na reriðuib. Mar-
 buigeað lomna fear ppeartail dá raib ag fionn coirc-
 zur rceitiró pé ar mnaoi fallpa fínn i otaoib cómpáiró
 áirite. Táimz fionn ar córr lomna; cózaint pé a
 óroðz, ní hionann ir mar úeimeað daoine eile muicfeoil
 no a leitéro do cózaint, agur léirigeað do zur coirp
 lomna do bí ann ir zur árouiz náimde leó an
 ceann.¹⁹

Luadcar ainm an file Maen mac Eathae mar don
 leir an Teimm Laozda ro, leir. Tuz Connla mac Tairz
 íhic Céim mic Oilealla Óloim plaorc maðraio baclann
 éuige ríúo bliadanta tar éir a marbta, agur deim
 Maen amac zur plaorc Moza Eime an céao maðraio
 baclann dá ruzað riam i néirunn do bí ann.²⁰

Uaireanta do báimeað ioðbairc leir an Teimm Laozda.
 Cuir páoraiz Naomta zo móir i n-a cóinne ran.
 Uaireanta eile ní báimeað ioðbairc leir. Oiceatal do

¹⁹ M. & C. 210/II.²⁰ M. & C. 212/II.

Ḳeannaib a tustaire aib rin mar zhn̄ar, azur do p̄caoil
p̄āōraiz Naōm̄ta leir.²¹

Do p̄ōr donz̄ur n̄i Muñan Eitne Uaḱac. Ḳam
comzeall leir an b̄ōraḱ, 'rē rin zo n̄ōēan̄p̄aḱ Ḳēiriz
le n-a b̄am n̄i t̄reaḱa āirite do muazairt ar Or̄raizē.
Ḳi ḱraoi an-ḡlic az munn̄tir Or̄raizē. Ḳill do b'ainm
tō. Aḱt ḱā ḡliocar ē, b̄i ḱraoite na n̄ōēireac n̄ō-ḡlic
tō. Cuir tuine aca rō ē fēin i ḱp̄uirm̄ b̄ō le n-a m̄arḱaḱ
i t̄t̄p̄eḱ zo p̄aōrp̄aḱde a ḱlann cōirḱē. Ḳe b̄arn̄ cōm̄airle
m̄z̄ime Ḳill a b̄i mar̄ m̄naoi f̄p̄earḱail az Eitne Uaḱac
i ḡc̄airēal do buaḱaḱ ar t̄reaḱaib Or̄raizē azur leanaḱ
iaḱ ḱar tēḱrain̄ oir̄tir Muñan. Azur ir ē f̄āḱ zo
t̄t̄ustar Or̄raizē mar̄ ainm̄ or̄ta tōir̄c̄ z̄ur nit̄ z̄ac
tuine cōm̄ mear le or̄ azur iaḱ az p̄c̄eim̄eac̄ ó
Ḳēireac̄aib.²²

ΛΟΡΑḲ.—Ḳeir̄ Eoḡan Ua Cōm̄raire, p̄ōr, n̄ā beaḱ rē
t̄leaz̄taḱ f̄ā muaz̄ail na n̄ōruaḱ t̄eamp̄uill do t̄ōz̄am̄t i
n-onōir̄ na n̄ōēite n̄ā iaḱ do aḱraḱ r̄ō iaḱaḱ an t̄izē.²³

Ḳeineac̄ z̄aēḱil C̄rom C̄ruac̄ .i. muḡiōḱal ēireann
azur na f̄oir̄ēite do b̄i tim̄ceall aib i Maiz̄ Sleac̄t
do aḱraḱ z̄ur cailleaḱ t̄izēar̄n̄mar̄ azur a munn̄tear̄
ir an t-aḱraḱ rō ar riub̄al aca. Cuir p̄āōraiz̄ deireac̄
le C̄rom azur le n-a f̄oir̄ēit̄ib, cē zo n-in̄n̄ir̄tear̄ t̄ōim̄
zo raib̄ C̄rom fēin cum̄ōaiz̄te le ḱr̄ ir le aib̄zeac̄ azur
z̄ur iōḱla cloicē b̄i 'ran z̄c̄uro eile.

Lā ḱā raib̄ C̄ormac̄ mac̄ Airt̄ i t̄oiz̄ ḱleir̄iz̄ b̄i na
ḱraoite az aḱraḱ an laoiz̄ ḱr̄ḱa i n-a f̄iaḱn̄aire azur
an c̄ur̄eac̄ta az ḱēan̄am̄ aml̄ar̄. Ḳo f̄iaḱp̄uiz̄ Maēl-
z̄eann̄ ḱraoi de C̄ormac̄ caḱ fē n̄ōēara t̄ō z̄an̄ beir̄
az aḱraḱ an laoiz̄ cōm̄ maiz̄ le cāc. “Mar̄ na ḱēan̄-
p̄ainn̄ aḱraḱ do'n̄ c̄eap̄ do ḱeim̄ mo c̄ēap̄ouir̄e fēin̄,”
aib̄ra C̄ormac̄. “Ni ḱēan̄p̄aḱ aḱraḱ p̄ear̄ta aḱt do
Ḳia n̄eim̄e azur tal̄man̄ azur iḱf̄r̄inn̄.”²⁴

Ḳr̄āc̄ eile m̄eap̄ C̄ormac̄ c̄ior̄ ḱā cōize do b̄aint̄ de'n̄
Muñan. Ḳuz̄ rē ḱraoite ó Albain̄ leir, azur b̄iōḱar̄

²¹ M. & C. 209/II.

²² M. & C. 208/II.

²³ M. & C. 182/II.

²⁴ p. p. 346/II.

as imiꝛt iomað ðraoiðeaçta ar nĩs Mumhan ip ar a
 munnctip no so raib ðaoine asur áirnéir i nꝑuair báir
 de earða uirce. Cuir ní Mumhan fíor so Ciarraiḡe ar
 Mlog Ruit. Com luat ip táimis Mlog Ruit do rcaoil pé
 an ḡlar do bí ar an uirce as na ðraoiðib iaraçta asur
 bí uirce so leðr as munnctip na Mumhan fearra. U'é
 epioç an rceil sup cuir Munnctiḡ an ruais ar fluaḡ
 Cormaic de báir ðraoiðeaçta Moḡa Ruit.²⁵

ANÁL ÐRAOIÐEAÇTA.—Asur Moḡ Ruit as tpoꝛo an
 tpaçt úo leir an tpiúir ðruað do bí as Cormac .i. Ceaçt
 asur Cioða asur Cioçruað, ðamha alita do bí as tarrnac
 a çarbaro. ‘Cia niað na ðaoine ip neapa ðom?’ ar
 peirean. ‘O’innreað do sup tpiúir fear do bí ann asur
 iað ápo luat. “Tpiúir ðruað Cormaic açá ann,” ar
 peirean, “asur tá ḡeallta as mo ðéiðib-re so nðéanfar
 cloça ðioð açt m’anál do féirdeað opçta an uair béarao
 opçta. Ðem pé anál ðraoiðeaçta do féirdeað opçta,
 asur ðeimeað cloça ðioð.”²⁶

Ip faða máir an ðraoi reo má’r fíor do na filib :

Ré naoi ní ðeas ðiað i nðiað
 Saoḡal Mḡa Ruit pé róḡliað
 Ó Roit mac Rioḡail, móir bloirð
 So Cairbre lom litreaçair.²⁷

Tá pé amuis ar Mlog Ruit so n ðeaçair pé so hoirçear
 ðomhain as foḡluim ðraoiðeaçta ó Símeon Maḡur.²⁸

ÐLAOI FULLA.—Ip é an tḡriḡe so nðemtrðe ðlaoi
 fulla ðlaoi féir no tuirḡe do cuir fá ðraoiðeaçt, ’ré
 rin focail éigin ðraoiðeaçta do çanað óp a çionn asur
 é çairçeam ipçeaç ioir ðá fúil an ðuime do bí le ḡortuḡað
 annpoim. Ðioð ro ar piubal ó pé Nuada Fullon ní
 Laiḡean, pé çeað bliaðan noim teaçt Çpíoꝛt so pé
 Maoloççair ní na nÐeireaç pé çeað bliaðan tar éir
 teaçta Çpíoꝛt. U’é Maoloççair ro do çuḡ do Mócuað

²⁵ f. f. 320/II.

²⁷ f. f. 320/II.

²⁶ M. & C. 215/II.

²⁸ M. & C. 213/II.

naoimta fearann i gcómair mairtneac léara móir. Uí mac áluinn éirimeamail aise dárað ainm Comhán le n-a céad nnaoi, b'i reo mátair Cuimín fáda naoim. Aét an uair póir pé an aé-uair cuir a dara bean dúil móir i gComhán, agus, toirc ná géillreacó peirean dá toil, cuir sí d'fíadaib ar óraoi Maolócrair an t-óghnac do bualaó le flait no le olaoi fulla. Dem peirean é féin do nise agus níor túrce ran 'ná táimis narcóide ar a croiceann, tuit a curo sruaise de, cáill pé a meabair, agus o'imtis pé ar ghealtas. Cuiread an olaoi fulla as mit ir as cuit ir as léimris duine díreac ar nór seilt.²⁹

Léastar fóir sup táimis lobán óraoi ó Albain aimpair Cuilm Cille, óir cualaib pé teirtear ar omeac Eocac dontrúla rinreap ril Súilleabám. D'iarir pé tabairtar ar Eocac, agus, má iarir, ní fárdóac don bhontannar eile é aét leat-fúil an Éireannais Uí de uamam ir de eagla ar Eocacó noim cámeac an óraoi sup tug pé an leat-fúil do cé sup fás ran é féin i n-a dáil. Tarla Ruadán loira láirneac, agus bí de déirtin air sup iarir pé ar Dia rúla lobán do cur i gceann Eocac fearca, agus innirtear dúinn sup géilleac dá acéumge.³⁰

LIÁD. — Má demead óraoite iaraéta díogbáil, féin, demead a tuilleac aca fóirmit agus leigear. Uí óraoi dárað ainm Troptán i bhócair na gCruitneac do táimis go héirinn i n-aimpír Eireamón. Tarla óronis eile i n-acrann i nEireamón an trác úo; agus ir amla bíodar agus ním ar arm sac doim aca ionnur, pé beas móir an cneac do déanraoír, ná maib leigear ar bit ar an ocar go bhfasad báir. Cualaib Eireamón go maib leitéro Troptám ar na Cruitneacóib agus go maib i n-a cumar na hoiraig do leigear. Cuir pé fíor air; agus, cé sup imtis uirmóir na gCruitneac go hAlbain i ocrac o'fan Troptán óraoi agus cúigear eile aca i nEirinn agus fuairtead fearann i mbreagmair ó Eireamón.³¹

²⁹ M. & C. 205/II.

³¹ p. p. 116/II.

³⁰ p. p. 58/III.

Τά αν ρανν πο 1 τταοιβ τταοιθεαατα le leigeam 1
neactra an amadain m6ir:

Cuirear an zairceadea faoi le ttraoideact
An leat eoir map do bi amam ;
Annrom do iair6 an zruazac zlic
Dimir-na anoir az ttrial.³²

ΟΙΟΙΘΕ.—λεααταρ аз 1ul Caepar 1 ran peirmea6
leabap da ptaip zo paib tearmonn аз na ttraoitib do
tamiz 1 n-iaptaip e6irpa аз pe6la6 pcol do'n fframnc.
Iy inmearta zur 6 eipmn do ttrial na ttraoitie po de
briaz zur b'i eipe tobar ttraoideacta iaptaip e6irpa an
tan rom азур zur b'i an zae6ealz an teaza do na
ttraoitib ceaona. Bi paoppe азур ca6ap aca map aon
le tearmonn 6 uairtib na fframnce. азур bponntaibe
6r opta 1 neipmn :

Labrap fearzur na mbriactap zceapc
O'r e do bponna6 an t-6r ap ttraoi
zo bpuair do Orcup ceao 6 zoll
Dul cum comraic leip an mnaoi.

1 zcruacain iy ea6 puair beipt mzean laozairie
oileamain азур tabairc ruap fe eipam beipte ttrao6.
Ttraoi an cea6 oide do bi аз Colm Cille pem : fair6 a
tuztap air 1 leabap leapa m6ir.

PAIΘE.—Ii6r b'e peo an t-aon fair6 do bi opta. An
zopta do bi 1 neipmn азур Conn cea6ca6ac 1 bflaitear
na epice, eairnzir ttraoi moza nuadac zo paib pi аз
teact ; азур da bpiaz pin euir moz nuadac zac ap
fea6 fe de ap6ap 1 ttaipce zo paib a iotla lan. An
uair beip an aimpeap epuaib ap an bpoval m6r ni ba
diaonazige, b'eizn doib teact аз ttrial ap moz ap loiz
bit, roip namoib азур caipuib, азур o'eipuz leip m6ran
aca do eip fe eior азур fe cam азур fe pma6c ap an
zsuma rom.

³² ea6tra an amadain m6ir.

³⁴ Joyce's S. H. 237/I.

³³ Seaz gleanna na sm6il.

³⁵ p. p. 264/II.

D'í tarbhbheam a5 eocair mac eapca ní fear uoiz
 roim gabálar tuata dé Danann, a5ur u'innir ré uá
 uraoi ceapam é. D'é minugad tug an uraoi air 5o
 raib nama comactac a5 uéanam opta. Tarla Cat
 Muige Tuiread i ngeapact aimpire mar a raib uraoite
 5ac rluairg a5 cleactad a 5cleap ar maite le n-a
 munnair ar capraigeacáib ip ar ballaib ar páire an
 buailte no 5ur buadad ar tuataib dé Danann.

Deir ingean ríog 5néas ro i ucaib a hatar i neactra
 na Mná Móire tar leap:

Na uraoite uapbuig fairtime uó—
 Mo mállaet uóib 5o bnat arip—
 5o mbéapam mac uo reuioffad an 5néis
 ip uo uampfad ue féin a ceann 5an reit.

.
 Uo buor-ra lá cé uubac an rceal,
 Ar áilneac beit a5 rilead rúl;
 Le uraoirdeact éuopta m'atar féin
 Uo cáilleap mo rceim a5ur mo fnúó.

I 5cionn tamail tar éir báir Conaire Múir tionólad
 uáil i uceamair i 5cúirt eapca mic Cairbpe. D'í
 Meadú ip áilill i látar ó Connactáib, Cúroí mac Uáire
 ó Ueapmumáin, Tigearnac mac Lueta ó Tuadumáin,
 a5ur fionn mac Rora ní Laigean. Ní bead aon uaint aca
 le Ultaib, óip buodar uile i n-a 5comuib. Teartuis
 uata a uéanam amac cia bead mar áipróisg i noiair
 Conaire. Marbuigead tarb. Caid fear a uóctam móir
 ue'n feoil ip ue'n anbhuit ip éuaró cum codlata uá
 bairi. Táinis ceatpar uruad a5 cantan ór a éionn
 annroim, a5ur conaic ré tpe áirling comarctairde an
 áipróisg uo bí le beit aca.³⁶

Cairnguir uraoite Mic Con uó nac maipfad leat-

³⁶ M. & C. 199/II.

bliadain muna bfaḡad ré Teamair.³⁷ Aḡur do vein
 oḡaoid eile tairnḡreacḡ i oḡaoid bḡḡoe rui ar ruḡad i.³⁸

EADARḡAD ḂLUITĒ.—An tan mear maite Mumán
 Corc iḡ Cormac do oḡḡad iḡ a luac do cúr le rruḡ
 toirḡ ḡur clann toḡarḡa bī ionta cúr Omeac oḡaoid mar
 aḡcuinge oḡḡa ḡan Corc do marbād aḡḡ a ḡabairt do
 féin. ḡéilleadair do'n oḡaoid, aḡur ruḡ reirean Corc
 ar muir leir ḡo hliḡir bḡaoid mar a ruid an cáilleac
 bḡaoid i n-a cómnuidē; aḡur o'fás ré fé n-a-comairce
 riuḡ é fead bliadna. Anḡroin cúr ré fé comairce
 Sáruidē é: b'ī riuḡ rean-máḡair Cuirḡ féin i leit a
 aḡar aḡur a máḡair. Aḡur o'eirḡ le Corc riuḡacḡ na
 Mumán do ḡabáil i oḡrác.³⁹

COMAIRLEOIRIŲE.—Iḡ léir ar ro nár b'annam
 ruḡḡe ré comaoim aḡ oḡaoidib. Do fiaḡruḡ Eocair
 feirlioc dá oḡaoidib cá áit a noéanḡad longḡort,
 aḡur adubḡadair leir a oéanam i n'oḡruim na n'oḡruad
 le n-a rárḡear Ciuacain.⁴⁰

Trác dáḡ teairḡiḡ ó Concubair mac Neara labairḡ
 le n-a luḡḡ leanaimna ní ruid de cead aḡḡe rocal do
 ráo no ḡur cúr Caḡbād oḡaoid ceirḡ air i oḡoḡac. Aḡur
 iḡ é Caḡbād do ḡuḡ comairle do aḡur é aḡ dul cum
 caḡa le Merb.⁴¹

Bī Eocair ní laḡean aḡ bḡac ar veit i n-a áirḡiḡ
 i n-mead Néill Naoid nḡiallac; aḡur comairliḡ oḡaoid
 do ḡan ḡeara na Teairḡac do cóill. “Óir iḡ dá
 ḡeairuib,” ar reirean, “ḡan ní do ruid inḡe cum flaitear
 éireann do ḡabáil ḡo nḡeobād nare niaḡ ré n-a bḡáḡair
 no ḡo nḡeobād ḡrād ruḡḡe ḡaircīo.” Tréiḡ Eocair
 an Teairḡair anḡroin, aḡur táimḡ Niall ḡo Teairḡairḡ
 iḡ do ḡaid flaitear éireann. Aḡur Eocair aḡ triall
 ḡair air ḡo laḡmḡ buail ré irḡeac i oḡiḡ laḡocinn
 mic bairḡceada, oḡaoid Néill. ḡuḡ mac an oḡaoid
 marlād ar Eocair; aḡur, má vein, do máirḡ Eocair

³⁷ f. f. 286/II.

³⁸ Stokes L. S. 183.

³⁹ f. f. 314/II.

⁴⁰ *Id.* 186/II.

⁴¹ Joyce S. H. 237/I.

ar an láthair rin é. 'Do gearán an t-riaoi an tairtealuirde le Miall san moill; agus d'áitímh ré air toul agus laigin do cheacad. D'éigin do Eocair géillead do Miall dá dearcadh ro; agus d'óirúig an t-riaoi do luét leanaíma Néill anghoin Eocair do ceangal le rlabrad do cóirte éioice ar bhuac Sláine coir Cille Dhigheo go marbódad nsonbar laoc ann é. Ceanglad é; áct do rtoi Eocair an rlabrad ó céile le corp gaircú agus do rcaoil é féin ip do rceinn uata go hálbam. Mairb ré Miall 'fan ffrannic i tcrát.⁴²

Agus pátrais náomta féin as déanam ar ceamraig beirt óruad do cómhairlig do laogaire cad buó cóir do a déanam.⁴³

Bí dá mac déas as Car rínear Dáil gCar, agus b'é luGAR Dealdact an mac d'óige aca. Bí reirer mac as luGAR agus ingean dárad ainm doife. Tus ré doife mar mnaoi do tRad mac Tarais a bí i na-plat. ríogda ip i n-a óraoi. Ó'n tRad ro gairmtear tRad-raige i tTuadmumem.

CEÓ ORAOIÓDEACTA.—Agus Cat Cuile Driemne ar riubal tós t-riaoi Óiarmaoa arba t-ruad ioir an dá rluas. A Óia, arpa Colm Cille, cia an fát ná baintear tinn an ceó? Demead amlaio i gcionn tamail de bair cleara, agus buadad ar Óiarmuo.⁴⁴

ORAOITE TUATA DE DANANN.—Mioi b'ionann t-riaoideact Tuat Dé Danann agus an t-riaoideact go bfuilmio as t-asaire oi. Agus an aicme reo i n-a gcoimhuide a bpad ip a bpad ó foim i gcríc na hAicne innirtear tinn go t-áinig coblac mói ó éric na Síria as déanam cogair ar luét críce na hAicne i t-creó ip go mbíoir i n-áerann i n-a céile gac lá. Áct an t-rong de munnair éric na hAicne do marbúigirde moiu, abair, tugaó fé n-deara gupad é an t-rong céadna do bíó as t-rioit lá ar na báiread. "Tré t-riaoideact Tuat Dé Danann do gnicirde ro, óir do éurpóir deamna i rna corpaib cum a n-aičbeoócana."⁴⁵

⁴² f. f. 406/II.

⁴³ Trip. Life 43

⁴⁴ Stokes: Lives of Irish Saints XIX.

⁴⁵ f. f. 202fI.

Ir iad ro na daoine céadna do bí i nÉirinn ní ba diaónaige. Ir iad do éirinniú timceall cloinne Míleáid an uair fábadar rúo cuan i hInbear Slámge ir do cuir ceó tharoidéada ór a scoinn ionnur sup ruasáid mic Míleáid ó'n oileán amac aifir leir an tharoidéad ro ir sup b'éigin doib dul timceall Éireann. Fábadar cuan anghoim ag Inbear Scéme, agus tángadar i dtáit go Teahair. Tar éir beagán comhróire anghoim le cloinn Céarmada cómhairleig Aimeirgin dá gaoitáib féim triall tar n-air go hInbear Scéme agus dul i n-a longáib fead naoi dtonn ar muir. Deineadar uile amlaib. Aet com luat agus conaic Tuata Dé Danann ar muir iad, deir an reanúr sup tógadar gaoit fáidteac fémclíde do cuir anfad ar muir, agus tugad bádad ir reairead ar élanáib Míleáid dá dearcáib.⁴⁶

Do bádad cóigeir doib ran,
 De élanáib meara Míleáid,
 I gcuantáib Éireann na rann
 le tharoidéad Tuat Dé Danann.

Deirtear linn go nveadaid Tuata Dé Danann go luat i bpoáir an trluáig ríde go tíoráib na mbeó,
 "Ait ná bíonn báir ná peacáid ná ionnarbáid."

CROSÁNTAÉT.—Leir an aimir níor tuigead cas ba tharoidéad agus tharoidéad ann com cruinn agus mar tuigead agus na tharoidéad ró féim. Do féim mar leat an creideam fáoil daoine sup cuma tharoidéad no fémclídead agus sup b'áon nro amáin fémclídead agus cporántaét. Tá Seatrún Céitinn mar ughar agus sup géillead do'n cporántaét ro a b'fad anuar i nÉirinn.

Lá dá raib Cainvead naoim i n-oileán Rora Cné conaic ré rluag díomóir deamán ag imtead an doir ór a éionn.⁴⁷ An uair cuiread corp Donnéada mic Céalláig ádar

⁴⁶ p. f. 86-8/II.

⁴⁷ Lives of the Saints (Stokes) XIX.

céile Dóinnéada mic fílainn tSionna i Saigirí Ciaráin
 táinig naonbhar de éiríochtaibh ciadacha éiríochta ar an
 uaisle agus gabhadar as cliairíochtaí amháil is beag do
 éiríochtaibh ó roimh anall; agus ba síle a rúla is a bfiacta
 'nár pheadta is ba duibhe 'nár sual gabhadh sae ball eile
 díobh. Sae duine éiríochta agus agus cantain ar
 uaisle Dóinnéada d'eimead salar lae is oirde d'óibh. Fé
 d'eimead táinig iongnadh ar éiríochta na d'úchtaige, óir ba
 d'eiríochtaí an Dóinnéad ro má bí d'eiríochtaí ar an ríochal
 ruam; agus níor tuisgeadair cao fé ndeara do éiríochtaibh
 beir as coimhdeacht an cuirp mar roim. Tá ríochtaí rin
 d'eimeadair tréigeanar agus urnuighe fead trí lá so
 b'poillreochairde d'óibh cao fáct gur lean na deamna corp
 an ríoch. Agus táinig aingeal Dé agus d'ubairt leó
 gurad é rin an tréar fead as na deamnaibh as tead i
 n'éiríochta ar it'feann agus d'éanam buairdearta ór cionn
 cuirp an ríoch mar nár féadadair fáil do fáil air
 agus é i n-a beairde. Do cómairleis fóir d'óibh d'irfeann
 agus uirce coirfeacan do d'éanam lá ar na b'airde,
 agus an t-uirce do éiríochta ar an uaisle agus ar an ríoch
 uile. D'eimead amháil, agus leir rin d'imtíoch na deamna
 ar ríochairde éiríochta, is ní fáctair ó roim i leir agus.⁴⁸

Is fáil an roim do bí an éiríochtaí ríoch Ua Cionga is
 mac Rionntaé Ua Conoraí ann. Dubairtair gur
 méadruis ríoch ro a nduam ó'n naonbhar éiríochta do
 táinig as d'éanam buairdearta ór cionn cuirp Dóinnéad
 mic Ceallair ríoch Orruighe is do leanadair do'n
 éiríochtaí mar ealadair so b'air.

Abair is nár leantair do'n éiríochtaí mar ealadair i
 n'éiríochtaí anoir ní fáilann ran luét na tuata san ríoch
 so flúirfeadaca aca fóir. Tá ndéanfáirde na ríoch ro
 do ríochairde ní'l baogal ná so míneochairde móir
 móir i ríochairde na n'éiríochtaí nac féiríochtaí le coiríochtaí
 ná leó ro so b'fuil a n-áirde i mbairde móra no i
 scairfeadacaí a tuisirint iníoch. Déal-oirde na
 n'gaeal eochair an tréairde d'úchtaí, agus san an

⁴⁸ p. p. 220/III.

béal-oidéar roim go ciumh ag rtaíúde an lae m'óir
 ní'l i n-a t'easarc a'c' buille fé tuairim, ar an gcuid ir
 mó de. Ní c'uiréann ar mbéal-oidéar c'ro'ánta'c' ná
 p'ire'óga i leit na no'rua'ó ar leit'li'g, agur ní c'óir a
 gcuid i n-a leit a'c' c'óm beas. Níor b'íao na gná'ra ba
 duai ro deas-ó'rao'ic'ib'.

CALMÓIR.

CÁBLA NA hATLAINTICE.

Duò deocair a màò cia ar b' é an céad faoi do cuimhne
ar teachtairéact teitriuge do cup i zcéin. Act inuir-
tear dúinn ná maib AGAMAMNON dall air; agus, dá
cómairta ran, AGAMAMNON do b' ainm do'n céad luings a b'i
as leagan Cábla na hATLAINTICE i lár na naoimh doire
d'éas. I r eól dúinn go ndearna Jailileo tазairt i
mbliadain a 1632 do teitriúeact na maisneite, i r eól
dúinn fór go maib eólar as an dtair fabiano Straoda ar
teitriúeact agus d'óc ar aise, pul a bfuair pé bár i
mbliadain a 1649, go b'réasfaide úraro do déanam de i
zcomair teachtairéacta

Spáinneac d'árad ainm Salva an céad duine adubairt,
i mbliadain a 1795, sup b'féoir feidm do baint ar
teitriúeact fó múir. Sé bliadhna d'éas ní ba diadhaisge
bam Somairins¹ agus Scilling² iarraect ar an rranz
teitriuge i zcomair teachtairéacta, agus cuise rin
deineodar an rranz d'folactain i zcuimhac cúitriúc'.
Ní'l don deimniúgadh agaim, ámtac, sup eiriz le
teitriúeact fó múir cum sup tug duine de muinntir
Seacnaraiz iarraect faoi 'ran úizlige³ ar fon Comluet na
nlnoiac tóir i mbliadain a 1838. Cuir feirean rranz
fó píe irteac i rótan⁴ rcoiltte, car pé enáib tairta
timceall air rin agus enáib fó píe timceall oirta uile.
D' é a tuairim go b'réasfaide rranz mar rom do leatad
tnearna páirce flúce, no do leagan 'ran adain, agus go
b'raifairde cómarairde teitriuge trío zan loct ionta.
Mínig ollam d'árad ainm faodairéloc⁵ do comóaltar
feire i mbliadain a 1840 rúge dár ceap pé féin cum

¹ Sommering.

² Schilling.

³ Hugli.

⁴ Rattan.

⁵ Whetstone.

rranza teitriuge do leagan ó Dóbar⁶ go Calair.⁷ Ba
 beag náir b'ionann é agus rliuge Uí Seachnaraig áct beagán
 feadhra do beit air. Cuir an tOllam Mors⁸ cairde
 teitriuge⁹ no rruca aibleire tré rranz tnearna cuam
 Eadraic Nuair i mbliadain a 1842. Cnáb agus é
 rúigte i dtarra ip i bpic agus cumhad cúitriú¹⁰ i n-a
 dtimceall a bí mar adbar foluigte aige ar an rranz.
 leag Earra Coirneill¹¹ .i. bunairde iolrcoile Coirneill,
 cábla 'ran Uron¹² i mbliadain a 1845 i dtreo ip go
 mbead baint ag Dún Laoda¹³ ip Eadrac Nuair le
 céile fearra. Spanga umair a bí ann, cotún mar
 cumhad oirta, cúitriúc dá bpolactain, agus píop luair
 dá gcoraint uile. D'eirig leir go maic cum gur bpiread
 le leacoirde é fé ceann bliadna. An bliadain rin .i.
 bliadain a 1846, leagad rranz eile i gcuam Déalpuirt.¹⁴
 Cúitriúc a bí gá polactain, agus d'eirig le Cairneall West
 cómarde do cup trío ó báo go tráig. Tugad an
 iarraict ro féadaint ar b'féidir teactaireadct teitriuge
 do cup ó Sacraib go dtí an ffrainc; áct níor b'féidir
 dul cum cinn leir d'earba airgíro.

Bí beirt dearbádar de muinntir Dneit¹⁵ ag gabáil
 do teitriodeact i scoitcinn fé'n am roin, ám. i
 n-aindeoin neamhuime Riagalair Sacran tugadar ro
 comluct le céile cum rranz teitriuge do leagan roir
 Dóbar ip Calair. An cur de seo do leagad ar dtí
 rranz umair a bí ann; bí an rranz clúdaigte le cotún,
 agus ran féin rúigte i gcúitriúc leagta. Bí píop de
 luair tnom mar cumhad coranta ar an gcábla ro.
 Suta peirce leat-órolad i neimre a bí mar cumhad
 ar an gcuro eile de'n rranz. Tromuigead é le cnapan-
 aib de luair tnom ip gac cnapan díob céad rlat ó
 céile. D'eirig leo a cup ró muir mar seo, agus teac-
 taireadct do cup cum laoire Napólean Dónarairt i

⁶ Dover.

⁸ Morse.

¹⁰ Gutta-percha.

¹² Hudson.

¹⁴ Portsmouth.

⁷ Calais.

⁹ Electric currents.

¹¹ Ezra Cornell.

¹³ Fort Lee.

¹⁵ De Brett.

ὑπερὸ ζυρ λείρ σο ὑρέαοφαιρὸ περὸμ το δαιτ αρ. Δετ
 φαοιλ ιαρцаире ó Ὑύlonḡ¹⁶ ζυρ μύρ εἰζιμ ιαράετα βί ann ;
 τὸς πέ ιρτεαέ ι n-a lion é, αζυρ ὀ'φάς πέ βαλβ σο βηαέ é.

Leas duime de múinntir Siublaig¹⁷ féit¹⁸ ὀά míle
 rliḡe ar fáro ιρ ζυτα peirce mar cumḡac air ι Muir
 nloct ι mbliadain a 1849. Ὑί an rranḡ ro carra ar
 ὕruma ar bóro lumbge, αζυρ rcaoiltròe amaé é το πέιρ
 mar ḡluairéaḡ an long cum cinn. Ceanglaḡ é coir
 tráḡa αḡ fócrtón¹⁹ το rranḡ aeir a βί αḡ uul σο ceann
 ceitpe ríceao míle rliḡe le hair an ḡḡair ιarainn,
 αζυρ ar an ζcuma ro ὀ'ειρḡ le fear ar bóro na lumbge
 αζυρ le fear eile ι lúndain rceálta teimrḡe το cup
 cum a céile. Pé ceann cúpla bliadain eile .i. 1850-51,
 leasao cábla roir Ὑḡḡar ιρ Calair arír. Ὑί ceitpe
 rranḡa umarḡ 'ran cábla nuao αζυρ ὀά rraé de ζυτα
 peirce mar cumḡac ar ḡac rranḡ aca. Leasao na
 péite le hair a céile, αζυρ lionao an rpar a βί eaoaréa
 le cnáb ḡarḡa na Rúipe. Cumḡaḡeao iao uile le téro
 ḡalwánta.²⁰ Ὑί deic ζcinn de rranḡaib ιarainn 'ran
 téro αζυρ iao uile carra ι ḡruim rpiré²¹ timceall na
 ḡpéit ιρ na cnáibe. Seact ὀtuna an meaoáim a βί ι
 nḡac fáro míle de'n cábla roim αζυρ é críoónuḡe.
 Cé nár leasao é ḡan mórián ὀá ḡuaḡ, ὀ'ειρḡ leir σο
 mionsantaé.

Trí uaire ι ζcaiteam 1852 mearaḡ éipe ιρ an Ὑreatan.
 Mór το ceangal le ḡléar teimrḡe. An céao ιarriaé.
 βί an cábla ró-éaoτrom ὀ'n ruataḡ deimtròe le
 anncairḡb ιρ le rna rrucaib a bíonn de ḡnát ι mbun
 na fairḡe roir Ὑinn éaoair ιρ Mom Conaḡ.²² An
 rpar a βί roir na péite αζυρ an cumḡac ιarainn 'ran
 cábla ro, mearaḡ é fásaint pollam ḡlan. An ὀara
 ιarriaé, ó ḡórt ḡáoraḡ²³ ι naldain σο ὀomnac ὀiaḡ,²⁴
 deineao rmiotiríntròe de'n cábla ιρ é ὀá leasān. Féit

¹⁶ Boulogne.

¹⁸ Cove; conductor.

²⁰ Galvanised.

²² Holyhead.

¹⁷ Walker.

¹⁹ Folkestone.

²¹ Spire.

²³ Portpatrick

²⁴ Donaghadee.

uimhíre a bhí ann ír é cumhdaigh le cúitriú. Lártais
 de rin bhí guta peircé, agus taob amuis de rin arís
 captaí cnáib. Ait bhí pé mó-éadótom, agus mar adubháid,
 o'imeis pé leir an taob de agus é dá leasán. Níor
 eirís leir an tpeas iarráct aic éom beas. Iorí an dá
 aic éadóna mearád an cábla do leasán an taca ran.
 Ait leasáid cábla do Comluic na Maigneite²⁵ i mbliadain
 a 1853, agus o'eirís leir go buan. An meadócan
 éadóna bhí aise reo ír as an scábla ó Úóbar go Calair.
 Bhí pé féite ann, agus b'é an éad buan-cábla é iorí
 Éirinn ír an Úreacan Mórí.

An bliadain i n-a dáid ran leasáid cábla iorí Úóbar
 agus Oircein. I n-a dáid ro arís leasáid cáblaíde ó
 Sacraib go Tír Fé Tuinn ír go tici an Searmám, ó
 Úanmaic go Suróin,²⁶ ó'n Ioráil go Corraic²⁷ ír ó
 Sairóin²⁸ go Tuaircearic Afraice. An taitige ír an
 t-eólar a bhí faicta iorí pé bainead feróm arta agus na
 cáblaíde ro dá leasán. Mar a céite cuiread feadbar ar
 an leasán ír ar an scuindac do péirí mar fuairtear
 eólar ír mar mótuigead gáid le feadbar. An taitige
 ír an t-eólar a fuairtear 'ran uirce doimín i Muir
 o'oiríuan, 'ran Muir Úuib ír i mballáib eile, rin iad a
 gníoruis daoine cum tabairt pé cábla na haitiamice.

Agus an raotar ro ar riuéal 'ran Eólar tugad cead
 do duine de muinntir Síorboirín²⁹ cátair Sam Seán i
 o'talam an Éirc agus Rinn na Ré³⁰ i mbáid Ioráir
 Naomta do ceangal le rranis 'ran aer. Ír ead bhí
 cearta as luic na line reo eólar o'fáidil ó longáid a
 tásad ó lúndain go cátair Sam Seán agus an t-eólar
 ran do cup go Rinn na Úreacan³¹ le colúraib. Leas Cír
 MacSuir³² agus daoine eile cábla ó cátair Sam Seán
 go Canada ír go lúntí deimeice i mbliadain a 1856.
 Bhí móir-éuro de rranisáib caola i b'éit an cábla ro i

²⁵ The Magnetic Telegraph Co.

²⁷ Corsica.

²⁹ F. N. Gisborne.

³¹ Cape Breton.

²⁶ Sweden.

²⁸ Sardinia.

³⁰ Cape Ray.

³² Cyrus West Field.

oipeó ir go ngluairfeadh an teacstaireacht go tapaid
ir go bfeadfaide an glear do lámhriugadh go haicliúe
ir feidm 'ran mbreir do baint ar.

Ó'n lá baim Cifr MacSuir le teitirídeacht fó múir³³
ba beas náir deimín go dtiocfaid cábla na hAtlantice
lá éigin. Ach ba móir an cúram é an cábla do leagan.
'San céad dul ríor ní raib tar céad ir deic míle ríge
'ran cábla ba fia dár leasadh noimhir rin; agus bí Éire
agus Talam an Éire ruar le 2,000 míle ríge ó céile.
Trí céad feadh an doimnear ba mhó i n-ar leasadh cábla
noimhir rin; bí urmhóir na hAtlantice, roir an dá ball
ro, trí míle ríge i n-doimnear. Deimeadh meadhachtam ó
lonsaib de Cablaic Aimeirice i mbliadhain a 1856, áin,
agus fuairtear eólar taitneamhac arta rúo i dtaoib bum
no leasadh na hAtlantice. Pé rceal é, cuir Cifr Mac-
Suir comluét ar bun i nEabrac Nuad: Comluét
Teitiríge Eabrac Nuad, Talam an Éire agus Lúndan³⁴
ba teirdeal do. Táinig MacSuir go Sacraib meadhon
fozmair i mbliadhain a 1856 agus deim pé marasadh le
De Breit ir De Bhrít³⁵, daoine go raib a n-ainm i n-áirde
ceana i dtaoib cáblaróe. Zealladar uile dá céile go
noéanfaidir uile a noiceall cum cábla teitiríge do
leagan ó Talam an Éire go héirimn agus Comluét
Teitiríge ná hAtlantice, no a leitéro, do beir mar
ainm air. Cuireadh an Comluét ar bun san móran
fozraim. Fuairtear 350.000 púnt airisio i n-a cómaidir
i Sacraib ir i nAldam fé láir na Samna .i. trí céad go
leit rcar, ir míle púnt i n-gac rcar aca. Teartuis ó
MacSuir 75,000 púnt d'fásgaint i leit Aimeirice, ach
ramluigeann pé náir cuir muinntear Aimeirice don
an-rpéir 'ran gnó. Tozadh oét noume dhéas mar
Cómairle do'n Comluét mí na Nozlas .i. móirfeirear
ó Lúndan, reirear ó Uibeirpúl,³⁶ beirt ó Mancaim,³⁷
beirt ó Slarcú agus oume ó Eabrac Nuad. Tozadh De

³³ Submarine telegraphy.

³⁴ New York, Newfoundland and London Telegraph Co.

³⁵ Bright.

³⁶ Liverpool!

³⁷ Manchester.

Uíric mar áro-mealtóir,³⁸ Dámteac³⁹ mar temtearuirde,⁴⁰ ír MacSuirc mar ceann uiriaró. Bí an tOllam Mac Tomáir⁴¹ ar an gcómairle, aót ní raib don beart eile aige i dtoras.

Sul ar érom an fúireann nuad ro ar a gcuid oibre bí comháltaí réaltaoac ar lois cábla oireamnaig. Leasad bpeir asur trí píctó rašar cábla ór a gcómair, asur do tošadar féit an-éadrom: céad asur readt bpúint i gcómair míle mara an meadócam do bí 'ran bfeit umaró asur dá céad ír trí píctó púnt no mar rom i gcómair míle mara 'ran guta peirce⁴² bí i n-ó timceall. B'feairi le De Uíric 392 púnt do beit i nšac míle mara de'n bfeit ír an meadócam céadna 'ran cumtaoac guta peirce. Duó maít le MacTomáir ír le Deárlaig⁴³ féit érom, leir, aót b'feairi le Dámteac ceann éadrom. Bí ré ró-óiaonaac ám. cum an maršad o'atrušad. Meapcaó tarra ír píct, cír ír íle mme ruir⁴⁴ le céile, deimead cnáib do rušad annpúto, asur capad an cnáib rúšte rin timceall na féite. Cuircaó cumtaoac eile no ríat rpirce⁴⁵ timceall aír reo. Bí oót rraana⁴⁶ deas ann asur readt rraanga iarann i nšac rran i dtreó ír šuraó Uimír a 14 an tomár trearna⁴⁷ bí 'ran rran érioónuigte. Annrom taršeaó an cábla ro tré tarra leašta. Tuna an míle mara a meadócam 'ran aer, trí céad deas go leit 'ran uirce; asur íomcúr-ócaó ré trí tuna ír ceatrama 'ran uirce, no a meadócam fém ró cúig. Bí dá rraang deas i n-ionad readt rraang mar cumtaoac ar an gábla i n-aice talman, asur dá réir rin bí naoi dtuna de meadócam i nšac míle de'n cábla go ceana deic míle riše ó Éirinn amac asur go ceann cúig míle deas ó talam an Éirc toirce carraigeaca do beit go líommar 'ran dá aít. Bíonn a dá oiread ro de meadócam 'ran cábla coir talman anoir.

³⁸ Chief Engineer.

⁴⁰ Electrician.

⁴² Gutta percha.

⁴¹ Linseed Oil.

⁴⁴ Strands.

³⁹ Whitehouse.

⁴¹ Prof. Thomson(Lord Kelvin).

⁴³ Varley.

⁴⁵ Spiral shield.

⁴⁷ Diameter.

Bí 1640 míle mapa roir d'á céann an cábla .i. ó Cuan Dairbhre i gCiarraige go Dáó na Tríonóire i tCalaam an Éire, agus measadh náir móir 2,500 míle mapa de cábla i n-a cómair toirc gan bun na fairrige do beit comérom, agus níor b'fíor ná go n-imteodadh níóte eile bun of cionn. Níor fásgadh i gcómair a d'éanta ro uile aét ceitíre mí; agus cum a d'éanta níor móir fadó 367,500 míle mapa de ríangaid do tairiac ar 1687 tuna iarainn. Na ríanga umaid ir iarainn do rnaoibead i gcómair an cábla roim ar leitlíg raáairí trí uaire d'éas timcheall na cruinne, no ó cruinne go sealaig, ir níora fia i gcéim. Deineadh 1,200 ríang do'n céad uair ir fadó d'á míle mapa i n-gac ríang aca. Ceanglad iad ro ar a céile arís i dtreo ir ná raib aét oét ríanga ann agus fadó 300 míle i n-gac ríang aca. Ní gábad a ráó go ndeáid níóte bun of cionn anoir ir arís agus na ríanga ro gá ndéanam fé d'eitneap. Cuir i gcár an cumhad guta peirce: conactar ná bíod an féit iricig i gceairclár an cumhadis reo i gcomnuide agus d'á réir rin go raib loét ar an gcábla. Ní d'eintear a leitéro i n-aon cor anoir. Do réir an mársaid, tugadh ruar le ceatramá milleóin púnt ar an gcábla ro i n-íomplán: corndéad cábla Atlaintice a d'á oiread ran anoir, no a b'fad níor mó, b'féoir.

Mar adubhad, níor fásgadh aimpere go leór i gcómair d'éanta an cábla; mar a céile, níor fásgadh a d'ótain aimpere i gcómair a cárta ir na háruicib,⁴⁸ i gcómair gléarta loingsir oireamhais, ná i gcómair gléir cum an cábla do leagan 'ran fairrige doimhin. An gléar le n-a rcaoilte fé'n bfairrige an cábla, ba gearr gur léir ná raib fé lároir go leór ná aicrde go leór; agus níor b'annam a bíod an lám uáctair ag an gcábla toirc gan cur: gcomnib⁴⁹ go leór do beit 'ran gléar aét amám 'ran múir éadomhin. An gléar nuadh ruairtear i gcómair rcaoilte an cábla ir amla bí fé ró-lároir, ró-érom, ró-oiáin, agus ba d'aozal go roppadh fé an cábla d'á mbeadh fé i b'feac. Le roct láime ir

⁴⁸ Tanks.

⁴⁹ Resistance

ead mairiúde comact corcta an gléir rin, agus bí rmaect aise ar glinn sreama⁵⁰ do bíod timcheall ar ioc corcta.⁵¹ Bíod cumhad timcheall gléir tiomána⁵² saca luinge, leir, ar easla go maead an cábla i n-aéranann 'ran gléar dá nduirdead an long cum deirid.

Cuir Riađaltar Sacran an Agamannon pé cúnam luét leagan an cábla. Bí baint as an luing rin le lámhad Seabartopol beagan bliadán roimhir rin. Cuir Riađaltar Aimeirce an Niagara,⁵³ an long do b'fearr i n-a scablae rúo, pé n-a scúram, mar a céile. Bí trí longa ba luđa 'ná iad go fúta com maic céadna, agus gluaireadar rúo i dtorac d'fonn an trige do cair-beaint ir do tómar do rna longaib móra. Gluair an Niagara ó'n Meirice⁵⁴ agus an Agamannon ó'n Teimr,⁵⁵ agus carad ar a céile iad as Cób Corcaige i ndeiread luil i mbliadán a 1857. Deineadar an cábla ar fad do mfiúad ir do cur ró teirt anhrúo, fad 2,500 mile de. Gluaireadar anhrim go Dairbhre, agus leagadar ó talam amac an cábla. Bí mór-átar ar an bprobal dá bairr go, ir bí sac ártac dá raib 'ran éuan pé bnaacaid glé. Socruigead sup máiméalaig ó Aimeirce tabarfad an cábla ar dtír i nDairbhre agus sup máiméalaig ó rna tíorcaid go tabarfad ar dtír é i nAimeirce.

An cúismead lá de luđnara 1857 tugad an cábla ar dtír i mDaire Cairbhre,⁵⁶ trí mile rige ó Cátair Saróbin⁵⁷ riar. Lá ar na báiread gluaire an Niagara roimpe cum an cábla do leagan go lár na fairrige. Bí an Agamannon cum é rnaomad anhrim ir an éuro eile do leagan go feóram Aimeirce. Cúis mile rige amac, ám, éuar an cábla i n-aéranann 'ran gléar, agus ropad é. Aét lámrigead agus tógad é ó tráig amac agus rnaomad arir é san móran moille. B'éigin rrad oét mile rige ó tír agus an cábla trom, a leagad coir talmán, do rnaomad le cábla ní b'éadruime a bí

⁵⁰ Frame clutch.

⁵² Propelling screws.

⁵⁴ Mersey.

⁵⁶ Ballycarbery.

⁵¹ Brake wheel.

⁵³ Niagara.

⁵⁵ Thames.

⁵⁷ Cahirciveen.

ceapta i gcómair na fairrige doimne. Deimead ro go cílte, rcaoiltead ceann an cábla truum go níoctar fairrige le rladra láidre, agus cuirtead dá cómartha or cionn na háite mar ar rnaðmad an dá cábla. Bí fair doacáto míle de'n cábla leagta um nóim an t-ocmáto lá. Bí deic bfead ir ceitne rícto de doimnear 'ran bfairrige fé'n am roim. Fé meadon oirde bí cúis míle ir ceitne rícto de leagta agus breir ir dá céato fead i ndoimnear na fairrige. Fé n-a hoct a cíog ar maidin bí fair céato ir rícto míle de'n cábla tadarta. U'rim a raib 'ran ceirtlin⁵⁸ ar bóro deirio na lunge. U'éigin ceirtlin nuad do láimriužad iar ro, agus deimead an t-atružad ran gan duad. Um nóim bí ruar le céato ir doacáto míle de'n cábla rcaoilte amac, agus bí an fairrige breir ir ceitne céato fead i ndoimnear. Dá rnaðm⁵⁹ zac uair a' cíuis ríudal na lunge agus í ag leagad an cábla truum coir tíne, ríudal rí ruar le ceitne rnaðma zac uair an cíuis leir an scábla éadrom. Tar éir tamail, ríudal rí cúis míle zac uair an cíuis.

Ar a ceatair a cíog, maidean an deicmead lae de'n mí, bí breir agus dá céato go leit míle ríge de'n cábla rcaoilte amac, agus bí an long dá céato agus ceitne míle ríge ó tír. Motuigead go raib tarra⁶⁰ móir 'ran bfairrige annro, agus maraon leir rin d'eirig an gaoct. Bí dá míle fead de doimnear 'ran bfairrige, agus b'éigin neart tuna de corc⁶¹ do cup ar an scábla d'fonn ir go mbead long ir cábla ar den-tríudal. Timceall a ré a cíog trádnóna cuair an cábla bun or cionn. Sleamnuig ré ar punaib⁶² an gléir rcaoilte toirce go ndeacáir pic ir tarra i gcuadair 'ran élar,⁶³ agus d'iméig rnaðm móir tarra. Acé leagrad ro. Deimead a tuillead coranta ar an scábla annroim, agus bogad an tarra le íle. U'éigin an long do rcao, agus rcaoiltead an cábla⁶⁴ do corc le meallaib corca⁶⁵

⁵⁸ Coil.

⁶⁰ Swell, sweep.

⁶² Sheaves.

⁶⁴ The paying out the cable. ⁶⁵ Brakes.

⁵⁹ Knot ; rnaðma, knots.

⁶¹ Resistance equivalent to a ton.

⁶³ Groove.

cum sup cuiread i zceart arir é timceall na poctán.⁶⁶ Sníom tábaictas do b'ead é seo. D'eimniú pé so b'eadrao an long beit i n-a rtao 'ran b'airrge doimhin ir san beit as rcaoiltead an cábla, iud ná raib nó-d'eimhin poimhir rin.

Pé ceann tamaili tar éir zluairte dóib arir ba beas nári mó pé do riubal an cábla 'ná riubal na luinge. Bí an long as riubal trí rnaoma, an cábla ruar le pé rnaoma, zac uair an cluis. Annoim cuiread neart cúis céad ficead de corc ar an zcábla. Acé níoi leór é. D'eimniú zaoé ir fairrge, asur rcaudaó an cábla ar leat-taob⁶⁷ ó cúrra na luinge i tpeó ir so raib riubal an cábla dá rnaóm so leit 'ran mbreir ar riubal na luinge pé meadon oróce. Dá dearcab ro, ní san conntabairt do rcaoilte adac an cábla. Leir rin cuiread neart deic zcéad ficead de corc ar an zcábla, asur méaduirgead ro fóir so neart cúis céad deas ar fiéto toirc riubal an cábla do beit nó-meair. Dá barr ro, bí riubal an cábla pé bun cúis rnaóm, asur lean pé mar roim so doí so raib fairt trí céad ir ceitpe ficead míle de rcaoilte adac. Annoim, tárla an mí-áó. Ropaó an cábla asur dá míle fead de doimnear 'ran b'airrge. Seo mar cúir Cairéall de Dpít rior ar an tionóirc :

“ An uair éuaró pocta an zléir i moille buó cóir an corcaire⁶⁸ do bogad do réir mar luis an long i los⁶⁹ na fairrge. An neart corcta cuiread ar an zcábla ba bun leir an tionóirc. Dá noemtróe an zléar do lámriugad so clirte níoi b'amlaró a zuitreáó adac. . . . Bí an fuireann corcta zlan. . . . An céad uair eile, beiró zábáó le trí fóinne, toirc an obair a beit com dian orca ir mar atá, asur ní móri clirteacé ró leit i ngnótaib meall i zcómar an corcta. Ní léir doimra sup

⁶⁶ Pulleys.

⁶⁷ The cable was being swept adrift from the ship's side.

⁶⁸ Brake.

⁶⁹ The trough of the sea.

ceart don earba mihníg orainn dá d'earcaib ro. I n-a ionad fan ip mó d'ócar agham anoir 'ná maíh go n-eirgeoáir le n-ár n-obair. Aét cómair-leoáinn arí nár móir féit aghur cumthac níor truíme 'ná mar bí agham do folácairt fearca fé mar molar ó túir."

O'fíll an longear go déal plime⁷⁰ amrom cum an cábla do rcaoiléad uata. An cábla do caillead, faird ceitne céad míle, aghur an aimpear do caitead dá leagan, mearad go faib luac £100,000 ionta.

Tar éir tamail maít aimpeire fuairtear an t-airgead cum an dara iarract do tabairt fé leagan an cábla, aghur ceannuigead faird react zcéad míle de cábla nuad, no 3,000 míle ar fao. Cuiréad feabair, leir, ó'n zcéaduair ar gléar rcaoilte an cábla. Móir-móir, bí an tOllam MacTomáir ag rcurúad an trean-cábla, aghur ba beag nár deimh leir fé'n am rom go faib buair fé leir ag an b'fior-umad i zcómair iomcúirta teitriže, aghur go mbead a málairt le ráó i n-a táoib dá mba nár b'fior-umad é. Dá féir im rcurúuigead go dian an cábla nuad. I mbliadain a 1,858 céap an tOllam ro zalbhanomatar⁷¹ an rcaáin. Dá bair ro bain bhuiz nuad fearca le comairtuídeact⁷² i zcém ip le teitrižuad teitriže⁷³ ar bóro luinge.

Mar ullmužad i zcómair an dara iarracta ro éuadcar go Muir Biorcáine,⁷⁴ aghur cleactad zac níó dáir bain le leagan cábla céad ip fice míle rliže riarr ó tuair ó Crumne⁷⁵ i n-áit go faib ruar le trí míle rliže de doimnear 'fan b'fairriže. Cleactad aghur aiccleactad rcaoiléad an cábla, a rnaómad, a piocad ruar, a tarrac, a coimead ar rnaíh, a leagan i noimnear na fairriže, aghur mar rom de go tci zur b'féoir ip uile do déanam zán ouad aghur an long ag riubál react míle rliže zac uair an éluiz. Zairb

⁷⁰ Plymouth.

⁷² Signalling.

⁷⁴ Bay of Biscay

⁷¹ Mirror speaking galvanometer

⁷³ Electrical testing

⁷⁵ Corunna

Báinnead a leatrcéal san toul i n-aon iomráim aca ro-
 D'fíll na longa ar béal plime i rothac an Meitim, agus
 i gcionn reachtáine gluair an Aghammon i r an Niagara
 go ceartlár na fairrige amac mar a ruid cearta aca
 bualaó le céile as fad 53° 2,⁷⁶ leitead 33° 18.⁷⁶ Bíodar
 cum an cábla do fhadmaó anroim agus leigint do sac
 luing aca an cábla do leagan go dtí n-a tír féin. Bí
 Cairneall de Dhít mar áro-mealtóir ar an Aghammon,
 Ua Canaing⁷⁷ i r Ua Clúmháin⁷⁸ mar luét consanta, de
 Sainte⁷⁹ mar teinteairde, MacTomáir as tabairt
 aine do feómra an teirtíúcáim⁸⁰ aét san don tuairtal
 aise ar.

Dia Domnaig an ríchead lá de Meiteam, má'r ríor
 a nouairt luét i ríre⁸¹ dá ruid ar bóro, beiread ar an
 Aghammon i rtuirm com dian i r mar mótuigead ruid
 'ran Atlantíc. Sac conntabairt dárbeir ar Columbu⁸²
 i r Da Gama,⁸³ Magaleir⁸⁴ i r Impceire,⁸⁵ sac ruid dár
 ráinis do sac iomráimurde ó aimir Dhéandain i r
 Corraic aniar ní ruid ionta aét neimnó i rcomórtar
 leir an rtuirm a bí as bagairt báirde i r múcta ar an
 Aghammon go ceann deic lá. Ué! cáir eualatar a
 fáruad mar rceal. Oidce de Domnaig ruid an long
 a leitéro rin de ruataó go noobair oi tuirim ar a céile.
 Bí an fairrige mar bead fárac rneacta san teóra as
 gluairaeat le saoit. Dia luam ba dóg leó go ruid rí
 tar fóir. An cruacán de'n cábla bí ar bóro uactair⁸⁶
 na luinge, ba dóbair do i pléaracó ó céile, agus b'éigim
 boltaide⁸⁷ do cur trío ríor d'fonn a coimead rocair i r
 an long dá ruataó anonn i r anall. Ba méara fóir a
 bí an rceal dia Máirt: bí an long dá tomad féin i

⁷⁶ ní feadar an oirfead fadamlact i r leiteadaét do lat. i r long.

⁷⁷ Canning

⁷⁸ Clifford

⁷⁹ De Santy

⁸⁰ Testing-room

⁸¹ Pressmen

⁸² Columbus.

⁸³ Da Gama.

⁸⁴ Magalhaens.

⁸⁵ Capt. Heemskerk.

⁸⁶ Upper deck.

⁸⁷ Bolts.

LOSAIB MARA AMHAIL IR DÁ MHA MÍAN LÉI A THOM DO
 BHRIFEAD AGUR AN CÁBLA DO DORTAD I N-A ÉARNÁN I N-IOCTAR
 NA FAIRRGE. SUATAO Í COM MÓRÍ RAN UAIR SUIR BHRIFEAD
 CEANN DÁ TREARNÁNNAIB ⁸⁸ MÓRA. ÁCT AMHAIN ZO BHRUIR
 RÍ POR BEAS ANOIR IR AÍR IR I N-OLCAR A BÍ AN RCEAL AG
 TUL ZO DEIFEAD NA REACTMÁINE. OIRCE MILLTE AR FAD
 DO B'EAD OIRCE DE SATAIRN. NÍ FÉADFAIRDE CÓMÁIRLE AN
 ÉAPTAEN DO ÉLOIRINT LE TORANN NA OTONN AGUR SÍOR
 NA SÁOITE. SUATAO AN LONG IR CAITEAD COM MÓRÍ RAN
 ANONN IR ANALL Í ZO RIAIB RÍ COM FLUC Ó'N OTAOIB IRTEIG IR
 MAR BÍ RÍ Ó'N OTAOIB AMUIG. LEAT-UAIR TARI ÉIR A DEIC
 CONNACTAR A TPI NO A CEATAIR DE TONNTAIB MILLTE AG
 DEANAM UIRTE. DA CUMA IAD NO CNUIC UIRCE IR IAD,
 CUMTARIGTE LE CUBAR FIOCMAR. O'EIRIG AN LONG ZO
 ROIGIN I SGOINNIB AN ÉEAD CINN AGUR TUIT ZO HOBANN
 AÍR IRTEAD I N-UMAR DOIMHIN NA FAIRRGE. LEIR RIN TUIT
 RÍ AR A CLITEÁN I OTREO ZO NÓDBAIR Í FÁSAMT BÉAL FÚITE
 'RAN MUIR CORMTIGIS. A LEITERO DE RÉABAD IR TÁRLA
 DÁ BARR! O'IMTIGSAC A RIAIB AR BÓRO CUM FÁIN. ANRION
 O'IOMPUIG RÍ AR AN SCLITEÁN EILE, AGUR BA DÁ DÓDBAIR
 OI CARAD BÉAL FÚITE AÍR. LE N-A LINN RIN O'AIMRIG
 AN DARA TONN Í. CUIR RO SAC NRO BUN OF CIONN IR TRÉ
 N-A ÉEILE. NÍ FÉROI RUIR RÍOR AIR. CAITEAD SAC NRO ANONN
 IR ANALL, RÍOR RUAR, IR Ó TAOIB TAOIB SUIAIR TUILE RÁILE
 AR BÓRO, O'ARUIG RÉ A RIAIB DE SUAL ANN AR FUIO NA
 LUNGE AGUR RCUAD SAC THORCÁN IR MION-RUD DÁR RÁINIG
 'RAN TRIGSE ZO FÍOR-IOCTAR NA LUNGE. BÍ DOIRDE CNUIC I
 N SAC TUINN DE'N FAIRRGE MÓRÍ OTIMCEALL. LUARCAOAR
 RO AN LONG FÓ DEIR IR FÓ CLÉ CUIS UAIRS ZAN FAERESM I
 RIGSE IR ZO RIAIB RÍ 45⁰ Ó'N SCOMTROM SAC COR ACA.
 CUARO CÁBLA AN BUIRO IOCTAIR AR REACRÁN DÁ DEARCAIB
 I OTREO IR ZO RIAIB FAIR LEAT-ÉEAD MILE DE CARTA TAR
 FÓIR. IR IOMDA DUINE DE'N FUIRINN A ZORTUIGEAD, NÍ
 RIAIB OIRIAD IR DUINE DE'N FUIRINN ZAN A BEIT TRAOCTA.
 DUAIL TONN MÓRÍ DEIFEAD NA LUNGE AGUR BUIR RÉ AN
 SUINN MÓRÍ IARAINN A BÍ AG CORAINT AN RERIÚ AR AN SCÁBLA
 AGUR IAD DÁ RCAOILEAD AMAC. TIMCEALL A RÉ A ÉLOG

⁸⁸ Main beams.

τράκτονα μεραθ̄ í çapaθ̄ τιμçεαλλ. Δçur í Δç çapaθ̄
 cum Δçαιθ̄ το çαθαίητ αρ αν ρτuirim çuit ρí ιρτεαé í
 λογ̄ na φαίηηγε αρίρ, Δçur ρuaçáθ̄ com̄ mór̄ ran í çur
 bñipeaθ̄ ρíob na çaile çaitte⁸⁹ Δçur lionaθ̄ ρεóμ̄ηα an
 mill⁹⁰ le çual. Ba çεαρρ̄ ço ρaib̄ na tonnta Δç çluair-
 eaçt çñite çall ιρ í bñur Δçur çac̄ nrō oá ρaib̄ inte αρ
 ρnám̄. Níor̄ çám̄is̄ na húr̄lair̄íðe temt̄p̄içe, ρém̄,
 ρaor̄. B̄i an ρeéal̄ com̄ aινdeir̄ ran̄ maíðean̄ oé luain̄,
 an oapa lá ρíçeaθ̄, çur̄ ρocap̄uigeaθ̄ αρ í çapaθ̄ τιμçεαλλ
 αρίρ αρ an ρaon̄ eile. Noçtaθ̄ a çliteán̄ oá ðearçaiθ̄
 ρo ; buail̄ tonn̄ eile í ; ρuaçáθ̄ ó çεann̄ ceann̄ í, Δçur
 çait̄eaθ̄ αρ a leat̄-çεann̄ í ço hobann̄ í oçp̄eó ιρ çur
 çait̄eaθ̄ çéaθ̄ ço leit̄ ðe'n̄ oá çéaθ̄ ρεαρ̄ a b̄i αρ b̄óρ̄o
 ó çaioib̄ çaioib̄ í n-a ççap̄nán̄aiθ̄ ; leónaθ̄ bñeir̄ Δçur
 oacáθ̄ ðuine aca ; b̄i tuile í mb̄óρ̄o ioçtair̄⁹¹ na lumçe ;
 ρcuabaθ̄ an çual̄ ιρτεαé í n-ár̄ur̄ an mill̄ ; çuireaθ̄ çp̄oç-
 cáin̄ ιρ ár̄oáin̄ ðe ðp̄uim̄ b̄úir̄o com̄ maít̄ leir̄ na çlinnt̄iθ̄
 a b̄i Δç çop̄aint̄ na n-meall̄ ; bñipeaθ̄ ρunneóç̄a an
 çp̄eóμ̄ηα φαίηε ; Δçur̄ beir̄t̄ oip̄içeac̄ a b̄i 'n-a luige,
 toççáθ̄ αρ ρnám̄ αρ a ρuíðeaçán̄aiθ̄ íaθ̄. B̄'é ρeo an
 çp̄ear̄ ðeir̄íð̄, ám̄. B̄i ρeabaρ̄ Δç teaçt̄ αρ an uain̄ çac̄
 neóματ̄ ρεαρ̄ta. Rit̄ an Δçam̄amnon̄ léi ço ceann̄ lae ιρ
 an çaoç̄ í n-a oiaíð̄. B̄i an çalm̄ aca αρίρ̄ oia M̄áir̄t̄ ;
 Δçur̄ çao a ðéan̄p̄aθ̄ an ðuireann̄ açt̄ í çapaθ̄ τιμçεαλλ
 αρίρ̄ Δçur̄ Δçαιθ̄ το çαθαίητ αρ an ρean̄-íonaθ̄ çóm̄ñe í
 láρ̄ na b̄óçna. B̄i ρo oá çéaθ̄ míle ρliçe ní ba ρia uata
 oia M̄áir̄t̄ 'ná maρ̄ b̄i an Oom̄ñac̄ ρoim̄ir̄ ρim̄. An
 ðoime 'ná oiaθ̄ ran̄ .i. ρé lá ðéaç̄ tap̄ éir̄ oóib̄ ðéal̄
 ð̄lime o'p̄áçam̄t̄, b̄i a n-íonaθ̄ çóm̄ñe leat̄-çéaθ̄ míle
 uata.

Ruō to b'íonçnaθ̄ le çac̄ éinne. çuir̄ an niaçapa an
 ρtuirim̄ oi çan̄ ρó-ðuaō. O'eip̄uç̄ léi ço maít̄, çé çur̄
 moçuiç̄ ρí ρém̄ ιρ na longa beaça an çála ço ðian.

An-çalm̄ a b̄i Δç an çcurō eile ðe'n̄ loimçear̄ Δç
 an íonaθ̄ çóm̄ñe ρoim̄ an Δçam̄amnon̄. B̄ain̄ ρé
 oá lá ðíob̄ an çáb̄la çap̄ta to ρér̄oçeaç̄. Maroean̄

⁸⁹ Waste steam pipe.

⁹⁰ Machine room.

⁹¹ Lower deck.

de Satairn an 26^mad lá de Meiteam cuirtead ceann cábla an Niagara ar bóro an Aghamnoim; fácað rael capta roir an dá ceann mar cómarca ríca; rnaðmað le céile iad, agus rcaoiltead amac an cábla comall uaigneac ir dá mba corp máirnéalaig é. Agus na longa pé míle ríge ó céile, am, bpir an cábla ar bóro an Niagara. Caradap arír zan moill, rnaðmað an cábla an at-uair, agus cpomað ar a rcaoiltead amac láirpeac bonn. Bí meall an Aghamnoim ag obair go hálunn pé'n am ro, faird cúig míle go leit de'n cábla ag dul amac zac uair a' cluis agus an long péim ag ríudal ceitre míle ríge le n-a linn rin. Bí faird ríce míle mara de'n cábla rcaoilte amac pé meadon oróce; acé pé n-a ceatair a clog mardean de Domnaig o'innir an cOllam MacTomáir doib go raib beapna 'ran teitpídeacé. Saoil pé gur rcar an cábla leir an Niagara. Pé rceal é, o'fíll na longa ar a n-ionad comne arír, pé mar bí rocpuígte aca roim pé. Ir ar luét an Aghamnoim a bí iongnad an uair iarri luét an Niagara orca, i bfuirm comarca, agus iad ag déanam ar a céile, cionnur ar rcar an cábla. Deinead amac zan moill gurab amla bpir pé i n-íocap na fairrse, láir ríge roir an dá luing, ag an áit mar ar rnaðmað é, do péir deallraim. Da mí-admárac an ruo é; acé ní raib de leigear air acé a rnaðmað arír, agus iarraécé eile do baint ar, cé go raib biað i n-eapnam ar na róirrib ir gual i n-eapnam ar na longaib.

Bí faird céad míle de cábla 'ra mbreir ag na longaib fóir, agus dá bpir rin rocpuígeadap ar fíllead arír dá n-imteocad émníð orca pul a mbead céad míle ríudalca ag ceacáir aca. Dá mbeirtead tionóirc orca i n-a diað ran raacáoir go Cób Cúrcáige com maic ir do b'féirib é. Dá péir rin, rnaðmað an cábla arír, agus cum ríudail leð. Bí ag eirge go maic le zac níð, agus an uam péim go hálunn go ríca go raib 146 míle de'n cábla rcaoilte amac ag an Aghamnon agus i 112 míle ó'n ionad comne. Annroim do rcar an cábla. loét a bí 'ran ceitclín deiríð ó'n ruacáð tugad do 'nuair

bhíur na tonnta irteac 'ran áruir le linn an rtuirim. I n-amdeoin an trocruigíte do bí déanta, d'fíll an Ásamamnon ar an ionad cóinne arís. Cait pí féin ir an Óróðac⁹² reactmáim timcheall na háite i n-amdeoin ceoiró ir gaoite : aet ní facadair mian ná tuairirc na long eile, agus gluaireadair go Cób ra veiread. Tán-
sodar annrúo an 12máó lá d'lúil. Bí an Niagara ann fead reactmáime rómpa. Lean a fuireann rúo an cómairle bí ceapta roim pé.

Níor b'fada go raib an tionóirc i mbéal sac éinne. Tionólaó an bóro arís. Míol a n-uactarán .i. Liam Druín, muidre,⁹³ dóib eirge ar ar fao, a raib de'n cábla ar bóro na long do díol, agus an t-airgead do maraó orca ro tug uata é. Níor géillead do. B'é críoc an rceíl go ndeacair an loingear ó Cób Córcaise amac arís an 17máó lá d'lúil 1858, sur rroic an Niagara an rean-ionad cóinne pé lá ní ba diaonaise, ir go raib na longa eile as teact i ndiaró ar ndiaró go dtáinig an Ásamamnon an 29máó lá d'lúil. Ceanglaó i féin ir an Niagara dá céile le rlabra lároir annroim, tusaó ceann an cábla ar bóro an Ásamamnon, rnaómad dá ceann an cábla, agus rcaoilte amac é. Bí 1,500 fead de doimnear 'ran b'fuirrige mar ar rcaoilte amac é. Agus 200 fead de'n cábla rcaoilte amac, gearrad an rlabra móir, agus reo an dá luing cum a dtóirca féin. Sac veic mile de'n cábla dáir leasodar cuireadair rceála cum a céile. Pé ceann tamaili big aimpire cuair cábla an Ásamamnon i nglóirnaet rnatáirde do beir i n-ácrann i míol móir. Cuair sac nro cum cinn fearca, ám, aet loet beag do beir 'ran cábla annro ir annrúo agus imfníom ar na fóiruib anoir ir arís dá péir. Uair áirite go deimín tuic an lug ar a lag orca. Dagaí rnatáó an gléir glacta⁹⁴ ar "cré marb,"⁹⁵ agus rcaoilte surab amla loitead an cumtoac folactain.⁹⁶ Aet ceartuirgead é pé ceann cúpla neómat, agus táinig na cómarcáirde⁹⁷ ó'n Niagara mar ba gnát.

⁹² The *Valorous*

⁹³ Sir William Brown.

⁹⁴ Needle of the receiving instrument.

⁹⁵ "Dead earth."

⁹⁶ Insulator.

⁹⁷ Signa's.

Ùeip an òpoc-uain ar an Aḡamamnon anoir arís, i
 òtreó ir sup òḡṣaḡ mórán ṡuail ir sup b'easal leir an
 b'fuirinn ná féadfaíde ḡairbhe do ḡroicimc. Bí ṡála
 ṡaóite i n-a ṡcoinnib, aṡur bí an uain cóim ṡarḡ ran sup
 baḡṡal leḡ ṡac neómac ṡo mbriḡrḡe an cábla ir an
 long aṡ tuicim ṡo tḡom ir ṡo minic i loṡaib na fairḡṡe.
 Ruḡ eile de: ba ḡá ḡóḡair do luing ó Aimeirce ḡarab
 ainm an ṡaoiréac⁹⁸ dul i n-aḡmánn 'ran cábla ir a leat
 rcaoilte amaḡ. ḡéanfaíde an tiubairce muna mbeaḡ
 sup aḡruis an Aḡamamnon a cúrra ṡo fíor-obann i
 rḡṡe ir ṡo noḡair ḡi an cábla do ḡopaḡ ir an ṡaoiréac
 i nṡiorraḡc cúpla rlaḡ ḡi, cé sup éait an ḡróḡac tḡí
 urḡair aṡ baṡairc uirḡe, ir an Aḡamamnon féim urḡair.

Fé ceann tamailín tuṡaḡ fé noeara ṡo raiḡ na
 cómarḡaíde teimḡṡeáḡta aṡ dul i laisḡe, aṡur anḡrom
 rcaḡaḡar ar rcaḡ ṡo ceann tḡí ceatḡamna de uair a'
 éuis. Loḡc éisḡm a bí 'ran éimḡlín rḡang i reóḡra
 fairḡe an Miasara. Cuiréaḡ ro i n-a ceairc ṡan móill,
 aṡur bí ḡóḡar aṡ an b'fuirinn fearḡa ná beaḡ de ṡáḡaḡ
 aca córḡce urḡair do éaitéam fé mar bí ceairḡa cum an
 tubairce do cup i n-iuil. Fé b'eadcaḡ an lae ṡo háirḡe
 ḡuirṡeáḡ iad uile le foḡram áro, ir táḡṡaḡar aníor.
 B'áḡar leḡ uile a táḡairc fé noeara náir b'e ṡairm an
 Tubairce é aḡc an ḡróḡac aṡ rcaoiléaḡ na n-urḡair ṡo
 tuisḡ fé bárc eile ó Aimeirce a bí aṡ teacḡ tḡearna ar
 ḡeiréaḡ an Aḡamamnon. Táḡṡaḡar raor ó'n ḡara
 cónḡaḡairc.

Moḡṡeáḡ fé tḡáḡnóna ṡo raiḡ an fáile éaḡoimín i
 n-aḡcumair ḡóib ra ḡeiréaḡ; fé méaḡon orḡce bíḡear
 aṡ leaṡan an cábla i n-uirce naḡ raiḡ ḡar ḡá céaḡ ṡo
 leicḡ feaḡ i nooimḡear. ṡo luat tḡáḡnóna lae ar na
 báiréac ḡeim an ḡá luing cómarḡaíde le n-a céile cum
 a cup i n-iuil ná raiḡ de fáile fé ceacḡar aca aḡc ḡá
 céaḡ feaḡ i nooimḡear. Fé méaḡon orḡce bí an teacḡ
 roluir i Sceitṡ Míḡíl le feicḡmḡ ó'n Aḡamamnon; fé
 eirṡe an lae bí an long ir a cómluaḡar fé rcaḡ na
 ṡceann tḡíre aḡá aṡ córamc cuanta ḡiarraṡṡe ó túir an

⁹⁸ The Chieftain.

τραοῦσαι. Luēt ipse dā pait̃ i lātair̃ o'atomuigeat̃ar
nār leasat̃ pūil cinn niam̃ ar pait̃aric nī b'ait̃ne: an
faipt̃ise mōr̃ mar̃ beaō rī i n-a ruan aēt cubar̃ na otōnn
so zeal ar bpuac̃ trāḡa, an t̃pūct̃ aḡ eipt̃se ar na gleann-
taib̃ ḡlara, an ceō aḡ t̃oul i ngile fé ḡpēm na marone ar
éat̃an ḡaca pléibe. Fé n-a pé a clog̃ do ḡluair̃
an aḡamamnoñ tar̃ Ceann an t̃ualair̃⁹⁹ ir̃teac̃ aḡur
lāit̃reac̃ bail̃l do r̃caoil̃ rī anncaire taob̃ le beig̃mir̃¹⁰⁰
coir̃ t̃uair̃b̃re. Scaoit̃eac̃ ur̃c̃ar̃ o'n ḡc̃rōd̃aig̃ aḡ béal
an cuam̃, aḡur̃ bail̃ig̃ na t̃aome i n-a ot̃imc̃eall̃ ó ḡac̃
āro. Leir̃ r̃m̃ t̃āim̃ig̃ r̃c̃éala o'ñ Niasara i t̃Talam̃ an
Éirc̃. B̃i an cābla ar̃ t̃t̃ir̃ annr̃ūd̃ fé'ñ t̃rāt̃ céat̃na.
Nior̃ im̃t̃ig̃ doñ nr̃ō ar̃ an Niasara le linn an iomr̃ām̃a
aēt̃ ḡur̃ carat̃ car̃nām̃ leacoir̃b̃re uir̃t̃e i ñoer̃eac̃ na
r̃c̃r̃ibe, aḡur̃ cur̃o aca céat̃ aḡur̃ f̃ice t̃rōig̃ ar̃ doir̃t̃e.
f̃aro 1,030 mile de'ñ cābla do leaḡ an Niasara, f̃aro
1,020 mile an aḡamamnoñ. 2,050 mile de'ñ cābla b̃i
f̃õ m̃uir̃ do r̃éir̃ an āir̃m̃ r̃m̃.

So luat̃ t̃rāt̃nōna aḡur̃ ceann an cābla dā t̃abair̃t̃ ar̃
t̃t̃ir̃ i ñt̃uair̃b̃re r̃caoil̃ an c̃rōd̃ac̃ a t̃uill̃eac̃ ur̃c̃ar̃. B̃i
m̃āir̃ñéalaig̃ ir̃ uair̃le aḡ t̃nūt̃ le céile r̃éac̃aint̃ cia aca
t̃abarr̃f̃at̃ o'ñ mb̃āo ir̃teac̃ an cābla. Tomat̃ R̃t̃oir̃e
C̃iarr̃raig̃e 'ran uir̃ce de b̃arr̃ an t̃eirt̃nir̃. B̃'é c̃r̃iōc̃ an
r̃c̃éil̃ ḡur̃ t̃uḡat̃ ceann an cābla ir̃teac̃ i ñoif̃ig̃ coir̃ cuam̃
aḡur̃ ceanḡlat̃ é do ḡalb̃anomat̃ar̃ 'ran r̃eōm̃ra t̃eirt̃r̃ig̃e.
C̃ūig̃ neōm̃ait̃ cum̃ a ceat̃air̃ c̃uir̃ an t̃oll̃am̃ MacTom̃air̃
an céat̃ "c̃aire t̃eirt̃r̃ig̃e"¹⁰¹ ó t̃ir̃ t̃ir̃. Ar̃ a ceat̃air̃
b̃i an c̃aire tar̃ air̃ c̃uir̃e. B̃'r̃m̃ r̃c̃éala ó Éir̃m̃ñ so
Talam̃ an Éirc̃ ir̃ tar̃ air̃ i ḡcionñ c̃ūig̃ neōmat̃! An
c̃ūig̃m̃eac̃ lā de luḡnara i mb̃liat̃am̃ a 1858 do t̃uit̃ r̃añ
amad̃, bliat̃am̃ t̃oir̃eac̃ tar̃ éir̃ an céat̃ iarr̃aēt̃. B̃i
lūt̃ḡair̃ ar̃ ḡac̃ t̃aob̃ de'ñ aḡlam̃tic̃ dā b̃arr̃. B̃uait̃eac̃
clog̃a na ḡceall̃ aḡur̃ caiteac̃ céat̃ ur̃c̃ar̃ i ñéab̃rac̃
nuat̃ aḡ beannuḡat̃ do'ñ óc̃āro. Nior̃ luḡa de ātar̃ a
b̃i ar̃ m̃uinñt̃ir̃ na h̃Éir̃eanñ. T̃uḡ āro-m̃āoir̃ āca C̃liat̃

⁹⁹ Doulas Head.

¹⁰⁰ Begnis Island.

¹⁰¹ Spuē a'bleire, no electric current.

ϕεαδ̄ υαιδ̄ αςυρ̄ βῑ Θε̄ Οη̄ιτ̄ αν̄ τ-ἀρ̄ομεαλτ̄οιρ̄ αςυρ̄
νᾱ υαοινη̄ βᾱ μ̄ο̄ κάιλ̄ 'ραν̄ τ̄ιρ̄ ῑ λάτ̄αιρ̄.

ϕέ̄ έεαν̄ ϕεαδ̄τ̄μαμε̄ έυαιδ̄ ο̄ά̄ λυμ̄ς̄ μ̄ο̄ρ̄ᾱ .ι. αν̄
Ευροπᾱ ιρ̄ αν̄ Αραβιᾱ ῑ n-ᾱέρ̄αν̄ ῑ n-ᾱ έέιλε̄ 'ραν̄ ατ̄λαιτ̄ις.
lē congnañ̄ αν̄ έάβ̄λᾱ ν̄ιοῑ έύιρ̄ς̄ε̄ β̄ῑ ϕέ̄ε̄ᾱ ῑ nε̄αδ̄ρ̄ας̄
Νυαδ̄ 'νά̄ κῡρ̄εαδ̄̄ αν̄ηρο̄ έ. Αρ̄ αν̄ ζ̄cumā ϕαν̄ ῡεμεαδ̄̄
ύρ̄αιδ̄ ῡε'ñ̄ έάβ̄λᾱ νυαδ̄̄ ϕέ̄̄ μαρ̄ ῡεμεαδ̄̄ ῡε'ñ̄ τεαδ̄-
ταιρ̄ιδ̄εαδ̄τ̄̄ ζ̄αν̄ ϕ̄ραν̄ς̄ αν̄ υαιρ̄̄ cailles̄αδ̄̄ αν̄ Τιτανις.
Νυαρ̄εαδ̄τ̄̄ εῑλε̄ ῡάρ̄̄ κῡρ̄εαδ̄̄ τ̄ρ̄ιδ̄̄ ῡαμ̄̄ ϕέ̄̄ lē Σιοτ̄έ̄ᾱμ̄
'ραν̄ τ̄Σ̄ιν̄ ιρ̄̄ λειρ̄̄ αν̄ Δέρ̄αν̄ 'ραν̄ Δρ̄ιμ̄ ιρ̄̄ nā η̄λη̄υιαέ̄αιθ̄
τ̄οιρ̄. Αςυρ̄̄ κῡρ̄εαδ̄̄ ϕέ̄ε̄ᾱ̄ cum̄ Ριαζ̄ᾱιτ̄αιρ̄̄ έ̄αναυᾱ
ᾱς̄ ό̄ρ̄οῡζ̄αδ̄̄ ῡό̄ο̄ιθ̄̄ ζ̄αν̄ ϕ̄αῑζ̄ο̄ιῡιρ̄ιδ̄ε̄ ῡο̄ ϕ̄εαο̄ιλεαδ̄̄ ό̄'ñ̄
ῡτ̄ιρ̄̄ ϕ̄ιμ̄̄ ϕέ̄̄ μαρ̄̄ β̄ῑ έεαρ̄τ̄ᾱ. Σάβ̄άλαδ̄̄ ϕ̄υαρ̄̄ lē 60,000
p̄unt̄̄ αιρ̄ς̄ιῡ ῡε̄ ῡαρ̄̄̄ nā τεαδ̄τ̄αιρ̄εαδ̄τ̄ᾱ ϕαν̄̄ αρ̄̄ λειτ̄λῑς̄.

Κῡρ̄εαδ̄̄ ϕ̄υαρ̄̄ lē ϕεαδ̄τ̄̄ ζ̄ε̄αδ̄̄ ζ̄ο̄̄ λειτ̄̄ τεαδ̄τ̄αιρ̄εαδ̄τ̄̄
τ̄ρ̄έ'ñ̄̄ ζ̄ε̄ᾱβ̄λᾱ̄ αρ̄̄ ϕ̄αδ̄̄, αςυρ̄̄ έ̄ειρ̄̄ αιρ̄̄ αν̄ηρο̄ιμ̄. Δέτ̄̄
ῡειρ̄ῑζ̄εαδ̄̄ έ̄̄ λειρ̄̄ αν̄̄ αιμ̄ρ̄ιρ̄̄, αςυρ̄̄̄ λ̄εᾱζ̄αδ̄̄ κάβ̄λᾱ̄ εῑλε̄̄
μαρ̄αον̄̄ λειρ̄̄ ϕέ̄'ñ̄̄ αν̄̄ έέ̄ᾱτ̄ο̄νᾱ. Ιρ̄̄ ιομ̄θᾱ̄ κάβ̄λᾱ̄ εῑλε̄̄ ῡο̄̄
λ̄εᾱζ̄αδ̄̄ αρ̄̄ ϕ̄υιῡ αν̄̄ ῡο̄μ̄αιμ̄̄ ό̄̄ ϕ̄ο̄ιμ̄̄, αςυρ̄̄̄ η̄ῑ̄ β̄εᾱς̄̄ αν̄̄ ϕ̄εαδ̄αρ̄̄
ῡο̄̄ κῡρ̄εαδ̄̄ ο̄ρ̄τ̄ᾱ̄ ό̄̄ αν̄̄ ζ̄ο̄̄ η̄αμ̄̄. Δέτ̄̄, ϕέ̄ε̄ᾱ̄ εῑλε̄̄ έ̄̄ ϕ̄ιμ̄̄,
αςυρ̄̄̄ νοέτ̄ρ̄αρ̄̄ έ̄̄ τ̄ρ̄ατ̄̄ έ̄ῑς̄ιμ̄̄ εῑλε̄̄.

τ̄ό̄ιτ̄ίν̄.

CAO D'FÉADORAÍDE D'ÉANAM LEIR AN MÓIN.

Na mílte ir na mílte bliadain ó íoin, inran doir a tucstair pleitocéné mar ainm uiréi as luét talam-eólaír, do bí foraoire móra de ériannaib d'araisge ir zúire asur de ériannaib eile nac iad, a éúrouis asaró na tíre reo so léir. Do bí éire asur an úreacaim mhóir ceangailte dá céile inran doir rin asur d'fulaimz riad cruaf asur daoróáil na haoire móire^o oiré. Nuair a éuaró an oiré ar zcúl do veigleasó éire ón úreacaim asur do rinn móin de rna coillicib móra.

Ir pollur dúinn zur b'eól do dáoinib, roim an ainripir so b'fuil don éunnar asaim uiréi, so raib an móin oiréimnac cum adbar teine do d'éanam dí. Veireann an Seanéar Mór so mbaintíde fóda móna de póirt asur dá tráct ann ar mar a beirtíde abailé iad nuair a bíoir tiornuisge. Luadann an leabair céatna rmacé-bann ar éinne a zoiroasó iad. Ir doisg liom, ón méro aveireann dúisge na mbreiteam zur le treab nó le muinntir áisge do bam an móin asur zan a píora féin beic as zac duine fé mar bíonn inoiu. Ir doca ná fuil don tuairire asaim so ndéantíde teine den móin sul ar reíob Pliní a rtaír naóúirca. Nuair a bí an t-ugóar ran as cur píor ar éreabáib na zearmáme tíoréuaró, duhairc fé mar leannar: *Ulva et palustri juncó funes nectunt ad praetexenda piscibus retia; captumque manibus lutum ventis magis quam sole siccantes, terra cibos et rigentia septemtrione viscera sua urunt.* (Vol. XVI., l. 1.)

Cítar do duine ar bic a féacáir ar léarrcáil so b'fuil mórcuro dáir ucír fé'n móin. Ní zábáó a riáo dá

noéantairde úráio ealaðanta den móin suir iomða
 déantúr do bhéidri a cúir ar bun. Is móir is fiú é,
 san amhar, don rta. Dubairt Rirteáirto Sanci i
 bhriathaire Comhála Tionnrcail a bí i gCorcaig sa
 bliadhain 1902 “Suirb iad fíormianaca óir éireann na
 móinte, agus go mbeadh pé ar ár gcumar le n-a gcabair
 iomair do déanam le na Sarannacáib i nGac rašar
 oibre.” Is éifeactac an ruo é an móin i n-ionad suail i
 nGac tpeó, agus is fearr i ’ná an suail uireanta. Is
 ádmaraac an tír i Éire, i gcompráir le tíorctáib eile,
 mar tá peirde móir den móin aici. Deirtar go bhfuil
 or cionn trí milliún acra den móin i nÉirinn má cialluis-
 eann móin an móin ruadh agus an móinteán. Is ionann
 rin agus a rádh go bhfuil an reactmaó curd den tír pé
 clúdaac móna aet i n-áitib áirigete nil an móin com
 doimhin is atá pí i n-áitib eile. Na móinte atá coctrom
 péir tá geall le milliún acra ionnta, agus tá na
 móinte rin i bhfad níoir luacmaire ’ná na móinte eile.

Nil an móin le fášáil go fairring aet amáin ’rna
 tíorctáib atá roir cnearanna meadhonaaca na cruinne.
 Tá an pémaó curd, nac móir, de Hanover, péin móin, agus
 tá realb maic ví ’rna tíorctáib reo a leanar .i. inran
 Rúir, i rTír pé Tuinn, i nDanmarc, ’ran Ioruaó, i Sué-
 lando, agus i nAlbain. Is ruaraac a bhfuil ví inrna
 tíorctáib reo, .i. inran Ffrainc, sa Špéig, ’ran Eilbéir
 sa Spáinn agus ’ran Eadail. Tá níoir mó acra den
 móin sa Šearmáin, mar a bhfuil 5,600,000 acra den
 tír clúduigete léi, ’ná i nÉirinn, mar a bhfuil trí milliún
 acra ví. Is mó abfad atá i nÉirinn, amtaac, ’ná mar
 atá i mBabaria, mar a bhfuil 185,000 acra, agus in
 Aurtia-Ungaire i n-a bhfuil 100,000 acra, agus inran
 Eilbéir nac fuil imti aet 12,000 acra.

Do cruinnešadh Comhál i rtaoib na móna i mBaile
 Aeta Cliaac sa bliadhain 1907 (Proceedings of the Royal
 Dublin Society, 1907), agus do tugadh tuairirc dúinn
 ar bhreir is milliún acra den móin cóimpeiró agus ar
 leactmilliún acra nó mar rin den móin pléibe. Do
 roinn muinntir na Comhála na móinte do péir na

n-abann a gabann tríocta. Dúbradar 50 bfuil fupmóir na móna 50 leathan féir i meadon na tíre. Na móinte ir mó le fágaíl, i Muigeó atáir. Tá 36,000 acra i móim Alámame. Tá cunntar ar éirí móinte ficead ra tuarpargabáil atá nícr mó 'ná móinte na Maimge uadctair i 5Ciarraige i n-a bfuil 8 566 acra, agus nícr luza 'ná móinte Muigeó. Tá 176,000 acra nó mar rin fé móimtib beaga, náir tugadar don tuairpe orca. Deirtar 50 bfuil an oirpad rin den móim i néirinn ir nac caitearóe 50 ceann feact 5céad bliadam.

Do tugad iarraictai fé uráir do déanam den móim mar adbar teme i rit an céad bliadam reo do 5aib éarainn, act nícr éirig leó nó do rpadad den obair tar éir tamail. Earbad eólar a bí orca. Ar a fon rin, am, ní tógta orca é, mar nícr éirí muinntir dúileólar don truin ra móim ná inna ruadab a bí le fágaíl airte 50 oí le deirannar. Ir eól doib anoir, am, 50 bfuil na cúig ruadai céadna .i. Cárbón, ocróigem, Hiodróigem, nícróigem, ruib, inra móim agus i n5ual agus i lignite. Mar rin féim, nil an méro ceadna aca do féir a céile ra móim agus ra 5ual agus ra lignite.

Nuair baintar an móim den porc, bíonn 90 % o'uirce innti, act má leagtar ar an talam i fé éairneam na 5péme agus má learuigtar i do féir 5nactúradóe, ní bíonn act tuairim 25 % o'uirce innti agus i tirim. Ir féirir anoir, amctac, ferom do baint ar inneall rómair agus ar inneall carcta (excavators and dredgers) cum móim do baint, agus da b5ig rin ní bíonn an obair éom tróblórdóeact ir mar do bíod. Tá borcaí cum tíorca ann, freirín, cum an móim do tíormugad. Bíonn curó aca damgean agus pomnt eile aca as carad.

Ní bíonn act caolcuró den móim nac féirir a do5ad, agus 5eibtar i n-a luaitreac i tar éir an doigte. Ir é an comarca ir fearr le déanam amac cad ir fiú an móim mar adbar teapa 'ná, an méro luaitreac a fágtar in-a diaid. Má bíonn b5eir agus an ceatramad curó oí i n-a luaitreac ní fiú daada an móim mar éonnad. Ir maic an fágar móna é ná bíonn nícr luza ná 5 % de

luaitheasó ann, áct má bíonn bpeir ir 10 % níl don máitear innti. Do rcpúduis Roibeáir O Catáin (Proceedings of the Royal Irish Academy, 1844) rompla móna a táimis ó Cúil Beagán i nIarláróe, agus do fuair ré amac naé raib áct 1.83 % de luaitheasó innti. Do rcpúduis ré rompla eile a táimis ó Cúil Beatac i gCondae an Cláir agus do fuair ré so raib 8.06 % de luaitheasó innti.

Ir iomóda rubrtaint oisganac atá le fáigáil ra móin agus ir dóca so mbéiró luét ealadhán dá rcpúduisó so ceann abrad fóir. Nuair bíonn móin éadtróm eadamaíl tirim, bíonn 18 %, nó mar rin, de cellulose innti i bfuirm rnaíteann rcaoilte. Ir féoir tanac nó alcótol do baint arca ran san puinn tmooblóie. Fuairó amac so raib humic acio, céir, róirín, tannire, cellulose agus pentofane ar na haóbarcaib ir luacmaire atá le fáigáil i móin tirim. Do réir Von Feilitzen (Berichte der deutschen chem. gesell. 1905), téigeann an cellulose ir an pentofaner i laigeas so tapairó, do réir doimne rraite na móna. Deimnígtar so úruil Dopplesite i móin na héireann i n-a oteannta ran (Proc. Royal Dublin Society, Vol. X., 1903).

Ní dearmasó de gnat i héirimn, so nuise reo, áct an móin do baint agus do leasó ar an bpoirt cum i do tíorad san i do learuasó ná do raotruasó. Nuair raotruisgtar an móin mar ir cóir, i cúir tré inneall agus i do tíormuasó féin ngréim, bíonn dá otrián an oiriasó teapa innti ir do bíonn i ngsual máit. Saotruisgtar an móin so fairrimis ra gearnáin, ra Rúir agus i gCanaoa i gcóir traen nsaile. Do beasó rí rótoir-teamail muna gcuircaide tré inneall i cúin i do méilt agus i do gearrad i n-a miotaib beasa, agus annrim i do dlútuasó le céile. Do déantairde an móin do bpuasó le hinneallaib móra ra Rúir agus ra gearmáin. Luadtar so ndéantairde an móin do learuasó, ar cuma éisín, i gcóir teme, or cionn deic mbliadhna ir trí ríóro o foim láim leir an gCeapóis i móin Alhame. Áct san cumar tar na beartaib ní féoir an móin do learuasó

ir do mheilt ionnuir go mbeadh sí comh maith le sual, mar
 tá sí ró-aitéireach. Do noctuigeadh le cabair mionchior-
 cópa suph rinditeanna físte tré céile atá mar aóbar
 d'urmhóir ar gcóda móna, agus dá bhrígh rín, ní bfuilteadh atá
 as tearráil uairtí áit na rinditeanna do bhuirteadh agus
 do mheilt cum nac fanfaidh rian rindite innici. Tar éir
 an móim do cup tré inneall mar reo, leashtar féin
 ngréim í, agus ir gearrigh go mbionn sí comh cruaidh le
 sual, agus comh éifeachtach rian cum saile do déanamh
 suph féidir úráir do déanamh dí i n-ionas suail i gcóir
 sac shó. Tá caoi cearta as M. Eckenbergs cum an
 móim do bhuirteadh ir do mheilt. Tar éir i do bhuirteadh
 ir do gearradh, cuirtear i n-oirgean í. Ní foláir an
 t-oirgean beir fé shoradh 150°-200° F. Déantar cárbón
 den móim ra foiteadh rín tré bhrígh uirce agus aer teo.
 Bionn an móim corráil le lignite i n-a dhiaidh rín. Áit
 bionn 8%-14% d'uirce innici fóir agus baintear an t-uirce
 airte le tear. Déantar bhrígh dí i n-a dhiaidh rín. Ní
 bionn leat an oirteadh ruidhe innici annsan ir a bheadh ra
 sual agus ir beas ná fuil an oirteadh céanna de bhrígh tearra
 innici. Móim do learuigeadh ar an gcuma rian do buairt
 sí ar an ngrail ra Rúir agus ra Gearmáin agus i
 Suedland.

Ir gearrigh ábhadh móim na héireann 'na móim na héirra
 maroir le na haóbarraib atá innici. Dá bhrígh rín, déimeann
 sí sualaíocht tar barr, ó'r amlaídh ná fuil innici áit
 átaruigeadh ón luib cum beir i n-a méanach. Nuair a
 bionn iarann dá leasadh aca, tá fé miasctanach oirte an
 tear ir mó do foláir. Tá fé dhíaláib oirte, ar an
 aóbar rín úráir do déanamh de cóc nó de sual aómaro.
 Ir fupur a feicimic nac féidir an cruaidh do déanamh
 go maith mara bfuil an sualaíocht glan. Sin é an
 fáit suph gearrigh an t-iarann a tagann ó Suedland ná
 don iarann eile, a gcuid sualaíochta do beir go maith
 glan. Nuair a cuirimid móim na héireann i gcomparáid
 le móim iaracht agus nuair a cimit na buada atá innici,
 tar móimib eile, ir léir suph móir an réalbar atá
 asainn agus san rinn as déanamh úráir de.

Ir fíor dúinn, freirim, sup fearr go móir 'nà sual an móim do béad comhólúigte (condensed). Fásann an sual móirán luaitiró, beirfeann ré amac deatac tuis ceómair, agus ir fearr go meactann ré píopaí agus comlaí. Ní fásann an móim comhólúigte am, an oirfead céadna luaitiró i n-a diairó. Ní beirfeann pí amac acé beagán deataig, nac fuil comh gairb le deatac suail ar cor ar bit. Ar an adbar rim, mionúiriríde a deantar le n-a cabair bíonn fearam fáda ionnta. Tá éagmair rim, cailltar curo maic den sual ó beic 'gá corraide ó áit go háit, acé ní téigeann acé fíorbéagán den móim ar neamhíó ar an gcuma céadna. Má cuirtar an sual i dtairce, téigeann ré i n-olcar, acé an móim comhólúigte ir amlaró téigeann pí i bfeadar. Cífar ón méro rim nac é amám go bfuil an móim comhólúigte com maic le sual cun teapa acé go fáruigeann pí an sual ar cumaió. Muna dtéigeann deantúirí na héirfeann cun emn, ní hearbairó teime a béiró orca. Deirtar go bfuil adbar cúig milliún tonna meáóacáan de móim comhólúigte i héirinn agus nac beiró pí caicte go ceann reacé scéad bliadain.

Do deimniú Riagaltar Suéolano tamall beag ó foin sup fíú an móim do fáotruagáó nuair a bíonn an sual ré reillmge déag an tonna, nó or a cíonn. Ní fuirir áirfeam do déanam ar an méro airgíó acá tá cáilleamam ag muimtirí na héirfeann tre beic ag ceannac suail ar deic ir trí fíóro an tonna, reócar móim a ndóicim do beic cruaáca ullam aca i gcóir a ngnóca. Tá leatcuma móir ag éirfeannacáir ar óadomíó eile, mar géal ar peróréimreacé a dtíre, i dtadóir fáotruigíte na móna. Ní bíonn acé céad lá nó mar rim aca i gCánaó i gcóir an móim do baint agus do fáóáil toirce a móimta beic i n-a lic oróre don trác eile.

Samhúigetar sup b'eól dóir or cíonn tá céad bliadain o foin i héirinn sup maic an iud an móim i gcóir learuigíte talman. Do cuirfead 'Stair naóúrcá na héirfeann' amac ag an 'doctúir Gearóio Boate i mbliadain 1645. Dubairc ré ra leabar rim go ndéantaróe úráro den

móin go fóirleáchan mar doileac agus "ir maic cairdeas an tuó i i n-a éoir rin" ar reiréan. Tá caoi cearta as A. Muritz agus A. S. Sirafo i bhparaoir cun nicratear comhaimleagte (assimilate) do déanam de rna nicratear atá ra móin, agus é fé raitean aca le deic mbliadna.

Ir iomda torad ir féoir a tarraing ar an móin, freirim, acé i do dhóigad, tarra móna, ile móna, ile foluir, ile parairim, pic agus tanac. Do feibtar zar móna, leir, ó rna lúbanab (retorts) agus an móin 'sá dhóigad. Ir corhail le zar suail an zar ran agus ir féoir úráio do déanam de cum foluir. I n-a ceannta rin, do feibtar cneoi ir fenoi ó dhóigad móna. Do tug an Monó Zar Co i Londain, agus Croyley Dprotheer i Mancum, agus Capob Franc ra Gearmám, iarractai cun zar do tarraing ar an móin i scóir inneall ngair. Déineann ríad an móin do dhóigad ar cuma áirigte agus ní hamám go bpaigad ríad an zar acé feibeann ríad cóc agus noitrogéin i bhfuim ammonium sulphate i n-donacé leir. Tá raitean as H.C. Woltereck ar Capu loca i ndontrum, mar a bhfuil an obair ar ríudal aise, cum ammonia do déanam den noitrogéin atá ra móin. Cuirtar an móin tré fuirnéirib áirigte i n-donacé le haer ir le huirce agus do feibtar móran cairbí eile airtí, eadon, tarra parairin, acetic acio agus ammonia. Ní féoir liom; annreo cur ríor iomlán do déanam ar an scaoi atá aise.

Déantar úráio freirim, de rna ppreamáib móna i n-ionad oina. Cuirtar 75% de ríoda na móna le 25% d'olainn caoraic i scóir rtrailli agus éadaise zarba den cineál rin do déanam. Déantar éadaise lámliagactaca den aóbar céadna. Ir forur olainn móna do déanam den rraic uactair den móin rleibe, mar bíonn rí cóm bog rcaoilte rin. Do déinead iarract ar éadac do déanam de ceannbán bán acé níor éirig leó. Dó bí fé ríodeacair na ceallai do bhuicéad i n-a rreangannaib fé leir.

An móin éadrom a bíor ar uactar agus go mbíonn a lán de ppreamáib rlán inncti, tuigtar zar féoir páiréar zarb maréanac a déanam di. Ní forur a déanam, ám,

mar gheall ar é beicé comhdeacair rin an humic acid agus an gaimm do rcaraimaint uairí. I r corparaimail an ruo é, leir, a dhánad. Siné an fát nár éirig leó páiréar móntead do déanam ionnur go mbéad luac a raotair aca. Do déantairde páiréar gairb, i gcóir ceangaltán do cuaircead, de phréamais móna acé 15% de ceirceadaib do cup leó. Do déantairde cáirtai porca, freirim, den adbar céadna acé do bíod dác crón orca. Tá caoi fe leir ag C. E. Nelron cum páiréar do déanam oí agus tá teac céirde ar ocrailt aige i gCarac, i Michigan le trí bliadna déas. An muileann páiréar, do bí i gCill Droicéad tá fé dúnca ó bliadain a 1905. Do bí muileann corimail leir i bpoisreacé domont, baile móir i ndurtria, agus do tuic an míad céadna air.

Deimniúgar nac deacair tanac do tarramg ar móntead luac éadrom. Nuair bíonn an móin rin tirim, glan ó luaircead, tá tuairim 18% de cellulose le fágáil ar na rreangannaib. I r féidir 12% de tanac do baint ar móin tirim. Do bí céad púnt de móin tirim ann agus do fíomad gur féidir fé púnt glan de tanac a tarramg airí. Deir R. W. Wallace agus Sir W. Ramray gur féidir cúis galúim ficead nó fé galúim ficead de tanac do tarramg ar tonna meádaean den móin. Déineann ríad an móin do beirbiugad le huirce agus beagán sulphuric acid. Leagann ríad aol uirí i n-a díad rin agus riltair an ruadaean go leir. Bíonn an tanac rin maic go leór cum gluairteán do tíomáint.

Níl tír eile ra domian go mbéad a leicéro d'adbar raibur i r comacá aice agus gan cairbe 'sa baint ar. Tá an ceirce reo comh tábadaeac rin fé ládair gur cóir don Stát féin móinte na héireann do ríúmad agus do féirótiugad. Tá rúil agam nac fada go mbéir maíaltar agaimn a tíubairé aige don nio rin. Tá an móin go flúirreacé agaimn acé i n-ionad úráro do déanam oí, bíonn an gual agaimn 'sa tábairce ón mDreacain agus earair móna ón nGearmáin. Tá an gual comh daor rin agus ceirce na n-oidirde bun-or-cionn agus gac nio,

beagnac, tré céile, so bfuil pé maectanac agaimn úráro
 a déanam dá bfuil agaimn. Mar gheall air rin, tá pé
 d'fiacaib. ní hamáin ar an mağaltar aet ar munúitir
 na héireann agur ar sac duine pé leit a éion péin do
 déanam i ttaoib an puoa ro. Tá púil agam nac leigrió
 riao tarpta puo ip cóir doib a déanam agur so mbéro
 toiaó ar a raotar leir.

CARN BÁH.

COMAOINEACHT.

Ní fuo nuad é comaoineacht bíod' go n'óeantair uac'áir
dí ar na mallaid. Uam na céad Criorparóte an éiall
ar teagarc ar Slánuig'íteora sup máir ríad i scoit'céann
san buant'real'ib ag doimneac ar don fuo. Uíol ríad a
riab aca agur t'ug an luac' do éirte na n-arral le caiteam
ar oileam'aint agur ar earr'ar'be don tr'luag' i scoit-
céann; agur tugann an r'p'riob'nóir mór f'rang'caac an
t'á'air f'uair' f'á'ri n'oeara nar'ib ead' r'muamead
nuad é imearc na n'luad'izeac, óir sup máir na r'agairt
a t'ain'g do f'fear'tail ra Teampoll i scoit'céann;
agur sup lean na f'air'ir'íní a rompla r'úo; cuir'ead'ar
cumann ar bun in ar éair'ead'ar a b'p'romn' g'ac lá le
céile. Agur bí 'd'ron'g' daome f'á leir a 'd'ug'tar'be
E'rr'émí o'p'ta agur ní riab don 'de'ig'it' e'oir' a g'curo
e'arr'ar'be. Lean na Criorparóte nó curo aca ar'iam' ó
f'om don nó'f' céad'na in'f' na mam'ir'c'ri'ib agur in'f' na
c'lo'c'ar'ib ar fuo an 'do'm'am. Ac't t'á an 'de'it'bir' reo
e'oir' comaoineac't na n'oaime r'm agur an comaoineac't
ar a mb'ionn' tr'á'c't ar na h'aim'p'ear'ib reo agur ar a
b'p'u'it'm'í'ó ag t'ag'airt' ann'ro: sup 'd'á n'oe'óm' f'ém 'd'o
g'lac'ad'ar na daome ú'ó leir an g'comaoineac't agur mar
g'eall ar 'D'ia: agur sup mar g'eall o'p'ta f'ém ac'á daome
in'oiú' ag iar'par'ó comaoineac'ta. Tug'tar' boi'c'te ar
comaoineac't na mana'c' agur na mb'an'p'ia'g'al'ta ac't ní
ag r'úil le bo'c't'ana'c't a b'p'u'it' r'óir'e'al'ar'óte agur
comaoim'róte ag éileam' g'ac e'arr'ar'be 'd'o be'it' i scoit-
céann.

In ar 'd'ó'ir' 'd'ú'c'áir' f'ém t'éro an cumann'tar' á'f'rad'
r'iar' in ar r'c'air': com' f'ada r'iar' ir' t'éro an r'c'air' f'ém;
ac't ní riab cumann'tar' e'arr'ar'be ann ac't cumann'tar'
t'al'm'an. Can f'u'it' an tu'air'irc' com' beac't' agann ir'

buò máit linn ar gábaltaf talman i sean Éirinn. I r-
 dóig linn go bfuil an t-eólar le fágaíl i leabhair an
 féimeadair, áct ní rinneadh riaróirí beaét oirca fóir-
 lnr an leabair do ríoróirí leabhair Mac Fionngail tá
 móran fuo deap le léigead áct ní iontuigte ar ar fao
 goiré an riar do bí ar feilb na talman. Cuirteann
 Eóin Mac Néill in aghair na tuairme do bíoð ag móran
 daoine sup aghairnað an talam go minic áct ní
 noctuirgeann ré dúinn an moð in ar tugað a gcuir talman
 féin do muintir gac tuata. Áct tigeann gac riararóe
 le céile ran tuairim sup ba le muintir na tuaithe talam
 na tuaithe. Tugadh ar fealb fealaðac nó buantfealb
 do daoimib áirigíte áct ón tfeib fuair fé an tfealb rin.
 I rí bfuirm talman ba gnaðac tuairaral nó buantabarcar
 do tabairt do hoifigib nó feaðmanais do rinne
 reirbíríg poibride. An ní nó an flait bí romnt de
 talam na tuaithe ag dul do. An biaðac fuair fé
 fearann talman mar cúiteam do in ar éait fé ag
 comneáit bío do luét riubail. An t-áruollam, an
 bpeiteam, an t-ollam le ceáruoréaét, an t-áru-
 oirfroidé agur b'éoirí móran oirigeac poibride eile
 do bíoð fealb fearann talman ag dul doib mar
 tuairaral nó buantabarcar. Áct taob ba éair doib
 ran go léir do bí na céilríte nó luét na tuaithe agur
 do bíoð comfealb aca i n-urimóir na talman; inr an
 talam máit, go háitir an talam in tfealbta, do bíoð
 teóramna, áct i r dóigíte go mbioð tpeam éigim daoine,
 an fine, i gcoir fá cuibheann talman taob irtig de
 gac teorann. Agur an talam bán agur na coilte
 agur na porcais do bíoð ríao ríao do gac raoréile
 ran tfeib le hağaró eallais do cótuğaró, le hağaró
 ríaoðais, le hağaró móim do baint, agur le hağaró móran
 fuo eile. Bí an cóir rírode go lároir in economáct
 na nğaeðeal. I r dóig linn sup máir fé in áirdeóm
 gac ríeáct gaillda anuar go dtí n-ar linn féin agur
 go bfuil fé le fağail fóir i móran áiteann in Éirinn.
 Agur ní hé amám go rab an cóir go lároir agur comfealb
 ag gac raorfeap den émeað (ní cormail go rab doir

comrfealb talman as na mnáib, bíod go mbíod buantrealb
aca ar earriaróe éigim dá gcuro féin) aét cuiread romnt
den talam ar leit le hašaró feandaoime asur daoime
nac rab in innme aipe abairt do talam nó dóib féin ;
iuró sur máit le comaoimróctib an lae inoiu do beic
ann. Ar an adbar rin ir follur sur do réir comaoim-
eacta do bíod realb na talman imearc Saedeal com
fada ir bí a peact féin i bfeíom.

Cá rab olighe na Rómánac fábrac don cumannaét
aét bad ead an réim feodalac do cuir veinead le sac
cumannaét i romn na heóppa. Olighe míleacta do
b'ead an réim feodalac. Nuair do márom na cineada
fiadaine ar lár na heóppa asur ón tuairceart anuar
ar an Impireact Rómánac asur ar a coilimróctib in
iarthar Eóppa do bíod taoireac trioda nó ceann cogaró
aca asur nuair sabardír tír nó tuat dar leo ba fearr
dóib romnt na tíre ofásáil faoi an taoireac. Támg
de rin an bunmuamead surb leir an taoireac (bíod
ámm ar leit aige mar adá ní, nó flait no tigeama, 7l.)
an tír nó an tuat asur sur uaró do fuair sac duine
eile a sabáitac féin. Do bionn ré fearann leatan ar
na taoireacáib ir mó do curóig leir inr an cogaró.
Cuiread ar realb muntear dúctarac na tíre asur cá
rab ionnta aét daoircar rluag nó aiteac tuata fearra.
Ir follur ón méir adubriamar go bfuil an bunmuamead
ran réim feodalac díreac contrairóa don bun-
muamead ra cumannaét asur nár b'éitir don dá mó
mairctin i gcomluadar le céile. Rug an réim feodalac
an buaró ar fead móran doireann, asur cuaró an
cumannaét i neimníó. Do máir ní in Éirinn níor maile
'ná in don tír eile i Romn na heóppa aét tollaó a
cporóe as cat Ciontráile ra bliadam 1602, asur ó
fom i leit cá rab cumannaét i ngníom in don tír go
dóí 1917 nuair cuir Doitribicí raorrtát cumannaét
ar bun ra Rúir.

Do caillead bunmuamead na cumannaéta asur
ir do réir a céile noctuirgead arir é tuairim ir céad
bliadam ó fom. San Acharrušaró Mór ran ffrainge

(1789-1794) do cuirlead an iomad de rnuamtib aite tpiro a céile, aét ir tearc dume éuimniš ar feanreacé na heorpa rul ar cuirlead reacéa mileadta i bfeidm. Do bi repiobnóiri éigin ann roim an am rin réin, mar boltaire agus Rourreau ran framnc agus Cant agus Hegel ra Gearmáin do cuir daome as rnuamead ar neiteannaib so leór agus do túrnuis fionraéar nári gnátaé roime rin so háitiro ar ceirteannaib cferidm. Feallramnacé adbarac corporóa agus améieroméac do teagarc riad agus ó nac rad, dar leo, an darpa raogal ann do ceap daome so mbuó ceapc an t-ollmáitear ir mó ir féoiri do beit as daomib ar an raogal ro. Do bi rian na feallramnacéa rin ar na céad daomib do repiob ar fóirealacé agus ar cumannacé ir i Saranaib (agus in éirinn) táinis na repiobnóiri reo cum torais ar dtúr. Soobin agus Owen agus William Mac Tomás ó Corcais na daome ba mó cáil orca. Dar leo reo ir féoiri an cmead daome dfeabrušad so dti pointe amgealda aét so bfuigbóir oideacáir raoirre agus comhoimn in ollmáitear an traogail. Do teagarc William Mac Tomás mar teagarcann šac Sóirealarde fá látair šurab obair amáin do béarann luacmáireacé do neiteannaib agus mar rin šur le luéc oibre do réiri éirt šac níó a déantar, agus šur míceapc buantrealbácar agus comlinc eadair oibrištib.

Ói ušodair éigin ran bframšc fán am céadna do bíóó as reirdušad na šceirteann céadna agus as šearrad an éaráin do Sóirealacé mar tá ri i mbéalaid daome anoir .i. Šimontí, San Šimón, Louir Blanc; agus so háitiro Špouohon. Do bi an t-ušodar deiró reo ní amáin ma Šóirealarde aét ma amreacétarde com máit. Aét ir é an šearmánac Carl Maršer agus a éara Šrederic Engelf do cuir an bunclóc Šóirealac ir doimne agus ir daingne ra talam. Feallramnac šéar do b'ead Maršer, agus nuair do leas ré a intinn le ceirteannab economaéa do cuir ré rnar agus rlaéc ar na teóiriú do bíóó dá noéad so nuise rin. I lári na haoire do šad éapc do luis a ré oibre. Cuir ré

amaid móran scríbeann agus leabair, an ceann is mo
aca "Dár Capital" in ar nochtuis ré a rmuamte so
hiomlán ar Sóirealaict agus ar éumannaict. Is iad
reo na rmuamte is mó do nochtuis ré ar a luigeann
teagairc Sóirealaicta an lae moiu; úir glacann Sóir-
ealaróite de gac uile cineál le Maricr mar fáid ar a
oteagairc: Surab é raotair luict oibre béarann luacmaire
do gac níó, agus sur do réir méro an traotair luac-
maireacta an neite. Ar an tréala rim sur le luict
oibre ní hé amám an tuarparal is mó a geib ríad aict
an breir luacmaireacta a ghnítear agus a téro fá láitair
do fear na bunmaome a forcuigeat luict oibre: sur
míólitreanaic bíreac ar bit ar airgead nó ar éraictáil;
sur le luict oibre forca gac bunmaom agus gac ollma-
ítear agus raróibíear aict ann éana úir sur torad
oibre iad so léir. Is bouigeoirie agus luict rúigte
briige na n-oibreac gac fear bunmaome agus gac duime
dá bfuil ann aict amám an t-oibíre.

Tá dá nóta eile i oteagairc mairc do éurois go
mór le Sóirealaict do buanad .i. do teagairc ré sur
fátanna economaic do bí le gac éaict do tuic amad
i rair an domáin. Ní head amám sur ruarac le ríad
ceirteanna crieróim, ceirteanna cineadac, ceirteanna
pearanta 7l., in obair an traogail, aict nac rab a
leitéro de ceirteannaib ann ionnta féin aict sur rcaíl
gac ceann aca ón ceirt economaic go ríú crierdeam
féin: sur cum gac cinead a Úia féin, nó a ndéite féin,
do réir rmuamte táimis éuca on ríóict raogailta in a
rabadair: sur éar daome ríadame déite ríadame
doib féin agus do réir mar éirigeadar ní ba míne agus
ní ba féine sur éaradar déite ní ba míne agus ní ba
féine doib féin. Siige beataid agus iolmaom raogailta
an t-don ruo amám do ríinne daome do corparóe
agus so noearnad cogad agus ríóictáim mar gail air
rin, bíreac mar címid fá láitair gearmáimig, agus
Sacranais agus Poncánais ag déanam cogad is ríóictána
mar gail ar a gcuro éraictála agus a gcuro earraíre,
cibé ar bit focla bíonn ar a bpuarib. Adóaraict

rtaimail tuḡad ar an teóir seo nó miniuḡad economaḡ ar rtair. Dálta a lán teórac eile bíonn conrporó ann ar an céill in ar teagarc Maicr an teóir aḡt ón méro aoubairc ré féin aḡur ḡo haitiró ón méro a rciob a cómoibhíre Engelp aḡur a luḡt leanra ipé an dóiḡ in ar teagarc Maicr an teóir inr an céill díriḡ foḡuisrimte .i. naḡ fuil ra éruinne aḡt aḡḡar no ḡamna ; naḡ fuil aon úḡḡar nó rciúrcóir ar an éruinne aḡt amáin “ náḡúir ” a cómniḡear ḡac uile iur aḡ ḡluairéaḡt. Níl ar an raḡḡal seo aḡt an cinead ḡaoime, ainmínre aḡur aḡḡaraḡt aḡur ip é an t-aon iur amáin ip fiú rmuainead air ḡo ḡaoimib ollmáitear an t-raḡḡail ḡo iannaḡ ḡo coḡrom. Ní abriann ré, amḡac, ḡur ceairt é iannaḡ ḡo coḡrom, mar ip ionḡuisḡre uaró naḡ fuil ceairt ná ceairt ann, aḡt ḡur éiḡm é. Deiréann rin ḡo ḡtí an ḡarna pointe rinn, ḡar teagarc Maicr. ḡar leir, tá ḡliḡte éiḡm aḡ rciuraḡ na éruinne (riúḡo ip naḡ fuil uḡḡar ḡliḡtead ann) aḡ rciuraḡ beaḡad an ḡume aḡur aḡ rciuraḡ cómluaḡaraḡt ḡaoime. Deir ré ḡurab ionḡa réim cómluaḡaraḡta ḡo éuir an raḡḡal de: ḡur fóir ḡac réim díob ḡá ainriar féin ; aḡt ḡur fáir i ḡcomnuire, taob ipriḡ den cómluaḡaraḡt féin, rriḡro a millre. Réim an t-rean Románaḡair ḡo iab ré lobḡa meḡta nuair ḡfár an Ériortuireaḡt ; ḡo iab an Ériortuireaḡt cairre nuair ḡfár an feḡdalaḡt, ḡur taob ipriḡ den feḡdalaḡt féin ḡfár cnuḡ a loit i pul ar bhiread uirre aḡ aḡairruḡad Mór na rriamḡce, aḡur ḡemead réim bouirḡeirriḡ nó réim luḡt bunmáome aḡur luḡt ḡaimbín. Éitair ḡo ḡo ríleir ḡar leir, ḡo bhíil an réim rin atá aḡainn fóir aḡ dul i rriḡliḡe aḡur ḡo ḡuirríó rí ar a céile ḡan rímoill aḡur ḡurab i réim tíocfar airí ná an ríobalaḡt Sóiréalaḡ. Mar ip é ḡliḡeḡ na éruinne é éan fuil dul ar aḡainn aḡur ní móire ḡur féirir linn curriḡad le n-a éur i bhéiróm. Tá réim luḡt ḡaimbín aḡur bunmáome aḡ dul in oicar ó ló ḡo ló, ḡo réir Maicr .i. rarióirear luḡt rarióir aḡ méaḡuḡad aḡur boirre na mboḡt aḡ dul i méad leir, aḡur ip i rriónaḡt

a maḡarò an rceál cum nac berò i ḡcumar an emrò ḡaome é ḡfulaingṡ níor fuide, aḡur ḡlacḡarò an ḡaorcarrḡludḡ realb ar ḡac bunmaome, ar ḡac úirḡeir oibre aḡur ar ḡac aḡḡar nḡeantúirí, aḡur cuirḡar ḡeirḡad ḡo ḡeo na nḡeor le réim na mbourḡeoirḡad. Ní abriann Maḡer an leanḡarò máṡair an uile an réim ḡóirḡealaḡ; aḡṡ ó fáḡann ré an ceirṡ aḡ an réim rín, ramḡlaigṡear ḡo mearann ré nac berò aon élaocḡlóḡ ar an bḡobalaḡṡ ḡóirḡealaḡ, ná aon ḡáḡa leir.

Sé Maḡer ir fáirò, mar aḡubriamar, ḡo luḡṡ cumann- aḡṡa aḡur luḡṡ ḡóirḡealaḡṡa ar fuḡ an ḡomáin le bḡeir aḡur leaṡcḡeao bliadain. Ní ḡóigṡ linn ḡur ṡuis an ḡeirḡmáḡ curḡ aca an teḡḡarc iomláin ḡo ṡus Maḡer uairò aḡur níl riad ar aon rceál ar corṡ ar bit fá'n ḡóigṡ ir fearṡ le n-a teḡḡarc ḡo cúir i bḡeirḡm. An cḡeao ḡrean ḡo ḡab cúca a teḡḡarc ḡar leo ḡo b'é an fuḡ a bí ma cḡeann ḡo mbeao realb ḡac iomláime aḡ an rṡát nó aḡ maḡalṡar rṡát. ḡo fáoṡḡócaḡ ḡaome ḡo réir a n-aḡfúinne fáoi éirṡirib rṡáit aḡur ḡo rannḡar an rṡát ḡac ollmaitear orṡa, aḡur nac ḡo réir a fáoṡair ḡo ḡeanḡarḡe é aḡṡ ḡo réir a ḡtearṡála. Aḡur ór fuḡ é ḡur teḡḡarc Maḡer ḡurḡ ó ḡliḡeao nadúirḡa aḡur ar éirḡean ḡo ṡiocḡar an ḡobalaḡṡ ḡóirḡealaḡ i ḡerṡic, aḡur ḡo mbéao an rceál aḡ éirḡe ní ba ḡona i ḡṡólaim ḡo ḡiocḡar an ṡaṡarḡuḡarò Mór, níor cúroigṡ riad le haon learḡarò ná reabḡuḡarò ar luḡṡ oibre, aḡur níor ḡabaoar aon páirṡ i bḡoiliteaḡṡ. Aḡṡ i ríṡ na haimeirḡe ḡo ṡáinig aṡarḡuḡarò imṡinne ar a lán aca. Éa maḡ ṡairḡḡreaoṡ Mḡarḡ ḡá ríoraḡ. Éa maḡ ríocṡ luḡṡ oibre aḡ éirḡe ní ba meara aḡur éa maḡ an ṡ-aṡar- ḡuḡarò aḡ teaḡṡ. Ruḡ eile, ḡo ṡoirṡ amḡur aḡ méaḡuḡarò ar ḡaomib fá'n rṡát. Na ríangṡaigṡ ḡo haireḡur níor mór leo an rṡát, mar ḡo bí baḡriarḡeaoṡ eólarṡ aca ar éaime aḡur ar ṡiorántar an rṡáit. ḡo bí an rceál amḡarò ríom an cḡoḡar mór aḡur ṡá an ṡuarṡim rín imṡigṡe i ḡreirḡe fá reaoṡ ó ríom. Fuair ḡac cineao ran eorair a leóirḡóṡain ḡe maḡal an rṡáit le linn an cḡoḡarò aḡur ir ḡóigṡ linn ḡo ḡfuil a n-urḡmór

bhéan de iúil an rtaít. Má tácair leat com bhéan
 oí i dtíorthaib eile is táimíó-ne in Eirinn ní maóar
 Sóiréalact rtaít i bfeíom go tobann.

Fá 'n am sup coirig ámhur as fá r fá Sóiréalact
 rtaít, do ceap na Francais amac bealac eile le
 sóiréalact do cup i bfeíom ar a dtug ríad Smoícealact
 asur do ceap ionnt Sapanac gléar doib féim
 san móran deíbhí ann ón gléar Francaic .i. Sóiréalact
 curóeactaó nó Suid Socialírm. Sé cialluigeann
 Smoícealact, go mbeaó gac monarcá, abair, i feilb
 asur fá féim luct oibre m r an monarcam rím, asur
 go bfuigbeaó luct oibre gac ar bfuí na déantúirí do
 déanfaróir. Do beaó an luct oibre in a gcumannaib
 féim i n gac céirto asur do beaó gac a bam leir an céirto
 rím fá féim doib. Ní deacáir ríad ní b'furoe leir
 an rceal ar dtúr, asur o'fá gfaó ríad ma galtar na
 tíre fá muntírna tíre i gcoitcímne ; act ofár an-éileam
 leir an airmírn, go dtí sup ceapaó go mbuó ceap
 ma galtar na tíre asur gac uile cómaact asur gac uile
 máom do beic i feilb luct oibre. Do bí na rmoica-
 luróte ó túr i b'fábar cogáó na rans asur an rtaile
 oibre mar úirleirí coitcéannaó.

Anuar go dtí cúpla bliadán ó íom éa maó i n gac
 gne Sóiréalacta act teóir. Act do tuic éact amac
 fá 'n am rím. Bí Eirige amac ran Rúir. Bí mífáract
 annírn le Ríagaltar an Cráir le faoa act ba hé leactíom
 asur cmaótan an cogáó móir ba éiontac leir an Eirige
 amac fá deireaó. Do cuiréaó an Cráir móir asur a
 cómluadair faoi coir, asur do cuiréaó Sóiréalac cliútaé
 i gceannar na tíre .i. Cepenrcí. Act do bí daome i
 gcoméaróreannar leir náir Sóiréalaróte asur ní maó
 iontaob as muntírn na tíre ionnta. Do bí Eirige amac
 asur actarpu gáó móir eile aca asur táimí na boiribicí
 i féim faoi ceannar lenn, Tíotrcí, asur a gcomluct
 asur do cuiréaó féim Sóiréalac i bfeíom asur do
 neartuigeaó leir an Sóiréalact. ó íom. Sóiréalact
 den gne Smoícealac atá i bfeíom aca. As reo ríor
 na puóair tábaactaige i féim Ríagaltair na mbóiribicí:—

An Rúir do beit ina Saoirtát de Sóibéataib, de oibriúib, de fairsiúirib, agus de Scológaib (Soibeac—.i. focal Rúireac ar cumann).

An Saoirtát deanta ruar de Saoirtátaib Sóibéataca náiriúnta coméanraite le céile.

Deinead do cup le fóiréigniúad daome daonta as daoinib eile; agus réim Sóiréalaaca ealaúanta do cup ar bun ar fuad an domam.

Talam na tíre do cup ar buantreilb daome puióbáro-eaca agus a tabairt do luét oibre san luac nó cúiteam do tabairt do na daome sup leó é fá látair, so ndéanfar comúráto dé.

Šac foiraoir, míneac agus uirce sup fiú móran iad, sup leir an náiriún iad.

Šac monarca, obair míneac, bótair iarlann agus šac úirleir agus gléar iomcair agus deantúra do cup faoi réim an luét oibre.

Šan glacad le haonfiaca ó aihgead iaraéta tušad do Rišaltar an Cráir, do na tigeairnaib talman agus do luét šaibin, i mod ir so mburfar ar luét bunmaome an domam.

Na banna do náiriúad.

Obair do beit maétanaac ar šac uile dume.

Šo nšabfarde aihm as luét oibre agus šo marfar ma aihm iad, agus šan cead aihm d'iomcair as luét paróbir.

Émreann a démeann éigniúad ar luét oibre nac ceart fá látair leignt doib don páirt do glacad i Rišaltar na tíre. Šup ceart šac cumáct do beit i lámnaib pluigte raotair agus a deaétaib úšaraáraca.

Šup maétanaac deaétaireacé daorcair-pluš bailte móir ir tuaithe agus rcológ do bunúšad le deinead do cup le luét maome; a cúirfear deinead le héigniúad dume as dume eile agus fóiréalaacé do leatad agus roinnt daome i ranšuib do cup ar neimníó.

Šup é an fuad saoirtát na Rúire ná cumannaacé luét raotair 'ran Rúir.

Ἐπιτελεῖτε οἱ βρε ἰομιλάν να τίρε ζαὸ κυμάατ ταοῦ
ιριγίθε δε τεόριανναίβ να Ρύιρε.

Ὁ ceapaῦ μιὰ γλαὰ αἴφι οὐίγχε λειρ να κυρροίφιβ
ριμ ζο λειρ το ἔφιρ μ εἰρεάτ. Αἴ ρεο να ὄαοιμε ναὸ
ἕφιιλ ceao ἀα ζυὸ το ἔαβαίρε αἰ ἀοη ἔειρε νό ράιρε
ὄά λαίγεαο το ἄλααὸ ἰ ηἰνότειαίβ να τίρε, νό αἰριμ το
λαίμρεάιλ .1.

- (a) Οὔμει αἰ βιὸ α ἰορτυίγεαρ οὔμει εἰτε τε βιρεάτ
το βαίρε αἰ α ἰαὸτάρ.
- (b) Οὔμει αἰ βιὸ α ἔιγεανν ἰ ὄτῖρ αἰ ἰαἰάιταρ
ζαν α ἔυιλλεαὸ .1. αἰ βιρεάτ αἰ βυνηάοιμε,
βιρεάτ αἰ ριοπαῖὸεάτ; εἰορ ὄ ἔλαμ, ὄ
τοίγχετ, ἡιλ.
- (c) Λυὸτ τῖάτἄλα αἴφι ceannurōte.
- (d) Μαηαίγ αἴφι εἰφί δε ζαὸ υἰτε ἰεοίρε.
- (e) ἀοη οὔμει δε να ριὸτῖαορειαίβ νό βλεάτῖαἰφίβ
το βιὸ αἰ ἀν ἔρἄρ νό ἀοη οὔμει ὄά ὄτεαἰγλαὸ
νό ὄαοιμε μυμτεαἰρὸα ὄοίβ.
- (f) ἔεἰτε αἴφι ὄαοιμε ζαν ρτυαίμ.
- (g) Μείριλγ.

Αἰ ἔαοίβ αἰριγίθε ὄεαἰβτάρ ζυἰαβ ἰ ἀν ἔυρροίφιν βυηῦραὸ
λυὸτ ἡάοιμε το ἔφιρ αἰ ἔκυλ ζο μβεῖὸ ceἰρατῖοίφί ἀν
τῖαορῖτἄιτε αἰ ἀοη ἔὸτῖομ ἰ ὄταοίβ ἔφιυτῖαὸ αἴφι
ριμνῖτε ἡάοιμε αἴφι ἰρ ἔ ἀν ρυατἄνταρ ἀτἄ μ ἀιρὸε
ἀα αἰ ἡειρῖγε ἀν τῖαορῖτἄιτε :

Ὁεαίβ ceἰρἄμ ὄρὸα αἴφι ceἰφίρ ceἰοἰρε αἰ α ἔεἰτε
αἴφι να ceἰρα ριὸρ αἰ ἔλαμ ὄεαἰγ, ζαετἔ ζῖεμε αἴ
λοηηαὸ οἰτἄ, ἰεαἰρε ἰυνηαν τιμείοιι οἰτἄ αἴφι ἀν
ρῖφίβεαμν :

- (a) Σαορῖτἄτ Σοιβἔαταὸ Σοίρεαλαὸ ceἰμceαγγαἰτε να
Ρύιρε.
- (b) Λυὸτ οἱ βρε ἀν ὄοἡαμ ζυαλα αἰ ζυαλαμν.

ἰρ ρολλυρ ὀν ἡέρο ἀτἄ ρῖφίὸτἄ αἰαίμν ζο ηυἰγε ρεο
ζυἰαβ ἔ ρεο ροίρεαλατἄ ἰ ηἰνίὸμ αἴφι ὄάφίφιβ. Ἐἀ
ἀν ἕμιατἄρ ἡα ζῖοίμ ἀτἄ ἡί ριὸρ ὄύμν ζοἰὸε ἀν τοἰαὸ
ἕεαἰ αἰρ. ἡίλ ἀν ἔτἄτ Σοίρεαλαὸ ἰαὸα ζο λεὸρ αἰρ

bun ašur tá a naimíde ar a tí com' dian rin sup deacair
 wó a lear a déanam. Aét ip móp ip fiú dúinn ar rúla
 a coinseáilt ar an Rúir inr an ainrip atá romann.
 Má maireann an pobalaét Sóiréalac ran Rúir ní mairefó
 don tíorántar ar talam' an domam.

Can fuil ašamm le déanam' anoir aét bpeactnušad ar
 an tuairim atá ar Sóiréalacét ašur cummanaét in ar
 wtír péin. San céad dul, tá le riáó ašamm sup ar na
 mallaió atá don tSóiréalacét in Éirinn. Bí na Sóiréa-
 laróte toraiš ina n-ainCpíorturóte ašur ina n-ainpéad-
 taróte ran am céadna ašur ó bí an cpeirdeam' Catoiliceac
 so bpióšmar in Éirinn níor' taitní Carl Marer nó
 Frederic Engeler nó a šcombhraítepeaca le numtir na
 héireann. Ní nárb' iongnadó bí an cléir so móp in ašaró
 an teagairc nua. Séamar Ó Congbaile, nac maireann,
 an céad duine sup ríor' dúinn do teagairc cummanaét
 ašur Sóiréalacét ór' áro in Éirinn ašur bí páipéar
 Sóiréalac' aige wá cur' amac' ríce bliadom' ó fom.
 Annrin táinig an Iorcanac ašur ar na mallaió Catal
 Ó Seannam, Tomár MacSeám ašur fupmóp' de tpeómaróte
 luét oibne an lae indiu. Ní glacann riad le han-
 épiórturdeacét Marer aét glacann riad le n-a teagairc
 ar céirteannaib' economaéa.

Sé an duine ip úšdaráraiše róp' i Sóiréalacét na
 héireann Séamar Ó Congbaile nac maireann, ašur reo
 mar' cúireann pé ríor' ar Sóiréalacét:—

An mínušad atá aige ar Sóiréalacét—"Réim
 Carópeam' in a mberó tacaródeacét iomlán aš an šcmeadó
 waoine in ašaró innróde an ocrair so deó na nweóp' . . .
 réim in a mberó šac' fear' ašur bean ina šcomoišpí
 ašur iad buantpealbuište ar šac' buaró do ruš inntleacét
 nó lámá an duine amac' i šcomluarómacét le céile."
 Ašur an moó in a šcuirfear' an ruo reo i b'pérdóm: "Deiró
 na hoibpíróte i nšac' šné oibne in don cúmann ašur glacra
 riad šac' cumacét ran monaréam' nó ra teac' oibne, tošra
 riad luét ceannair' šac' oibne aca ašur rciúirfa riad
 an obair ran šné oibne rin: aét a beir' frieasriac' do
 éarópeam'ar' i šcoitcímne: ašur wá šcom'céar'wáib'

agus do coirte ceannair nó Riagaltair an gné oibre go bfuil baint aca leir. Sur teactaí ó na Coirctib rin béar mar Riagaltar náiriúnta. Sluasá lúil Sóiréalac . . . ré rin gnóta na tíre nó beata comluatrac an náiriúim, do rtiúrad ar móð rluasá iúlae. Caitrar tornuasá 'ran teac oibre agus gabáil ar aasáir go dtí an pointe ir aithe de rtiúrad agus gnóimacár an náiriúim . . .

Tiocraíó buideanta rtiúrta áiteamla Sóiréalacta do bheactnuasá sac ceirte le hinntinne díreaca agus le sac eolar fáighe le raotar. . . . Níor bferoir an obair reo a déanam tré ceanntaraid nó tíofcaib, fá leit . . .

Faol Sóiréalact ní máiríó rtaata, cúigi, ceanntair, nó outaige ac mar ainneaca geosraipeaca, agus ní máiríó mar adbair cumacta Riagaltair riuó ir go mbead buideanta, riasluighe ruote ionnta."

Ir riu tabairt fá deara annreo suró é an fear do rerióó an méio do átrepiódamair tuar do fuair báir ar ron a tíre tar éir a rerióóta.

D'éoiri surab é Catal Ó Seannaim an duine ir úsodaráirige atá fásta imearc taoireac luét cummanacta in Eirinn, agus tugann ré a lán tuairimeac r "nSué luét oibre" ar ceirteannaib a baineann le cumannaact. Do réir mar ariugmíó tá ré beagnac ar don tuairim le Séamar Ó Congbaile, agus tigeann Tomár Mac Seám, William Ó Uruam, agus Sóiréalardé eile leir ar an rceal. Tarraingeann ré a lán ruo ó Carl Marer. Molann ré an Cumann Eadarnáiriúnta, agus tá ré go móir ar leit na mboilribíci. Deirrimir sur Sóiréalade Simicealac é, ac nac nglacann ré leir an ainepiorturóeact agus go molann ré comoibruasá, ruo nac bheas le n-a lán Sóiréalardé. Ruo eile tá ré níor náiriúnta 'ná fupmóir luét an Cumann Eadarnáiriúnta.

Tuigimíó anoir an gné Sóiréalacta a baineann linn in Eirinn agus ir sáda dúinn a tuigint. D'éoiri go mbead an tSóiréalact i bferóm asann san pómoill.

Tá rí a5 boinnad a5ur a5 fár imearc luét oibpe a5ur tá ríadran tuairim a leat de muintir na tíre. Má gheibtar pobalaét no Saorrtát in Eirinn béro na Sóiréalaithe go láidir ón gceáo lá: má gheibimid ár rasoipre éirí éabair ó Rairgaltaib Sóibéata beró Sóibéata a5ainn in Eirinn ón gceáo lá. Nil aét don fuo amám in a a5aró a5ur do bí an fuo rim in a5aró na Sóibéat a5ur na Sóiréalácta ran Rúir pé rim a deacraét ir tá pé luét tuaithe .i. na feirimeoirí beasa do éarriaingt irceac ra Cumannaét. Óioó an easlaip mar múr corainte in a5aró na cumannaéta aét ní dóig linn go mberó fearra. Ir tuar é 5ur fiú maétnam air 5ur bóidcoata na mná Riasalta a5 Cill Mantan de b'ri5 nac dtiubhairtíir a n-éileam tuarparata do na rclábaróte do bí a5 obair dóib.

A5ur anoir b'éiríir náir mírde dúinn breacnu5ad ar b'feairde dúinn an cumannaét dá gcararóe ann í? An féiríir Sóiréaláct do éur ar bun 5an éasóir mór do déanam ar doinneac, a5ur má'r féiríir, an fiú a déanam? An ndéanfad an cumannaét nó an tSóiréaláct beata an duine d'feadrú5ad' a5ur boicéte, deapóile, a5ur dubáilce do d'ibirt mar máoiró do abóiróiróte na péime reo? An mbead neam úir a5ur talam úir ann dá b'arr a5ur millénaét ar fuo an doimain?

Ir dóig linn féin go dtiocfad tairbe ar a5arriú5ad mór den éiméal reo aét nac 5uirfead pé don a5arriú5ad ar nádúir an duine a5ur nac mbead don millénaét ann dá b'arr. Ir deacair an reanadám do élaoir ionnainn a5ur fanfaró an trainnt a5ur an éasóir a5ur an t-éiriu5ad a5ainn cibé ar bíc péim economaé béar ann. Náir féan Anamair a5ur Saíira a rairóiréar ar Óia féin a5ur iad corriúighe le caonóúiracét a5ur le cráibe?

Aét bíod rim mar aca, buó ceart rairóiréar do roinnt ní b'feairi a5ur ní ba coénoime 'ná mar déantar fá látar. Leigeamar i b'ráiréar an lae moiu go b'fuil ingean Ainoréar Cárnegie .i. fear na leabarlann, le pórad a5ur go mberó £27,000,000 mar rppé aici.

Deirfímíir go mbeo móir an tsar duithe £26,990,000 de rin do bheith uaithe agus a ionnnt ar na boctaid. Níor tuisgeamair niam, cé'n fáct go mbeo ceanntar móir talman as don dume amám agus san fód le fearam air do beith as na céadtaib. Níor éiríuist don dume an talam agus ní iontuigste cé an dóig a bfuair an céad dume buantrealb ar bheir di ir mar tearnuist uair le raotruisad. Má abairtar supb iad na daome d'aitneab an talam i dtorac go mbeo ceart sup leo i cé 'n fáct nac mbeo pí as an daoma dume nuair a geobad an céad dume bap. Acct duitaig móir leatán do glacad i reilb don dume amám agus nuair bíonn ré críocnuigste léite a fásáil as a mac agus as a ua, agus as a plioct agus plioct a pleacta! Nil ciall leir agus ní ceart foigro do beith asann leir. Duó ceart san don fearann talman do fásáil i reilb doinnig nac bfeadfad ré féim agus a teaglac a raotruisad agus a fadóruisad go maic. Dá ranntarde an talam ar an nór rin do cuirfead ré ar gcúl agus ar neimnío uimír éigim de na bailiugcánab móra rardbhir. An tpeam a cornuigeann buantrealb na talman d'fásáil as daomib príobáideaca aicrigste .i. na tigeamái talman, bíonn dá leitréal aca de gnatad. Deir ríad ran céad dul sup fada riar an t-am ó fuair na daome sup leo an talam realb uirte. Rus ríad spreim ar an talam de neart lám agus faobair claróim, nó fuaradar i le lúbaraeact dlige nó ar bealac éigim eile nac ríab macánta b' éirí: acct mar rin féim tá an trealb com fada rin aca ó glúin go glúin go mbeo éasgoir móir i a baint dícbta anoir. Ar bfeasra air rin (1) nac ndéantar cóir d' éasgoir leir an aimir: (2) ná ríad an éasgoir nuair tuisad realb na talman go míceart ar dtúr acct go ndéantar an éasgoir ar an nuad zac bliadain ó fóm. Fárann bair ar an talam zac bliadain agus murá ranntar an bair rin ar na daomib sup leo é déantar an éasgoir zac uair nac ranntar é. (3) Ir leir an cinead daome go léir an talam agus déantar éasgoir oirca má fásatar i i reilb don tpeam amám.

Ír cꝛuṭuḡað ʒo leor aɪr ɾɪn naċ ɾéiðɪr ʒo doinnæċ
 ʒaonða maɪrɾɾɪm beo ʒan ɾoɪnnt ʒe ʒorað na talman :
 aʒur ʒo ʒtí ʒo ʒɾuɪḡbe ɾɪnn cꝛuṭuḡað ɾonnhæðæċ naċ
 ʒɾuamamair ɾiam ɾór ʒur cꝛuṭuḡ ʒia talam an ʒoðam
 ɾá ʒomme don ʒreama biʒ amám ní ʒlacɾaimið le
 buantɾealð an ʒreama ɾɪn. "Seað" aɾra ʒream
 eile "æċt ɪr ɾearɾɪ ʒon ʒneað ʒaome ʒo ʒɾáʒtaɾðe
 buantɾealð na talman aʒ ʒream aɾiḡṭe 1 moð ɪr ʒo
 ʒɾuɾɾaɾðɪr ɾealð ɾearɾa ʒo na ɾeɾimeðɪrɪð aʒur ʒo
 ʒaomɪð eile ʒo ʒamɾ ɾeðm aɾ an talam. ʒar ɾoðɪʒe
 ʒá mbuð le ʒaċ ʒume an talam níor b'ériðɪr don ʒorað
 ʒamɾ aɾɾɪ. Ní beað ʒo leðr aʒ don ʒume amám aʒur
 ní beað ɾealð buantɾearmæċ aʒ don ʒume le ʒo
 ɾaotɾoċað ɾé an talam 1 ʒcearɾ. Nuair ba leɾ an
 ɾreɪð 1 ɾeanéɾɪmm an talam ʒo b'ériʒean ʒo na ɾaotɾ-
 céli éiḡe aɾ a ʒoɾiḡtɪð aʒur a ʒotalam ʒaċ ɾe bliaðam
 aʒur níor b'ériðɪr leð don ɾraotɾuḡað talman cearɾ
 ʒo ʒéanam." Na ʒaome a labramm maɾ ɾeo ɪr ʒeacair
 a éreɾdeam ʒo ʒɾuɪl ɾiað ʒáɾiɾɪð. Ní ɾíor ʒóð 1
 ɾveɾɾ ɾiað ɾá ɾeɪlð na talman 1 ɾeanéɾɪmm, aʒur
 ní ɾíor ʒóð ʒo mbeað. don earða ɾeɾoɪl aʒ ɾeɾimeðɪrɪð
 nó luċt ɾaotɾuḡṭe talman ʒa mbeað buantɾealð
 na talman aʒ an náɾiún. Tá talam ʒo leor ɾiméioɪl
 aɾ an áit in a ʒɾuɪl ɾɪnn a ɾeɾioðað ʒur le Comairle
 Caṭɾæċ áta Cliaċ í, aʒur níl don earðarð ɾeɪlðe aɾ na
 ʒaome aṭá aʒ ʒamɾ úɾáðe aɾ an talam .1. ɾeɾimeðɪrɪ,
 muɪntear na ɾɾleoðtán (ceapæċ) luċt ɾiḡɾ, ɾɾl., an
 ɾéiðm ɪr ɾearɾɪ ʒo ʒamɾ aɾ an talam æċt an buantɾealð
 a beɪt aʒ an náɾiún, ɾɪn é an ɾiaʒal le leannam. Ní
 aʒ an ɾtát é, ɾaðair ɾá ʒeara, æċt aʒ an náɾiún. Ní
 cearɾ ʒo don ʒæðal don ɾuro a ʒéanam, don ɾocal
 a labairɾ, nó don méar ʒo ɾíneað ʒo neapɾóċað leɾ
 an ɾtát ʒallɾa in Eɾɪmm. ʒo ʒtí ʒo ʒcuɾɾaɾ ʒeɾneað
 le ɾéim na ɾgall in Eɾɪmm ɪr beaʒ an máit ʒúmm beɪt
 aʒ camnt aɾ ʒóɾéalaċt, aɾ ʒumannæċt, no aɾ don
 obair ɾtáit eile.

ɾá ʒaoid ʒe ʒóɾéalaċt a ʒameann le luċt oibɾe
 ʒo ɾonnhæðæċ ní ɾéiðɪr lɪnn ʒlacað le ʒaċ a ɾveɾɾ

na Sóiréalairíte. Níl míó ar don mhíttinn le Carl Marper in a tuairim sup aóbar economac, nó fáct aóbarac do bí le gac éacé do tárla i rtair an domáin. Iy dóig linn go mbféasnuigeann anam a sup inntinn an dume an teoir úo a sup go mbféasnuigeann go ronnraoac ár rtair féim an teoir. An mar gheall ar biaó do polácar dóib féim do tug Eom Ruad Ó Néill nó Pádraig Sáirpéil, nó Oiliher Pluincéad, nó Dóir Teón no Pádraig Mac Piarair a mbeata uata? Ní heaó go deapóta. A sup iy úiríriol an rmuinead é do Carl Marper nac bfuil ra traogal ro nó in don traogal eile acé corporaéc a sup. polácrugaó bíó. Ní móide glacaimíó le n-a tuairim a sup le tuairim a luéc leanta sup le luéc oibre gac iolmaoim dá dtigeann ar a gcuo raótar. Cuir i gac go mbeaó dpeam éisim oibre a gdeanam ríucra dúinn in éirinn. Do féir Carl Marper ba leo do féir éiré (acé nac luadann re ceart do beic ann) an ríucra rín nó a luac iomlán. Acé do éairírioir aóbar an ríucra .i. an meacan burde o'fágal a sup má deirtear sup le luéc raótruíghe an meacam rín an luac ní fíor é: óir an talam ar a bfarann fé iy leir an náiríun é. Rud eile, ní le luéc deanta an ríucra na húirleirí a sup na hnnill le nar raótruíghead an ríucra. Abair sup le luéc oibre eile do raótruíghe noime fé na húirleirí a sup na hnnill ní hiaó luéc raótruíghe an ríucra amám iy oigri dóib ríuo. Ar an aóbar rín má tá "bheir luacmaireacéa" ar earráide o'ullnuigeann luéc oibre ní dóig linn sup le luéc oibre i acé oipead le haon dpeam eile.

Tar an dá ruo rín acá luairíte a gamn tuar ní féroir linn glacáó le Ríagaltar na Sóivéat. Táimíó i bfarab Saorrtáit nó pobalacéa acé can fuilmíó i bfarab an cu iacé go léir beic a g don dpeam amám, nó a g ríu ríi dpeamanna, .i. raigoiúirí, rclábaróte, a sup rcológa. Can fuilmíó i bfarab deacéaireacé an daorcar-rlóig. Iy ceart a ráó go n-abrann Doirbíicí na Rúire nac bfuil i féim na Sóivéat acé féim fealaóac.

Ó'p féim fealaóac é can fuil don ruo in a a gairó

So réaltaoac. I r dóigíte sup éigean cumáct éigin mar í do tarramgt cum na mBoilribíci le fearam in agharó an tpeantíonántair .i. réim an Cráir: agus dá mbuó éiríu réim dá raíall do cup ar bun in Eirinn so réaltaoac do fearócaó agharó ar agharó le Seán Duirde beaó fáilte roimpi. Nó le veiréaó do cup le réim luét saimbin, le Ríagál na mbooaó mar atá ré aghainn in Eirinn fá látair do beaó fáilte roimpi. Aét mar Ríagaltar buantrearmáac b'feairi linn Ríagaltar toigíte de goctannaib an pobail mar ír gnátaó. I r mó an náiriún so leir 'ná don vream ran náiriún, bíoó sup luét oibre réim íao.

Agur i vtaoib an rcait Sóiréalais réim tá amhur aghainn faoi. Dá mbuó leir so mbuó feairiúde don éineaó, don náiriún é, buó ceart é cup i bferóm. Aét tá dá ruó in a agharó (1) náir ceart na húirleiri oibre agus an bunmaoin do bheit ó na vaoime sup leó íao san gábaó móir do beit leir agus san a beit cinnte so raóaó ré i vtairbe do na vaoimib i scoitciune agus (2) nac bfuil don érucaó so raóaó an réim Sóiréalac i vtairbe don trluais. Do réir gac feaneolair ní faotruiúeam vaoime atá i gcór le céile mar do faotruiúeam vaoime atá ag obair ar a ron réim. Ní féiríu cór níor brioúmaire do cup ar bun ná an cór a bíonn i vtaeúlac móir abair: aét ní faotruiúeam baili de vtaeúlac inr an vtaeúlac mar faotruiúeam ríao ar bail nuair téir ríao amac ra traogal ag faotruiúeaó vóib réim. An bfuil aicne ag ar léigíteoirí ar luét oibre atá ar fóraó ag Comairle Caénaó Aca Cliaó nó ag don comairle poiblíde eile? Má tá, an abriann ríao so mbíonn an cuma oibre céana orca ír bíonn ar luét oibre vaine no vream príobáirdeac a bíonn ag faotruiúeaó ar ron bírig? Fóiré mar beaó an rcaal aghainn dá scuipimír pobalaét Sóiréalac ar bun agus a cúir vunnmaoine a baint de éac agus so bfuigbimír amac i vdeiréaó na vála, sup mó ar leatrom 'ná riam céana?

Cán fuilmíó in agharó na Sóiréalacáca aét ríublaimír

ʒo mēro aʒur deapcainīr iomānn rul a noēantap
 atarpuʒað mōr. Ureacnuigimīr ʒo ʒynn ar ʒac nīo
 atā aʒ tuitim amač aʒur a tuitpear amač ran Rūir.
 Ir annrūo ʒeobaimīo pīor fāt an rceil um Šoiréalact.
 Mā ēiuiʒeann leir na Uoilribīcī tīr na hōiʒe do dēanam
 ran Rūir ir ʒearrī māirpō na rātīt bunmāomeačā:
 mura n-ēipeočaō reačnaimīr ʒan rēiāt lingce nō
 fōo ar luračāo do dēanam de Eirynn. Aʒur fāʒaimīr
 an ainčrīcīrtaiōeačt aʒur annreāčtačar aca ar mōrtīr
 na heōrpa. Nīl eaʒla oirramn iomī an tŠoiréalact
 ačt ʒo nʒlacaimīr ēuʒaimn an mēro dī ir tairbeač
 aʒur ir ceart dūmn, aʒur fāʒaimīr an cāitleač aʒ
 an tē ʒur māit leir ē. Ir tpe cōr aʒur comoibpuʒað
 ir fearrī an rāorrtāt rōirēalač d'iompraizē.

AN STUIRICEAČ STUAMŌA.

LA PLÉIADE

I.—RÉAM-RÁD.

Iy mó aḱarpuḱad a ḱagann ar fáoḱal an náiriúim do réir na veire nó na hainveire, an foirtúim nó an mífoirtúim a bíonn i n-áiríte don tír rim ó doir go hdoir. Agus níl aḱarpuḱad dá ḱtagann ná fáḱann a rian pé beas mói é ar litirdeáct na tíre rim. Bíonn dlúḱbant as cúrraí na litirdeácta náiriúnta le cúrraí fáoḱail an náiriúim féim, díreáct fé mar a bíonn dlúḱbant as deallraim an loḱa le deallraim na rpeire a bíonn or cionn an loḱa ran. Ní túirce a doiréigḱtar an rpeir 'ná doiréigḱtar dá an loḱa; ní túirce a taitneann an ḱrian 'ná taitneann uirce an loḱa cóim maic. Dá réir rim tá leatanaig dúbá agus leatanaig ḱeala le feicrimt i nḱad uile litirdeáct náiriúnta; agus iy mói an doirdeáct a bíonn roir an dá a bíonn ar cúro de na leatanaḱ ran reácar a céile; áct mar rim féim leatanaig d'áon leabair amám 'reádo iad. Mar níl i nḱad áon litirdeáct náiriúnta áct áon leabair amám, iy cuma cao é an doirdeáct atá roir leatanaḱ agus leatanaḱ eile, roir cáibrioil agus caibrioil eile.

Ní hamám go mbíonn leatanaig ḱeala agus leatanaig dúbá i nḱad áon litirdeáct náiriúnta áct bíonn leatanaig níor náiriúnta 'ná a céile ann; agus iy b'riogḱmaire na leatanaig rim 'ná na leatanaig eile. Cíonn an t-eact-rannaḱ an ruo ran níor roiléire, b'féroir, 'ná dume den treib. ḱeibeann dume den treib treíte náiriúnta i nḱad uile leatanaḱ; áct dála an eact-ranaig, ní mói do rna treitib náiriúnta veit go ḱlémeáct ar an leatanaḱ rar a ḱtagann reirean fé nḱeára iad i n-áoncoir.

Inn an leabhar móir áluinn rín—licirídeáct na Ffraincse, b'féirí nár fuil don roinnt leatánac ír díriúge do dútcar na Ffraincse 'nár an méir do ríriob la Pléiade; agus larmuig den dráma (agus ní don dráma atáimíó as tagairt an tuirur ro) ír beas leatánac den leabhar atá com b'riógmar leó.

Uime rín ír ríú do d'ime na leatánac rín do léigead agus d'atléigead. Dánta ríor-fraincaca íread íad; dánta a cuirteann í n-íúí don eactrannac an díriúdeáct a bíonn íor náríúí agus náríúí eile, agus cad é an ceangal a bíonn íor ériode agus ériode, pé fraincaca f'aeólac na ériode íad, áct amáin gur ériode d'onna a beó ionnta.

Toirc íad beir com dútcarac ran, toirc íad beir mar do beó gur na Ffraincse inn an pé rín, ír ríú do d'ime íad do léigead; áct ba deacair é rín do d'eanam f'an macnám do d'eanam ran am f'ceatna ar na ríúí do ríriob agus ar an f'aozal a bí ann an trát ran. Nár habrad éinne gur obair f'an tairde eolur do báilugad éugainn ar a mbaineann leó í n-a f'cúrraib f'aozalta: agus ní hobair f'an doibneair í áct com beas. Ír d'úr d'ail an d'ime nár bainfead doibneair ar f'ceal ar beata an cumainn ríú úo: níl f'aeóal ann, d'ar noóig, go b'fuil don léar eolur aige ar na cúrraib éisre a bíó d'gáinn in éirinn na f'aeóal nár cuirfead r'péir í f'cúrraib na " ríomdámé " úo .i. la Pléiade. Agus ír d'oca nár fuil an d'ime ann, bíó pé í n-a f'aeóal nó í n-a f'ail nár cuirfead r'péir í f'ceal beata Ronraro fém, máigirtear na ríomdámé rín.

Rud eile de: maireann na dánta do cum la Pléiade; agus an r'pioraro a bíó ran ríomdámé rín b'péir agus trí céad bliadam ó foin, ír beó do f'ór; 'read, bíó ír nár raib tárc nár tuairc le f'agáil ar an r'pioraro rín ar f'ead b'péir agus d'á céad bliadam. Sin f'ceal! " An marb ba marb ír beó do bí." Sin f'ceal d'ocair d'ón f'aeóal go mórríóir, agus an f'ud céatna beagnac as tuicim amac í n-a tír fém iníu—mar a b'fuil leatánac ríúdeácta a bí imíge a cuimne beir na

céadtaib bliadain le feicimt i leabhairb i r i n-ir-
leabhairb, agus amhneada na bfilí do reriob na leatanaidg
rim le cloirimt irna rriádeannaib, agus irna rcoileannaib
agus irna hollrcoileannaib.

Buó maic liom labhairt ar dtúir ar cionnur mar tárla
sur cuir an rite mói ran Ronsard la Pléiade ar bun ;
ar cao i r bhuig le haimm na rromdáime rim. Tráctrao
annram ar na rmuaintib ba mian le Ronsard agus a
anamcáirde do cuir i bferóm ar a dtír féim : tar a
éir rim buó mictro dam cur rior ar Roneard féim agus
ar na rilib eile ba mó le ráo, na rilí eile a reriob fé
n-a anál. Annram b'féirir nár mirtde dam mrimt
cionnur mar d'éirig leó, cao é an maicear a dem a
oteagarc o' filideact na rramnce agus cionnur tá a
scáil ag dul i méao fóir ó ló go ló. Agus an faro i r
a beao ag reriobao, deannao mo díceall gan dearmao
a deannam air reo : sur Saedal me agus sur do Saed-
laib eile atáim ag reriobao.

II.—la pléiade.

i mbliadain a 1548 bí fear ag triall ó Poitiers go
Páras. Fear ós a b'eaó é, a cuio rruaige ar daé an
óir, é boct a dóctam act mar rim féim bí tabhairt ruar
maic air. Ag rrioirmt tige órta do, do buail fé irteac.
Bí duime uaral irtig rrioir, fear rairdbir, do réir
deallraim. Comaoir doib araon. Do tornuig an
beirt ar cámt, ar an rcaóair rim Poitiers ar a rabadair
araon tar éir teact, nó ar Páras mar a raib a dtriall,
nó ar cúrraib an rraogail—i r cuma cao air sur
tornuigdar ar cámt, agus ní rior ; act i r cimte sur
caiteadar rrimóir na hoirde ag cur rior ar rilib agus
ar rilideact na rramnce, ar Villon agus ar Marot
agus ar rilib eile nac mói le ráo a n-amm indiu.
Mairir leir an noume uaral ran—ní rraofao fé act
beir ag cámt agus ag cámt ar an rragar rilideacta
buó mian leir feicimt i n-a oteangam féim agus ar na

naclapmuisctib náir móir a déanamh ran teangam rim ran a bfeadparde an raḡar ran filideacta do reriobad innri. Uí ré com móir ran i noáirírib sup dóis le tuime air sup ab amlaró do rmmead taróreamh do ḡur ná ruair ré don éadai ar an otaíreamh ran do noctad go oti ran: rim é a bí á déanamh aige mran tiz órta ran! U'é crioc an rceíl é go raib fíor ḡs ceactar aca supb file an fear eile! Do ḡealladair dá céile ḡan rcaraimaint fearra. Ir móir an oiríreacé ror mriu ḡur moé!

An oiróce rim do cuiread la pléiade ar bun. Ronraro do b'amm don tuime uaral. Joachim du Bellay do b'amm don rriómriir.

ḡs léiḡead an rceíl rim don tuime go bfuil litirdeact na rramncire ar eolur aige—cionnur mar a támis an beirt filí rim le céile don éad uair i otiḡ órta, tóḡann ré a fúil den leabair ḡur bmaiteann ré picriúir or a comair: éionn ré an beirt file ḡs cur aithe ar a céile, ḡur cloireann ré ḡlór a ngut. “Pierre de Ronraro m'amm-re”—“Joachim du Bellay ir amm oampa”—dá amm ná rcarpar ó n-a céile go brát! Annran má'r ḡaeodal é,—an léiḡteoir úo—veireann ré nac foláir nó sup tuic a leicéir rim amac in éirinn na nḡaeodal leir, ḡur breir ir don uair amám—acé cá bfuil an rceal le raḡáil? Mo rruaḡ-ra, canad!

Do bíod Ronraro i n-a comnurde um an otaca ran ra coláirte úo—le collège de Coqueret, à Paris. Ir é fear a bí i ḡceannur an coláirte rim ná Jean Dorat. Fear móriclú i n-a ré féim ab'ead Dorat toirc a éruinne a bí an ḡriisir ar eolur aige; ḡur bí fear ós eile 'n-a comnurde ann leir .i. Jean Antoine de Baif. Do cuir an rriúir ran ḡur Joachim du Bellay raḡar cúirte éisre ar bun. Tugtarde la bḡgade mar amm ar an ḡcúirte éisre rim ar oúir. Tamall ḡearr i n-a oiaró rim do ḡlacad irtead ra ḡarra Estielle Jodelle, Ponthus du Thyard ḡur Rémy Belleau. Móirreirear aca bí ann annran, ḡur do bairt Ronraro la pléiade orca i ḡcuinne an cumann filí a b'od i rḡteiglac Ptolemy

Philadelphus αναλλόω. Le himteacēt aimpriē to glacāō
 fili eite irteac mī an scumann : Olivier de Magny,
 Amadis Jamyn, Robert Garniér, Passerat, Desportes,
 du Perron, Bertaut ašur oaoine naē iaw. To bi pēt
 na filiōeacēta i scuro aca ; acēt muna beaō sur glacāō
 irteac mīpan plēiawē iaw ir deiimin so mbeaō ainn a
 lān aca imtiēte a cuinne paō ó.

III.—AN ŠAIRMSCOILE.

Ar oteaēt le cēile oōib ba šearr an moill ar na
 filiō óša ro iaw pēm to šriōpaō cun paōāir. Ūi fonn
 tpoāa oīca leir, mar ir oual oōn aor óš. Tuigfar
 an fonn tpoāa ran a bi oīca acēt an šairmscoile to
 ēpaōbpaōileawar tamailin i n-a ōiawō rim to léiēaw.
 Ašur to pēir ōeallpam bīōwar so léir ar aon aigne
 amām i otaōb caō air surō pū tpoāa a ōēanam. Sa
 leitir to pēriōb Dorat cūm du Bellay tā an camnt pēo
 le léiēaw :

“ il n’y a pas de plus grand honneur que de combattre
 pour la langue de sa patrie.”

Ni paib acēt bliawam caite aš du Bellay pē iaw an
 colāirte nuair to pēaōil pē šairmscoile na oāmpcoile :
Défense et Illustration de la Langue française. Tpi
 bliawna ir pīce to b’aoir oō an tpat ran ašur ir ionšantaē
 a ōiōinne tā pmuante na šairmscoile rim, mar le
 pmuantiō pīr óis : bameann pē le ōeallpam sur pē
 anāi Ronsard to pēriōb du Bellay ē—bīō sur cōmnaoir
 oōib šeall leir. Acēt mā bīōwar óš bīōwar lomōāirpē,
 ōiōmōōrpuiēte ; ašur ni fuirir teōpa to cūp le n-a
 leitēroī. Ōa mbaō lešawō na šnoc pēm ē, ōpēawpaō a
 leitēroī ē ōēanam. Ūiōir i n-a šcomnuōe pē pēāt a
 cēile, bīōir aš oibpuiēaw a lāmāib a cēile, aš tabairt
 conšanta ōā cēile, aš šriōpaō a cēile. Ōia leō !

ΣΤΟΙΧΟΝ ΝΑ ΡΗΜΑΙΝΤΕ ΙΥ ΜΟ ΛΕ ΡΑΘ ΡΑΝ ΞΑΙΡΜΡΟΙΛΕ
 ΎΟ :

(Α) ΝΙ ΡΟΛΑΙΡ ΟΥΜΝ ΡΕΑΡΤΑ ΡΕΡΙΘΑΘ Δ ΨΑΙΝΝΟΙΡ
 Ι Ν-ΙΟΝΑΘ ΒΕΙΤ ΔΞ ΡΕΡΙΘΑΘ Δ ΛΑΡΟΜ : ΑΝ ΡΥΘ
 ΙΥ ΡΕΡΟΙΡ Δ ΡΑΘ Δ ΛΑΡΟΜ, Β'ΡΕΡΟΙΡ Ε ΡΙΝ Δ
 ΡΑΘ Δ ΨΑΙΝΝΟΙΡ.—ΑΕΤ ΑΝ ΨΑΙΝΝΟΙΡ ΟΟ ΡΑΟΤ-
 ΡΥΞΑΘ ΡΕ ΜΑΡ ΟΟ ΡΑΟΤΡΥΙΞΕΑΘ ΑΝ ΛΑΡΘΕΑΝ
 ΑΞΥΡ ΑΝ ΞΡΕΙΞΙΥ ΑΝΑΛΛΟΘ.

(β) ΝΙ ΜΟΡ ΟΥΜΝ ΤΡΙΑΙΛ ΟΟ ΒΑΙΝΤ ΑΥ ΑΝ ΘΡΙΛΘΕΑΕΤ
 ΜΟΙΡ—

“ poème épique, tragédie, grande comédie,
 poème lyrique, satire, épître ”—

ΝΙ ΜΟΡ ΟΥΜΝ ΞΑΕ ΡΑΞΑΥ ΡΙΛΘΕΑΕΤΑ Δ ΡΕΡΙΘ-
 ΤΙΘΕ ΑΝΑΛΛΟΘ ΙΝΡΑΝ ΡΟΙΜ ΔΞΥΡ ΞΟ ΜΟΡΜΟΡ
 ΡΑΝ ΞΡΕΙΞ Δ ΕΛΕΑΕΤΑΘ ΑΡΙΥ ΡΑ ΘΨΑΙΝΝΟΙΡ.
 ΟΑ ΘΡΥΞ ΡΙΝ ΝΙ ΜΟΡ ΟΟ ΡΝΑ ΡΙΛΘ ΝΑ ΡΕΑΝ-
 ΟΞΟΑΙΡ ΟΟ ΛΕΙΞΕΑΘ ΑΞΥΡ Ο' ΑΤΛΕΙΞΕΑΘ Ι
 ΟΤΡΕΘ ΞΟ ΜΒΕΡΘ ΑΥ Δ ΞΟΜΑΥ ΑΙΤΥΡ ΟΟ
 ΘΕΑΝΑΜ ΟΡΤΑ, Ι ΟΤΡΕΘ ΞΟ ΜΒΕΡΘ Δ ΞΕΑΡΟ ΑΑ :

“ Qui veut voler par les mains et bouches
 des hommes doit longuement demeurer en
 sa chambre : et qui desire vivre en la memoire
 de la postérité, doit, comme mort en soy-
 mesme, suer et trembler maintefois : et
 autant que noz poètes courtizans boivent,
 mangent, et dorment à leur aise, endurer de
 faim, de soif et de longues vigiles. Ce sont
 les ailes dont les escripts des hommes volent
 au ciel.”

ΣΙΝ Ε ΒΥΝΥΡ ΝΑ ΞΑΙΡΜΡΟΙΛΕ ΡΙΝ ΑΝ ΟΑ ΡΜΑΟΙΜΕΑΜ ΎΟ.
 ΛΕ ΟΕΙΥΤ ΝΑ ΤΕΑΝΞΑΝ Δ ΒΑΙΜΕΑΝΝ ΑΝ ΕΕΑΘ ΡΜΑΟΙΜΕΑΜ. ΛΕ
 ΟΕΙΥΤ ΝΑ ΡΙΛΘΕΑΕΤΑ ΡΕΙΝ ΒΑΙΜΕΑΝΝ ΑΝ ΤΑΡΝΑ ΡΜΑΟΙΜΕΑΜ.
 ΑΞΥΡ, ΟΑ ΟΜΑΡΤΑ ΡΑΝ ΤΑ ΡΙΑΝ ΑΝ ΛΕΑΒΑΙΡ ΡΙΝ ΛΕ
 ΡΕΙΥΡΜΤ. ΞΟ ΞΛΕΙΜΕΑΕ ΑΥ ΤΕΑΝΞΑΜ ΑΞΥΡ ΑΥ ΡΙΛΘΕΑΕΤ ΝΑ

Frainnne go dtí an lá m'óiu, cé nac' ar an leabhar a
 zeibtear an fogluim áct ar na dántaib' do cum na filí
 féin i n-a d'iaib' rin as baint feróme ar a dteagarc féin.
 Níor ceart dúinn éiríge ar an dá rnaoineam' ran san-
 iad do tuisrinc beagámin níor cruinne.

- (a) As léigead' na tuairme rin dúinn ba maic' an-
 bail orainn cuimneam' ar a shainne a bíod'
 luic' léigte leabhar ra b'frainne an trác'
 ran, agus sup' beas d'ime go raib' an léigteoir-
 eac' aise ná go raib' an laidean aise cóim'
 maic'. Dá b'riú rin ip fuisir a tuisrinc cao-
 n-a taob' sup' reiríob' Calvin an "Teagarc
 Críostaidé" i laidin i dteannta é déanam'
 ra b'frainncir. B'i an laidean teanga na rcol
 an trác' ran i roinn na heorpa, larmuic'
 o'éirimn, bíod' ip go raib' a'arrugaod' mpan-
 méro rin as teac' go tuis' ar an raogal.
 Da beas ar na rcoláirib', a dteanga d'útc'air:
 b'i teanga na coitcéanntac'ta i, teanga na
 hírleac'ta. Nuair a tuis' du Bellay comairle
 a leara do rna filib' óga cum trair do baint
 ar an b'pirléac' ba mó le ráb', agus mar an-
 gcéadna úráro de déanam' den frainncir
 cuise rin, ní raib' don earba daome ann,
 agus rcoláirí or'ca leir, á ráb': ní féoir-
 ram do déanam'. Fé mar ip eol dúinn, bí
 a málairt de tuairim as an noámrcoil:
 "il n'y a pas de plus grande honneur que de
 combattre pour la langue de sa patrie."

Agus bíod' ip sup' é rin a d'tuairim láidir,
 níor tuis' éinne a boctaineac' b'i an teanga
 ran cóim' maic' agus a tuis' an noámrcoil é.
 Cao fá ná tuis'oir é?—agus p'riom'teangac'
 na heorpa ar eolur aca go beac'! 'S ead,
 do tuisgead'ar, agus ip é bunúr na shairm'coile-
 úo ná cionnur o'féad'airde an teanga ran

do cúir i n-oiriannamnt don tróirt filidheáda
 baó mian leó. Do éaradair naib' fearna
 dóib' puo a d'earfardoir ná (1) úráio do d'eanam
 o'foclaib' a bí le faḡáil irna reanóantaid ;
 (2) úráio do d'eanam o'foclaib' a bí le faḡáil
 i mbéalaib' na n'aoime aét ná naib' le faḡáil
 ran litiridheáct go dtí ran ; (3) focail do
 tabairt irteac fa b'framncir ón lairim asur
 ón n'gréigir aét ejiot framncac do cúir oréa.

- (b) 1 doaoó an tairna buntuarim rin ir ceart
 dúinn cuimneam go naib' an Renaissance
 tar éir teacé fé lántréol, mar a d'earfardé,
 i dtír fa b'framnc. Do bíoó na filí óga—
 Ronfard féim, cuir i gcár—as luige irteac
 go tuig ar an n'gréigir asur as ríoréur
 litiridheáda na teangán ran i gcomórtar le
 litiridheáct na framncire. Ir as litiridheáct
 na gréigire a bíoó an éraoó—ní nac iongna—
 don uair a d'eimeadó ran. Tugadair fé n'earna
 a éaoile bí a litiridheáct féim reacár an
 litiridheáct iaracáda. Asur bí an rceal reacé
 n-uairé ní ba méara nuair a d'eimtróe com-
 paráio idir filidheáct na gréigire asur an
 filidheáct a rceioadó le na linn féim—
 filidheáct Clement Marot, cuir i gcár.
 Ní hiongna sur b'uir ar an b'poigne aca :
 leand i gcomnib' rin nó r'p'roedó i gcomnib'
 fuireóige ba fámail don comórtar ran.
 Do múim an litiridheáct árra dóib' cao ba
 poème épique, tragédie, grande comédie,
 poème lyrique, satire, asur épître ann : do
 tuigeadair, leir, surab ar an tairtíge a
 geidtar an foḡluim : asur ir é puo a cuir-
 eadair nómpa i n-a n'gairmpoile ná a cúir
 i n-a luige ar na filib' óga tabairt fé gac
 uile faḡar filidheáda a cleacéttairé anallóo.
 Aét cá naib' adóar na litiridheáda móire.

rim le faḡáil aḡ na filib óḡa? 1r é fneasra
 a tug du Bellay ar an sceirt rim ná: cá
 bfuair na Sreásais an t-aóbar ran? 1r é
 aoubairt ré ná:

“Choisis moi dans notre histoire quelque'un
 de ces beaux vieux poèmes français comme
 un Lancelot, un Tristan ou autre et fais en
 renaître au monde une admirable Iliade ou
 une labourieuse Eneïde.”

‘Doubairt ré, leir, nárb 1aḡ na hairtmiúscám
 a b: uata i n-son cóp aḡt úppéalta déanta
 den treanméanaḡ aḡur 1aḡ déanta cóm
 maic ran aḡur cóm móp ran so bfeadófarde
 1aḡ do cúp i nolaḡcomórtar leina péaltaib
 a deimead ra treanróim aḡur ra trean
 Sreís. Ní maib son iontaoib aḡ an noám-
 rcoil a hairtmiúscán—filí do b’ead 1aḡ!

Ní ḡáda a máḡ gur cúp na tuairmí rim fuadaḡ
 ré rna pcpibneóirib a bí ruar an trác ran.
 Bí tpoio litearda ann oínead ré mar a bí
 ran típ céadna tpi céad bliadain i n-a oíaro
 ran trác a cúp Victor Hugo “Cromwell”
 ar an ároán. Daineann ré le dealliam gur
 minic a bíod a leitéro rim de tpoio litearda
 aḡainn i nÉirinn na nḡaedal—an t-aor óḡ aḡ
 éirige amaḡ i sconnib na reanóirí. Tá
 ’fíor aḡainn cionnur mar do b’ éirgan o’
 anoiriar Mac Cmuicín dul irtead írna méad-
 araid nuada, bíod 1r gur beas air 1aḡ; aḡur
 ní ḡan gearán a déanaim a dem ré é.

Tuigimid anoir cionnur mar do cuirtead an
 pléiade ar bun, caḡ é an bpiḡ aḡá leir an
 ainm rim, aḡur caḡ 1aḡ na mórrmuainte a
 bíod á pléro aḡ na filib óḡa ran coláirte
 úo i bPápar. 1r miéro trácḡ anoir ar na
 filib 1r mó a bí inr an oámrcoil rim.

IV.—*na filí.*

ROUSARD (1524–1585).

Je n'avais pas douze ans, qu' au profond des vallées,
 Dans les hautes forêts des hommes reculées,
 Dans les autres secrets de frayeur tout couverts,
 Sans avoir soin de rien je composais des vers :
 Echo me répondait ; et les simples Dryades,
 Faunes, Satyres, Pans, Napées, Oréades,
 Egipans qui portaient des cornes sur le front
 Et qui, ballant, sautaient comme les chèvres font,
 Et le gentil troupeau des fantastiques fées
 Autour de moi dansaient à colles agrafées.

Sé Roufard féin do cúir ríor mar rin air féin agus ar a óige. Ir veap an picciúir é—an sarrún, agus dúil ran b'fírléadct céana aige, as caiteam a cosa ainneimh ina gleannaiú as véanam amháin óó féin agus, dar leir, les simples Dryades, Faunes, Satyres, Pans, Napées, Oréades agus san bac do, le gentil troupeau des fantastiques fées, mórtiméalí air. “Des hommes reculés”—’read, áct an comlaict a bíod aige do b’fearr go móir iad ’ná na daoine rasoálta.

I mbliadain a 1524 do rugadh Pierre de Roufard in an château de la Poissonniere i nGair do Coutouner, coir Loire. Louis de Roufard do b’ainn dá acair agus b’é tigeard an ríog é (maitre d’hôtel du roi François I). Bí rásar saoil roir mácair Pierre agus rígte Sarana, agus bíod carream as Pierre de Roufard, file, le héilir, ríogam, le n-a pé. Do cuireadh ar coláirte Navarre é, áct bí ré com uaigneac ran ann gur buaileadh b'pedite é agus do rug a acair leir é ar ran go nAvignon. San áit rin deimeadh siolla de i’ oteaglac Charles, duc d’Orléans, mac an ríog. Do póir veirbriúr Charles, ‘Jacques Stuart’ (Séamar V) .i. ní Alban, agus cuard Pierre i’ oteannta na bampíogna óige go hAlbain agus

éait ré d'á bliadain i nDún Éadain. Iy ann a tórnúig ré ar Virgilius agus ar Horatius do léigeadó. Éait ré noinnt aimpíre i Sarana, leir, agus o'fógluim an Déarla. O'fíll ré abaitle ar an bhFainne agus b'é Charles, duc d'Orléans a bí aige arís mar máigírtir. Tar éir cuairt a tabairt ar an tTír ró Tuinn agus ar Flóntiar do cuireadó le teachtairadó go hAibain é. Ar tteadó tar n-air do do tug ré cuairt ar an nSearmáin i tteannta Lazare de Baif .i. ambassadeur de France à la Diète de Spire" (1540). Bí mac as Lazare de Baif, Jean Antoine de Baif ab ainm do, agus o'éirig Pierre go hanmumtearó leir an mac ran, toirc é beit i n-a fíle leir. De b'íig surb fíle é, ní doágo zcuireadó ré an nuais ar "an zcomplaót ngil úo" a bíoó as feiteam le Pierre irna zleanntaib. An fáio iy a bí Ronparó inran nSearmáin bí ré as fógluim teanga na tíre rin, agus inirtar a leitéro eile de rceal i n-a táob agus é ran loóail. Ní raib ré um an taca ran aót ré bliadna déas o'aoir. Ceapadó go zcailtfeadó ré a fáogal as triall leir ó cúirt go cúirt mar teadóiré nioz. Aót ní mar riltar bítear. O'é toil Dé sur tuic b'pediteadó ar an bhfear óz léigeanta ran, agus bíoó iy go tóamig ré rlan ón aicío o'fás rí boóar é. Do tug ré cúl leir na cúirteannaib. Bí trúig eile leir an ttréigint: mar aóeir ré féin:

“L'an d'après, en Avril, amour me fit surprendre,
 Suivant la cour à Blois, des beaux yeux de Cassandre
 Soit le nom faux ou vrai, jamais le temps vainqueur
 N'ôtera ce beau nom du marbre de mon cœur.”

Do tugadó a áair fé n'oeira go mbíoó ré as ceapadó na noiréada agus, nro nac iongna, do cuireadó ré i n-a cómnib. Do réir an fíle féin, deireadó a áair leir:

Homère, que tu tiens si souvent en tes mains
 Qu'en ton cerveau malsain comme un dieu tu te peins,
 N'eut jamais un liard—

aót o'éirig an t-áair ar an rceal nuair a táamig an

allaróir ari. Do éuaró Pierre iríteac ra coláirte úo, “de Coqueret i Paris”—agus do bí a cara ós Jean Antoine de Baif i n-a teannta ann.

Ir doibinn beic ag maectnam oirta ardon—raoḡal ronaraḡ aca ag d’éanam léiginn. Tá cúntar deap agam i n-a tsaob, ó lám Claude Binet :

“Ronsard, ayant été nourri jeune à la Cour, accoutumé de veiller tard, continuait l’étude jusqu’ à deux ou trois heures après minuit, et, se couchant, reveillait Baif qui se levait, prenait la chandelle et ne laissait refroidir la place.”

Tá innerte agam ceana supb é Jean Dorat, rcoláirte, fear go n-aib an Spéigir ar feabar an domain aise, a bí i n-a príomollam ar an scoláirte úo. Tá innerte agam cionnur mar a ḡaib du Bellay an tpeo, agus cionnur mar d’eimeasari rocuḡad eatorita féin san rcaraimant a tuitte ó n-a céite. Ní n-aib ran coláirte rin ar ran amac aḡt raḡar d’áircoite. Agus ar ran amac leir, ní n-aib ag Ronraro aḡt fé mar adubairt fé féin une vie sans vie. Bí deiréad le fé na n-eaḡraí. Do cuiréad fé mionóroaib na heaḡlaire é.

Do cuir fé a céad leabar amac bliadain a 1547, aḡt ní n-aib ann aḡt filróaḡt óḡánaig. I mbliadain a 1550 o’follrig fé an céad leabar supb fiú tráḡt ari: “Odes” ba tairiol dó. Do molaḡ go háir an leabar, agus ruair an file clú ir cáil dá báir; agus níor tairé don tarina leabar a cuir fé i n-eaḡar (1552). “Amours” ir ainn don leabar ran. Ir fíor go n-aib oream daome ari, agus fili leir, a cuir i rcomnib na filróaḡta nuairé: Mellin de Saint-Gelais a bí i n-a ceann urraro oirta; b’fearr leo rúo an ruo go n-aib tairige aca ari—filróaḡt mairt, cuir i rcar. Do ḡlac an rí (Henri III) leir an rcoil nuairé agus ar ran amac bí deiréad le fé mairt. I mbliadain a 1553 do cuir Ronraro fé cló “Les Hymnes” agus “Le Bocage Royal,” “Les Amours de Marie” agus d’anta nac iad; agus i mbliadain a

1560, πέ κυρησθὸ Marie Stuart, τοῦ βασιλῆος πέ α παιθὸς
 cumtα αἰσε ἐεανα αἰσὺρ τὸ φοιλλῆρῆς πέ α ἴσοτῆρ ἠτεαρῶα
 ἰ ἡσεῖτῆρ ἠεαθῆρῆρ. ἰ μβλησθῶαμ α 1572 τοῦ ἐάμῆς ἀν
 “Franciade,” τῶν ἀηφῶα νᾶ κυρητῆρ ἠῖεῖρ ἀνν. Ὁ φῖλλ
 ἀν ἠῖτε ἀρ α ἐυαῖτ ἠέμ ἰ μβλησθῶαμ α 1574 αἰσὺρ ἐυῖρ πέ
 ἠεαθῆρ εἰτε ἀμας—Amours—Sonnets à Hélène—ἠεαθῆρ
 ἰ ἠ-α ἠῖφᾶστῆρ ἠοἠνν ἠεν ὀθαῖρ ἠῖ ἠεαῖρ ἠᾶρ ἠεἠ
 ἠε.

ἠἠ ἠατὸ ἠᾶ ἠεαθῆρ ἠῖ μὸ ἠε ἠᾶτὸ ἠᾶρ ἠεῖοῦθ ἠέ ; ἀετ
 ἀν τῆ α ἐυῖρῆσθὸ ἠοἠμῖρ ἐύντῆρ-το ἐαθαῖρτ ἀρ ἠεατᾶ
 ἠονῖρῆρ ἠῖορ ἠῖορ τὸ τῆᾶετ ἀρ ἠυθῶῖθ εἰτε ἠεατῆρ ἠᾶ
 ἠεαθῆρ. ἠῖ ἠῖορ ἡῖρ ἐαῖτ ἠέ α ἠᾶοḡαλ αḡ ἠεῖοῦθᾶθ
 τᾶντᾶ αἰσὺρ ἠεαθῆρ—une vie sans vie—ἀετ ἠῖ ἠῖονᾶν
 ἠᾶν αἰσὺρ α ἠᾶτὸ ἡῖρ ἐάλῆῆς ἠέ ὀ ἐύῖρῆρῆρ ἀν τῆᾶοḡαῖτ :
 α ἠᾶλαῖρτ ἀρ ἠᾶτὸ α ἠῖνῖτῆρ ἰ ἠ-α ἐαῖθ. ἠᾶρ ἀῖεῖρ
 George Wyndham ἠᾶν ἠεαθῆρ ἠῖο “Essays in Romantic
 Literature” (τοῦ ἠονῖρῆρ ἀτᾶ ἠέ αḡ τᾶḡαῖρτ) :

“It is important to know that a poet, chiefly re-
 membered for a few plaintive songs of fading roses and
 a deliberate attempt to recast a language and develop
 the mechanism of verse, was every inch a man
 who stood four square to the whole racket of his
 day.”

ἰ ἠοἠνντ ἠε ἠᾶ τᾶντᾶῖθ α ἠεῖοῦθ ἠονῖρῆρ ἐῖμῖο ἠᾶ
 ἠᾶἠμῆεᾶα ἠο : Cassandre, Hélène, Marie, αἰσὺρ
 Genève : ἠῖ τῆῖῖῖῖῖῖ ἠῖῖῖῖῖῖ ἠονῖρῆρ ἰ ἡεαῖρτ ἡᾶν
 ἠοἠνντ εἰῖῖῖῖ ἠεῖτ αḡ ἀν ἠεῖḡεῖῖῖῖ ἀρ ἠᾶ ἠᾶᾶῖθ
 ἠᾶ.

Ὁ ἐυῖρ ἠέ ἀῖτῆ ἀρ “Cassandre”—.1. Mdlle. du Pré
 αἰσὺρ ἑ ἰ ἠ-α ἠεαῖρ ὀḡ, αἰσὺρ τοῦ ἐεαῖρ ἠέ ἠᾶρ ἠῖορ τὸ
 ἐεᾶῖρ ἠᾶ ἠῖῖῖῖῖῖῖῖ ἡῖ ἠῖḡῖῖῖῖ ἡῖ ἠῖῖῖῖῖ ἰ ἠτῆῖῖ ἡῖ
 ἠῖῖῖῖῖῖ ἠέ ἀῖῖῖῖῖῖ ἀν ἐαῖῖῖῖ ἠᾶ,—ἠῖ ἠᾶῖθ ἠᾶντῆ
 ἀετ ἐαῖῖῖῖ, —αἰσὺρ ἠῖεῖο α ἡῖᾶῖῖῖ ἠῖ τοῦ ἠῖῖῖῖῖ. ἡᾶρ
 α ἠᾶῖθ ἠεῖρῆσθὸ ἠε ἠᾶ ἐῖῖῖῖῖῖ ἠῖῖῖῖῖ ἠῖ
 Cassandre ἠῖῖῖῖῖ ἠε Jean de Peigne ! ἀετ τοῦ ἠεᾶν
 ἀν ἐαῖῖῖῖῖῖῖ ἠᾶ ἠᾶῖῖῖῖ ἠᾶ ἠᾶ ἠᾶ ἠᾶ :

Quand je te vois seule assise à part toi
 Toute amusée avecque ta pensée,
 Un peu la tête en contre-bas baissée,
 Te retirant du vulgaire et de moi,
 Je veux souvent pour rompre ton émoi,
 Te saluer ; mais ma voix offensée
 De trop de peur se retient amassée
 Dedans la bouche, et me laisse tout coi
 Souffrir ne puis les rayons de la vue ;
 Craintive au corps, mon âme tremble émue ;
 Langue ni voix ne font leur action :
 Seuls mes soupirs, seul mon triste visage,
 Parlent pour moi, et telle passion
 De mon amour donne assez témoignage.

Ἴη θεὸς τὰ λειτέριον ἴμιν ὀφίτιν ὀδεῖ ; ἀγυρὴν νί ταιρὴν
 τοιοῦτο :

Je veux lire en trois jours l'Iliade d'Homère,
 Et pour ce, Corydon, ferme bien l'huis sur moi :
 Si rien me vient troubler, je t'assure ma foi,
 Tu sentiras combien pesante est ma colère.
 Je ne veux seulement que notre chambrière
 Vienne faire mon lit, ton compagnon ni toi ;
 Je veux trois jours entiers demeurer à recoi,
 Pour folâtrer après une semaine entière.
 Mais, si quelqu'un venait de la part de Cassandre,
 Ouvre-lui tôt la porte, et ne faire attendre,
 Soudain entre en ma chambre et me viens accouttrer.
 Je veux tant seulement à lui me montrer ;
 Au reste, si un dieu voulait pour moi descendre
 Du ciel, ferme la porte et ne le laisse entrer.

Ἴη μόριον ἀνὸς οὐρανὸν ὀδεῖ ἀ βίβλιον Cassandre ἀγυρὴν ἀνὸς οὐρανοῦ
 θεῶν εἴτε τὰς οὐρανὸν ἰσχυρῶς ἔχει ἀ βίβλιον. Θεῶν
 ὑπάρχει ἀ βίβλιον Cassandre ἀνὸς ἰσχυρῶς οὐρανὸν ὀδεῖ
 Marie. Θεῶν ὑπάρχει ἰσχυρῶς ἀ βίβλιον Cassandre :

Elle semble avoir été pour Ronsard non pas une
 maîtresse, mais une Muse, une dame des pensées, " la

Laure à demifictive de ce jeune homme de vingt ans qui rêvait de devenir le Pétrarque de la France."¹

Ni deaprad éinne sup " Muse " Marie du Pin ! Agus ó' r mur é go raib an diffrideact mór ran roir an beirt, roir Cassandre agus Marie, ní hiongna linn diffrideact beir roir an ghráó a tug Ronsard dóib ; agus tá pian na diffrideacta ran le feicint nuair a cuirtar na dánta do rceiób ré do Marie i gcomórtar le rna dántaib do rceiób ré do Cassandre roimhir rim. Ní deap le léigead an cúntar a tugann an ollam T. B. Rudmose-Brown ran leabhar úó " French Literary Studies " ar an ngráó a bí ag Ronsard do Marie : act ó' feadórad ré an rceál ran d'imprint dúinn ar a málairt de cuma ar fad agus b'féidir sup glaine a béad an fírimne ann annrain aise ! Óar liom tá an fírimne glan ag Jean Dorchain san méio a cuireann ré ríor ar na dántaib a rceiób an rite do Marie :

. . . lorsque nous rencontrons chez lui des stances ou des sonnets dont le caractère n'est nullement platonique, nous pouvons être assurés que, malgré les noms qui les couvrent, ils ne s'adressent, sinon en rêve, ni à Cassandre, ni à Marie. Ne cherchons pas quelle amante, plus réelle, a pu les inspirer ; jouissons seulement de leur volupté délicate, où s'épanouit la saine fleur d'un désir non pas grossier ni frivole, mais ému, mais tendre, mais presque grave, à l'appel de la beauté, de la grâce et de la jeunesse."

An té do rceiób ran do tuig ré Ronsard i n-íomlán, do tuig ré an rite go dtí an r múrad ; act nuair a labhrann T. B. Rudmose-Brown ar an ngráó a tug Ronsard do mhaoi eite .i. " Genèvre " tugann ré roué mar amh air ! Seo mar a cuireann Hilaire Belloc ríor ar an gceirt : a sincere lover of many women.² Cíaca ag

¹ Jean Dorchain : " Les chefs-d'œuvre lyriques de Ronsard et de son Ecole.

² " Avril."

Belloc nó aḡ Brown ατά αν φίμνη? Αḡ Belloc, ταρ
 λιμπρα, μαρ νοτταν beata aḡur bār an φίτε úμνη,
 aḡur a φατταρ ιτεαρτα cóm μαίτ, αν ρεάλ céαona—
 ζυρθ φεαρ é ná μαίθ don éρσίβτεατ αν, ατ μυραβ' εαθ,
 náρ roué é ατ cóm beaḡ. Ní don φίτε a τυς αν caílin
 ζράθ a cléíθ, pé i neípinn é ατ το Charles de Pisseleu.
 oume muntearτα το Ronsard. Ξυαρ ρί bār i n-a
 nóιγε i mbliaóam a 1573 aḡur το ρερίθ αν φίτε ρραίτ
 τάντα θεαρά 'ζά cuíμνη :

Comme on voit sur la branche au moi de mai la rose
 En sa belle jeunesse, en sa première fleur,
 Rendre le ciel jaloux de sa vive couleur,
 Quand l'aube de ses pleurs au point du jour l'arrose :
 La grâce dans sa feuille, et l'amour se repose,
 Embaumant les jardins et les arbres d'odeur :
 Mais battue ou de pluie, ou d'excessive ardeur,
 Lanquissante elle meurt feuille à feuille décroise.
 Ainsi en la première et jeune nouveauté
 Quand la terre et le ciel honoraient la beauté,
 La Parque t'a tuée, et cendre tu reposes.
 Pour obsèques reçois mes larmes et mes pleurs,
 Ce vase plein de lait, ce panier plein de fleurs,
 Afin que vit et mort ton corps ne soit que roses.

Αḡ ταθαίρετ ζράθα το Marie τό ιρεαθ το ρερίθ ρé
 Hymne de la Mort—τάν ράρυατα ζο θφιλ θφίς ιρ
 νεαρτ τε ζαé uile φοατ ve: ρροé θείρεαθ αν
 τάν :

Je te salue, heureuse et profitable Mort,
 Des extrêmes douleurs médecin et confort !
 Quand mon heure viendra, Déesse, je te prie
 Ne me laisse longtemps languer en maladie,
 Tourmenté dans un lit ; mais puisqu'il faut mourir,
 Donne moi que soudain je le puisse encourir,
 Ou pour l'honneur de Dieu, (u pour servir mon Prince,
 Navré, poitrine ouverte, au bord de ma province !

ἵρ ἰονζαντὰς ἃ ὑρῖοζμαιρε τὰ ρέ μαρ τε τὸν το ρερῖοῦ
roué “Heureuse et profitable Mort” ἃ ἃ ὀεααῖρ ἄν ἄβαῖρτ
ρῖν το ράρῖζαῶ, ἄζυρ Whitman ρέῖν το ἔυρ ἔυρζε.

Ἐάμῖς βεαν εἰτε ἰ η-ἃ ἔρεῶ .1. Hélène de Fonsèque,
ἄζυρ ἔ ἄζ ὀρῖοῖμ λειρ ἄν ἄοῖρ. Ἐῦς ρέ ζῖᾶῶ ὀί, ἄζυρ
νῖορ ζῖᾶῶ ἄοη ζῖᾶῶ ἃ ἃ ἄζ Ronsard ζο ὀτῖ ρᾶν. ἵρ
λεῶρ τὸμν cunnctαρ Pierre de Nolhac ἄρ ἔεᾶτ τε ἔεῖτε
τὸῖῶ—το Ronsard ἄζυρ το Hélène:

Le poète songeait, triste qu'elle fût belle
Alors qu'il était vieux et qu'il allait mourir ;
Mais elle, souriait, se sachant immortelle.

ἵρ λεορ ρᾶν.

“Spanish by blood, Italian by breeding, called in
France ‘de Sugères,’ she was the gravest and the wisest,
and, for those who loved serenity, the most beautiful
of that high and brilliant school”

ἄρρᾶ Hilaire Belloc ἰ η-ἃ τᾶῶ : νῖ ηῖοηζᾶ μαρ ρῖν ζυρ
ρᾶρῖζ ἄν ροῖντ ρῖρῖεᾶτᾶ το ρερῖοῦ Ronsard ἰ η-ἃ
κομᾶῖρ ἃ ρᾶῖῶ ρερῖοῦτᾶ ἄῖζε ἔεᾶᾶ—ἄζυρ νῖορῶ ρῖρῖρ ἔ
ρῖν το ὀέᾶᾶᾶ. ὀῖ-ρε, τᾶρ ηῖῖῖζ, ἄν ρῖτ ἵρ ἢῖ ἔῖ
τᾶρ ἔυμ ρέ:

Quand vous serez bien vieille, au soir à la chandelle,
Assise auprès du feu, dévidant et filant,
Direz chantant mes vers, en vous émerveillant :
Ronsard me celebrait du temps que j'étais belle.
Lors vous n'aurez servante oyant telle nouvelle
Déjà sous le labeur à demi sommeillant,
Qui au bruit de mon nom ne s'aïlle reveillant,
Benissant votre nom de louange immortelle.
Je serai sous la terre, et, fantôme sans os,
Par les ombres myrteux je prendrai mon repos ;
Vous serez au foyer une vieille accroupie,
Regrettant mon amour et votre fier dédain.
Vivez, si m'en croyez, n'attendez à demain :
Cueillez dès aujourd' hui les roses de la vie.

1 ὄταοῦ ἀ λειτέρο ριν ὀ'φιλιδεαῖτ εαῶ τὰ ἀσαν ἔεανα:
 ἱρ βεῶ ὄῶ. Cuirpeann an τ-ἀμῆράμίν ριν 1 ἡcuimne ὀúinn
 an τ-ἀμῆράμίν ὕῶ ὡο ρερίοῦ W. B. Yeats :

When you are old and gray and full of sleep,
 And nodding by the fire, take down this book . . .

ἀῖτ νυαιρ ἀ βειῶ βρειρ ἀσυρ τρι ἔεαῶ βλιαῶδαιμ ἱμῖγιτε
 ἔαραιμν an ἡῶεαρραρ 1 ὄταοῦ an ἀμῆράμίν ριν : ἱρ βεῶ
 ὄῶ ?—ἀμῆράμίν 1 η-ἀ βραῖταρ na λίντε ρεο :

And bending down beside the glowing bars
 Murmur, a little sadly, how love fled
 And paced upon the mountains overhead
 And hid his face amid a crowd of stars.

Τὰ ρεῖαλ na μβαν ὡο cuipeaῶ ερῶιῶε an ἡίλε ἀρ εμῖ
 ἱμῖρτε ἀνοιρ ἀσαν. ἱρ ἡμῖci λείγταρ na ὡάντα ὡο
 cum ρέ ὄῶῖβ' ἡά na ὡάντα εἱλε ὡο ρερίοῦ ρέ ; ἀῖτ ἱρ ρίῶ
 na ὡάντα εἱλε ὡο λείγεαῶ ἔῶμ ἡαιτ. Ὀ'φίῶ ὀúinn ἱαῶ
 ὡο ρερίῶυζαῶ, ἡῶ ἡῶρίῶῶρ ὡά μβυῶ ἡίαν λῖνν ραῶζαλ
 na ἡραμνῖce le η-ἀ ἡέ ριν ὡο τῶιγρῖντ ἀσυρ cionnur
 μαρ ἀ τείγεαῶ ρέ 1 βπειῶm ἀρ ἀιγνε an ἡίλε.

Ὀί an ερῶεαῡμ νυαῶ ἀσυρ an ρεανῖρῶεαῡμ ἡ ἀῖρῖαν
 1 η-ἀ ἔεἱle an τῖαῖ ραν ρα βἡραμνῖc. Ὀο ἔλαοῖῶ an
 ἡίλε le ερῶεαῡμ ἀ ἡίρῖεαρ ἀσυρ ὀem ρέ cion ἡίρ cun
 é ὡο ἔῶραμτ. Cuirῖτῖῶε 1 η-ἀ λειτ ἡάρ ἔεαρτ ὡῶ ἀ λειτέρο
 ριν ὡο ὀέαναῡμ ἀσυρ é ἀμῖγ ἀἱρ ἡυῖβ' ἡεαρ ἡαν ερῶεαῡμ
 é. Ὀ'ἡραῡαἱρ ρε :

Pourquoi fais-tu courir si faussement de moi
 Que je suis un athée infidèle et sans loi ?

ἀσυρ ὡο λεαν ρέ ἀρ an ρεῖαλ μαρ ριν ἀῡ ὀέαναῡμ, μαρ ἀ
 ὀεαρρῖαιῶε, ἀ ἡῡῖῡ ἔρῖεοῡῡ ἡέμ. ἀῖτ, ὡαρ ἡῶῶῖγ,
 β'ἡεαρῖρ λειρ ἡαν an τῖοῖῶ ριν ἀ βειῖτ ἀnn 1 η-ἀon ἔῶρ ;
 ἡί ἡέαῶραῶ ρέ ὀεαρῖμαῶ ἀ ὀέαναῡμ ἀρ an ἀἱμῖρῖ ἀn-
 ἀἱῶῶ :

O heureuse la gent que la mort fortunée
 A depuis neuf cents ans sous la tombe emmenée !
 Heureux les pères vieux des bons siècles passés
 Qui sont, sans varier, en leur foi trépassés,
 Ainsi que de tant d'abus l'Église fût malade !
 Qui n'ouïrent jamais parler d'Ecolampade,
 De Zwingle, de Bucer, de Luther, de Calvin—

Óitair na hammneada rin Luther agus Calvin ran
 bhrítheadt do reriobad i nÉirinn nuair a bí an tpoio
 céadna ar riuabal ann : áct an fáro ir a bíod Ronsard
 as reriobad a leitéro rin de d'án, bíod ré as cuimneam
 ar ré na ríotcána a bí imtígte tarainn : ní mar rin do
 rna Saeólaib : níor cuimín leó rúo ré ríotcána i n-don
 cor. Comhac an dá éiredeam ní raib ann áct rašar
 átarhuigte a bí tar éir teadct ar an reancomhac!
 Ir i an cómairle a tusaó Ronsard uair dá cáiruib
 réim ná an reanéiredeam do coraint leir an bpeann :
 ní móide so ndéanfad an "peann," dá éirteadct é,
 don máitear don tpoio rin idir an dá éiredeam i
 nÉirinn ; agus níorb réir leir na reanfilib é do
 ceapad áct cóm beas. Ní bfaštar irna dántaib do
 reriobadair ar an sceirt don cómairle den trašar ran
 a tusaó Ronsard uair ra bfrainnc.

Áct bíod ir gur deim Ronsard cion rin cun éireoim a
 rinreair a coraint, bí de mírneac aise na loctanna a
 ruair ré orca do cur i leit na ndoime a bí i bperóil
 an éireoim an tialc ran.

Il ne faut s'étonner, chrétiens, si la nacelle
 Du bon pasteur Saint Pierre en ce monde chancelle,
 Puisque les ignorants, les infants de quinze ans,
 Je ne sais quels muguets, je ne sais quels plaisants
 Tiennent le gouvernail, et que les bénéfices
 Se vendent par argent ainsi que les offices.

Agus mar rin do.

Deirtar gur cuma leir cao é an rašar éireoim a

‘Séad’ ra bhfairinne aét é beic san toirmearc san cozas.
Nár rcríob ré :

Je suis, mon Belleau, celui
Qui vécut vivre ce jourd’hui :
Qui, bons dieux ! saurait connaître
Si un lendemain doit être ?

‘Sead, ‘do rcríob ; aét reo mar tornuigeann an uán
fan

Du grand Turc je n’ai souci
Ní du grand sultan aussi :—”

Níl mran uán fan aét siota sruinn.

Cúir bhóin ‘dó sup éas na cáirde, roir fir ir mhá,
ba ‘óilre ‘do, roimir féin—Joachim du Bellay, Olivier
de Magny, Rémy Belleau, Estienne Jodelle, Estienne
de la Boétie asur ‘daome nac ias. Mar rin bí raogal
uaigneac a ‘dótam aise ar fead romnt éigin bliadán
noim bár ‘dó. I ndeiread bliadóna a 1585 ‘do bhfir ar a
flámte asur cuaró ré abaire so ‘rtí a tuat féin. Fuarir
fé i n-a bhfairis i tar éir éirilis Huguenots. Teir an
coitlad airt. Cuaró fé ó ‘dear mar a raib clocar coir
Loire, “dans sa chère Touraine,” a bí fé cúram aise.
Ir ar éigean a fpoir fé an clocar, bí fé com bheóite
rin. Tuic fé fá ‘dó so raon las ra trlice ‘dó. “Cao
ir chreidiam duic as tréigint an traogail reo duic ?”
ar feanmanac leir.

“Cao ir ‘dóig leat ?” ar reirean, asur feard airt,
“Seibim bár fan chreidiam fan i n-a bhfair m’ acair
bár, asur mo feac rínreap rómam.”

‘Do bailis ré anhrain na manais mórtimceall airt
asur ‘do labair so ceann abrad leó, gá rá ‘dó so raib
cactuac airt i ‘daob na breacaí ‘do ‘dein fé le n-a fé.
Dubairt fé ná raib fan traogal aét bhóin asur toirmearc
asur cozas asur peacaí asur pian ; asur ná raib aon

“veiread leó aét amáin an bár. “Sé an clú,” a’ubairt ré anhran, “an níó ir áilne ré luige na zréme a’ur ní éinne lem ré a fuair an oiréad rin de a’ur a fuairéara rém: an méro a fuairéara de, fázaim le huadact a’ mo tír é, é beit aici a’ur mé ar flua’ na marb. Tria-
laim ón áit reo mar a trialléad an té a béad tuiréad de, a’ur ná béad uair aét flaitéar Dé.”

Fuair ré bár ra élocar ran an reáctmáó lá rícead de mí na Noctas 1585, a’ur ir ann do curéad é.

V.—na ríli eite.

Joachim du Bellay (1524–1560).

SA bliádam 1524 do rugad Joachim du Bellay i Lyré, baile i ngar d’Angers. I n-a óige fuair a áair a’ur a máair bár; a’ur níórb’ doibhn cúrrái a fázait ar ram amac. Tugad failige—mar a’oir ré rém linn—ran oiréad a fuair ré. Do bí ré a’ déanam ruiréir ar an nólige zo ríi gur carad Ronsard air mran tíg órta úo: o’éiríg ré ar an nólige anhran. Ir eól úóinn céana gurab é do ríórb’ zairmrcóile na rám-rcóile ra bliádam 1549. Tamall zéarr i n-a úairó rin o’foillrig ré leabair ríiréadta—oánta do cum ré do rímaoi ar ar túg ré “Olive.” O’iméig ré don Róim i rceannta an éairóméil du Bellay (bí zaoi a’ an úrile leir) a’ur o’ran ré ann ar réad cúig bliáona. An éairó rin ba trúig leir an leabair ran Antiquités de Rome—leabair ar ar éair éamon Spenser béarra. Deoráde ab ead du Bellay an trát ran a’ur, mar ir duai do deoráde, bíórb’ ré zo huaigneac ríomacóiréad; a’ur bí beirt eite—Olivier de Magny a’ur Panjas—mran éar céana: reo mar ómeann ré tazairt don trúir aca:—

Las ! et cependant nous consumons notre âge
 Sur le bord inconnu d'un étrange rivage,
 Où le malheur nous fait ces tristes vers chanter :
 Comme on voit quelquefois, quand la mort les appelle,
 Arrangés flanc à flanc parmi l'herbe nouvelle,
 Bien loin sur un étang trois cygnes lamenter.

Δυσur ιρ ι αν ευαιρηο ριν λειρ βα τρηις λειρ αν sonnet
 ραράλυμν πο—sonnet a téigeann i bferòm ar aigne an
 ζαεοιλ δε ρρειβ.

Heureux qui, comme Ulysse, a fait un beau voyage,
 Ou comme celui-là qui conquit la toison,
 Et puis est retourné, plein d'usage et raison,
 Vivre entre ses parents le reste de son âge !
 Quand reverrai-je, hélas, de mon petit village
 Fumer la cheminée ? et en quelle saison
 Reverrai-je le clos de ma pauvre maison
 Qui m'est une province, et beaucoup davantage ?
 Plus me plaît le séjour qu 'ont bâti mes aïeux,
 Que des palais romains le front audacieux :
 Plus que de marbre dur me plaît l'ardoise fine,
 Plus mon Loire gaulois que le Tibre latin,
 Plus mon petit Lyré que le mont Palatin,
 Et plus que l'air marin la douceur angevine.

Δς λείγεαδ αν οάμ ριν το ουιμε ιρ ριιρ ι τειρμτ
 ζο μβέαδ οαοιμε ανν α οέαρραδ ζυρ μό ο'φιλε αν φιλε
 το cum ραν 'νά Ronsard ρέιν. Νι ρεαοαρ αν ρέοιρ ζυρ
 λείζ να ζέανα ριαδαιμε αν οάν ραν ? Α οτυζ ρέ ρόλαρ
 αigne οοίδ ριαμ ? Αρ μαιτ λε οοννέαδ ρυαδ é λείγεαδ ?
 Αρ οειρ οέ ζο ραιδ αναν αν ουιμε το ρεοιόβ é ! ρυαιρ
 ρέ βάρ οβανν : εύις βλιαδνα ιρ ρίκε β' αοιρ οό. Μαρ
 αοειρ Hilaire Belloc : * “ Νυαιρ λείζταρ α ευιο ριλιθεαα
 είταρ αν ρεαμαλλ ορ ειονν α εινν αζυρ αν βυανθρὸν
 μόρλάα, οοιμινν ι η-α ρύλιθ.³” Δζυρ μαρ α οειρ
 Walter Pater : * “ Νοάτανν α λάν οεν βρλιθεαατ το
 ρεοιόβ du Bellay α ρέ ρέμ αζυρ αν 'ρκοιλ' ζο ραιδ

* Διρρηιζαδ όν μβέαρλα αν μέρο ρεο.

³ “Avril.”

baint aige léi feachar aighe agus meón an fíle féin. Ní cuirtear rpeír i n-a cúro fírléacá, agus ír fíor ro leir i otaob ríochair Ronsard, toirc zupb é fíle áriúite do cum, acé toirc zupb í, trát, fírléacá á la mode—go bfuil baint aici le pé pé leit—pé i n-a zcuirtróe anarpéir ran moó agus 'na ndemtróe ar feachar é." ⁴ Ní zuirim cionnur mar a ceapáó miám go raib an ceart as Walter Pater nuair a duairt pé an méro rin i otaob fírléacá du Bellay. Da dóig le duime air náir léig pé miám an romet úo "Heureux qui, comme Ulysse. . . ."! Ír leór an t-aon sonnet ran amám cum a cur i n-íúí dúinn ná raib an ceart aige ran méro rin.

D'feirir go mbéacó pé fíor dá n-abracó pé é i otaob fírlí eile a bí ran noámrcoil rin la Pléiade, acé ní fíor i n-aon cor é pé mar duairt pé é. Bí an moó rcrióbta ar feachar as du Bellay, acé ní hé rin an t-aon buac amám a bí aige. Ír é a époróe a labhrann linn i n-a óántaib agus dá bhuig rin ír beó dóib; ír mó fíle eile le n-a pé go raib an moó rcrióbta níór fearr aige 'ná mar a bí as du Bellay acé ní déarfáó éinne zur beó dá zcuir fírléacá.

Da zéal le rna reanšaeólaib zac ar rcriób pé ro léigeadó: .

Nouveau-venu qui cherches Rome en Rome
Et rien de Rome en Rome n'aperçois,
Ces vieux palais, ces vieux arcz que tu vois
Et ces vieux Murs, c'est ce que Rome on nomme.

D'fuirir a ceapáó zur zíota ó zaeóilz na rémáó haoire déas é rin; agus cá bfuil an té a léigreadó an dán do cum pé i otaob Belaud, a éat, ná cuimneóacó ar "rangur dán"

Belaud qui fust, paraventure
Le plus bel œuvre que nature
Fit onc en matière de chats !

⁴ "The Renaissance."

Ou quand assis sur le derrière
 Il s'en faisoit une jartière,
 Et montrant l'estomac velu
 De panne blanche crespelu,
 Sembloit, tant sa trogne estoit bonne,
 Quelque docteur de la Sorbonne !

“ Νί μαίτ λιον να τάντα το βανεαθ άρ αν άερ ”
 άρρα Ζοεθε : Νί άρ αν άερ το βανεαθ du Bellay ά έυρο
 φιλιθεαέτα ; νί φολάιρ νό ιρ εατ άεραέ ά βί ραν έατ ύο
 Belaud, άέτ νίοιρ έατ άερθά έ ; άσυρ νί φιλιθεαέτ
 “ άερθά ” αν τάν ραν τυαρ. άσυρ βα μάρ ριν το du
 Bellay ι ζκομμυιθε. Κομαρτα έ ριν ζυρθ έ ά έριοθε ά
 λαθρμιν λινν. Seo ούθ αν ρυθ ιρ μό ετύ τάρ οειν ρέ
 άσυρ ζειθμίτο να τρέιτε εέαθνα ανη :

D'un Vanneur de Blé, aux Vents

A vous, troupe légère
 Qui d'aile passagère
 Par le monde volez,
 Et d'un sifflant murmure
 L'ombrageuse verdure
 Doucement ébranlez :

J'offre ces violettes,
 Ces lis et ces fleurettes,
 Et ces roses ici,
 Ces vermeillettes roses,
 Tout fraîchement éclore ;
 Et ces œillets aussi.

De votre douce haleine
 Eventez cette plaine,
 Eventez ce séjour,
 Cependant que j'ahane
 A mon blé que je vanne
 A la chaleur du jour.

.

Olivier de Magny 1530-1559.

Θυμε οερ να “trois cygnes” υτο ε ριν; αςυρ βα εαρια
 το Louise Labé ε—αν θεαν ιονγανταε υτο α βι ι n-α
 ρκολαιρε, ι n-α φιλε, m-α ceoltόιη, αςυρ ι n-α ραιγοιύιη!
 Ξειθμιθ ταςαιητ τον ζηαδ α βι αca τδ εεile mpan
 υφιηδεαετ το ρεριοβαοαρ αιαν—mpan leδαρ υτο
 “Amours” (1553) το ρεριοθ ρειρεαν αςυρ ραν leδαρ
 υτο “Œuvres” ο’φοιηηηξ ριρε ρα υλιαδαιη 1555. Οειηταη
 να ραιθ Louise Labé οίηη οό—

“Louise Labé lui survécut, sans peine; mais il fut
 pleuré de Ronsard.”

Αη ραιο η ρ α βι de Magny ρα Ροίη αβραο ο n-α τih
 ούεαιη ρέηη, αβραο ο n-α “ζηαδ ζεαη” το cum ρέ αν
 leδαρ αι α οτυξ ρέ “Soupirs” (1557).

“Assieds toi là, Guyon, et me dit des nouvelles;
 Nous nous sommes assez embrassés et chéris.
 Que dit on à la cour?—que fait-on à Paris?
 Quels seigneurs y voit-on, et quelles demoiselles?
 As-tu point apporté quelque livre nouveau?
 As-tu point vu Ronsard, ou Pascal, ou Belleau?”

Ρυαιη ρέ βάρ ηυαιη α βι ρέ οειε mbλιαδθα η ρ ρίε ο’αιη.

Jean Antoine de Baif.

η ροη ούηηη εεαηα αν ααηαοαρ α βι ηοιη αν φιλε ρηη
 αςυρ Ronsard ηe ηηη α η-οίγε. ηηηηη ηοοαίη το ηυζαδ ε
 ηαιη α ραιθ α αταιη ι n-α τεαετα Σταίη ο n-α ηηξ. Αη
 η-εαξ τον αταιη εάηηξ Jean ι ρεηθ α ουεεαιη; αςυρ αι
 ραν αμαε βι αν ραοζαη αι α τοιη ρέηη αιγε, ζο οτι ζυη
 βαιη να Huguenots ρεαθ να ηοίξηεαετα ραν οε. Τυξ
 αν ηι congηαιη το ανηηαιη, αςυρ ηυηα ηβέαθ ζο οτυξ
 το β’αιηοειη αν ραοζαη α βι αξ αν υφιλε. Όι ρέ υηεοίηε
 ζο leδρ ζο ceann αβραο ραιη α υφυαιη ρέ βάρ ρα υλιαδαιη
 1589.

Ὁ φοιτητὴς ρέ α λάν λαδαρ. Ὁ κύρι ρέ φρανκίρ
 αρ ποιντε ὀράμαν νῆρεασά; ἀσυρ ι νοειρεαὸ να
 ρερίβε τάνις αν ρμουαεαμ ὀο συρ μαίτ αν ρυο é αν
 φρανκίρ ὀο ρερίοβαὸ ρέ μαρ α λαδαρταὸε ι. Ἰίταρ
 ούιμν ὀά βρυς ριν, ῶο ραίβ ρέ αρ ἔαὸβ αν “λείτρυαὸ
 Simplicite!”

Robert Garnier (1545-1601).

ι ὀFerté-Bernard (Maine) ὀο ρυαὸ Robert Garnier
 ρα βλιαὸαμ 1545. ὀο ἔλαὸρ ρέ λειρ αν νοίγιε ἀτ
 νίὸρ ἔίρυς ρέ αρ ἔαίρὀ να ριίθεαἔτα. ὀο ρερίὸβ ρέ α
 λάν ὀράμαννα. Σα βλιαὸαμ α 1601 ὀο ρυαίρ ρέ βάρ.

Rémy Belleau (1528-1577).

Ἰα ρα ρίὸρὀίιρ ὀο Ronsard ἀβ εαὸ Rémy Belleau—
 αν ρα ρα βα ὀίτρε ὀά ραίβ ἀίγε—λαρμυίς ὀε du Bellay
 ρέμ, β'ἔίρὸιρ. Ἰά α ἀιμν “mon cher Belleau” τε
 ρείρυντ ι n-α λάν ὀε ρνα ὀάνταίβ ὀο ρερίὸβ αν
 μαίγιρτιρ. Ἰυγιὸε “le gentil Belleau” ἀίρ μαρ λειρ
 ἀιμν ἀσυρ κυίρεανν ραν ι n-ίὺλ ούιμν α ῆράρταίλαἔτ
 ἀτά α ἔυρὸ βέαρραί. ρυαίρ ρέ βάρ ι m “βλαἔ α ὀίγε”
 ναὸι μβλιαὸνα ιρ ρίἔε ὀο β'ἔίρὸιρ ὀό. Ἰί ραίβ ούιμν ἀδ
 ιὸμἔαρ να ὀόμρἄνν λά α ἔυρἔα, ná ραίβ ι n-α ρίτε ..
 Ronsard, Jean Antoine de Baif, Philippe Desportes,
 Amadis Jamyn.

“Peintre de la nature” α ἔυς Ronsard ἀίρ. Ἰά εὸιυρ
 ἀς α λάν αρ αν ὀἔάν ραν “Avril” ὀο ρερίὸβ ρέ: ρεὸ
 ῶιὸτα ὀε:

Avril, la grace et le ris
 De Cypris,
 Le flair et la douce fa'eine :
 Avril, le parfum des Dieux.
 Qui des Cieux
 Sentent l'odeur de la plaine ;

C'est toy courtois et gentil,
 Qui d' exil
 Retire ces passagères,
 Ces arondelles qui vont,
 Et qui sont
 Du printemps les messagères.

Estienne Jodelle (1532-1573).

Estienne Jodelle: 1 βράβειον το μυσθόν ἐστὶν βιβλίον
 1532. Ὁ τορνουὶς γὰρ ἀπὸ τοῦ Ronsard, ὁ ἀπὸ
 ἀγούρου ἐστὶν ἡ ἀνοήτως. Ἦν ἀπὸ τοῦ εἰσεῖναι βίβλιν
 βιβλίον τοῦ ῥητοῦ γὰρ “Cléopâtre Captive,” ὁ
 δράμα βρομίον τοῦ β' αἰῶτος ἐστὶν ἀγούρου

“Eugène”—ὁ δράμα γυναικῶν—“la première tragédie et la
 comédie qui furent jouées en France.

Ὁ ταῖς ἐν τῇ βιβλίῳ γυναικῶν ἀπὸ τοῦ ἀγούρου
 τῶν γὰρ 500 écus μαρτυροῦνται γὰρ ὅτι. Σὲ βιβλίον
 ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ εἰσεῖναι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀγούρου
 ὅτι γυναικῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου
 γυναικῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου
 γυναικῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου
 γυναικῶν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου

Ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ
 τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου
 ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς
 ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας
 ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ
 ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου
 ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς
 ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας
 ἀπὸ τοῦ ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ
 ἀγούρου ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀπὸ τοῦ ἀγούρου

VI.—FILIRÉACHT NA DÁMSCOILE.

Iy eol dúinn go maic an gairmrcoile a cuir an dámrcoil amac ar teac le céile dóib; iy eol dúinn, leiy, cionnur mar a ceapadar ná maib ar a gcumar nôte riúntaca do ráð mar buró mian leó mura n-éireócað a dteanga féin níor fairóbiré 'ná mar a bí rí. Tá eolur agaim leiy ar an reit do ceapadar cum ran do déanam. Do réir mar a bí ceapaité aca, do demeadar an beart; agus ba maic an bail ar an bfrannic iad rúo a beit ann cum na teangan do cúp ar flige a leara i tpeó go bfeadotar de na muraí riúntaca ran—b'iað fár an Renaissance iad—a ráð mar ba dóir. Tá éiréirige buailte linn i nÉirinn, agus nil fé i n-ár gcumar an éiréirige rim agus gac a mbaineann leiy do noctað ra teangam fé mar atá rí. Iy fuirir a ráð: cuirniúgmir ar an bPléiade; acé b'fearra dúinn maicnaim do déanam ar na fearaib a bí inran dámrcoil rim. Scoláirí ab eað iad, acé má'r eað do b'filí iad leiy. Tá mbéað gan beit ionnta acé rcoláirí, d'fead-fairóir cinnead, b'féoir, ar cað ba ceart dóib a déanam, acé ar b'féoir leó é déanam? Iy é an bail a bí ar an bfrannic ná an rómpla a tugadar uaca i n-a gcuid filiréacéta beit ar don dul leiy an dteagarc a múmeadar mar rcoláirí. Nil an bail rim oraimn-na. Tá rcoláirí agaim agus tá filí agaim; acé iy beag rcoláiré dóib i n-a file, agus iy beag file dóib i n-a rcoláiré! Agus iy meara 'ná ran an rceal; tá daome ann agus nil an rcoláiréacé aca agus nil an filiréacé aca acé cóim beag—agus i n-a aimdeóim rim rúo iad ar a gcoirde dícill ag ceapad "téarmaid!" An féoir a cúp i n-iúl dóib rúo ná fuil ruo iy mó a loiteann teanga 'ná aniomad "téarmaid" a beit mncti? Rólucé a beiré ar noótam téarmaid agaim! Fásaimir a leitéro rim d' obair fé rna daomib go bfuil litiréacé na gaeóitige ar eolur aca. Inra litiréacé ran tá mar a béað tobair fíóruirce agaim, agus iy é uirce an tobair rim

a coiméadóirí an teanga beó dúinn. Bí a leiteirí rín de tobair aS Ronsard aSúr aS á cáiríob; áct tobair éadórom ab ead é feacár an tobair atá aSainn-ne. Do bí orda rúo focail a tarrnais eústa ón Latoin aSúr ón nSréisir; aSúr ní móir dúinn-ne focail iaracra do glacaó eúgáinn leir ó teangaócaib an domáin; áct cá beas dúinn é rín do d'éanam nuair a beimíó ra éruarócar: níl tornuigte i sceart aSainn fóir ar uirce ár otobair féin do tarrnais. So otógaró Dia i n-ár mearc sarrna a d'éanraíó an obair atá rómáinn i otasó na teangan com ciallmair aSúr a d'eim la Pléiade an obair ra b'frrainnc b'reir ir trí céad bliadóan ó foim. Ir beas focail a túsóarran irteac ra b'frrainncir leó ná fuil beó fóir: ⁵ ir iad ran a tús innti an focail ir mó clú ran teangan rín,—an focail "Patrie."

"Táimíó ródlaon cum filídeact na Saedilge do mear i meró an d'éarla ir do féir a maclaó rín" ar "Tóirna" aS cur ríor do ar dántaib Séam na Ráitíneac. Ir fóir do; áct deimíó filídeact na frrainncire do mear, nó do mímeair ba ceart dom a ráó, ar an ssuma sceaona: ní tuigimíó i áct amáin fé mar a tuigean an Sarannac í—aSúr, dar noóis ní doimínn an tuisrinc a d'aimíó ríadóan ar don filídeact iaracra oic nó maic Da mb'é Matthew Arnold féin é, níor tuig fé filídeact na frrainncire. Áct do tuigíóir na reanSaedil í, aSúr ba seal leó filídeact na d'áircoile úo, la Pléiade, do léigeadó.

Ba seal leó rúo i toirce na tréite reo beir innti:

(I.) An móó a beir ar feabair—an móó feacár na focail. Sin é an fáe nac féirir leir an m'deárlóir. bliar ceart na filídeacta do ro b'raic: an ruo atá innti, ní túsann fé fé noeara é toirce san tairige beir aige air i b'filídeact a teangan féin. aSúr an ruo ná fuil innti—rúo ar lois an ruo ran é! Mo'tuigean

⁵ "Avril," (Hilaire Belloc)

an b'earlóir ruo éigin uairò nuair a léigeann ré abairtí
 oála

“ Au soir à la chandelle, assise auprès du feu, ” “ vivre
 entre ses parents le reste de son âge ” — “ le clos de ma
 pauvre maison ”

moctúigeann ré ruo éigin uairò nuair a léigeann ré linte
 oála

Puis au soir il retourne et soupe à la chandelle
 Avecques ses enfants et sa femme fidèle
 Puis se chauffe ou devise et s'en va reposer.

(Olivier de Magny)

Nó :

J'ai la dent noire et le chef blanc.—(Ronsard)

“ Cá b'fuit an fírléadct? ” arfa an b'earlóir; áct
 oo béad tuigimc ir meap ag an n'gáedat ar a leitéro
 rin o' abairtíob agur oe lintíob. 'Sead, agur oo béad fíor
 aige go raib c'umneólur ag na filíob f'anncaac ar ceirto
 na fírléadctá—go n'oeagáodar ir teac irna trí ceaptoáiob
 cóm maic leir na filíob 'na tír féim éin na ceirtoe rin
 o' fo'gluim — agur sur fanad'ar ionnta—m'ran teac
 meabruigcté, ” agur m'ran “ teac luige ” agur in ran
 ‘ teac b'reitíob ’ go o'c'í go raib rí aca.

(II.) Amm na noúitce mórtimceall ar an b'fite
 a beic á luadad irna oántaíb. Tá na haimneaca ran
 le f'agáil i n'gac uile leatanaac nác móir. Fé map ir
 eol oúinn ba móir é a n'gáed' oá noúitcíb féim, bíod ir ná
 raib i gcuio aca áct oúitc'í bocta

O Médoc ! mon pays solitaire et sauvage !
 Il n'est point de pays plus plaisant à mes yeux !
 Tu es au bout du monde, et je t'en aime mieux.

(Estienne de la Boétie)

Oo b'aoibinn leir an rean'gáedat an gíota ran oo
 léigead; agur ir m'nic a éifead ré gíotaí anac'ormail
 leir, i b'fírléadct la Pléir de.

(III.) Διμν να βριλί είτε α βεϊτ λε φειρμτ ιρνα
 βέαρραϊθ—κομάρτα ζυρ δάμρκοιτ έεαρτ la Pléiade.
 “Mon Belleau,” “mon cher Ronsard,” “Massures
 cher,” “Ils ont menti, Dorat,” “Mon Pasquier,”
 “Ronsard—moi, ton Pasquier,”—“As-tu point vú
 Ronsard, ou Paschal, ou Belleau ?”

• “Fais-moi venir Daurat ici ;
 Fais-y venir Jodelle aussi.”

(IV.) Δη ζρεαην ατά ιμραν βριλιόεατ α βεϊτ, μαρ α
 βέαρραθ ουμε, πέ έεϊτ—ζαν βαντ αιγε λε ζρεαην να
 κοιτέεανταέτα. Κυρ ι ζεάρ να δάντα το ρερίοθ δυ
 Bellay δά έατ αζυρ δά μάορμ; νό αν sonnet ρεο :

Vous dites, courtisans : Les poètes sont fous,
 Et dites vérité ; mais aussi dire j'o e
 Que tels, que vous soyez vous tenez quelque chose
 De cette douce humeur qui est commune a tous,
 Mais celle-là, messieurs, qui domine sur vous
 En autres actions diversement s'expose :
 Nous sommes fous en rime et vous l'êtes en prose,
 C'est le seul différent qu'est entre vous et nous
 Vrai est que vous avez la cour plus favorable.
 Mais aussi n'avez-vous un renom si durable ;
 Vous avez plus d'honneur et nous moins de souci
 Si vous riez de nous, nous faisons la pareille :
 Mais cela qui se dit s'envole par l'oreille
 Et cela qui s'écrit ne se perd pas ainsi.

“This note of light irony is perhaps the master-note
 of these poems and a chief cause of the fascination they
 have for us.”

νι ι οταοθ βριλιόεατα la Pléiade δουδαρτ αν ολλαμ Robin
 Flower έ ρην αέτ ι οταοθ βριλιόεατα α ρερίοθαθ ι
 νέιρμν να ηζαεθαί ; αέτ ρεάέ α οιρεαμναιγε ατά ρέ
 ο' βριλιόεατ la Pléiade τειρ !

(V.) Eolur cruinn ar cúirraib an traoḡail a beit ag na filib. Ní hionghna ran agus Rabelais agus Montaigne cómnasor dóib ! Úiód an t-eolur céadna ag na sean-ḡaeólaib : tá pian an eolur rin le feicrint go roiléir ipna seanfoclaib, agus ipna dántaib leir—cuir i ḡcár iad rúo do rcpíob an Céitinneac agus iad rúo atá bailigte ipceac ag Tomár Ua Raiteille ipna leabair úo “Dánta ḡráda.”

Ir dual don ḡaeóal agus ir dual don bḡrannac, leir, eolur den traoḡar ran a beit mar adóar ceapa-dóircaéta aige ; agus dar liom, ir é ir trúis leir rin ná, mar adoir H. Belloc :

Nations that have a long continuous memory of their own past, nations especially whose gods have suffered transformation, but never death, develop the somewhat unelastic wisdom of men in old age. They mistrust the taste of the moment. They know that things quite fresh and violent seem at first greater than they are : that such enthusiasm forms no lasting legacy for posterity.”*

Tá an t-eolur ran le raḡail i bḡitíreacé Ronsard, i bḡitíreacé du Bellay ; ir beas rite a bí ra dámrcóil rin ná raib an t-eolur céadna aige. Seo cúpla ḡiota a baim ar an nóán ran do rcpíob Estienne Jodelle, an roué, dá Muse péin :

Tu sais que la vertu, qui seule nous rachète
De la nuit, se retient elle-même en sa nuit,
Pour ne vivre qu'en soi, sourde, aveugle et muette.

Da dóis le dume air ḡurb é ḡoethe do rcpíob ran.

Tu sais que le plus fol prend bien le nom de sage,
Aveuglé des flatteurs; mais il semble au poisson
Qui engloutit l'amorce et la mort au rivage.

* “Avril.”

ρεπίοβ Villon na línte rin do bí fé as obair díreac mar
 oibruíoir na muinntóirí ra mheádon doir. Ní deágaró
 an Renaissance go dian i bfeiróm ar aigne na n-ḡaeḡeal
 riam; asur mar ḡeall air rin, do mócoḡad an ḡaeḡal
 ruo éigin uaró i bfeirdeacḡ la Pléiade.

Ué! ué! a Muiré búró,
 A Buime Dé a Buime Dé,
 Tugar ḡráḡ m'anma do rinnaoi
 leir millead mé, leir millead mé—

Mar rin a deim Doimnall Mac Carrḡais Mór aimirán
 ḡráḡa: dá mbéirí as repiobad aimirán diaḡa do cuir-
 read Ronsard nó du Bellay na hammeaca diaḡa irteac
 ann; acḡ ní deanraíoir a leicéiró dá mbéirí as repiobad
 aimirán ḡráḡa. An Renaissance fé ndeara é rin leir:
 Tá an nóḡ céadna sca ḡall i Sarana fóḡ. Cúḡ deiread
 do cuir leir an reéal: do tuigraḡ an ḡaeḡal feirdeacḡ
 la Pléiade adraḡ níor feárr 'ná mar a tuigraḡ an
 Déarlóir é; acḡ ar an tsaḡ eile de, do béad a lán
 tréite ann ná tairneḡad leir.

VII.—CRÍOḡ AN SCÉIL.

Dubairt Ronsard asur é as raḡail báir go raib a
 fáit asur a feanráit aige de clú ir de cáil: b'feir do.
 Acḡ, ní raḡa a bí fé curca nuair a cuir Malherbe i
 n-iúl don traḡal go raib an teanga loicite aige asur
 as na feiré a bíḡ na teannta. Asur do cpeiread do é!
 De bhuḡ ḡur cpeiread do ní léigḡe feirdeacḡ na
 dámpcoile rin ar fead trí céad bliadnam—

“le génie français se détourne pour deux cents ans de
 la poésie lyrique”—

σο ὅτι σο ὅτι ἅπτα Sainte Beuve ἀγυρ ζυρ κύρι πέ ἰ ζελό
 ἀρίρ ἰ. Ὁ ποίη α λειτ-τά ἀν φίλιόεατ ραν πέ εάλ ἀγυρ
 πέ μέαρ, ἀγυρ ἀς οὐλ ἰ μέρο ἰ η-ἀγαίρ να βλιαθνα ἀτά
 ἀν εάλ ἀγυρ ἀν μέαρ ραν. Καὶ α ρερίοβ Ronsard πέμ ? :

Cesse les pleurs, mon livre ; il n'est pas ordonné
 Du destin que, moi vif, tu reçois la gloire ;
 Avant que passî j'aie outre la rive noire,
 L'honneur que l'on te doit ne te sera donné.
 Quelqu'un, après mille ans, de mes vers étonné,
 Voudra dedans mon Loire comme en Permesse boire,
 Et, voyant mon pays, à peine voudra croire
 Que d'un si petit champ tel poète soit né.
 Prends, mon livre, prends cœur ; la vertu précieuse
 De l'homme, quand il vit, est toujours odieuse.
 Après qu'il est absent, chacun le pense un dieu.
 La rancœur nuit toujours à ceux qui sont en vie ;
 Sur les vertus d'un mort elle n'a plus de lieu,
 Et la postérité rend l'honneur sans envie.

ἰρ μίτρο ὅαν ἐίριζε ἀρ ἀν ρεάλ. Ὁ δ'οὐβὶνν ἕομ ἀν
 τρέιμπε ὅο ἐγυρ ἰ μέαρ να βρῖλι ρῖν ἀγυρ ἰρ ὅεοαίρ
 ρεαίρἄμἄμτ λεό. Ἀγυρ ἀν πέο ἰρ α βιορ ἰ η-α ὅεανντά
 ἀς ρερίουζαὶ ἀ ηὐάντα, ἀς αἰτίρ α ζευρο βέαρραἰ, ἀς
 ἕαδὲατ α η-ἀμννεαδα, ὅο βὶνν ἀς ρίορκεῖμννεαμ ἀρ
 ὅἀμρκοἕλεανναῖβ εἰλε, ὅ'ἰαίρἄρὸ αἰτνε ὅο κύρ ορτα—
 οβαίρ νά πέαορἄοδε ὅέανἄμ ζαν ὅυαὶ, ὀίρ ὅο ράζαὶ να
 ὅἀμρκοἕλεαννα ρῖν ἀρ ἕλρ ἀγυρ ὅ'ἰμτίς α η-ἀμν ἰρ α
 ζελύ ἰ ηὐεαρρἄο. Νυαίρ α βιοδαρ ἀρ ἕλρ ἀς ἀν ηαίμἄο
 ὅο ρερίοβ φίλε εἰζῖμ ἀρ ὅυἰνε ἀα— ; ἀγυρ σο ὅεἰμῖν
 ἰρ ἰαὶ να ρμυαἰντε εέαθνα α βῖ ἀς Ronsard ἀγυρ ε ἀς
 ὅμυροἰμ λειρ ἀν ἀοίρ :

ὅεαννἄτ λεό α ἕορ α ραοίρ
 ὅρὸνζα ἀρ ἕλρ ἐίρὸ ερμυαὶοἰζε,
 ἀν κόμῖτιονἄλ ὅαρ κόίρ ρεαρ, ἰ
 ὅοίρκεαὶδἄν ὅοἰβ ἕίρ ὅοίρκεατ.

0a haitzeann eatorra rin
 lá earraid, ašaid žeimriš :
 an luēt tēamō do-ni a-noir
 mi don éantō 'na n-éašmoir.

Ionra an t-anraotar orra,
 naē fuigro rin fošloma
 žréar rnatfolar na ruad nglan
 dar dual pátforar focal.

La Pléiade so nuige rin.

DOMNALL Ó CORCRA.

30-5-1919.

Scríobinní Alfreo de Murret

Nuair a fás Alfreo de Murret an rcoil ra mbliadán 1827, agus é reáct mbliadóna déas o'áoir, bí ré tuirpreac den raogal céana féin. Ní hamtlaró a bí an raogal cruairó air go dtí rín. Daoime compórtáca do b'ead a múmnteap—bí porc fá'n mađaltaf as a ácair; do cuiread an mac ar rcoil maic agus o'éirig go breas leir ann; áct tús ré asaró ar an raogal agus é lán de mífođ. Ir dóca nac maib fíof aige annrín cao fé n'oeap an muóct i n-a maib ré, áct bí a fíof ro aige—mar d'oubairt ré féin i lictir a rcoríob ré um an otaca ran—sur mian leir ríuácact a rcoríobad, áct náir maic leir an oiread ran ríoblóide a cúp air féin; fá o'iread, náir áarfuirg don nio uairó áct an ríad. Uliadanta i n-a oiaró rín, ríunne ré iarraáct ar mífođ ir míráraáct a oíge a mínuigad: ní maib don ríuamneap ra tír an uair rín; bí ároreim an céao Napoleon áarf agus fan áct meátaáct fáca i n-a oiaró. Bí an fíamgce féin, irteac ir amac le leáccéao bliadán, as árfuđad ir as árfuđad—ríogaáct ir poblaáct ir impireáct as leanamamc a céile, agus fan áct ríeímre fíaríao as don céann áca. “Tasann fíalar na haoire reo .i. la maladie du Siècle, ó dá adbar .i. na daoime a támg ríe 1793 agus ríe 1814, tá dá fom i n-a rcoríoe. Fac a maib ann, tá ré áarf; fac a mberó ann, ní ré ann fóf. Ná cuarfuirg niof ríá o'adbar ár n-oic.” (“La Confession d'un enfant du Siècle,” Curo I., Caib. II.)

Bí árfuđad móf ríca ar lictíuácact na fíamgce ríeírm. Le tuarím ir dá céao bliadán ríeím rín bí rcoríobnóirí na fíamgce ceanfáite le mađláca oamgme i otaoib na nioce a bí ceafuirgce o'óib a ráo agus an ríuige i n-ar céarf íao a ráo. Anoif bí an

Scot Rómanraídeácta .i. l'École Romantique, fá lantreól; an scoit a rcar le gac maḡal aḡur a tuḡ ceas do reriobhóirib reriobas ar muo ar bit fá'n ḡrém nó ar muasib nac raib i n-aon áit áct i n-a n-aighe féin. Do cuireasó Alfreo de Murret i n-aighe do bhríomúḡoir na scoite rin .i. Hugo, Rigny, Sainte-Beuve, an beirt Deuchamp, Nohier, aḡur do caiteasó ré curó maic aimpire i n-a oteannta. Tá á rian le feicimt fá leasár ririóeácta a cuir ré amac i mbliasóam a 1830, .i. "Cont's d'Espagne et d'Italie." Dánta lán de óatannaib, de ḡráó ir de páir ias ro. ḡníomarta uacóáir anro, maḡasó annrúo. Ir inran leasár ro a táimḡ an "Ballade à la Lune" amac; níor ḡéill Murret don ómór a tuḡtar ḡo coitcianta don ḡealaig boicé:

" C'était dans la nuit brune,
Sur le clocher jauni,
La Lune
Comme un point sur un i."

Ní leigreasó a tuigimt do, améac, tuicim irteac i móricuro den basoir a cleasóasó na huḡoir ríomanraídeácta .i. a noul tar teóramn i nḡac muo, a noior-ríoreácta tar bhríḡ ar liciróeáct, ir a lán eile. Ruo eile óe, dume fá leit a bí ann, fear ar mian leir doome eile a leanamaint. Ir ḡearr ḡur tuic ré amac leir na reriobhóirí ríomanraídeácta aḡur níor lean ré óá ótréite áct amáin an traoire a baim leo. Ní raib de ólige aige ar ran amac áct é féin. É féin an t-aon dume amáin ḡo raib ríoraighe aige air, mar doeir ré fá dán "Les Vœux Steriles," aḡur inna linte rin é "Namouna":

— " C'est le cœur humain qu'un auteur doit connaître
Toujours le cœur humain pour modèle et pour loi.
Le cœur humain de qui? Le cœur humain de quoi?
Celui de mon voisin à sa manière d'être;
Mais, morbleu, comme lui, j'ai mon cœur humain, moi."

Óran an mífártaáct aige i gcomhuidé agus mhpéann ré dúinn, iní na “*Secrètes Pensées de Raphael*,” zo mb’fearr leir beic ar an raogal i n-am na sean-šréasac nó nuair a bí na healaðonais ciúmla as obair ‘ran Iodáil. Tagann an treibe eun cinn i “*Rolla*” (1833), pceál i rtaob óisfir a caic a maoin ar amleap arír agus arír eile, agus, nuair nac raib a tuillead le caiteam aige, eus ré don bár é féin. Dán atá lán d’éadócar ír ead “*Rolla*,” gearán éiride gan éiredeam atá as iarraró veimne d’fásáil i n-ait éisim ; áct “*Tánga*” irteac i n-antrác i raogal ró-dorta” ar reirean.

Áct níor máirb Murrec é féin ar nóir *Rolla*. i ndeiread na bliadna céadna d’éirig an šrád roir é féin agus *Georges Sano*. Bí ré i n-dán dó véme an šráda agus doimneap an éadócar d’foglaim ón mnaoi úo a líon a éiride ar fead tréimre ír a tréig é i n-a diaró rim. Romnt bliadan dá éir rim, tós ré an milleán air féin, áct ar fead cúpla bliadam, ír é rim 1834–5, do šoil d’roicbeart na mná zo tnom air, agus tárla dá éionn zo rtaus ré don traozal romnt iarractai ven filrdeact šráda ír fearr dár rcriobad ariam. “*Les Nuits*” na dánta ír mó ciú ortá. Iníran “*Nuit de Mai*,” tá an “*Éigre*”¹ as glaoðac air agus an t-eaprac as boirad ann :

—“*La nuit sur la pelouse,
Balance le zéphyr dans son voile odorant*

*Ce soir, tout va fleurir : l’immortelle nature
Se remplit de parfum, d’amour et de murmure.”*

Dán brónac as molaró an Uaignir ír ead “*La Nuit de Décembre*.” Déanann an filrdeact iarract. eile ar a meallad ar air éicéi féin iní an “*Nuit d’Août*,” áct bpireann ré amac as molaró an šráda, an t-don cumáct sup fiú géillead dó.:

¹ *La Muse.*

O Muse ! que m'importe ou la mort ou la vie ?
 J'aime, et je veux pâlir, j'aime et je veux souffrir;
 J'aime, et pour un baiser je donne mon génie."

Ας υπ ριν ε Διφρεο δε Μυρρετ ρεμ οα ριρνο .ι. ριλε
 αν ζηαοα ! Ζειλεανν ρε αον υαιρ ανιαν ειλε τον
 τρεανρημ, ας υπ ταζανν αν ορνα δεμπεανναο ο η-α οριοδε
 ινρ αν " Νυιτ δ'Οκτοβρε." Ριμνε ρε ιαρραοτ αρ αν ροεαλ
 ο'ιμρριμτ, ας υπ ελμις ροδαρτα εατοοοαιρ ας υπ ρειρθε
 ανυαρ αιρ :

" Honte à toi ! tu fus la mère
 De mes premières douleurs,
 Et tu fis de ma paupière
 Jailler la source des pleurs !

Elle sort d'une blessure
 Qui jamais ne guérira."

Αοτ κυρπεανν ρε κορσ αιρ ρεμ αιριρ :

" L'instant suprême ou je l'oublie
 Doit être celui du pardon;
 Pardonnons-nous;—"

Ροιμντ οβιαοαν ι η-α οιαοο ραν, ελρτα ζυρ καραο ε
 ρεμ ας υπ Ζεορζερ Σανθ αρ α οειλε αιριρ, ας υπ ελμις
 αν μαοαλλα δεμπεανναο ινρ αν " Σουβενιρ " (1841):

" Je me dis seulement: ' A cette heure, en ce bien,
 Un jour je fus aimé, j'aimais, elle était belle,
 J'enfouis ce trésor dans mon âme immortelle ' "

Μαρπον λειρ να " ηοιρδοεαντα " ρο, το ροριοο ρε
 οα οδαν ι η-αρ ουαρουις ρε ταοα οα αναν ι η-αζαο
 οορκοοαιρ αν αιμρριρ α βι ανν. Ζηαοο ρε αρ λαμαρτιμε

inr an "Lettre à Lamartine"; cuir ré i scuinne 'ó an
 trác n a maib reirean fá éráó, asur 'ófiarrais de :

"Trompé par tes amis, trahi par ta maîtresse,
 Du ciel et de toi-même as-tu jamais douté?"

Act ní móir ná so maib an uain ran deamháda as
 Lamartine—níoir éis ré don áiró ar an "Lettre."
 Šlaóó ré ar 'Óia féim inr an "Espoir en Dieu." Níoir
 leór leir an t-aimrean; níoir leór leir creideam ná
 breallraman so léir; cuireann ré imirde diaérad
 dá éiride:—

"Pourquoi dans ton œuvre céleste,
 Tant d'éléments si peu d'accord?
 A quoi bon le crime et la peste?
 O Dieu juste! pourquoi la mort?"

Brise cette voûte profonde
 Qui couvre la création;
 Soulève les voiles du monde,
 Et montre-toi, Dieu juste et bon!"

'Óan an-breás freirim ir ead "Stances à la Malibran"
 i n-a scioimeann ré banamánaróe a fuair báir so luac
 de báir tionóirce, asur caoimeann ré leir a lán de
 luac reiróda ealaóan asur éolairódaóa 'óó bí as
 faóáil báir so tuig um an 'óaca ran.

toim na bliadóanta ran 1835 asur 1841 a reiróó áirreó
 de Murret an cúro ir feairr dá filiródaó. Cas 1ad
 tréite a fáóóair? Óige, beódaó, foibneáó, mó-
 máireáó, asur so mórimóir óúérad.² Ní leigeann ré
 éinníó air, acó labhann amaó ó n-a éiride asur ó n-a
 intinn féim. 'Ói dá éaóib i n-a náóúir féim; šoilteáó
 níóte so doimim dian air uaireanta, bíóó ré tuóca
 'ó'áóibnean uaireanta eile. Tá an dá tréit céaona i

² Sincerity

n-a cúro filidheáda—doimneap agur maḡaḡ mín aepac ;
toḡtaḡ cpoirḡ agur merḡir ; aimleap paḡḡalta anpno,
caonpúḡraḡt aigne anpúo.

An tpaḡt céaḡna ḡá paḡḡal, tá na ḡrámaí ip feapri
ḡáir pcpioḡ ré maíḡ aḡann ḡá ḡapri. Nuair a ḡoipḡ
ré ap ḡrámaíḡ a pcpioḡaḡ ap ḡḡúr, ḡeip ap an ḡcéaḡ
céann a cúir ré op cómaip an pḡbaíl .i. La Nuit
Vénitienne. ḡá éip pín níop pcpioḡ ré i ḡcómaip an
árhoám, cé ḡup léipḡeáḡ cúro ḡá paḡḡap ní ba ḡéirḡeann-
aḡe. ḡámis ḡe pín naḡ nḡeapna ré aon iarpḡáḡt ap na
ḡrámaíḡ a ḡéanam pcpieamḡaḡ ḡon árhoán, puḡ a
ḡéapraḡ aḡpuḡaḡ móir ap a paḡḡap, ḡir ní puláir ḡon
pcpioḡnḡoir ḡeic aḡ cuimḡeam ap an tḡriḡe i n-a ḡpéaḡpaḡ
luḡt an ḡrama ḡpḡ an pcpéil a ḡéanam pcpiléir ḡon
luḡt éipḡeáḡta ; ní móir ḡó é pém a céilt agur neite
peaḡap a mbameann leip pém a cúir ḡr a ḡcómaip.
Cpccann ré pín paḡḡipe an pcpioḡnḡora, má'p ceáḡta a
paḡḡ maip pín. Fé maip a ḡí an pcpéal, ḡuḡ aḡpḡeḡ ḡe
Mupḡet a paḡaíl pém ḡúinn ip na ḡramaíḡ ḡipreáḡ
maip a pínne ré pa ḡpfilidheáḡt ; i ḡḡpḡeḡ ip ná paíḡ aon
ḡeipḡidheáḡt eaḡopna aḡt pa ḡpupim. Teapḡánann ré
ḡaḡḡ éipḡin ḡá náḡúip pém ḡúinn i nḡaḡ ceann aca. aḡt
ip mó 'ná pan aḡá ionḡta. Teapḡánann ré a lán ḡaome
eile ḡúinn cóm maic. Teapḡánann ré pḡḡḡe agur
uairle, luḡt aipm, pḡir, mná ip caílíní ḡúinn, ḡaḡ uile
paḡḡap ḡioḡ, aḡt pcpoḡḡaome beḡḡa iad ḡo léip.

ḡámis “On ne badine pas avec l'amour” amaḡ
i lár an ḡpḡpeáḡ cpoirḡe a ḡí aip i mbliáḡam a 1834.
ḡráma pḡóip ip eaḡ é agur pín é an ceann ip feapri ḡáir
pcpioḡ ré agur ap ceann ip mnicḡḡe léipḡḡap anoir.
ḡráḡḡann ré ap an tḡriḡe i n-a ḡḡéḡeann ḡráḡ ḡlan-
áluinn ap ceal nuair a ḡéillḡap ḡ'amḡmanta puapaca ;
ḡeipḡap an pmaomeáḡ céaḡna i “La coupe et les Lèvres,”
ḡráma ḡáir pcpioḡ ré i ḡpfilidheáḡt pcpinḡ ḡliáḡan pcpime
pín. Tá pcpil aḡpḡeḡ ḡe Mupḡet i n-árhoḡéim ip an
ḡrama pan “On ne badine pas avec l'amour” ; Seat
beḡḡa ḡpḡoḡmaip, aepac é, pcpal ḡpḡnaḡ, lánáluinn.

An ḡliáḡam céaḡna, paip a ḡḡámis Mupḡet aḡaile

ón iotáil, 'do rceíob ré "Lorenzaccio." Orláma
 a bameann le rctair na hIotáile é seo, agus deirctar fa
 b'fhaingc zupab é an t-don orláma amám fa b'fhaingcir
 zo b'féadfarde a cúir i zcomparáio le mórlórámaib
 Shakespeare. Tráctann ré ar fáozal i b'flórant³
 aimpear an tíoránaiz Aleppanoro dé Medici; oíoc-
 fear a bí tugta d'amítear do b'ead Aleppanoro.
 Col ceatar do do b'ead Lorenzo nó Lorenzaccio,
 rárdume an orláma. Fear árdaisgeantac a bí i Lorenzo
 i n-a óise. Tuiz ré a déine ir a bí faozal na ndoime
 fá Aleppanoro agus cúir ré noime faoirre a tabant
 ar air doib t're b'ár an tíoránaiz. Cúise rim, leiz ré
 air veit cóim dona le hAleppanoro féim, i rúise ir
 nac raib ag domne ac't mallac't i n-a cómair. Ir é reirbe
 an orláma zup tuiz ré fé deiread zo raib ré cóim doimín
 ran ríor 'ran oic nár féad ré é féim a fáoraó uair
 arír, bí ré loitce amac ir amac. Do tuiz ré cóim
 maic nac b'féadfaró ré don maítear a d'éanam dá zcuiread
 ré Aleppanoro cun báir; zo raib cuirde na ndoime
 cóim meac'ta ran nac nglacfaróir leir an faoirre a
 véad i n-a zcumar a buanuzad. Mar rim féim do lean
 ré ar an obair a bí noime; meall ré an tíoránac agus
 márbuis ré é. Ní fáda i n-a diairó rim zup toz uic't
 flórant nuatíoránac agus cuiread Lorenzo cun báir
 ar uic't an dúnmárbta. Sin é cnám an rceíl; ac't cúir
 Murret feóil ar an zcnám agus cúir ré an fáozal i
 b'flórant zo roiléir ór ár zcomair: élan na n-uairal
 i n-éad len a céile, cuir dca onórac zo leór, a tuillead
 eile lob'ta t'ruailliz'te; agus, taob leo, an znáct'pobal
 a tuiz zo maic nac raib an rceál mar ba éairt; ac't
 do bí a b'ruimóir cóim meac'ta, faic'teac, nac fáoraóir
 iad féim.

Ir zearm i n-a diairó rim zup rceíob Murret dá ráp-
 orláma z'unn. inr an "Quenouille de Barberine" tá
 pic'túir de mnaoi énoideamáil énearta a cuirear fá
 éatuzad ag fear a tuz zeall zo meallfaró ré a cuirde
 ó n-a fear d'ilir féim. Ac't nac taic'neamác mar a

³ Florence.

junne rí maḡað faoi ḡsur mar ar cúir rí i mbriagḡoanar é i reómra móir i n-a tigi féin ḡsur mar ar cúir rí oḡiaḡaib ari rnaḡ a íníom dá mba mian leir biaḡ oḡaḡail ip do caiteam. Scéal ḡráḡa oḡḡíir an oara ceann .i. “Le Chandelier” ḡsur é innre go haeraḡ, éadrom, ḡsur é curḡa le céile go maí. Pictiúir o’Alfred de Murret féin i n-aoir a feaḡt mbliadna oéas ip ead forḡunio cléiread óḡ in-oirig oḡḡeadoira in áit éigim fé’n oḡuaíḡ ḡsur tnuḡ an ḡráḡa ipciḡ i n-a ériode. Iarriactaíde maíte ḡrinn, freirín. “Il ne faut jurer de rien,” ḡsur “Un Caprice”; aḡt tar a n-éir ríúo ní maí an briḡ céaona i n-aon oḡáma oáir reḡiob fé.

Ip ón “gCaprice” a táinig ḡur éirig le oḡámaíḡ Alfred de Murret ran amaḡclain ra bḡriamḡc. Tárla go léirigḡiḡe an píora ran go príomáídead aoiir ip ariir imearḡ na n-uaraí : ḡCaḡair pḡeaoair (Petrograd) ḡsur éuala banairḡeoir ón bḡriamḡc tráḡt ari. Oo cúir ríre ar ároán an Théâtre-Français é i mbliadain a 1847, ḡsur do tuigead ar ran amaḡ an buad a bí i nAlfred de Murret mar reḡiobnoir oḡáma. Trí buad ba céarḡ a maḡ, trí cinn ró leit ḡsur a lán eile i n-a noiaíḡ. An buad ip tábaḡtaíḡe aca an ḡluairéaḡ aḡá ionnta; bioḡ go bḡuil poimnt loḡt inḡ an trliḡe i n-ar cúiread le céile íad, cúir i ḡcár an ionarḡa maḡarḡ ḡearri ḡsur loḡtaí eile ḡur fupar íad a leitḡar. Ní rḡadann an ḡluairéaḡ ó túr go oeréad ḡsur í ceangailte go céarḡ don éno nó don rnaḡ aḡá trío. Buad eile aca na mná a cúireann fé ór ár ḡcomair, oeaḡmna ip oḡoḡmna, mná meíḡraḡa ip mná i noáiríriḡ; mná aorḡa ip caílíní óḡa, táro go léir ann, ḡsur tuig fé go maíḡ íad go léir. An tréar buad oadonnaḡt na bḡearḡ aḡá aige. Fear a léigḡeod na oḡamaí ḡeodáḡ fé ionnta oúine corḡail leir féin ar cúma éigim. An nóir a bí aḡ Murret fé noeara ran, ip oḡca; ip é rín an oadonnaḡt a moḡuig fé i n-aḡriode féin arreíobad, ḡsur ní fuláir nó tá pḡeám na oadonnaḡta céaona ipciḡ i nḡaḡ aoinne. Iarḡuig oḡ “Lorenzaccio” ip beas baínḡ aḡá aḡ aon ceann oḡe na oḡamaíḡ reo le haon

áit feácair áit eile. Daoine atá ionnta a sheobúide i n-áit ar bit agur i dtír ar bit; i ndaoine agur i n-ar mótuigeadóir agur i n-ar fúlaimgeadóir ip ead a cuiread Murrec ruim i scoinnúide.

Tá dá taoib eile de reriobnóiréact Alfreo de Murrec nac móir a luad; ip iad rim rceálta agur léirimearta. Níor reriob ré act don úirreéal fada amán, "La Confession d'un Enfant du Siècle," a táinig amac i mbliadán a 1836. A rceal féin atá ann agur é reriobta, fá érad an bóm ip an éadócair, i rligé ip sur ionann é nó duilleós ó fadógal dúine agur é ag iarraid fáirim ófááil tré noctad a éradá éiride. Na gearrreéalta do reriob ré níro ar an scuro ip tábactaige dá cur oibre, act mótuigear an aigne céadna taoib éiar díob. An ceann ip fearr aca ip é "l'Histoire d'un Merle Blanc" é. Seo cúgann Murrec féin arir i bfuim lom bán: aigeann ré an t-uaignear toirc sur éan fá leit é, agur téigeann ré amac ag iarraid céile agur ag reriobad béarraí san teóirinn. Ip deap é an caonmáad aérad atá ann, act tá rnat na reirde agur an éadócair trío.

Ní gábad cuarad do doimneap ná do úligte damgne inran léirimeap, a reriob Murrec; níro ann. Do léig ré a lán leabair, do connaic ré a lán pictiúirí ip rnoigóiréact, agur do cuir ré i n-iúil an tuairim a bí aige i n-a dtaoib; tuairim tuigreannac do b' ead í, act ip annam a bac ré le teóirib agur, nuair a bac, ní rómaic a cuir ré ríor oirca. Tá a cur tuairimí rcairte ar fuo a reriobann so léir; i ndionbhollac "La Coupe et les Lèvres," tar éir cur ríor ar an trlige i n-a mbeiréann an filideact spreim ar an bfile, do rinne ré tráct ar an ngráin a bí aige do reriobnóirib a déanann aicir ar ugdair eile, ar a beasruim féin ra póilitideact, ar a tuairim i dtaoib gáda dútaige, ar an seirideam, ar béradact, ar an ndéiricm a bí ar ófímínig,⁴ ar ar éaicnis leir nó náir éaicnis i n-a lán neite nac iad. Dubairt ré i dtaoib litirdeacta na

⁴ Hypocrites.

Fraingse 'ran am ran sup corpán i go rabtar as iarraid a cup as gluaireact, agus annsin dubairt ré sup ceart don reriobnóir cuimneam sup i gcómair daome a bíonn ré as reriobað agus sup ar na neitib a mótuigeann agus a rmaomigeann an cine daonna ba ceart reriobað. Dán an-ghreannmar maşamail ip ead "Namouna." Cainteann ré trí panna déas ip oét bpiéto as leigint air rceal Namouna d'innhrint, agus le n-a linn rin deimeann ré maactnam ar a lán iudaí. D'innir ré an rceal fá deiread lairtis de ceitne panna déas. Act ní ceartócað an rceal ó domne fáto ip véad na rmaomte eile go léir le fagáil. Ar an gcéad dul, tug ré leaðbað doirna fiminiš arir, luét leigint oirta: "Tá zac iud ar doimán foiléir act amáin an fimineact . . . Zac epoirde atá á lunn, ip léir dúinn a áilneact." Annsin cainteann ré a lán pann as iarraid Nappan, fear an rceil, a cup i n-aicne dúinn, agus d'iompuis uaird eun beirt ban i litirdeact na Fraingse a cup i gcompraid le n-a céile, Manon Lescaut agus Hélcise, á ráð supab é an ráct go bpuil Manon taitneamác ná toirc sup rioróume í. Tamall i n-a diaid ran bpiereann ré amac as molað na filirdeacta:

'J'aime surt ut les vers, cette langue immortelle.'

As cup rior do ar an nóir a bíonn as daomib a cuireann i leit reriobnóirí go ndearnadar airtir ar dúime éigim a reriob moime rin "Ní móir dúinn" ar reirean "beit com áineolaç le máigirtear rcoile má'r dóig linn sup fétoir oiréad agus rocal a ráð nac poudbairt dúime éigim céana. As déanam airtir a bímid agus rinn as cup cabáirte." Tazann tráctar fada ar Don Juan annsin agus fá deiread rceal Namouna.

Molann Muppet náóúraçt agus ciall i reriobnóiréact inr an dán "Une Soirée Perdue." Beireann ré foða go dian i "Sur la Paresse" i n-agaio baopparó luét páiréar ip iurleabbar, béraçta bpiéaigse, dul tar meón i scamnt ip i reriobnóiréact, earbaró beoðacta na leabar a çasad amac, earbaró çperoiim, ruim i

n-airgead ir aitheas, an ruaracás⁵ aigneas nác
 dtuigeann don ruo móir, agus neite nác iad; molann
 ré an traoire agus an beoúacé a bíod i ceiribinnib
 na Frainisce faod.

Scríob ré dá gsalam i n-áras na ceiribhóirí róman-
 raideaca: "Dupont et Durand" i bfeirdeacé agus
 "Lettres de Dupuis et de Cottonet" i bpróir. Sompla
 ir ead Dupont den tragar duine a bíod as iarrad
 rúige a ceapad i n-a mbéad an raogal san loct agus gac
 duine ar a fártacé; ir é Durand an ceiribhóir ceiró-
 aitheal san áiall san téoraime nác mian le haime
 ruim a cur i n-a cur ceiribhinní. Deire fear adá i n-a
 gcomnuide i mbaile fá'n dtuait ir ead Dupuis agus
 Cottonet; bíod as ceiribhóir, mar'ó ead, cun páiréir i
 bparir as iarrad comaire ar an gceirir riu: "Cao
 ir Rómanraideacé ann?" agus tar éir a lán iarracé
 ar é mínuasá d'óib réim, ir é ceapad nác bfuil i Róman-
 raideacé acé an iomarca aroacé a cur i n-úraro.

Do éair Alfreo de Murret a raogal com' rian san
 gur éair ré a imeanman go tuac. I mbliadain a 1810 a
 ruasá é, agus i mbliadain a 1841 bí ré san bpríe san
 rruionna—a beoúacé iméigé, féir na feirdeaca traoéca.
 Ní hamlaib d'éirig ré ar an ceiribhóirdeacé annsan;
 do lean ré de as ceiribhóir dánta beasa deara agus
 rcealca, acé ní orca a maireann a clú acé ar ar ceiribhóir
 ré rime riu. Bí ré de fólar aige muna bliadantaib
 deirid dá raogal—i mbliadain a 1857 a fuair ré báir—
 go raib árocaíl tagaite ar a cur orámaí agus iad
 dá léiruasá go mian.

Maroir le mearaicé feirdeaca Alfreo de Murret,
 ní raib rí san loct. Do ceiribhóir ré de réir mar
 a tagad na foela cuige, san cuaracé do na caráib do
 b'áilne ir do b'iomláine, agus ní raib ré de nóir aige a
 béarraí d'aitéanaim. Ní luairtar Murret ar na
 ceiribhóirí ir mó agus ir doirde cáil ra b'frainisce;
 anoir ir arir, nuair a corruigéide é, tagad uairleacé
 ir móraicé ann; acé de gnaé ir iad deire agus

⁵ Mediocrity,

moðmaieaðt aður aefaiße a ðánta a taitnißeann
Linn.

Þume aß laðairt le ðaomib eile ðo b'eað é. Þioþ
leiß ré aþi beic i n-a íárfeari ßan loct, aét ð'aoimuiß
ré com ðear, taitneamíac ran é ßo noéanþari a íaoctari
ðo léißeam ßan rtaonað leir an aþmþiri; aður ßeobað
ré i ßcþoiðe ßac aomne aca ðáiríþib aþ cöimcéim leir
an íaoßal, ßo möþmör i ßcþoiðe na höiße maþ a mbíonn
an ßiáð aß íioþboþriað.

SNAOISFN.

FEALLPAINNACHT.

TEAGASC KANT I DTAOB NA MBREIT RIACTANAC.

Bí Immanuel Kant ar na feallpáinnéadóir ba gairt a dár máir mpan oétníad aoir véas, agus d'fás ré a pian go roiléir ar teagasc a deirciobal, go móruídh, mpan ghearmán. Do tógad ír do múinead go cráibteac é i dtorac a faogail, i rlioge supb féar an-láirín é ar taob an éreidm nuair a táinig ré ar a cúmar reubinní Leibnitz d'fógluim ír do tuisrint. Ar bealaic a leara a bí ré nuair a tórnúis ré ar an b'fógluim rin, mar dá méid a léis ré de leabráib Leibnitz, rin é mar ba mó d'fár a méar agus a eólar ar an gceirdeam. Ír tmuasméiteac an rceal é narí fan ré mar rin i scoinnurde. I ndeiread a faogail, táinig anáil Rouppreau agus an Caoclód Fhrangac faoi, agus do éuaró ré ar fán ón Eaglaír.

Nuair a tórnúis ré i dtúir as fógluim na feallpáinnéada (tuairim bliadán a 1740), do b' é Knutzen a bí mar oíde aige, agus do mínis reirean teagasc Leibnitz agus Wolff dó. D'éirís ré mífárta den teagasc rin, améac, mar ní raib d'adbar ann acé amáin iudáí inntleacéacá. Do glac fonn é faogaleólar ír diam-eólar do éotuasó de bairi na mbuaró a ghnótuís Leibnitz ír Newton mpan healaónaib reo. Do léis ré "Treatise on Human Nature," leabair a reiríob Hume, agus ba gearr sup tuis ré nac féirín maígláca moctúgte a ceap Locke agus an Scoil Saramac do glacáó mar céad deimniúasó as rocuasó cía aca an féirín nó nac féirín túinn eólar d'fásail ar an domán. Dubairt Kant nac cóir, ar an gcead fárc i n-aon éor, teagasc ar bit do glacáó nó do éultúasó acé é do tártáil agus do reiríduasó.

Commaic ré go foilleir go bfuil bheite ann agus go bfuil ro miasctanaic do gac duine agus ran de ríor, ir é rin, nac féioir an oluicéangal atá roir an bunadbar agus an fairnéir, nó an nexur mar a deirtar, do rcaoiléad. Níor b'féioir le Leibnitz ná le theam na rcoile Saramaige an ceirt rin do focruíad i gceart .i. Cé an fát a bfuil na bheite reo miasctanaic mar atá. B'm i an ceirt a cuir Kant poime le n-a focruíad.¹ Tá a fneasra le fágáil i leabair a cuir pé amac inra buadain 1781. "Kritik der reinen Vernunft" a tereal. Tá a fneasra i b'fad níor garta 'na fneasraí Leibnitz ná Hume, agus tá cuma na fírinne air, leir. Do deim pé iarráct ar rúige mheadonac ofágáil roir teagarc Leibnitz agus teagarc Hume, aet cé go bfuair pé rúige mheadonac ní fuair pé an trrúige ceart. Ir maic an rceal dúinn go bfuil rúige mheadonac eile le fágáil, i. an trrúige a ceap muinntir na rcol, agus gur ríor í.

Do réir Kant tá dá fágáir bheic ann .i. bheite fíomta, ir bheite motuighe. Na ruoái a motuigheann gac duine pé leic gan don baint le daoimib eile, mar rompla, 'táim te,' ir iad atá mar adbar inra bheicib motuighe. Aet nuair a deir duine go ngorann an grian an talaim, coimcéanglann pé 'an grian' agus 'as goraó an talaim' i rúige gur ríor an abairt, ní amám do féin, aet do gac duine. Ir bheic fíomta i rin. Cuireann Kant na bheite motuighe i leicraoib, aet fo-fíomneann pé na bheite fíomta air. Tá bheite ma bfuil an fíomad mar bun na fairnéire, agus bheite nac é an fíomad aet ruo eile a teagann poim an b'fíomad agus nac fuil don baint aige leir, atá mar bun na fairnéire (predicatum) ionnta. Bheite-a-porteríorí a tús pé mar tereal ar an gcead fágáir agus a ríorí ar an dara fágáir. Ní bíonn an nexur, ra céad fágáir, miasctanaic com crunn ir a bíonn pé' ra dara fágáir, agus 'ran am a bíonn ríad foirleatan (universal). Tá ríad ríntetic, mar adéarfad Kant, mar tugann ríad eólar nuad dúinn i rcaob an bunadbar (subjectum)

¹ Critique I. 715-717.

Δέτ ní φέτοιν λεό α μηριμτ ούμνι καο ιρ έιζεαν βειτ
 φιορ έοιρόδε το ζαέ αομνε, πέ ουμε έ, α φρομαρ έ.
 Cuirεann na bpreite α ppiopi φίρμνι 'den τραζαρ ραν 1
 n-íúil ούμν. Ιρ μαρ ρεο α μίνιζ Leibniz ιαο. Ουδαιρτ
 ρέ ζο βρuiuo ζο léir ρναρác (analytic) .ι. μηρεann
 ριαο 'ρα βφαιρnéir μυο έιζιμ ατά λε ράζáil 'ρα βυναοδβαρ
 Δέτ αμáμ α 'dealuζαο αζυρ α ρναρυζαο. Μιορ αοντυιζ
 Kant leiρ an méro ριμ. Cómnaic ρέ ζο μαιβ βρεiτε
 ann ατά τáιττε (synthetic) Δέτ ναρβ φέτοιν an φαιρnéir
 α ταρρμαιζ αρ an βυναοδβαρ αζυρ αρ an am céaona ναρβ
 έ αον μυο α έάμιζ ó'n φρομαο βα βυν λεό. Οά μβυο
 μυο αρ βιέ α φρομέταρ βα βυν λεό, ní βέαο ριαο μιαέταναέ
 nó φοιρλεαταν μαρ βίοδαρ. Οά βαρρ ριμ, το έεαρ ρέ
 ζυρ μυο έιζιμ α βαινεann leiρ an αιζνε φέμ αζυρ α βι
 ιρpan αιζνε ραρ α οτάμιζ an βρεiέ ορ α έομáιρ, α έοιμ-
 έεανζαil an φαιρnéir αζυρ an βυναοδβαρ 'ρα τρliζε
 μιαέταναέ ρο. Ηα μυοái ρεο α βι 'ραν αιζνε (Gemuth)
 μοim ρέ, έυζ ρέ 'cumaoéa-α-ppiopi' μαρ αμμ ορτα.²
 Saζαρ έlara β'έαο ιαο τρiέ n-αρ ζαib an οά ρμαομεαο α
 βι μαρ αοδβαρ 'ραν αβαιρτ. Μιορβ'φέτοιν λε na 'cumaoéaib'
 ρεο εólar το έαβαιρτ ούμνι uατα φέμ. Οο βι ρέ οε
 οiέ ορτα βειτ κοιμ'έεανζαilτε λε οατα (Zegenrtaoúe)
 na ζεέαορ'αο. Μαρ το μiέ na οατα τρiόετα, το κοιμ-
 έεανζαio ιαο λε έéιτε ζο μιαέταναέ αζυρ ζο φοιρλεαταν,
 το ζαέ ουμε αζυρ οε φιορ. Ταβαρταρ na οατα ρο τρiέ
 na έεαορ'αοáiβ 1 ραοζαλεólar, αζυρ 1 νοιαμεólar,
 cumann ár ρμαομεαο φέμ ιαο. Δέτ 1 οταοiβ εólar
 άρποεαζναρ'οεαέτα, nil α leiéero οε οατα λε ράζáil αζ
 na ζεέαορ'αοáiβ αρ έορ αρ βιέ αζυρ οά βρiζ ριμ nil ρέ
 αρ ár ζcumap, οαρ leiρ. εólar ερμυν βειτ αζαμν αρ
 an ealaóam ρεο 1 n-αον έορ. Ιρ μαρ ζεaill αιρ ριμ ατά
 ραοζαλεólar αζυρ οιανεólar αζ ουl 1 μέαο ζαέ lá
 αζυρ ζο ζcuιρταρ εólar άρποεαζναρ'οεαέτα 1 leiétaoib.
 1 n-α έεανητα ριμ ουδαιρτ ρέ ναρβ φέτοιν ούμνι μυοái
 το έυιζριμτ μαρ α βίοδαρ ιοηητα φέμ Δέτ αμáμ μαρ
 léirιζέταρ ούμνι ιαο.

Αρ an ζεέαο ουl ριορ, οε ρέιρ na τεóιμε ρεο, έομ

² Critique (Transcendental Esthetic) I. 15-17.

maid le teoiri Nume, an τ-αὐθάρι, ir bun le na bpeitib reo veit maćtanać póiupleatán, tá ré zemlište irtiz 'ran aigne. nó admiuigeann ré ná fuil a fíor ašann so fíor cao ir bun leó. Do bí an ceart aš Kant, nuair adubairt ré i n-ašaró Nume, nać fétorir le nro a bamear leir an aigne ašur a ćlaocluigeann i n-aonaćt-leir, veit ciontać le maćtanar aćt le maćtanar a ćlaocloćaó. Aćt féać: ir marí a ćeile a ćeoiri fém ašur teoiri Nume. Bíonn na cumaóća a ppiopi aš obair i šan fíor túmn ašur i n-a ćeamta ran, bameann riáó so n-íomlán leir an mtinn fém.

Daó léir túmn, amrim, so nroémeann a to ašur a to ceatáir ($2 \times 2 = 4$) oári n-mtinnib fém ašur do šać mtinn atá corímail leó, aćt ní féaófaimír a ćuigrmt cé an fát a nroémeann a to ašur a to a ceatáir do šać mtinn, ré rašar í. Má' r fíor é reo, cionnur ir fétorir linn mearušaró 'ran áineam ašur cao ir ciall le páirtí do ćur ar rcoil i n-aon ćor? Da šearr so bfuair lućt leanaíma Kant an earríaró reo amać ašur bí ré o'fíaćaíb o'pća, oar leó, rliže o'fášáil ar. Dubairt fichte šur o'liže, nó ruo éigin a bamear le o'liže ár nátoúra fém nuair a oemimro bpeit, ba bun leir an oá nro (subjectum et predicatum) do ćur le ćeile marí ćurtar le ćeile íaó. Níor b'é an Ego fé leit. (mouirouale) ba bun leir an ngníom rim, aćt ruo éigin ćuigranać a fáruišear aigne oacma. Oeimeann lućt léište Kant, cé šur ćur Kant poime a foćrušaró cionnur ir fétorir do túme bpeite atá maćtanać póiupleatán do ćumaó šur b'amíaró nári áitiz ré na cumaóća-a-ppiopi 'ran mtinn oacma ar a bfuil eólar ašann aćt 'ran mtinn marí ruo ann fém. Oá b'riš rim, ní fétorir linn eólar o'fášáil uirći. Ir é ir to'aró don teoiri reo nać fétorir linn a oéanaí amać cé an fát a bfuil na bpeite reo maćtanać póiupleatán. Níl o'eólar ašann aćt amám ar b'aríaró na rmaomte. Oá éašmuir rim ir uile, b'reašnuigeann an Critique í fém, marí cionnur do b'fétorir le Kant a riáó so riáb cumaóća-a-ppiopi i ruo ar bíć naró fétorir linn eólar o'fášáil arí.

Cé go bhfuil na barriaróe reo neamhfeadgarthaic bíodúgac a ndóitín, is féidir suir ab ó neimhfeimnib a bí ceart do tarraingeadó iad, agus da bhíis rim is fiú iad ro a reirúougad. Is é is príomáighear as Kant go dtuirmi-geann bheite atá maáctanac foirleatan (in mateina necerrama) ó cumad-a-ppioiri beit ceangailte le data na scéarad. Is ionann rim agus a máo go scineann na cumadta-a-ppioiri an aighe an coinnarc ro dfeicrimt ioir bunadbar na bheite agus an puo a deirtar i n-a éaoib. Dameann na cumadta-a-ppioiri reo leir an aighe a éugann an bheit. Ní tuigimíó cé an éaoi a éinneann na cumadta reo an aighe an coinnarc do déanamh. Tá fíor asann go ndémeann pí é agus rim a bhfuil cinnce. 'Si reo an éirt. Ciomur tá pé ar ar scumar teóir Kant a reirúougad agus a éartáil ma'f amlaró atá na cumadta-a-ppioiri furóte i n-aighe nac féoiri linn eólar d'ágal uiréi agus a démeann a shó i san fíor dúinn? Marí don leir rim, deir Kant go bhfuil pé d'fídeáib orainn adimáil go bhfuil na cumadta reo ann, marí ní féoiri linn na bheite reo do tabairt i n-a n-éasmuir. Ní ceart dúinn a máo ná fuil riad ann de bhíis nac moéuigimíó iad. Marí rim péin, cé nac moéuigimíó iad, ní cóir go mbreásgnocharóir na puoái a moéuigimíó. Do b'féoiri suir ab iad na puoái a tuistar don aighe tré na céaradadab, le heoirimíniuagad do déanamh orca, a éinneann an aighe éun an coinnarc do cumad eatorra! Ma'f féoiri linn a éairbámt go bhfuil an cumar ro aca agus nac deir Kant acé neimníó d'íob, is léir go bhfuil teirte ar Kant agus ar a teóir.

Déanfaimíó míreirúougad, ar dtúir, ar bheiteib an diaeólar. Deir Kant go bhfuil go léir táitce,² pé rim go n-inneann an éairnéir dúinn tuairirc éigim i dtaoib bunadbar na habarca nac féoiri dúinn tarraing ar, le bhíis rnarúigte. Cuir i scár an abairt reo:— 'Démeann a react agus a cúis a do déas. Deir Kant go scialluigeann rim go bhfuil a cúis le cur le n-a react,

² Critique 721.

san amhar, aet nac cialluigeann rim sup ionann an truum rim asur a doobas. I utreo so bfaigmir an uimhir rim ni polair dunn cabair ofasail o ruo eigin so bfuil glinnfeadamt asann air, mar fompia, ar scuis meir, sup ionann iad asur a cuis, asur iad do cup i ndiar a ceile leir an rmaomead, a readt. "Ar an gcuma reo," arfa Kant, "cifead uimhir a doobas as eirge of mo comair." Ta fior asann supb e an cumad-a-phioir ir bun leir an mbreit, de bria so bfuil an da uimhir comarcta so maetanac. Ceanglann re, annro, ar mo daim, da ruo a tugtar don aigne tre na ceatfadab.

Ir breas an t-aignear rim, aet ta amhar ofim nac fior e. Ir pollur a cuisrimt ma'r eol dunn cao ir 'aon' ann asur cao ir 'ruim aon' ann, asur ma'r eol dunn cao iad a readt, a cuis, asur a doobas, so scaitfaimio a feicrimt ni he amam sup ionann ruim an da enuadac, a readt asur a cuis, asur ruim coitceann, aet i n-a ceannta rim sup ionann an truum asur an uimhir cinnte a ceapaimio beit mar a doobas. Nil 'ra gnioim so niomlan aet rnarugad rmaointe. Ir ruim ceoranta a cuis (1+1+1+1+1) asur ta a readt (1+1+1+1+1+1+1) asur a doobas (1+1+1+1+1+1+1+1+1+1+1+1) cormail leir. Ir leir do zac duine, annrim, ma cuirtar a cuis le n-a readt so ndeimeann a ruim a doobas. Aet ni hiao na comarctai corporra a noctann dunn sup eigan an nexur maetanac ro beit eatorra, eadon, ruim a readt asur a cuis, asur an uimhir, a doobas. Ir e an naouir foluigte a bameann leir an nglinnfeadamt ad as an aigne, der na ruoab a cuirtar i gcomortar le ceile ir bun leir. Ni polair dunn, am, urair do deann de rna comarctab corporra le cabrugad linn, na rmaointe a tarraingtar arta do cup i gcompario le ceile.

Se an teagar ceatna a cuireann Kant of a comair le breite ce-mearta do minuigad. Deir re so bfuilro taitte mar an gceatna. Cuir i gcarr an abairt reo:— Ir i an line doreac an line ir giorra roir da ponnc. Ni

féidirí fairnéir na habairtá ro do tarramg ar an mbun-
adóbar, dar leir, de bhríg go bhfuil an fairnéir i n-órtuagá
fé leir, eadon, méad, ón mbunadóbar (raḡar). Aét
níl an abairt luatóte go hiomlán aige. Ir é seo an
abairt ra n-íomlán: Nuair a cuirtear an líne díreac i
gcomparáto le haon líne eile roir dá pónne, ir i an líne
díreac an trlige ir giorra. Cífear go bhfuil trí
órtuigíte 'ra bunadóbar .i. méad (líne), raḡar i méad
(díreac) agus coméar i méad (i gcomparáto le), agus
tá na trí órtuigíte céatna 'ra bhfairnéir, .i. méad (rlige)
agus coméar i méad (ir giorra). Má fiafruigítear
óinn, anoir, cé an fáe a gcoméanḡlamíto, ar an gcoma
ro, go maéctanac, an rmaomead, 'líne díreac,' agus
an rmaomead, 'an trlige ir giorra' roir dá pónne,
fréasraimíto sup léir dúinn go glinnféadaint go bhfuil
an abairt fíor i nḡac cár, pé corporáto foluigíte é.
Cimro go glinnféadaint sup éigean don líne díreac

 AX, A. B
 X

 beir níor giorra 'ná
aon líne eile, ABX, ná fuil ra tpeó céatna ó A. Ní hé
glinnféadaint céatpáac ná ruadai gcorporáto ir bun leir
an nexur beir maéctanac aét na rmaomte a tarramigimíto
ar, tar éir iad beir rnafruigíte agusann. Tá ríad com
éanḡailte go maéctanac de bhríg go bhóillruigítear go
foluigíte don tuigimíto ná ruadai a mótuigéann ná céatpáto
go corporáto. Ir folur dúinn ón méro ríu sup féidir líne
an coméanḡal do tuigimíto san abairt ó cumadótaib-a-
ppíorí a cuirfead an coméanḡal maéctanac ro ar an
mbunadóbar agus ar an bhfairnéir le céile.

Nuair a tóruig Kant ar bheirib raogaleólar do
reirúogad, cuirfead amuḡa ag a tódir féim é. Do
éireo fé go raib an raḡar céatna maéctanair i mbheirib
raegaleólar agus a bí i mbheirib an diaimeólar agus
na hároasraibéacáta. I n-a ionad ríu, níl ionnta.
aét bheirte a taraimḡtar ar na beirib a mótuigéann
na céatpáto beir ag tuitim amac go coitcéannta. Do.

řil Kant řo řaib⁷ ċeirċ an řiaċċanar řocřuiřċe i řan řior dũmn ař na ċumađċaib-a-řřioři ařur naċ řėroři linn eđlar ċeit ařamnn ořċa nā a đėanam āmaċ ċionnur a ċuireađ i đřerđm iao. Đā đřiř řm nuair a řuair řė āmaċřur řāřuiř đřeite anċřađaleđlar a đřuil moċuiřċe ařamnn, ařur řo řaib řiaċċanar āřuiřċe ionnta, đo đ'ė a đđiř řur āb āmlarđ đo ċomnarċađ ċumađċa-a-řřioři ařur đata ċėađřađāċa le ċėile ařur řm đa đun leđ. Ĥř āmlarđ mar āċā an řċeal naċ ċ řiaċċanar na ċāřo-eařnarđeāċta āċā 'řna đřeitib řeo i n-aon ċoř āċċ āmām řiaċċanar nāđũřċa.

Ni luřa 'nā řan an mearđall a đi air nuair a ċur řė řoiċe 'řiařail an ađđair' đo mĩniuřađ. Đeř řė řo đċuiřeann řė ó " řuđ ař ċuitim āmaċ " řo řaib řuđ ċiřm eile ann řoiċe řm i n-ař, āċċ nā řuil aon ċeirċ 'řa řmaomeađ řm i đċaib ađđar ċeit řaol.' Đā đeapċaib řm, đuđairċ řė řo řaib an āđairċ řeo ċāitċe, leiř, ařur mar đi ři nioř řoiřleiċne nā řur řėroři le đume an řiařail đo đėanam ó n-a moċuiř řė řėm, đo řil Kant řur ċumađċa-a-řřioři řė nđeap an nexur ċeit řiaċċanaċ. āċċ đo đem řė đā eapřāro 'řa ċeirċ řeo. Đo ċeap řė řur ionann 'ađđar' ařur 'ađđar řiaċċanaċ' ařur i n-a ċeannċa řm, naċ řaib aon đamċ ař an řiařail řeo le nāř řėroři linn moċuřađ ċřė n-āř řċeāđřađaib. āċċ niořđ'ė řiaċċanar na ċāřo-eařnarđeāċta a đi i n-a ċċimn āiře ċum mĩniřċe ar ċoř ar ċit. Đo řil řė řur đ'ė, āċċ i n-a ionađ řm, đ'ė řiaċċanar nāđũřċa a đameap leiř an řiařail eile řm, eāđon, bioċđuame na nāđũře a đi i n-a ċċimn āiře. Đuđairċ řė, řřeřm, naċ řėroři linn ċeit ċimċe, an ċeapċ đũmn an řiařail đo ċur ar neiċib naċ moċuiřmĩo nā naċ řėroři linn moċuřađ ċřė n-āř řċeāđřađaib. Đo đřeāřniř Kant an řuđ a đuđairċ Ĥume, řur řėroři leiř " řuđ ař ċuitim āmaċ " đo ċeapāđ řan aon ađđar ċeit řaol. āċċ đo ċeř air řėm an řiařail đo mĩniuřađ i řċeapċ nuair āđuđairċ řė řur ċumađċa-a-řřioři, a đi ċřan āiřne, a ċoĩċeāřail an řmaomeađ, " řuđ ař ċuitim āmaċ " ařur an řmaomeađ "ađđar ċeit

raoi." Do ceap pé náir b'éirioirí linn an abairt do tuisgrint in-a n-éagmuir. Is marí reo a míniúeann munntíir na rcol é. 'Sé reo an maúáil ceapí zó niomlán:—Ní tís le nro ceagmáireac .i. nro nac duai do beic beo de réir a náóúire péin, beic beo zan aóbar beic raoi. Is forup a feicrinc má bíonn nro beo nac duai do, ann péin, beic beo nac foláir dúinn creioeamaint zó maib aóbar raoi. Círeap ón méro rin zó b'fuil an nexur maáctanao íoir an bunaoóbar agur an fairnéir, de b'pís nac féirioir a ceapao zó mbéao an bunaoóbar ann zan an fairnéir beic ann leir.

Is doóa zó b'pneagpóáo Kant zur fíoir ár n-aighear i otaoib na iuroai zur éizean dúinn ceapao ací ó'í iuro é zó páruizeann pé na neite zur féirioir linn motuúao tpe na ceaofoáoib ná fuil pé ar ár zcumap a tuisgrinc ná eólar cruinn a beic agaimn an fíoir é da pírib. O'aoimóáo pé zur fíoir ár oteóir da mbaó iuro é zur aoimúis pé zó paóamair i n-ánn eólar o'páúáil ar néitib ionnta péin. O'aimóeóm rin, pé uair a mótuizmíro iuro ag tuitim amac, is éizean dúinn aoimáil zó maib aóbar raoi, marí ní féirioir linn ceapao zó mbéao iuro ann agur zan aóbar oúteapac ná imeallaó beic aize do beic ann. Máí amlaio nac ionann an iuro is éizean dúinn a ceapao, annro, agur an iuro atá ann da pírib, tuútar nac féirioir dúinn eólar o'páúáil ar an raóúal agur nac fuil i zceapao ací amám meapóall.

Do péan Kant, am, an ceirt fíoir agur o'iompuis pé i leitaoib. Níoir oem pé iarrací a oéanamí poiléir cé an pác a zcuireann 'maúáil an aóbar' o'pááoib o'páinn ceapao zó b'fuil pé maáctanao aóbar beic pé zac iuro a tuiteann amac. Do cúir pé a málaipí de ceirt íoimé. O'fíarrúis pé cé an pác a b'fuil pé maáctanao agaimn ceapao zur 'znoim,' a bí ann íoim pé, is bun le zac atarruúao. Do íil pé zó zcuireann maúáil an lánhéapím o'pááoib o'páinn an méro reo do ceapao,

muo nae déineann fé ar éor ar bit. Iy luza a cuireann an maðail reo d'fialaib orainn ceapað so bfuil adbar maectanae fé zaé muo a tuiteann amae. Iy é reo a cuireann pí d'fialaib orainn a ceapað so bfuil muo tuirmigete fé zaé atarruzað aður so bfuil an muo ro i n-ánn an t-atarruzað do d'eanam potuisreana d'úinn. Ní 'gníom' iy éigean d'úinn ceapað beic ann moim fé, aét muo tuirmigete. Riactanar náduire a bí i n-aighe Kant, aður b'é rín a cuir amuza é. Aét an maectanar árdeaghardeacta, ní féoiy eirceact a ceapað uairð mar tarraingtar ar na ceapaðtaib foluigete a rnarui-geann an tuigim.

Cífeay ón méro rín nae maib an ceap aš Kant ar éor ar bit. Ní zaða d'úinn cabair o cumaðtaib-a-ppioy le n-ár zceapaðta a cup le céile. Tarraingtar ár zceapaðta so léiy ó na neitib a mótuigmio tpe n-ár zcéatofaib, aður iy féoiy an fáirnéiy a tuzann riad d'úinn i dtaoib muoái a fáruigeann ár zcéatofarð do mótuzað, cé na fuil an t-eólar ro aét corímalae aður earbardeae. Admuisgeann Kant féim zup féoiy linn eólar d'fáðail i dtaoib beacta aður náduire muoái a fáruigeann ár zcéatofarð do mótuzað tpe n-ár zceroeam féim. Tarraingtar an cperdeam ro ar data a zeibimio ó muo d'ammmiž fé "practical reason." Aét nil mrya muoái reo aét neite a mótuigmio aður níoy tairbeán fé so maib d'á flize aš an aighe daonna, i n-a ndéineann fé bpeite ó na neitib a mótuigmio.

Iy d'oiž liom zup léiy ón méro atá luarote ašam nae oíreac an teoiy a ceap Kant i dtaoib bpeite atá maectanae. Do connacamaiy zup b'é ba bun leiy an nexur beic maectanae, ná, rnaruzar na zceapaðta a cuirtar i zcompárto le céile. Máy zaða veimmiuzað eile, rcpuoižimiy mar éiyigmio cinnite i dtaoib muo éigim ó beic amparae no baramlae i n-a taoib. Círimio zup b'iað na muoái a mótuigeann ár zcéatofarð a tpeoiyigeann rínn. I n-a teannta rín, ór amlarð nae n-oiyruigeann na cumaðta-a-ppioy do féiy ár d'cola

fém, oibruigeann ríad i n-ágaró sáe a motuigmíó. I r
 fíorí naé cuiréann na céadófaró i n-iúl tóinn aét mar
 fámluigeann ruoái tóib, aét tá cumar as ar n-aisne
 maétnaó orca asur annrin donuáó nó san donuáó
 leó. Ní féidir le héinne a ríó naé ríab éirim aisne
 as Kant aét an méio ar éirig leir feallraimnaét to
 ceapaó uaró fém, ríadnuigeann an cnuaróáir i n-a
 'bpuil luét a leanaimna ruroete asur na teóirí bneige
 atá 'sá scepaoó aca o fom.

CARN bÁn.

Κύριαιδε Ιαρχαιζ 1 νέιρινν

Αδειταρ λινν ζο μβίοδ εuanτα ιρ αιβντε na ηέιρεann
tuillte le ηαρc ιnr an tpeanaimprip. Πέ péal aζ na
ηαιθντιδ é, ní baozal ná ζο βfuil ιαρc ζο flúmpreac
pór 1 ζcuantaid ιρ 1 βfairisib na típe reo.

Ιρ μόρι an pτόρι pαιδόβριρ do náiriún dála ár náiriún-
na, atá ζan mópán dεantúiri, an fairise aζur a mbain-
eann léi, dá noéimτιδe ιαd a láimpiuzad aζur do cup
cum críde.

Αδέαρφαρ ζup paoζal pódian pód-anpóζac, pócóntabpταc
paoζal an ιαρχαιpe, aζur ζup b'in é pé noeári é má tá
imtiζte cum dειπρό aζ a ζairm beacac. Ní pamliuzεann
pé ζο βfuil puinn dul ar aζaird dεanta aζainn. Μαιοιp
le ζλέαρ ιρ oipeamaint ιρ láimpiuzad tá κύριαι ιαρχαιζ
ιnpa éan éeacna ιρ do βιοdαρ píce bliadain ó pin. Ní
hearba épuadair ná calmacτ in ár n-ιαρχαιpí pé noeap
pan; nil an earba pin opca map do ppoamad.

Earba puime atá aζ cup ar an nζnó. Do beaptuiz an
náiriún a aizne ar ceipt na talman, aζur pεac na peip-
meoirí moiu tá meap aca opca pém, tá iontaoib aca
ar an βpeipm map ζairm beacac, aζur tá puim aca 1
βpeipmeoirεacτ map ζnó. Nil de dicit opca anoir acτ
oideacap aζur beid an lá leó.

Ιρ μιcρο don náiriún fearτα an fairise aζur tiormpcal
na map a cadairc pé n-a aipe. Cupταr 1 dciuzpmt don
ιαρχαιpe ζup fear tabacac é, aζur beid meap dá péip
aize aip pém. Páζταr ζλέαρ do ζο mberd neap aize
a imtleacτ d' oibpiuzad leip; tuζταr oideacap
oipeamnac do, aζur ní baozal ná ζο dciocpαιd a malairc
de épot aip pém ιρ ar a ζnó.

Ιρ leip an náiriún an τ-ιαρχαιpe, aζur ιρ ar an náiriún
atá ιαρχαιpeacτ do paoépuζad aζur an τ-ιαρχαιpe a

cup ar a bonnaib or cionn a shóca, agus mar díol ar
rim ir as an náiriún a béar an céad cúl cum torad na
hoibne. Díonn dá taoib ar zac don rceal, agus tá dá
taoib ar an rceal ro: taoib an náiriúim agus taoib an
iarcaire.

OIDEACAS AGUS OIREAMAINT.

Buó ceart oideacar oireamnac a tabairt don iarcaire.
Ní puinn máit do, am, eolar marb, eolar díomáoin.
Níor móir caoi a tabairt do i steannta an eolair, ar
éirim a innleacta a cup i bpeim. Ní féidir leir
ran do déanam, agus a cur oideacar a cup cum cairbte
do féim ir don náiriún, muna bfuil gléar le cairiac
cuise aise.

Fear boct an t-iarcaire fé lachar. Dá bhuig rim
buó ceart caoi a tabairt do ar gléar d'áil ar cáirde.
Obair don náiriún é reo, ir ar an náiriún a beró é déanam,
nó ir boct a beró an t-iarcaire coróce, mar ir beas
ceannuide a tósfair an fairise mar uirad ar a cur.
Dá mbead cumann cómpairteacar roir na iarcairib
féim, buó leor don rcat torad a raotar mar uirudar
ar a earraib. Níor zába annan beit as iarair ar an
bfeirmeoir ná an rioparóir rearm leir.

Féad an feabar a tiocfair ar cúirairib iarcaireacta le
heolar ir oireamaint. Sa céad dul rior tiocfair leir
an iarcaire zac don traorúr o' oibruigad. "Beró an
dá tráig as an ngobadán." Do béad an trálaireact
le déanam ran Earriac, béad raorúr na maicréal ón
b'fóimair go Noilais, san tráct ar na rcaodánaib ná
ar na gliomais ná ar an rpirleireact, ná ar na mion-
raorúraib eile.

Dá rcaodó ciúmeaf inran Earriac, mar a rcaom go
mimic, ní rcafarde díomáoin na rir, aet rcafar go mimic
fé lachar, mar ir ar an rcaoir aet a mbrait. Ní zába
an rceal a beit amlaró aet immill ile a cup rna b'raib
agus nuair a beifarde as ceannac báro, báro nuad-
gléarta d'áil. Beró na báro rim oireamnac i rcaoir

ḡac raḡar iarcais do d'éanam ḡac lá ra bliadam. Má teipeann an ḡaot rcaoilpar anuar na reolta aḡur oibneóctar an t-inneall—rim a mberó ann.

Na báro nuadóirige rím leir, beir ríad abfao níor rabálaige 'ná na báro a bíoḡ aḡ bhraic ar na reolta amáin. Nuair a tagann an rtoirín caéttar na reolta a fillleáḡ, annran bíonn an báro reoil fé rmaóct na ḡaóite, iméige ḡe ó rmaóct na rciúrac, 'á caiteam ó tinn ḡo tuinn.

Ir minic, leir, a cailltar aigeáḡo toirc ḡan inneall a beic rna báḡaib. Cuirpeann an ciúmeap bheir moille ar na báḡaib reoil, aḡur tagairt cum cuam ir calaḡuiré d'éadnaó don ḡtraen.

1 ḡtaob oideácair. Tá a fíor aḡ an raóḡal nac é an raḡar céanna oideácair ḡ'oirfeáḡo don iarcaire aḡur ḡ'oirfeáḡo don bhfeirmeóir nó don ḡcléireáḡo nó don ḡcearḡaíḡe. Tá leárcéal ḡ'iarraóct éigim dá d'éanam cum oideácair a éabairt fé leic do ḡac ḡreann ḡioḡ ran, áct maíḡir lerna hiarcairib nil raic 'á d'éanam ar a rón i ḡciúraib oideácair. Do teaptoáḡo ronnit éigim eólar ó ḡac iarcaire ar maírneálaóct, ar cionnur léarpcáil mara do léigeam ir do tarrac, aḡur buḡ céarḡ a cúr ḡfiaócaib oréa rnaím ḡfoḡluim. Ir aírteáḡo an rceal é náḡ fuil ḡreann ar imeallbóḡraib na mara ir luḡa eólar ar rnaím 'ná na hiarcairí. Ceirt ruarac ḡar leat i rím, áct ní heáḡo áct a málarḡ.

ḡféarḡaíḡe eólar a bailluḡaḡo aḡur a cúr le céile ar na talmanḡaib éirc, an cineál iarḡ a ḡnátuigeann ḡac talam ḡioḡ, an raorúr a ḡabann leir, an réiró nó anacraó é. Dá mbeáḡo an t-eólar aḡ na hiarcairib ḡféarḡaíḡe, dá mbeáḡo an oipeamaint céarḡ aca, toul fé d'éim na maicréal, nuair a beáḡo veire leir an ḡrálarepeáct, aḡur fillleáḡo ar n-air ar biairte na trálarepeácta nuair a beáḡo veire le biairte na rcaḡán. Níor ḡába ḡóib beic ḡioimáom ar donóir.

Eólar eile náir móir i ḡtaob iarcaireácta ná ro : an t-am in a rceíteann ḡac cineál éirc aḡur an áit n-ar ḡnát leó rceíteáctam, coraint ó trálareirib a cúr

Ar na bancanna áiríste rm, le linn réiteithe don iarc, mar rtracann na trálanna trioma an réiteaéctam agus marbuishtar na milliún mioniarc ra trlize rm. Tá dtuigeadó na hiarcairi zupb oic an cnuairciún 'zé an uib órda a marbhad' bfuirirt na bancanna a coraint aét na hallmúrais a coimeadó amac. Pé rcoileanna a curfar ar bun do rna hiarcairiú caéfar ionnt cnuairciún, roir cnuairciún tigr agus cnuairciún náiriúnta, a múmeadó ionnta, mar ní mó atá an t-adbair ro ag teartáil ó don oream in Éirinn 'ná ó na hiarcairi. Tuizfar dóib zup ceart dóib ar a ron féim aipe tabairt don réiteaéctam, mar má marbuisro an ríol ní beró don fógmar aca. Tuizfar do zac fear dóib zo bfuil pé ag fearam leir féim má fearuigeann pé le n-a cómpáir-tíde, agus tuizfar dóib zo léir zup ceart dóib fearam leir an náiriún ar a bfuil a mbrait.

Buró móir an cur amac ar an iarcair leir, eólar a beir aige ar inneallóiraeát (beagán de) ar úeiríúgán, agus ar liontóiraeát. Do teartóadó uaró taitize a déanam ar zac ražar žléar, ón doruža zo dtí an pota žliomais, agus ón scoéal zo dtí an trál, mar bíonn an bliadóam ann anoir ir arír náé tagann pumm maicréal irteac, agus zo mbíonn bancanna na trálareaeéta dealb zo leór. Buró móir an áir don iarcair amhran Saižneóiraeát a tarrac cúise nó rriléaraéct nó ríonn-ríožac leir an otreamail. Amhran nuair a beró oiraeámaint ceart ag an iarcair agus an t-oideacár ceart aige, beró i n-a cúmar dul ar bóro luinge a beró inneamail don bfairrige, agus beró a ríor aige cionnur dul pé déim a beacó do tuilleam zo fearamail ir zo heóžairaeac, agus žan imníde air zo mberó ocrar air féim ná ar a élamn.

MARŽAÍDE.

Cum dianeažair a déanam ar an nžnó zo léir buró ceart do rna hiarcairiú beir i žcumann cómaroibre, nó i žcumann cómpáirteacair, agus obair an iarcais

go léiri a cúir fé rtiúruḡad meáctaire a beáð fneasraó
don náiriún. Do beáð ar an meáctaire rim an marḡad
a córaimr d'iarc na héireann, aḡur rmaóct a cúir anoir
ir ariḡ ar na ceannaóóiriḡ d'á mbraiteáð fé fonn orḡa
cum bhabad éar meádon a d'éanam. I ḡoinne rim do
beáð ar na marcairiḡ marḡaróe na héireann do fáram
pul a ḡuirriúir don ploc d'á d'oraó éar lear.

D'éarófaó an meáctaire oirḡeáð uaró a beit i nḡad
ceanntair iarcais. D'éarófaóir rim na hóruirḡe a
cómlionad a tiocfaó irḡeáð ó ḡad páirt d'én tír
d'iarriaró éirc.

Nuair a éagann cladaiaó éirḡ irḡeáð ir minic bíonn
ceal bairraili aḡur ceal palann ar na ceannaóóiriḡ,
leirḡar do'n iarce lobad ceal learuirḡe. Ufuirir an
rcéal ran do leirḡar aóct rḡóir móir palann ir bairraili
a beit i nḡad baile iarcais, aḡur muna mbeáð fonn ar
na ceannaóóiriḡ an t-iarce go léiri a learuḡad d'éarófaó
oirḡeáð an meáctaire é d'éanam. Aḡur d'éarófaóe
cómaóct fé leit a éadairr do don uair a beáð fonn ar
na ceannaóóiriḡ luad an éirc a ḡearraó amuar éar
pingm áruirḡe. Duó móir ir ba ḡábtiaó an t-uirriúar
don iarcaire boóct é rim.

Ir aindeir ir ir náireáð an rcéal é go ḡcaótar rior
a cúir go Sarana go minic d'iarriaró éirc—iarce a ḡábtar
ar imeallfáiriḡsiḡ na héireann.

Bíonn a mbhabad féim aḡ ceannaóóiriḡ Sarana ar an
marḡad aḡur rimne a díolann ar. D'éarófaóe an
t-oirḡeáð ran a cóimeáð ra baile aóct 'bírió' nó oirḡ
fé cúram meáctaire a cúir ar bun i bpríomácair na
héireann. D'éarófaóe na hóruirḡe do feólaó aḡ
tiall air. Obaire eile don meáctaire marḡaróe d'áḡail
amuirḡ don fáraib'ár a beáð aḡaim ra baile. D'á mbeáð
ár maḡaltar féim aḡaim d'éarófaóe cóiríom na féinne
d'áḡail d'iarce na héireann, nó muna bpaḡáiróe d'éaró-
faóe an cómar do díol leir an náiriún do beáð ciontaó.
Do beáð neairr aḡaim cáim a leaḡad ar a cúir earrái
rim aḡ teáct irḡeáð annro. Do múmpeáð ran ceáct do,
aḡur níoir ḡába d'úinne beit aḡ imḡeáct aḡur ár méar

in ár mbéal aḡainn fé mar do bí cúpla bliadhain ó fín nuair a leas na púncáin cáin ar maicréil na héireann.

MARZADÓ D'IASC ÚR.

An t-iarc a shábtar leir an t-trálaer, úr a curtar ar an marzadó é. Is móir an cur riar ar iarcairib ceal leac oisreac, aét is meara 'nà ran féin earbá caetám-lácta trāenann, mar is de dearcab t-riocētraenanna a bíomn zāba aise ar doncor leir an leac oisri. Is minic ceal borcá ar an t-trāen a fāzann an baile iarcais, aḡur is minic fōr an p-riomētraen imtigiēte rul a t-āzann trāen na laḡarōise irteac. Amran irēad bíomn zāba leir an leac oisri, mar muna zcuritōde ar leac oisri an t-iarc do bead t-riomāirte móir imtigiēte air rul a f-rioread fé an marzadó.

Dfuirir roinnt leac oisre t-fāzāil ra zheimreac aét tiz oisreac a t-ēanam le hé cōimēad. Nōir zāba aét bān do f-ēirōteac, aḡur uirze a rcaoilead ar a f-uair nuair a t-riocfād an rioc. Dā luizead a z-ēōbtarōde mar rin de ba móir an cābair é.

Da cōir, aín, zo b-ēadōtarōde oisreacān (reppizgerator) a cur ar bun i n-āc ceanntar i n-a n-ēimtar trālaerēacēt. Ní baōzā nā zo n-riōl-āc fé ar féin. Pé r-ēal é is neamēnuairciūnta an z-riō beit aḡ tarriac leac oisreac ar bōtar iarainn cúpla céad mile ó baile mar a-ēimtar.

LEASUŠAD.

Tā maicréil na h-riōuarōde aḡ buadōcam ar maicréalāib na héireann rna Stāit. Eazar z-riōta fé n-ēar ran, aḡur ar n-riōis tā imt-leacēt is meabair cōin aḡ ēireannais ar a luizead cōin maic le cāc eile dā zcuritōir rōmpa bimbe z-riōta a cur ortā féin.

Dēimō learpizteoirí na h-riōuarōde na b-rioc do t-ōzād. D-riōn na b-rioc móra leō féin aḡur na b-rioc beaza leō féin, aḡur na b-rioc mēadōnāca leō féin. D-riōn na b-rioc i n-āc b-riōarile d'āon mēadōcam, aḡur is móir an āir é rin don r-riōarōir, mar ní zāba do beit 'ā mēadōarō arir.

Ir móir an tapanlaéct é rím agur fearn sruiteánaic ír ead an rioradóir, agur ceannócair pé barrlaile tosta níor túirce ná barrlaile n-a mbeid an t-iarc caite i n-gabal a céile mearcaite mion ír garb.

Bíonn an iomarca fúrtair ar ár learuigíteoirib-na cum obair dá leicéir rím do déanamh nuair a tagann cladaic éiric oirca, aet mar rím féin do bfuí dóib a ruaimnear do ceapad agur a ngnó do déanamh i sceilc. Ir minic a buadfairde go maic leir, mar ní baogal go bfranfad an t-iarc ar a lámuib.

Tamall ó rím do éiom daoine ar learuigad nac raib puinn tuirint aca i sruiruib learuigte. Do caitead cur do iarca na héireann inra bfairrige in dimeicead. Do tug rím roccaim do learuigíteoirib na tíre reo. Da móir an éascóir é, agur éascóir a b'ead é gur bfuirir é do éiric, aet fineail éiom do cur ar éinne a cuirfead cum ruibail iarca ná bead learuigte i sceilc, agur annran cómarca céirde na héireann do cur ar sac barrlaile.

STÁIN-LEASUGAD.

Ir móir an truaic nac fuil fíor agaimn cé an méir a caitear ar iarca ríamlearuigte sac bliadam in éirinn. Caitear cur maic gan amhar, mar nil riora beagnac nac díoltar boicai réiróiní ír rruir, 711., ann, gan tráct ar na bmadam ríamuirge a tagann ó Canaioed. Tar ráile a tagann pé go léir agur ír leibioeac an rceal é go bfuil ro amlaid agur rinn féin ag cur éiric tar ráile go raor. 'Díolaim raor ír ceannuirim daor' aca ag munnir na héireann. Dá mbead rrioraio an gnóca i luét tionnrcail na tíre reo bfuirir dóib ríamlearuigad do déanamh ar an oirca éiric ír do déanfad munnir na héireann féin ar a laigead. Nil don dianeólaigeaet ag baint leir mar céirde. Dá doirnuigéirde ar an obair rím in éirinn ní baogal ná go n-éireócaid leir. Ir fura go móir marcad ofágal

Don iarc r'támleapuigthe 'ná 'ó'iarc na picealaé mar ní
bionn don goirteamar ann.

Tá beagán den obair seo 'á 'ó'eanam i n'Daingean
Uí Chúire. Púncán atá i mbun na hoibre ann, agus cé
go bfuil iomaíóeact roir é féin agus n-a ceannaóirí
eile tá as éirge leir.

Ir móir an tmuas náé fuil beagán den r'támleapuigthe
'á 'ó'eanam i n'gac ceanntar iarcas in Éirinn.

Dá mbailiúgthe r'tocairgead bfuirur an obair á cur
ar riuabal, mar ní teartóad don innealláí corparaimla.
Coirte ir mead roigileám agus ile olibe agus roinnt
r'tánac,—b'f'm a 'ó'teartóad. Aét an fáir ir beir
earba muingine as muinntir na hÉireann ar a 'ó'tionn-
realtóirib agus an fáir ir beirid as b'raé ar an bfeair
tall ní baogal go n'ó'eanam puinn. Ní bionn an muingín
aét mar a mbionn an t-urruóar, agus ir é an t-urruó
atá as teartáil uamh, muagaltar dúteair a corróc-
aíó áir n'ó'eanatúirí le coérom cánaé ar an earraó iarcéta.

an Ceilp.

Tá dlúteangal roir cúirraib ceilpe agus cúirraib
iarcas, mar ir iarcasí a bionn as gabáil don ceilp.

Dá aindeiríóeact cúirraí an iarcas ir aindeirí go
móir curraí na ceilpe. Ceannuigeann an coitciantaé
iarc aét ní ceannuigeann aét cómluadair fánaé an
ceilp. Dá b'riú r'in ir fura go móir feair 'ó'eanata na
ceilpe do r'cior 'ná an t-iarcas. Ní béad le 'ó'eanam
as an gcupla cómluadair aét teact le céile agus an
luac a f'ocpuigthe eatorra, agus ní baogal go gcuirfíde
cúca ná uacá.

Do bí obair den t'róir ran ar riuabal go 'ó'tí le trí
vliadóna anuar, nó go 'ó'tamig ceannaóirí neamrpleadóca
ar an marraó. Tá veic b'púint an tonna ar ceilp
móir in áit dá púint roinne seo. Do bí an r'céal ní ba
meara 'ná ran féin, mar do leis na ceannaóirí oirca go
raib gléar aca cum an ceilp do mear. Ir minic do
g'eibtríde an p'ingín ab doiríde ar ualac 'ó'. agus do

cuirctiðe riar ualac eile ar an teime céadna, daorça damanta. Do geibeasó ré an pingsin ab doirde lá ar na báireac bhéirir, dá mbeasó an t-áó leir an bpeap sup leir í. Do bíosó an lom dá léirreirior san don agó.

Níl don pios den obair a gabann le poct-chorcáí na ceirpe 'á déanam in Éirinn. Iy móir an truas san, mar tá paróbhreap ear na beartaib le fágaíl arta.

Iy móir an truas, leir, nac fuil luct na ceirpe do déanam, i gcumann. Do béasó neart aca annran, iad féim a corant ar na reiroraib.

BRADÁIN.

Má tá na bradáin ag dul i nghanacúireacó rinn féim fé nweáir é. Iy é do ceap muinntir na héireann nac raib don cáil ag na Sarannais cum corant a cup ar na haibntib a eus Dia dóib. Cantáil iy easó do dem na Sarannais agur do marbhúgeasó na bradáin dá n-aimhdeóm toir geimreacó agur samrad, ba cuma iad a beic i réarúr nó san do beic. Acó ní móir an tairbte bradán i mbéal rceíteacótamte, agur nuair a marbhúgtoe an mácair do marbhúgtoe an rceíteacótamt cóim maic. Ófás an obair rim na haibnte ar beagán bradán. Ba meara 'ná san fóir nóir eile a cleacótaigtoe .i. nín a cup inran uirce, mar do reirorasó an nín an dá ar fad agur a mbiosó innte.

Rud eile a déim a lán díoghála do rna haibntib—do bíosó na trálaerí saile ag nit irteacó aganfiroraideacó ar béalab na n-abann i nchorcádas na hoirde. Do beirtoir leir an tprál ar na céadtaib bradán ra trlige duit nac don iongnasó é má tá aibnte na héireann san an oireasó bradán ionnta iy mar do bíosó.

Cum tume do leigear iy é an iud iy gabtaraisge 'ná eólar a cup ar an ngalair. Tá a fíor agann cas tá bun or cionn le rna haibntib. Fasgar an leigear.

Ní móir a corncóasó ré leabtaca spm a déanam in aice sac abann, cloide corantá a cup leó agur fir a

éur 'á b'raireadó. Scéit'feadó na b'raoáin in rna leab'táca ran zo naóú'p'ta.

1 b'p'otáit an'p'o ip an'p'úo in éirinn, ba'ntar an r'céit'eáct'aint ama'c ar na b'rao'ánaib, a'sur cur'tar na huib'e i m'bor'caib zo m'bionn r'éit'leán uir'ce a's za'áil t'p'io'ta. Fás'tar an'p'ran i'ao nó zo 'o'ta'sann na b'p'ic bea'sa ama'c a'sur a'b'f'ao i n-a 'o'iar'ó ran, nó zo m'b'io r'iao l'á'roir a n'ó'óit'in éum i'ao 'o'o éur ama'c ar na m'ion-aib'nt'ib.

Ip cor'tara'm'ail an 'o'air i' rin, mar' ca'it'tar t'ig'te mó'ra 'o'o t'ó'saint a'sur leab'táca z'm' 'o'o 'o'éana'm' 'o'o r'na b'rao'ánaib 'o'óm' ma'it. 'O'ionn r'é ana'ó'ian, leir, ar an m'brao'án an e'ó'air a b'p'u'g'ao ar. 'O'ionn r'é t'inn a'sur ana'ó'inn i n-a 'o'iar'ó. Mar' rin r'é'm, c'á r'é 'o'e bu'ao a's an t'p'lig'e rin r'eo'ó'ar an r'céit'eáct'aint ná'ó'ú'p'ta r'é 'o'ra'nt .i. ip r'é'roir na b'p'ic ó'sa 'o'f'eic'p'int z'ac l'á a'sur a'p'e 'o'o 'a'b'air't 'o'ó'ib. N'i t'io'c'f'ar'ó don na'm'a o'p'ta nó zo m'be'io l'á'roir zo ma'it. Ip r'é'roir b'p'eit o'p'ta don u'air a'sur i'ao 'o'o éur ama'c ar don a'b'ainn. Ip m'nic a b'eir'tar zo h'á'p't'rae'lia ip zo h'á'p'p'ic i'ao. Cur'tar ama'c m'iliú'm é'ig'm in aib'nt'ib na h'é'ir'eann z'ac bli'ao'ain. 'O'á n-a'ib'ig'e'ao a 'o't'p'ian ip mó'p an r'lú'p'p'e a éur'p'ead r'é ar b'rao'ánaib r'a t'ip r'eo.

Tu'ig'tar zo b'p'u'il aib'nte ip cu'anta ip ime'ail'p'air'p'ig'i na h'é'ir'eann a'sur ná'c p'u'il a r'á'p'u'g'ao éum é'ip'c le r'á's'ail ran 'o'm'an b'f'é'roir. In áit z'ac i'ar'ca'p'e 'o'f'é'ao'f'ar'óe 'o'e'ic'ne'á'ar a b'eit, á'c't a'p'e a 'a'b'air't 'o'on n'g'nó a'sur an i'ar'ca'p'eá'c't 'o'o r'ao't'p'u'g'ao mar' bu'ó'é'ar't. E'ó'lar a 'e'ar'tu'ig'e'ann a'sur b'ib'e o'ib'p'e a'sur m'um'ig'in z'no'ta—m'ear a's an i'ar'ca'p'e a'p' r'é'm a'sur ar an i'ar'ca'p'eá'c't, a'sur m'ear a'sain'ne a'p—'o'ra'nt 'ó'lig'te a'sur ca'b'air 'ó' r'ia's'ail't'ar, ca'e't'am'la'c't ar o'p'ie'am'aint a'sur z'l'é'ar 'o'f'á's'ail, a'sur tu'ig'p'int a b'eit a's na h'iar'ca'p'ib i z'cú'p'ra'ib é'nú'air'ciú'm zo mó'p mó'p é'nú'air'ciú'm ná'p'ú'nt'a.

• IASCAIRE.

SEAN-CÉOL NA hÉIREANN.

AN SEAN-NÓS.

Is fada riar atá tagairt do céol 'ran tír seo. Cuir áb rínear ppeir ann ó túir. Tá reancur Éireann, roim téad an éireoin, lán de rcealaib i rtaoib ceoil. Do réir Fíre Adánmám, bíonn amgíl an Tígearna as rí-ríemim ceoil ar neam do Dia na Slóire. Deirtear i Saltair na Rann go raib an raogal go dian ar Adám is ar Éada toirc a mbeir go ceann bliadhna san biaó cóir, san adbar teme, san tígear, san ceól, san éadaó. Bíod ceól agus amhánu deáct ar ríubal coitceanta i neamam Maó le inn Concubair Mic Neara. Bíod ceoltóirde as ríemim as Cruacám agus luét cuarta as feiteam le biaó. Cuir Moimac mgean Scoimac, ríog Corca Dúibne, an ceoltóir Crairtne go dtí an Fíamne cum Labraó Lomgre do meallad adate cúice. Díre feirceirtne an cruirtne do Com Roi mac Dáire is mó is bun le rceal de rígrcealtaib rean Éireann. Bí ollam re ceól ar luét leanamna Cormaic mic Airt. Ní'l don teóra le n-a bfuil de cur ríor ar ceol is cantam i rcealudeáct is i bfuiludeáct na féme. Cuirto Annála Ulad ríor i mbliadam a 634 ar bár Ailealla cruirtne, mac Adá Sláme.

Léastar go mmeic, mmeic go mbíod ceól 'ran easla is ó túir i néimn, is tá beata na naoim mar ugdarár asann sur gnáta le manaóib tairteal na hÉireann, cláirre-aca do beir ar íomcur aca sac áit dá ngabairóir. Tá bhuí ríom bí ollamam ceoil na hÉireann is a n-amm i n-áirde ar fuir na hÉirpa. Tus Gearrúo naoimta ó mbéill cuiread do beirt dearbraitár fupra .i. Poillean agus Ullán, cum ceól do múmead dá mnáib ríagalta. O'rág Dungsá móran leabra ceoil le huadct as leabair-

lam páib map ar bunais ré, rcoil móir-éilú. U' é Maonǵal a bí i gceannar rcoile an céoil i mainirtir na nǵaeódeal i San Gall an trát ba mó pó réim an rcoil rin. Ǵaeódeal eile dapaó amm Tuatal a bí i gceannar na rcoile i n-a óiaró. Bí cáil na rcoile rin i mbéalaib doaine ar fuio na heorria, agus ir ann a ceapaó móir-curo de céol na heǵlaire. Map a céile, manaig ir ollamam céoil ó Éirinn a céadómúim a gcuio céoil tommuntir Alban agus Ureatan agus Sacran, mórimóir i nǵlairetimbir na nǵaeódeal. Tus ní na Ureatan ceóit-óiríre clirte leir ó Éirinn timcéall bliadóna a 1078. agus ir iao ro do céadcuir an Eirtearóó ar bun. Óioar go líonmar i néirinn an trát ran. Cuirio Annála Ulaó ríor, i mbliadóam a 1110, ar f'eardoimnac dall fear léiginn Cille Dara, iódon raoi cruicireácta, o'éas an bliadóam úo. Tamall i na óiaó ran duháirt Ǵearlaic Cairbreim ná fáca ré féim i ótir ar bit cruiciríre do cuirfeao ré i gcomórtar lé cruiciríó na héireann. agus duhártar i ótaoib Máolruanaró mic Céarbaill an cruicire dall do marbuisgeao i mbliadóam a 1328 i bpoóair an Ríoir Seán Macfeórair náir eualatar maím ir ná cloiríre go brát a fárugeo de timpire.

Da ǵnátaó cruicire as cantain ir as réimim 'ran am céadna. Tá a óemnugeo ro asann 'ran rceal ótoimirtair i ótaoib ferolimíó mic Cruiméamh ní na Muíman 'ran naoimáó doir. Scrió áair Ǵailileo map reo i ótaoib na cruicite i bflóramt i mbliadóam a 1581:— “Tugao an ǵléar ápparó ro euganne ó Éirinn ar ótúir do réir Dainte. Demtear na céadta ceann áca 'ran tír rin, agus cúmtar go hálumh ann iao. Tá eólar agus táitige as muimtir an oileam rin ar an ǵcruic leir na ciantaib ir na ciantaib eile. Píú amám cuirio a macraimáil ar fuaiceantar a ríogácta, ar a ótiǵtib puiblíre, ar a gcuio airgíó, ar ǵac nro; agus ir é an fáct go ndemio map go ndemio ǵur ríolraóar ó Óáití fáro.”

Tugann Ripeáiró Stanacuirte áromolao do cruicire ó Éirinn a bí ar a luét áirne féim i mbliadóam a 1584.

Δεσφρ Πρηνεαά τά ραιβ ι ηέιρηνν τασατ βλαδαν ηί βα
 διαδναίγε, ρεο μαρ τασαιρ ρέ το σεόι ιρ το σεόιτδριπύ
 να τίρε ρεο :—“ Τά άρτο-έιον αε μυνντιρ να ηέιρεανν
 αρ αν εεφριτ. Σεμιο ριατ εο λέιρ υιρτε ρέ μαρ ρεμεανν
 να εράννιε αρ αν υρεθλίν, να Πρηνεαιε αρ αν λιύτ,
 να ηιωάλαίε αρ αν ηεφριτάρ, να εράννιε αρ αν εεαίρ-
 τινειτ, να ηάλβαναίε αρ αν υριβ ηόιρ, μυνντεαρ
 ειλβέιρε αρ αν υριρεοίε, να εεαρμάναιε αρ αν υερύμπα,
 να ταναίρ αρ αν υτιομπάν, δεσφρ να τυρκαίε αρ αν
 υρεαδάν.

Ιρ ιομδα ελέαρ σεόιτ το βί αε αρ ρίρρεαρ ρεόε ιρ
 αν έφριτ ιρ αν έλαίρρεαé. υί αν τιννε νο αν ρίοβ αεα
 έομ ραδα ριαρ ιρ μαρ έείγεανν άρ η-εόλαρ. ευιρτεαρ
 ριόρ ι μθρηνεαν τά τεαρτα αρ ηαονθαρ έυιρλεαναé
 έοναίρε. υ'ιονανν έυιρλεαναé ιρ ρίοβαίρε. εαεαρ ειτε
 ρίβε το β'εαδ αν υυννε. υυννίρε εαιρτιρε δε ρεαρ
 ρεανμα αν ελέιρ ρεο. Τά ραηλα τριρ ρεαρ ρεανμα
 τολλιυότε αρ έφοιρ ηαμιρτιρ υυιτε, δεσφρ τά ραηαι
 ρίοβαίρε ειτε τολλιυότε ι εεφριρ ι εελευαν ηιε ηόιρ.
 υ'ιόθ αν υυννίρε δεσφρ αν κορναίρε ι η-α ρυρε αε αν
 ηβόρτο έέατνα 'ραν τίε ηηοθέυαρτα αε ριεθό να
 τεαηιραé. υρλαίρτε ειτε σεόιτ το β'εαδ αν έυιρρεαé
 δεσφρ αν ρεαδάν. Ιρ βεαε υειρριρ α βί υοιρ αν έυιρίε ιρ
 αν υυννε. ρεαδάναé α εαιρτιρε δε ρεαρ ρεανμα αν
 ρεαδάν.

Ηί ραιβ αον έομειρρεανη αρ α ραιβ δε έρύμπαιβ αε
 μυνντιρ να ηέιρεανν ι η-αλλόθ. Τά ρυαρ λε υειé
 υερύμπα ρίεατ ι υτιε να Σεθθ ι μθαίτε άτα ευιαé,
 δεσφρ ρυαιρτεαρ λεαé-έέατ έίεη τρύμπα ι υρορταέαιβ να
 ηέιρεανν έαλλ ιρ ι υρεφρ λε έέατ εο λείε βλαδαν. υί
 ρέ εινείλ τρύμπα ανν αρ α λαίγεατ δε : “ υί κορην ανν ιρ
 υυαδαιλλ ιρ αδαίρε, υυυαε ιρ εαλλτιομπα ιρ βαρρηαυαδ.
 ετοεαίρε αν ανην έυεταίρε αρ ρεαρ ρεανμα τρύμπα.
 ι εεόμειρ έοεαίρ ιρ μό υεμτιρε υρário υε'η ελέαρ ρο.

υα εηάταé υαομε αε κομψεινιμ 'ραν ρεαν-ραιοεαλ ι
 ηέιρηνν, λειρ. Τά α ρέ νο α ρεαéτ δε ροελαιβ αεανν ι
 εεόμειρ κομψεανμα, αρ α λαίγεατ δε. Τά κομψεινιμ
 ρέην αεανν δεσφρ κομέεαταλ δεσφρ ρόéαναδ. υαν αν

fochal coimhpeim le gléar ceoil; b'ain coimhceasal le
 zut béil. I' eól dúinn cas i' aróibre ann ó'n mínuḡad
 atá air i nÁmra Cúilm Cúile: "Cánsaodar iarróm na
 pírlde i'rim aipead, agus tuam molta leó d'ó, agus
 aróibre ainm an ceoil rim; agus ba ceól deaprcasḡteac é
 mar adubairt Colmán mac Lemín:—

"Lum as eólaib, umḡe as diairnaib

. Cnota ban n-aiteac as cnotaib ríogha

Riḡte as Domnall doip as aróibre

Adann as connill, cois as mo coisilt re."

"Asur i n-aenfeac do ḡníoir an ceól rom."

Ainm eile ar aróibre do b'ead an ceapós. Déanfaró
 maḡdeana agus óḡa Ulaó ceapós do canad im' timceall
 ḡac tráchnóna, aipra fearboḡa 'ran rceal úo i dtaoib
 Muice Mic Dátó.

Bí trí nóra áipite ceoil as na rean-ceóiltóirib: bí
 an ḡeantpaise aca i' an ḡoltpaise i' an ruantpaise.
 Cúipead an ḡeantpaise as rinnce i' as ḡáiprde daome
 agus d'fásad ré ḡa meadpac meannnac' iad. Caomte
 agus ceól b'pónac do b'ead an ḡoltpaise, agus ní annaib
 do cúipead ré daome as ḡol i' as p'ilead deoir. Cúipead
 an ruantpaise luct éirteacá cum ruam, bí de cneapac
 ann i' de comac ruaimneara. Innipteap dúinn i ḡac
 Ruir na Ríog sur "canad ciuil i' aiprite i' admolta
 i n-asaró ríog loclan i nDún d'peac'p'oluir Dealḡan, agus
 sur fanadar rúo ann dá deapcaib ḡo polar trát éirḡe
 ar na bápac." Cúiprde leanbarde cum ruam 'ran
 rean-faoḡal, a'ail i' mar demteap anoir féim, i' mar
 déanfar ḡo deó, leir an ruantpaise, leir. I' eól dúinn
 ro ó rna pannaib do ceapad le Muirinn darab torac,
 "Codaíl ré ruanán ráime," agus a mac Fionn mac
 Cumaili aici dá cup a coolaó.

Demteap tḡairt ḡo mnic do ceól eile dá n-éasmuir
 reo, 'ré rim an ceól ríde. Do réir tuairime daome
 rimplrde ceól é reo cloirteap ó'n dor ríde i n-am
 marb na horóce no am éirḡm dá leirde. Ceóiltóirde

binne ip mó cloireann é; agus, dá mba iuro é go bpoiglumócaó ceóltóir fonn no poirt de'n ceól agus é féimim i n-a diaó ran, cmeroro reannoime i ndúitcúib áiríte fór go mbeaó pé 'n-a luige dá dearcuib, de earba pláinte, go ceann ráite no níora fia. Ip beas dútaig 'ran Saedeaictaó ran eactra éigim ann fór i dtaoib an ceoil ríde.

Ruo eile: Úioó cantain áiríte i gcómaip saó raşar oibre as ár rínreap com maic ip mar tá asainne. Úi a hamrán no a cantain féim as "cailin deap crúrote na mbó," agus ní call a ráó ná bioó cantain de úic ár mnaoi carra "an túimín lín." Úioó

Óing deans úideapó, óing deans deapó,

Óing deans úideapó, buail rín, réro réo

no a leitéro as an nşaba. Úa şnátaó luóó ríomair ip tpeaóta as reaoşail; agus ip beas şnó nár bam ceól no cantain éigim áiríte leip. Cuiriaó an filrdeaóó ar aon dul leip an şceól, agus óuaró filrdeaóó ip ceól i bpeadar ip i mipe ip i méro le coip a céile ó aoir go haoip. Úa cómarra ran tá rean-nór fé leit asainn i i nşirinn i gcómaip amránurdeaóta agus reanna; agus, i n-amdeoin saó reáóta dar óeap na Şaill cum ár şceól binn dútcaip do múcaó ip do óur fé coip, tá "an rean-nór" fé féim inoiu agus beró fé féim, de deoin Úé, an faro ip beró uirce as şit ip réar as fár i nşleanntaib şlara na banban.

píobaire an cúil.

SEANCEOL NA HÉIREANN.

AN SEAN-NÓS.

An móð nó an nóí rín ar an gIaóútar “An Sean-Nóí” fé látaí, ní báineann fé le cúirí ceoltóireacáta i n-aon cor, acá amáin ar an trlíge scéadna n-a mbaineann reacaíreacáta le cúirí filíreacáta. Ceapann aSúr cumann an file an dán, aSúr aítíreann nó veíreann an reacaíre é; mar rín, leír, íreacá ceapann aSúr cumann an ceoltóir a cúir ceóil, aSúr reinneann nó veíreann an cruítíre nó an t-amhánuíte é. Ír le hamhánuíteacáta a báineann an rean-nóí rín; aSúr ceáíró fé leír íreacá an amhánuíteacáta reócar an ceoltóireacáta. Tá cómaríta annró gur beag a báineann an “Sean-Nóí” rín le cúirí ceoil—do ceapáirte ó n-a bfuil ráirte aSúr reóiróúta ag a bfuiríóir aca ro a bíor ag trááta aír, náí éloíreacá riam cruít nó tíompán nó píú in Éirinn, aSúr náí máir ann fear ceoil a ceapáó nó náí reinneacá cor nó porí i scóir iungce ná céilirte. Ruó níor tábáátaíge, ’ná ran, ruó a ceapábáineann dúinn go beacá róléir an veígílt acá eacóirte .i. na hamhánuíteóte do veít ann i na scéadacáí,—ma míltíó bfeóir—le céacó bliacáin anuar, aSúr ní ríor dúinn gur ceap dúine aca oíreacá ír aon fóinn nuacá nó aon ríreannacá ceoil nuacáóéanta ar feacá na haimríre rín. Tá mbeacá ceáíró an ceoltóira aca, nó tá mbeacá ríor-báint íoir an amhánuíteacáta aSúr an ceoltóireacáta ní fuláir nó go scéapáirte ceóil nuacá éigín i scóir amháin nuacá,—ar Saéóilí nó ar véaríla. Acá ní mar rín táíla. Níor véan na rean-amhánuíteóte acá na fuinn a fuairéacáir ó n-a n-aítíreacáíó ír a reanaitíreacáíó féin a cóiméacá ón mbár. I n-a ceannta rín, do véimeacáir na fuinn

u'atarrugað agur do mearcað trí céile cóim móir ran
 ná féadaimís anoir a b'fíorbunadóar a úeanamí amaác—
 cuir i gcár "Éamonn an Cnuic" mar atá fé ag an
 Achar pádrais b'eatnaó, ag Tomár Ó Móiróda (Silence
 is in our Festal Halls), ag William Ó Maoiltuille (l. 208,
 History of Irish Music) agur ar a lán de leagtaib
 éasraimla eile; "Eiblin a Róm" ar a b'fuil cnota
 éasraimla curta ríor ag Carl Harrobeck, ag an
 Achar pádrais b'eatnaó, ag Tomár Ó Móiróda; "An
 Cúilfionn" ar a b'fuil leagtaí fé leit ag an n'Doctor
 pádrais Mac Seóige, ag Sir Charles Stanford, ag
 Seóire Petrie, agur ag Tomár Ó Móiróda; "Spailpin
 a Róm" do rchíob Carl Harrobeck ar a málairt de
 flúge ar fad ón trlúge na b'fuil fé rchíobta ag an Achar
 pádrais b'eatnaó; agur tá na céadta eile díob ann
 ná féirí le héinne ír dóca, dá léigeannta agur dá
 éirte é i gcúrrai céoil, a ráó nó a úeimniugað úimn,
 cia aca leagad do b'fíorbunadóar u'adon céann aca ar
 u'úir. Ar a fion ran ír uile raillúigeanm fé u'aimra
 go b'fuilmís ag cur an iomaro r'péire ar fad, fé láchar,
 ír na reanaimhánuróte agur i n-a gcuro ceoil, ran an
 gcéadna go b'fuilmís ag tabairt ar gcúl leir an b'fíor-
 fean-nór do éleact ar rinnreap cóim fada riar le fé
 Concubair mic Neapa, b'féirí; agur o ím anuar.
 U'féadpaimís a ráó, go u'í go u'cus buntmg c'uitirí
 na héireann le céile ra bliadann 1792, i m'beal
 feiríoe.

Cao é an rean-nór ím? Cá b'fuil a tuairic le rágal?
 An t-adon cunnar amám atá le rágal air ír i rean-
 uiríoeact ar rinnreap a u'féadpaimís teact ruar leir.
 Do bí anaimreap ar fad ag ar rinnreap ar filíoeact
 agur ar ceol, agur tá anactráct ra treanuiríoeact ar
 cúrrai ceoil agur gcá ar bam le ceáro na ceoltóireacta.
 Cuirreao ríor annro an méro u'í a báimeann leir an rean-
 nóir ím do éleactarí, cóim maic agur u'féadpaim
 teact ruar leir. Ueir Eogan O Comhairde gur ab é an
 cunnar ír árra ar gléar ceoil do fuair re ra trean-
 uiríoeact ná an gíota ro tíor do bam fé ar lámreiríimn

inr an Druithir Mureum ma raið cup rior ar Cat Maige
Tuiread :—

“Loutur a ndiart na fómorað ono tug acar an
Dagouu asar Osmá ar cnuithre an Dagoua da
ponucrad leo, Uaitniu a ainn. Roraðad ierum a
Sletteð amboi Dnear mac Elatan, acar Elatan
mac Delbaið, irann voi in cnot for an ffraiðio.
Irrí incnuithrim ar a nenaire na ceola connarofog-
raiorretor tria ðairm conðeðare in dagoua in tan
atberc anncorir. Tair Dauradblað, tair Coircetar-
cuir, tair Sam, tair ðam, (tair imbolc a) a beola
cnot acar bolð acar buinne. Dá nainm ono batar
for an cnuithrim, i. Dauradblað acar coirceth-
arcuir. Doluro an cnot arnan ffróis iarann, acar
marðað. IX. mar; acar tanuice docum an
Dagoua; acar repainné (?) a tréadri for ainnithir
cnuithiri doib. .i. Suantraigi, acar ðenntraigi,
acar ðolltraigi. Seapainn ðolltraigi doib con-
ðolrad a mna ðearáða. Seapainn ðenntraigi doib
contibriot a mna acar a macraith. Seapainn
Suantraigi doib contuilred an trluarð. Ir ðereð
ðiepl tar acnuir rlan uarðib cia nia ðail a nðoin.”

San airtreugðán rim do ðéan Murr. Nutton ar Taim
Dð Cuaigne rá cup rior eile ar an reandéol céadna.
Nil an treanðæðilð le ráðail asam, asur caitrð mé
m' innrimt féin a cup air ón mbéarla.

“Do tarraing an céad cnuithre a lám tar na
téadaið, asur do féinn ré an ðolltraige ðólarð
ðubríonáð; asur tar éir a éloirint doib ð'éas
ðáréas ðfearaib Mierðbe le huaignear asur le
ðuaricear ériðe. Do tarraing an ðara cnuithre
a lám tar na téadaið, asur do féinn ré an
ðeanttraige roilðiri doib, i ðreó ður imtíg a
mbrión asur a ðtromaðriðe ðe na fearaib ma
timcéall le neart doibhir asur ruaircir, asur ður
cómðáirigeðar le háðar asur le tógail ériðe.

Do táinig an tríoimhó cnuicthe cúca agus do fémn ré an Suantraige, a bí íreal doibinn le cloirint, agus táinig ruaimneaf agus ríotcán éoride agus ráimcoidaó ar na rluaisctib go léir ar cloirint an tráirceoil rin doib.”

Tá porcéal, leir, ag baint leir an “Táin Dó Cúailgne,” a bfuil tráct ann ar cad ba phríomóúir leir na trí ceolta rin .i. an Solttraige, an Seanttraige, agus an Suantraige. “Táin Dó Frait” ír terdiol don porcéal ro. Do cuairt fraeó go Rát Éruacain cum fíndabar, .i. ingean o’ Oilíoll agus do Meadó, o’ íarrao mar bándéile do fém. Do tús ré tríúr cnuicirí leir ina téannta cum ceoil a déanam don scomluadar. Seo mar a cúireann an reanrcéal ríor ar na cnuicirí agus ar a sicut ceoil:

Sendib daib íarain co n-ardatar da fep dec do muinntir Aililla, acap Meoba lacae acap toirri. Da cam tra in truarra, acap ba bino an ceol do ionrad; acap badar h-etrí meic hUithni annrin. Írao tra ro in truar uirpotic arberar, eóon Solttraigi, acap Seanttraigi, acap Suantraigi. Trí deirbhraóair tra in truar rai. Deirid a ríobab a maóair arriur. Acap ír oin cheneolra repaino Uaithni cnuic in Daoóái; acap ír de ainmuiscthir a truar. In tan pobai an bean oc lamnao ír andro pentrem in éruit. Ora bai íarain inbean oclomnao ba sol acap maiglee la guine na n-ídan itorac. Da sen acap sairi acap fáilte ar medon, eóon ar imtholtain inda mac do bheith. Da ruan acap ailgine ara bheicté in mac deromach, eóan ar truíme na bheith; conao airí ro hainmniseo truar (truan) in chiuil oib. Do dúpais íarain inboand ar an ruan. Arriur fíru olrí do trí meic a Uaithni arriurim olrí do trí maccu a Uaithni lan brioá ro bith fele, eóon Solttraig acap Seanttraigi, acap Suantraigi, ar fepab rceo mnab da taórad la Meob acap Ailill adbelao fíru la cluar n-gléra doib.

Ma tuigimíó i gceart é, is móí an páram aigne, is iongantac an t-aoibair mórtair dúinn é, an méio reo eólaip atá le págail i reanlitriúeac na n-šaeóal. Agus cao tá le tuigrint agaimn ar? Ar an gceao dúl ríor, éimíó sup ab gnáctnór nó convention a bí ag na reanšaeóil, na trí ceolta ro a beit gá reinnt aca, agus ar an oroušao céao na dóib, leir i gcomnuide 1. an Šoltreaiše i otopac, an Šeantreaiše ina óiaró rin, agus an Suantreaiše mar óeire. Is ar an ndul rin amáin atá gac don cúip ríor orca dá bfuil le págail irna reanreéaltaib. Sin é an céao taoó de. Seo taoó eile .1, nac ríor dúinn an t-am ná cleactairde ceol in Éirinn. In gac poinnt de rna trí reanpoinnteanna a deimtear dáí reanlitriúeac tá anaéíac ar ceol, agus tuigimíó go roiléir go maib áírómeap ag na daoine ar ceól agus gac ar bair le cúipraí ceoil. Tá ran le tabairt pé ndear ra poinnt is áíra dá bfuil págca agaimn cóm maic agus atá in don poinnt eile—níor reair, b'féioir. Ní beao pé de óánaiúeac ag doinne pé látaip, is dóca, a maó náí bair na reéalta áíra rin leir an raozal a bí in Éirinn i b'aoó poim áimrip Éríort. Na reéalta a bfuil trác ionnta ar pé na ndéite cúip cúipraí na haimripie epoc nuao orca b'féioir; ac, bíóó sup cúip, is fuirp a tuigrint ó na reéaltaib péin, a rimpliúeac agus áíraac a móó reéal ó'imripint, go mbaineann enáma na reéal leir an reanraozal ar fáo, an raozal a bí ann na céaoa bliadóin is dóca, poim teact míleo agus a fluaš go héirinn. Óo b'féioir náíó ionnann an éruic a bí ann an uair rin agus an éruic a bí ag Toir-óealbac Ó Cearóallám, abair. 'Sé is dóicíge náíó ionnann. Ac, cé náíó ionnann péin, óo b' ionnann an meap agus an rmaoineao a bí ag na reancúrótib a ceap na reéalta rin agus ag na filí a táinš na ndiaó.

Óo cum Šiolla Óríde Mac Conmíóe, nó Šiolla Óríde Albanac, óán mar geall ar éruic Uí Óíam, a tárla in Albain le n-a pé péin (1180-1250?). Seo mar a tráctann é ar an gceuit—

“Tadrioto cúgam cruic mo ríog go ttreisim,
uirpe m'impníom a bhrón da buing do dume me glór
an éroinn cumruide.”

Tugtar fé ndear cionnur a veimeann fé go bfeadórad
dume a bhrón do éreisint ar éloirint guta na cruice
do—oiréad fé mar do éreiseadar na fomóraig a ngol
asur a mbhrón, asur do tórnuigeadar ar gáiride ar
éloirint ceoil an Daḡda dóib rad ó.

Annan trídéann fé ar an té go mba leir an cruic—

An tan do tairleat a lám
a naóbuid éiúil go cómlán
a h-ornat leabair mín mór
do beanaó dinn ar nrobrón.

Cao é an raḡar ceoil rin ar a dtugann fé
a h-ornat leabair mín mór
aét ríor Suantraige ceoil.

Do beanaó dinn ar nrobrón—ceol doibinn, íreal,
rítead a béarad ruaimnear cruide, ráram éuirp asur
aighe, asur rámcóulaó do n-a luét éirtig. Annan
leanann fé de

Cruic 1 Driam ! binn a noigán
me huét bpleige bhrionnḡ abriám
ó, béanaó rtaig ḡabriam glom
arḡain truaig ar na téadaib.

Do bí cruic eile ar reacrán ó dume eile den treib
céadna, leir, asur reo cur den dán a ceap file ḡan
ainm mar ḡeall uirte:—

Ceolcar rin a cruic mo ríḡ !
rom éuirp a rinm rianra do téo ;
ruail nacar raobaó mo cruic
do cuala do ḡuē doḡ glér.

Ír é an tuairim céadna atá aighe-ro asur a bí as luét na
reanrcéal leir.

Sianra do téad a éuirp buaróreadó oim adoirp fé ;
asur aríp

Ír beas náir raobasó mo éirí nuair a cuála me
 do shú, uair do gléaraó.

Náé ionnann rin ašur an tpeantuarium atá i oTám Dó
 fraoicé

asobelas rin la cluar n-gléra doib ?

File eile a máir tuarium bl. a 1500, ceap ré dán ar
 éruit leir, ašur reo curó de—

Ná dem dearmasó don Chraoib Chiuil
 Dearg cláruíde, tírim, éaigiuir
 Uallanaé bog-šoéac, bin
 Ír ruanan cooalta ómctinn

Dáilíó tam an lipic loinneac
 Eangac, eadproct, iođlannaé
 Niam šreanta faóairé ar foó
 Céroleabair, toéailte tiomcol

An tan doéiu an cláirreac ceapóac
 Donnrgáileac móir, mínleargac
 Fa špotošeirg mímíir mo méoir
 Do bpošouig in mctinn daiméoin

Šur rinnioó linn éirére cori šoir
 Órírrunn mo méoir bfricir špoo
 Šo tírim, tiug deantaé, tíom
 Síleac, éruitméaraé, coérom.

Réac mar a ammnigeann ré an éruit
 Uallanaé bog-šoéac, bin

ar a bfeadófaide an Šoltraige dubrónaé do feinnt ar
 feadar an domain, šan aímair, do ceapá: ašur ma
 ceamta rin—

Ír ruanan cooalta o'mnctinn. Óireac ar nóir an
 tpeanšuantraige, ná deapá? ašur ma óiaró rin ir
 uile

Do bpošouig m'mctinn o'daiméoin šur feinnioó
 linn éirére cori šoir órírrunn mo méoir bfricir
 špoo.

fé mar a dubhad i reanrcéal éigin eile—

Dá mb'é go raib a ádair agus a mádair rinte marb le n-a coraib as sac fear díob, ní féadfad fé gan gáiri ádair a déanam, ar cloirint an ceoil rin dó.

Mar rin ieadó d'fan na rmaointe céadna as munnair na hÉireann ar fead na scéadta bliadain ar ceol agus ar a comáct, ar corp agus ar aigne an duine. Cé nac ainmnighcar na reanceolta as éinne aca ran a bfuilim as tashairt dóib anoir, ir pollur sup ceolta dá rašar ran a bantíde ar an scruit le linn na b'fili reo atá luaidte asam tuar .i. ó 1200 go 1500 abair. Aet tá veimniugad fé leit asann sup máir na reanceolta rin go dtí i b'fad níor giorra dáir n-airrii féin 'ná rin. Tar éir báir an Céarballánaig ra bliadain a 1738 dubairt Cormac O Concubair ó Véal áta na scarr mar mólad air agus ar éruinnear a ceoltóiréadta sup fáruis fé ar a dtáinig poime i dtí gnátcéoltaib na n'gaeodal.

Munab é go raib na trí ceolta rin dá scéadad le n-a linn féin, cionnur a déarfad O Concubair supa "gnátcéolta imearc na n'gaeodal" iad?

D'féadfad duine ceol Uí Céarballám a poimnt do féir na dtí reanceolta féin, leir, .i. na "Préarácá" i n-aon poimnt amáin rašar Seantraige, na fuinn ir dubrónaige ar fad, mar atá "Subáilce Uí Céarballám," "Marbna Toirdealbaiš mic Donncaoda" agus a leicéto rin mar Šoltraige agus curd eile díob, atá go rámh, mall agus go fíorbinn, mar atá "Réalt na Marone" mar rašar Suantraige. Ní bead aet caolcuro págta larmuic asat ná héirdeodad le haon ceann de rna trí reanceoltaib:—"The Princess Royal" abair, agus an t "Amrán buad" atá as pátrais mac Seóige in Olo Irirh Muric ano Folk Songr, uimri a 279; nó "Miceál mac an Báiro" uimri a 448, agus "Šiolla Dub ua Šlamháin" uimri a 450. Fuinn iad ro atá

anabhríogáir, anaíunneamhail ar fáil, áct san iad a
 beir foilbhir a ndóitín i gcóir Seantraiße, ná mallnéir
 a ndóitín i gcóir Suantraiße.

Áct tá níor mó 'ná ro le tabairt fé ndear aghainn rna
 romplaib rin romáinn. Ir féidir linn a tuigint ón
 gcuiríor ro náir bhíomtúir ceoil na héireann an ceol
 árra ro atá luaidte ra treantitriúeáct. A contáirída-
 ran ar fáil. Ní fuláir nó go raib ceoltóirí na héireann
 tar éir cuir an ceoil do éartrúad, agus a fíoranam
 do tuigint rar a bhéadaróir an roinnt do déanam de.

Do feinn fé na trí ceolta ó n-a amnigtear
 an cruicire.

Sé rin le ráo go raib fé ar cumar an cruicire don
 ceann de rna ceoltaib rin do feinnt nó do ceapad
 nuair a beaó gáda le n-a leitéir, ní hamám do péir
 tocta nó raéta a éiríde féin, áct do péir a intleácta
 agus do péir nóranna a éiríde dhéadaróir fé é déanam
 leir. Céim móir ar aghair i gcuirí ceoil ag na rean-
 gaeoil do b'ead é rin, buaó nac fíor dúinn a beir ag
 don dheam eile ar dhruim an domáin. Ealaída fé leir
 iread an ceoltóireáct ar an gcuma ro—gurr luída ar
 fáil an baint atá aige le haon iud taob amuic d'aighe
 an duine 'ná mar atá ag don ealaídam eile. Nuair ir
 mian le file, nó le péintéir, nó le rnoigtóir, nó le
 héinne eile d'aoir dána an domáin, a éirí rmaointe
 do noctaó, réadann fé na iudáí a bhíortuigheann a aighe
 agus a éiríde do tarraingst irteac ina éirí oibre,
 agus iad do ceapbaint ór comair ar rúl nó dáir
 n-intleáct irteig. Cialluighean focail an file iudáí fé
 leir, gac don focal nó gac don ráo dá réiríobann fé,
 agus tuigimíó bhíis na bhfocal, agus éimíó cao tá ag
 rpreagad a rmaointe ann. Ar an gcuma gceáona, pé
 iud ir maic leir an bhéintéir, pé áit, nó pé duine tuigheann
 fé. irteac ina éirí oibre éimíó gur fear nó bean
 nó reanárleán nó tioró nó cae atá i gceirt aige, nó ag
 an rnoigtóir; ná iudáí reo a tuigheann fé or ar gcomair
 míuigheann ríad bhíis a rmaointe agus gtuairéact a

aigne, toirce go hcialluigean sae ceann díob ruo éigim
 taoú amuic dá aigne féin go bfuil eolar aghann air
 ceana. Cuir i gcár an clárdeam i lámh Sam Seóirpe do
 cum Donatello. Muna mbeadh go dtuigimid ceana féin
 cao ip clárdeam ann, aghur cao cuise é, aghur a rciat,
 ní tuigimid ar don cori cao do bí in aigne Donatello.
 Aghur ip léir dúinn, leir, ó n-ár rasoal féin cao a cial-
 luigean an féadaint cáilma rin ar aghar ip i rúilí an
 naoim. Munab é, ba rasoar in airce do Donatello a
 cur oibre an tuar ran. Ip féidir leir an bpile, com
 maic, na ruad a corruigeann aghur a bhorruigeann a
 aigne aghur a éiríde a cur ríor trío na foclair atá
 ollam ina éoir ag na daoimib coitcianta ceana féin.

Ué, a 'liréir óis mo éiríde
 Iré do bár atá rí 'caoirdeadh
 Iré do veir an lá 'na oirde.
 Iré do-veir an cumair ar daoimib.

Aghur arir

Ní leanfaró ré an ríad go deiró
 fá gleanncaib duha, ná rleibtib ceoiró
 Ní éluimfar a adaric go binn á féirdeadh
 Ná sué a gádar ar veinn an trleibe.

A lámh bhonncaé go rann 'ná luise
 A éiríde meannnac marb san bhrig
 Síol na scuiraó aghur caia na mbáiró
 Seairic na sceolraó canar go háro.

Nó mar cur ríor Milton cur a bhróm

For so to interpose a little ease
 Let our frail thoughts dally with false surmise
 Ay me ! whilst thee the shores and sounding seas
 Wash far away, where'er thy bones are hurl'd
 Whether beyond the stormy Hebrides
 Where thou perhaps under the whelming tide

Visit'st the bottom of the monstrous world
 Or whether thou to our moist vows denied
 Sleep'st by the fable of Bellerus of old
 Where the great vision of the guarded mount
 Looks towards Namancos and Bayona's hold.

Míngéann an fíliúeáct, nó an pémtéipeáct, nó an trnoigúoipeáct *a bpiúg féim trío na puoái iapaéta a tugtar irteac innce. Ní mar rin don ceoltóipeáct. Ní féoiú leir an gceoltóir don puo iapaéta a éabairt irteac. Iú éigean don ceol a bpiúg agus a éiall a míniúgáó uaró féim. Níl don "foelóir" fé leic ag baint le ceol. Ní éialluigéann don nóta ná don rreanncán ceoil don puo taob amuic de féim; ní baineann fé le gnáctpaogal daome fé mar a baineann focail na bfiú nó rígiúirí an pémtéara nó an rnoigúóra, leir. Ní féaopáó an ceoltóir a éur i n-uúail dúinn go bfuil fé ag iarraio corc a éur le n-a éuro rmaomte dub-rónac, fé mar a déanann Milton. Ní féoiú leir a ráó linn go raib lám bponntac ag an bfeap maró, nó go bfuil an lá i n-a oiróce, dar leir, ó o'éas fé. Cionnur a éarbánraó fé dúinn go mbioó a éara ag reitg ar an rliab, a gáóair le n-a éoir, agus a áóair 'ga feinnt go binn aige? Ní féoiú leir néallta na rpreie nó oopéadar na hoóce a éarraigte irteac i n-a éuro ceoil éum a éarbáint dúinn cas a éuireann bpión nó átar épióde air. Níl don puo a éabruigéann leir áct amám fuaim agus ghuaipeáct a ceoil agus ir éigean dá luéc éirteácta éiall a rmaomte agus ghuaipeáct a aigne a éuirint ón gceol féim, ó na fuaiméannaib doéuiré a baintar ar téaóuib maróca. Cionnur a déanraí rin— cionnur a éuirraí éiall le haon puo dá leicéro. ná éialluigéann don níó uaró féim? Seo mar a éráctann Charles Lamb ar com deacair agus a bí fé do féim ceol a éuirint:—

"To music the ear cannot be passive. It will strive—at least mine will—spite of its inaptitude, to third the maze, like an unskilled eye painfully

poring upon hieroglyphics. . . . Words are something ; but to be exposed to an endless battery of mere sounds ; to be long a-dying ; to lie stretched upon a rack of roses ; to keep up langour by unintermitted effort ; to pile honey upon sugar, and sugar upon honey, to an interminable tedious sweetness ; to fill up sound with feeling, and strain ideas to keep pace with it ; to gaze on empty frames, and to be forced to make the pictures for yourself ; to read a book *all stops*, and be obliged to supply the verbal matter ; to invent extempore tragedies to answer to the vague gestures of an inexplicable rambling mime—these are faint shadows of what I have undergone from a series of the ablest-executed pieces of this empty *instrumental music*.

Sm é an fuo ip mó a d'éanann an deisilt roip an ceoltóir eadct agus na healaðna eile, ná fuil ann a'ct "sound and fury," agus suip éisgan ciall agus féarún a baint ar rin.

Nuair a tornuiseað ar an b'filiúeact, nó ar an b'péiméir eadct, nó ar an d'rámar eadct do ceapad, do bí raðar "foclópa" ollam roim fé as zac dume aca—raðar hieroglyphic, d'éarfa, a míniúeact sluaireact aighe an ceapadóra do sháctódomib. Ní raib an "foclóip" rin as an sceoltóip, agus nil fóip, agus ní beiró so deó. De d'éim Wagner iarriact ar a leitero d'uibriúeact ar r'úise fé leit. Bíonn r'pneanncán fé leit i sceóip fuoái fé leit ran no rámar eadct aighe rin, agus nuair a luairótar don ceann de rna fuoab rin ar an aróán, cloiptar a ceol féim ón "orchester." A'ct baineann rin le ceol d'rámar eadcta ; ní baineann fé le ceol "neam'p'leada'c." Do b'éisgan don sceoltóip a cúro rmaointe do noctad tré n-a cúro ceoil, a'ct do bí air, leit, ciall an ceoil a míniúeact tré an sceol féim. Do caip'eact fé a ceol a ceapad agus a cumad ar an r'púise rin, so mbead fé so roiléip roctúisre, so mbead

ann iud níor fearr, níor bhíogmháire, níor éifeáctáige ná rhabrodia nó ráiméir ceolmáir. 'Do bí ari an foctóir a bí in earnam ari (nó reipt éigim in a ionad) a céarad— an obair céatna a bí ar na daome a céar agus a cum teangtaca an domáin, áct amám sup bam zac focal dáir céaradair-ran le iud éigim fé leit taob amuic o' aigne an duime, nó le rmaomead fé leit irctis ra médm nó ra éiríde, agus nábameann don alt ceoil le haon iud áct le halt eile de féim, agus ná cialluigeann fé don iud fé leit taob amuic de féim. 'Do bí cloca an tige a bí le tógáil ollam roim fé i scóir an file, nó an péimtéara, áct amám iad do tógad ir do deirgadh ir do focruadh doiréir gluairéada a aigne, crumnear a tuisriona, nó tocta a éiríde; áct do bí ar an sceoltóir, leir, na cloca úr do gearrad amad ar an sceoléar, iad do sheannad agus do cumad i scóir a cúro oibre, agus iad a cur le céile i dtreó go mbead zac don ceann aca ran áit ab oiréamháige ói. 'Do bíair corp marb na bhuaimeanna a baintar ar téadaib nó ar úirliuib práir agus admaro—an corp móir im adá san beada, san beodaáct, san rrioiaró san anam—do cuaradac agus do fáotruadh agus bhíge agus éifeáct, fimmnam agus mipead, toct agus radt a médm ir a éiríde féim o' análuadh irtead ann i dtreó go mbud iud beómair, rrioiaróeamal, corruigte a bead ann in ionad cuirp lais, marb san bhíge, san éifeáct; do b'éigean do rrioiaróac agus deagcuma do cur ar an alp marb im san éiríde, san moct; in don focal amám do bí rrioiarócuadh le déanam aige, fé mar a deirtar ra díobla

Ar dtúir do bí corp an ceoil pollam, san moct agus o' oibre rrioiaró an duime (i. an ceoltóir) tpu.

B'ím é an cúir, ir dóig liom, supab é an ceoltóiréad an ealada ba deiréannáige a táinig cun cinn ar móirpoinn na heóirpa. Má bí ar na hoibruigteóirí eile agus cuo bhíci a dé nam, do bí ar na ceoltóirí, leir, adbar a

mēric do folácar, fé mar a bí ar na sean-luadaiḡib fan éisirt fadó, roim̄ dul amac̄ ra b́faraé doib. M̄or t̄ornuiḡ mé an ceoil i ḡceart fan Eḡraip ḡo t̄oṡi timceall bl. a 1600. Do bí ceol dá cleac̄tao ann roim̄e rin ḡan am̄ra, ac̄t níor̄ ceol “neam̄pleac̄oac̄” e; ní raib̄ ann ac̄t ad̄bar cab̄ruiḡte le t̄rám̄arac̄eac̄t, nó le f̄ilid̄eac̄t, nó le iuro éisim; b́ruim̄ t̄eap̄b̄ant̄aip̄ puib̄l̄r̄oē a b̄ioḡ aca fan am̄ rin. Ceol ḡreḡoira, ceol Sam̄ p̄il̄ib̄ Néri, ceol na heaḡlare, an ceol “tuac̄ac̄” rin a b̄ioḡ ar puib̄al aḡ na m̄ion̄fl̄aict̄ib̄ fan loḡáil cum̄ r̄maoim̄te an pobuil a coim̄eádo ó beit̄ aḡ caraḡ le ceir̄teannaib̄ polait̄ deac̄ta—ní raib̄ i n-aon̄ ceann̄ aca fan an f̄iōr̄-ceol rin, “murik̄ reib̄rt̄ant̄oiḡ” na nḡearm̄ánac̄ ḡo b́ruilim̄ aḡ taḡaip̄t̄ do an̄aip̄; ceol a b̄ant̄aip̄ ar t̄eac̄oib̄ nó ar aon̄ úr̄l̄ip̄ ceoil eile reoḡar an ḡuṡ t̄aonna, aḡur ḡan b̄ac̄ant̄ le ham̄r̄án̄ūr̄oēac̄t, ná le r̄c̄eal̄ūr̄oēac̄t, ná le t̄rám̄ūr̄oēac̄t, ná le haon̄ iuro eile l̄arm̄uic̄ de r̄na-ruaim̄eannaib̄ f̄eim̄.

Nuair a t̄ornuiḡeac̄o ar an ḡceol “neam̄pleac̄oac̄” t̄o’ oib̄ruiḡeac̄o do bí mé na n-ealaḡma eile fan loḡáil c̄riōc̄ruiḡte. I n-an̄r̄ip̄ Úante, timceall a 1300, do t̄orḡnuiḡeac̄o ar an b́f̄il̄id̄eac̄t, aḡur do m̄air̄ ḡiotto fan am̄ céat̄na. Ó Venetia, ip̄ t̄oḡa ip̄ mó ra t̄f̄ar̄ foir̄ḡ-riteōraḡt̄ na h̄loḡáile, aḡur ra t̄rean̄aim̄r̄ip̄ ar f̄eac̄o, timceall a 421. Nuair a t̄’éas̄ Michel Angelo ra bliac̄dam 1564, t̄áin̄is̄ deir̄e le mé na b̄p̄eim̄t̄ēr̄ip̄ ip̄ na b́foir̄ḡriteōr̄ip̄ ip̄ na r̄nois̄ḡoḡr̄ip̄ móir̄. Do b́’e rin̄ deir̄e aim̄r̄ip̄e na healaḡna ba mó clú aḡur cáil d̄ár̄ cleac̄tao fan Eor̄aip̄ ó aim̄r̄ip̄ na sean-ḡr̄eas̄ac̄ anuar. Do bí an ceol cl̄air̄oēal̄ac̄ f̄eim̄ tar̄ éip̄ t̄eac̄t cum̄ cinn an uair̄ rin, aḡur do b́’i rin an ealaḡa ba deir̄eannaiḡe a t̄’éir̄uḡ fan loḡáil. Do r̄uḡaḡo Monteb̄er̄oē timceall 1566, Schütz 1585, Cavalli 1600, Capur̄rim̄i 1604, Lully 1634, Corelli 1653; aḡur do b́’i ac̄o fan na t̄aome a t̄ornuiḡ mé ceoil na n-úr̄l̄ip̄r̄ip̄.

• Tuiḡim̄to ar an méro rin ḡur̄ f̄ear̄r̄ip̄ a t̄uiḡ na sean-ḡaedīl̄ nádōir̄ip̄ an ceoil, aḡur an oluṡb̄ant̄ ac̄a aḡe le hanam̄ an t̄uime’ ná aon̄ t̄rean̄ eile ar t̄ruim̄ an doim̄am̄.

Ní fíor dúinn an maib an meas céadna, nó an tuigimint céadna a g na sean-*Shéarais* féin agus a bí a g na sean-*Shaeóil* ar ceol agus ar céadna an ceoltóir. An fínn-*rcéal* rin do ceap na sean-*Shéarais* ar *Omphéur* agus a *Lyna*, tearbáineann rin dúinn com beas agus a tuigeadar comáct an ceoil ar anam an duine. Ní maib fé ar eumay *Omphéur* a déanam a ct *gac* don nio a cloirfead a cur ceoil a meallad, i dtreo go leanardir go léir é, ní hamam rin agus mná, a ct beitróis an fárais, cráinn na coille, agus cloca na talman. Do ceapfa ar dtuir bfeoiri nárb feoiri comáct ní ba tmeire ná ran a beit ann: a ct ar féadant irtead go géar ra rceal dúinn éirimio nac amlaro atá. Na daoine a ceap an rceal rin níor tuigeadar gur bam don comáct eile le ceol a ct amam comáct a binnir. Níor b'feoiri leir na beitróisib éisciallda ran ná leir na clocaib marbta balba a malairt de comáct, a tuigimint, dá mbead fé ann féimis. Agus nil don iud ra rceal a cuirfead i n-iúl go maib. Nil focal i dtuob gur cuir an ceol tuisceadta rin don atarruad ar a lu ct éirteadta ná go dtámis don corruige aigne orca toirc é cloirimint. Do b'ionann leó, do réir an rceil, an ceol dia da rin agus an ceol iongantad eile rin do meall an seanmanac ó n-a cill, agus do coimead ar fead céad bliadain é a g éirteadct leir, agus a g ríormáctnam ar a binneay. A ct ní hé an binneay an buad ir mo atá ra ceol. An ceol ir éirteadtaige ir ir fuinneamla ir mimic a bionn fé lán de géire ir de réirbe. Cuir i gcár anacuro de ceol *Beethoven* mar atá an céad poinnt den cúisimad *Sinfonia Eroica*, nó an céad poinnt den cúisimad *Sinfonia*, cur den *Hammer-clavier Sonate*, nó an céad poinnt den *Sonate deirneannac* (*Op. 11, C. mmoj*). Agus an poinnt deirneannac den cúisimad *Sinfonia*, ní le binneay a fuama a corruigean fé na daoine a bíor gá cloirimint a ct le fuinneam agus le rárcómáct a gluairadta i dtreo gur léim sean-*raistóir* ruar nuair cuala fé é, agus gur *glaor* ór dro "*L'Empereur, L'Empereur.*" Sin é an buad ir mó

Já mbaineann le ceol, an comáct atá ann cum anam agus aigne do corruige ir do bhoruzaó cum átair nó cum bróim. B'ím é an puo náir tuis na seanḡreasaig; agus b'ím é an puo céadna do tuis na seanḡaeóil níor fearr ná mar do tuis don tpeam eile dá bfuil ar eolar asainn moiu. Agus do b'ím é an fáct, dar liom, gur cumadar an cumntar rin a bioó aca ar éruit an Dásóa .i. go raib trí téada air, téad óir, téad airgid, ir téad iarainn. Ir ar an dtéad iarainn do femntíde an ḡoltraige. Nac ionann rin agus a ráó go mbioó an ḡoltraige go sáró agus go fearó le cloirnt, reócar an dá ceann eile a femntíde ar téadaib óir ir airgid? Ir é mo tuairim gurab é rin an trlige do ceapadar cum a cup i n-iúl dúinn náir b'é an binnear an t-aon buaó amáin do bí i n-a gcuid ceoil. Dá sáirbe é, nó dá feirbe é an ḡoltraige, do buaó pé ar an dá ceoil eile le méro a comácta ar anam agus ar aigne an duine. Act do ban cuid den buaó rin leir na ceolta eile com maic. Ní hamáin go raib comáct ran nḡeantraige cum na daoine do rpreasaó cum sáirbe, agus átar éroide a cup orca, act go bfeadóirde é deanam tar éir an ḡoltraige do cloirnt doib ar dtáir, agus iad go dólárac, dubrónac i n-a diaó; go bfeadóirde an t-uaignear agus an tuaircear éroide ir aigne do díbir ar fáó arca. Agus rólár ir lútsáir ir ruaircear a bhonnadó orca arír. Agus do b'éigean don Suantraige leir an corruige agus an ḡríoruzaó aigne rin do ciúmiuzaó agus do cup ar neamníó rar a bfeadóirde an tríoctán éroide, an ruaimnear aigne, ir an rámcóulaó cuirp do tábairt do rna daomib. Mar ir m' an oruzaó céadna do femntíde na trí ceolta i gcomnuide. .i. an ḡoltraige ar dtáir, annran an ḡeantraige agus an Suantraige mar deir.

Agus rin puo eile a ceapáineann dúinn an fíorcuigrint a bí aca ar náduir an céoil. Nuair a torruigeaó ar an gceol "neamrpleadóac" o'oiriuzaó do cáit na ceoltóirí tamall maic o'iarraio a tuigrint cionnur do bfeair na ceolta éasraimla a bí dá gceapaó aca an focrugaó i dtéannta a céile, éirigeann an cluar

agus an aigne tuirpreac tar éir beic tamail ag éirteac
 le ceol d'áon tragar áimám. Is éigean don ceoltóir
 annan acharuagad cnota do cup ar sluaireac a ceoil,
 agus na ceolta éagraimla do mearca le céile, i dtreo
 ná tiocpad an tuirpre rin ar a luic éirteacta. Ar
 dtúir, do bíod ceolta na rinici cupa le céile aca i
 "Páirtica" agus i "Suite"; acé do mótuigeadar i
 gcionn tamailín ná raib don fíoréangal roir curó de
 agus an curó eile. Annan do táimis né na "bFúgaí."
 Ón laron is ead tagann an focal "fúga" mar do
 ceapá go bfuil curó den ceol ag eitit roim curó eile,
 toirce go mbíonn an rreanncán céadna ceoil gá gabáil ag
 gac don ceann aca. Acé cé gur ceapadar a lán cleara
 cum an ceoil d'oibruagad agus a déanam níor furoe,
 agus cum breir fuime do charnamst ó n-a luic éirteacta,
 ní raib ran "bFúga" acé ceol d'áon tragar agus ní
 fárdacá fé na ceoltoirí féin ná na gnatdome i ndeire
 na dála. Do cuirpre "Preludia" i dtéanna an
 "fúga," leir, agus i n-aimir Bach (1685-) táimis
 a n-oibruagad ardon com maic ran cum cinn nac féoir
 é a fáruagad, is dóca, ar feadar a cupunir agus a com-
 acta ar gac don trlige.

Ófár ragar eile ceoil annan—an Sonate. Do bíod
 a dó nó a trí nó a ceitre roinnt ran Sonate—Sonate
 ceart do réir a riaglaa féin, i dtorac, agus é go mar,
 funneamail; ran dara roinnt do bíod ragar fo-Sonate,
 acé é go mall, réir; Minuetto is mó a bíod ran ríomad
 roinnt (acé gur cuir Beethóben Scherzo maionad);
 agus Rondó mar deire. Do bí, do ceapá, gac don
 tragar ceoil ran "Sonate" ran dfeadpac a beic ann.
 Má ba maic leir e, dfeadpac an ceoltoir an "fúga"
 féin a tabairt irteac ann, agus do déanad amlaró fo-
 uair. Acé cad fé ndear na héagraimlaeta ran? Cad
 ba gáda a leicéir d' "fuim" ceoil a ceapad? Seo mar
 a cuireann Sir Hubert Parry ríor ar an gceirt i n-a
 leadar "The Art of Music":—

"The principal allegro movement which follows
 the introduction always tends to be the most

elaborately organised of all the movements and to appeal to the intellectual side of the audience. In this the composer puts forth all his resources of development and mastery of form. . . . The position of a movement of this character fits with the requirements of an audience, for people are more capable of entering into and enjoying serious matters and subtleties of intellectual skill when their attention is fresh and unwearied.

After the intellectual came the emotional. The slow movement which follows not only serves as a marked contrast, but appeals to the opposite side of men's natures. The intellectual faculties are, comparatively speaking, allowed a rest, and all the appeal is made to sensibility of expression.

The function of the lively last movement is equally intelligible. It is usually in dance rhythm of some kind, and always more direct and free from intellectual subtleties than the other movements. It was gay, spontaneous, headlong—at once an antidote and a tonic; restoring the balance after the excitement of too much sensibility and calling into play the healthy human faculties which are associated with muscular activity. As though the composer, after putting his audience under a spell of enchantment, called them back to the realities of life by setting their limbs going."

Na c beaó an ceart agam agur a fáó go míni-
 zeann fan dúinn fíorbhíis an nóra nó an "convention"
 rin a cleaó na feanšaeóil i otaob cionnur ba ceart
 a sceolta do ceangal dá céile? Cad eile a bí fan
 nóir fan aó rásar Sonate in embryo? Cé naó ionann
 ar fáó an t-óruisáó ar ar íocruigeadóar ghuireaóó
 ceoil agur an t-óruisáó aó fan Sonate le n-ár linn
 féin, náó fuil pé le tuisrimt agam ar go fáib lárcéart-
 na-ríimne i n-a n-aisne aó, agur a leicérode nóir a
 ceapáó i n-aon óoir? Cáó fuil an veimniúsáó le rásáil

asáinn sup tuis don d'neam eile an méid rin féin? Tráctann Plato ar ceolta éagsaíla a bí ann le n-a linn féin, san amhar, agus tearbáimeann pé sup tuis pé go maic sup le sluaireadct aigne an d'ume a bann curd aca. Adct ní abhann pé go maic don nóir mar an reannóir Saedlac ran dá cleadctad ag aor ceoil na n'Spéasac. Cé go maic, ar a luigead, readct moó aca-ran, agus a t'reite féin ag bann le sac moó aca, ní fíor d'úinn sup tuigead ar don t'riúe, go méidctigeann pé le ná d'uir an ceoil féin agus le sluaireadct aigne an d'ume, iad a cur le céile ar don órougac pé leit.

Ir i sceól oirnéire, leir, ir mó a cur ar rinnreap rpeir. Tá ran le tuigrinc ar ar litirdeact com maic: Ní fíor d'úinn sup ceapad don d'an móicta ar don amhá-nurde, dá feabar é ar a moó amhánuirdeacta nó sup cuiread ríor ar a b'ar in rna reanannalaic, pé mar a cuiread ríor ar b'ar na scrutirí ba mó cáil ir clú. Agus tá deimniugad níor fearr 'ná é, leir, sup mó an rpeir a cuiread ar i sceól na c'uite 'ná i n don t'rasar eile ceoil. Níor ríoluirig don t'rasar eile ceoil ó na d'eitib; do b'í an c'uit an t-don gléar ceoil a bíod ag an Daóda, agus ir t'rio an scrut a d'feadpac pé an comact ba mó a bí aige ar anam an d'umé a tearbáint. Agus mar fíordeimniugad, tá ro le tabairt pé n'ear leir—sup ab é an c'uit an t-don d'ume amám d' aor-ceoil na tíre go mba dual do "eneclan" d'fááil ar fon don gonta a d'eanarde ar com maic le héiric ar fon na díogbála féin. Agus do bí rin le fágáil aige aca ba c'uitiré ríog nó c'uitiré taoirig é, nó san don bann a beic aige le ní ná le taoiread.

Táim tar éir tearbáint anoir sup fearr a tuis na reanSaedil ríornaduir an ceoil ná don d'neam eile ar móirionn na hEóipa. D'oibrugead ar ceol na n-úirirí mba luca agus ní b'fearr 'ná mar a d'oibruig don t'ead eile é, agus do tuigead ní b'fearr ná mar a tuis don d'neam eile é cionnur ba ceart rin do d'eanam. Má bí an tuigrinc rin agus an comact rin ag na reanSaedil, ní fuláir nó go mbead an comact agus an tuigrinc

céadna a gann i nÉirinn iníu. Sin é an fáct go ndubairt i dtoras go bfuilimid as cur an iomairt rpeíte san amhánuideait fé látair. Má'r áil linn ceol Saeólae nuaddeanta do ceapad i scóir na haimríre seo níor móir úinn an tuigimt céadna a beit a gann ar oibríuad a gur ar nádúir an ceoil a gur a bí as na seanSaeóil. Cionnur a déanfar rin, cionnur a ceapfar ceol Saeólae do péir nó ranna na haimríre seo, san fíorfeol a beit a gann ar gac don ruo a bameann le curraí ceoil, leir an "technique" go háiríte? Nilimid as tabairt aipe do ceol an "pianoforte" ná do ceol "symphonique" fé látair; do ceapá ó n-ár scuirmeadaib ceoil, ó comórtairib an Oiréadair féin nárb fíu píora ceoil nuaddeanta a beit a gann. Tugtar duaireanna ar gac don trasar oibre nuaddearta i romn na rpeibneóreáta, tugtar duaireanna eile i scóir labairt na Saeóilge, i i scóir rimge, i scóir eolair ar seanár na héireann, i scóir reacaireáta, rcealuiréáta 7rl., i scóir gac don trasar gléara ceoil, beagnaé, do femnt aét amám an éruit atá ann iníu, .i. an piano; aét ní tugtar don duair don té a ceapad píora ceoil Saeólaig úinn. Nac aic an rceul é rin? Nac mitro úinn féadamt éuige? An dóig le munnair na héireann ná fuil i seanceol ár rinnreair aét amám amhánuideáct ir píobaireáct? Deirimpe gur úinn-ne, oigri na ndoime a éuis nádúir an ceoil níor fearr 'ná don oreann eile ar mórríomn na héóirpa—gur úinn-ne ir ceairt a gur ir dual an ceol ir uairle a gur ir maorá i mearc ceolta na héóirpa do ceapad a gur do cumad, ir cuma cia aca i scóir gúanna nó oirnéire aét amám leanaíamnt go dílir don bfeorfean-nór rin a tásann éuáinn le fíor-beannaéct ár rinnreair a gur fíorruan a rmaomte a gur a gcumad aip. Ir buame porit ná glór na n-éan a deir an seanfocal. An bfuil don ruo ar eolair a gann atá níor buame 'ná reantreíte a gur reannadúir an Saeóil?

CRAIFTIME.

MO MÓI D.

Beirim mo móro go deó beir d'ilir
Dom tírín áluinn ó ;
Iy go ndéanfao mearc Saedal lem fé mo díceall
Dom tírín áluinn ó ;
Molfao go hárd a cáil de fíor,
Iy d'ire go brát beró grát im éiríde,
Ní eirteócao le các ag cáine coróc'
Mo tírín áluinn ó.

Shiomairca ár dtreón féin b'fód tá rínte
Im tírín áluinn ó,
Beró agam dom feólaó im fód lem linn-re
Im tírín áluinn ó ;
Ar dtéansa, ár gceól, ár nóra féin,
Beró agam lem ló san só, fé féin,
Agur fearócao an fód lá cómpaic déin,
Im tírín áluinn ó.

LEANAIMÍS RIAN ÁR LAOC GO DEÓ,

"fonn "Leather away the Wattle O."

Tá anagléo in éirimn
D' iarrtaró Saedal do cup ar fán,
Tá an namaro ag ceapao éiteac
Cun rinne caocao mar ba gnát ;
Tá corp le labairt na Saedilge,
Tá luét Sinn féin á parde tap tumn.
Agur r'p'peallairíni b'réana
Ag Sallaib ann ag léiruigao dlige.
Aét coróce Saedil
Don Sall ní géillfe,
Iy uairle Saedil ná Sall go móir,
Iy beirimíó móro dá céile
Go leanfam rian ár laoc go deó.

Δγαμ-ρα τὰ ἀποδόεα
 Δρ clanna óγα Inip fáil,
 Τὰ ρριορατο ρόβρεάδ 'ρ εόλαρ,
 'S mipeaé móρ αca zan ρcát ;
 Δγυρ ní nar loipé véarica
 Δρ namaradib Zaedal a bío don trát,
 Δct i mbun a ngnóca péimíó,
 'S á n-ullimúgáó péim cum beic neamrpleáóac.
 Mar coróce Zaedil
 Don Zaill ní géillpe
 Ip uairle Zaedil ná Zaill zo móρ,
 Ip beirimíó móro dá céile,
 Zo leanram nian ár laoc zo veó.

An meáctacé bí ρeáó tréimpe
 Δγ baint dáρ πέim i bpeap vo céc
 Nil a nian anoir m donball,
 Δct a malairt ρcéil ár ρeó 'na náit ;
 Zo bpuigeam aríp ár ρaoirpe,
 Ven éac ní ρepiocpaímíó zo bnat ;
 Τά zriám 'n-ár zepioíde don vaoirpe,
 'S beíó zo oti zo bpuigmíó báρ.
 Le congnam Dé,
 'S cabair a céile,
 Duadópaímíó zan baogal pa znó,
 Δγυρ éipimíó 'n-ár ló-na
 Áρ Róipín Zaedilac péim pí copóimn.

TEACTAIREACÉ CUGAT.

Teactaireacé cugat a éapa éimn,
 Annro pé élúoac zeobair-pe,
 Ó damgean dubac i zcáair búir,
 Δct nil mianac dubac im ρceól ouit.

Beapc tá im ρcéal, ip zriáó zan élaon,
 'S píómáim céao zealpós ouit,
 Sonacé ρaozail meapc toza na nZaedal,
 'S cantam éan it éómzari.

Ξάε ποκαλ περιόβαιμ εϋζατ, Ξηάδ' ανν βιονν,
 1 μβάρη μο βινν βιονν τεόδαρ,
 Μαρ αν πεανν μοτνιζεανν μαρ τέιζεανν όμ εριόδε
 Ούτραάτ οίλεαρ οόιδ-ριν.

Λέις όρ άπο ονιτ πέμ αν οάν
 Ξο μοτνιζήρ Ξηάδ' ας ζλυαιρεάτ
 Ό ουν ζο βάρη οοτ ρυαά' ζο ράμ,
 Σ ότ ραοζαλ ζαά εηάδ' ά ρυαζαό.

Σιν τεαάταιρεάτ εϋζατ, α βεαν μαίτ λιμ,
 Ανηρο πέτ ρύιλ ιμ οάμιν ;
 Τεαάταιρεάτ εϋζατ, μο Ξηάδ' όαν μύμ,
 Ιε κυρ ανονν ταρ ράιτε.

Βεαννιζίμσε ονιτ α βλάιτ.

Δοιδίμν λιμ αν βλάτ
 Αρ μο ελάρ ιμ αίε,
 Ξαά βλίμρε οε ζο βρεάζ,
 Αν τάρωμαα πέμ οο μαίρις.

Βεαννιζίμ-ρε ονιτ α βλάιτ,
 Ράιτε ρόμαα ιρ οαάα ;
 Οο ζλαρ, οο ονιθε, οο οάν,
 Ιρ άλιμν λιμ μαρ οαάα.

Ιρ υμάλ, ιρ ενεαρτα, οβάρ
 Αν βλάιτέιν βεαζ ρο ταμάλ :
 Ξο ηίρεαλ βί ζαν εάιλ,
 Ρεαό τράατα αρ αν οταλαμ.
 Βεαννιζίμ, ηη.

Ξηλαν ιρ ζαοτ ποτλά
 Τυγαδ ζηάδ वो, ιρ ceanap,
 Ιρτ οιοθε eοολα ράμ
 Δρ an mblát po ταγαδ.
 Deannuigim 7ηλ.

Τάμης ρεείμ ρα βλάτ,
 Όο ρείρ μαρ ο'φάρ ιρ neartuig,
 An ζλαρ, an burde, an bán,
 Όι ταρ βάρρ ann θαίττε.
 Deannuigim, 7ηλ.

An éumáir ιρ ζιλε bán,
 An burde ma lár τά breacá,
 'S ιοιρ an burde ιρ an bán
 Τά brágaronape ζleoιθε ζλαρ ann.
 Deannuigim, 7ηλ.

Capa όom époιde mo βλάτ
 Annpo ap élar im aice
 'S ζeallaim ó époιde mo ζηάδ
 Όon bán, don burde ιρ don ζλαρ ran.
 Deannuigim-pe 7ηλ.

Α ΛΕΑΒΑΙΡΪΝ ΕΑΟΙΛ.

Α λεαβαίρην εαοιλ ρετ ελύδαε,
 Mo ρεείλιν ρερίοβαμ le ούτρηάτ
 le οίρτε epoιde don cúlfionn
 Όúρiς ionnam ζηαδ.

Mo ζηάδ, mo βλάτ, mo ρόρ i,
 Mo ζηάδ ζan éaim, mo ρτόιρiν,
 Μαρ ράμéρuiτ ράροτε Δ beóilín,
 Im éuair-pe ζαé τηάτ.

Cuir t*o* i*n* iúil a *ó*áinín
 Mar cuirfeat t*ú* ar p*á*r t*o*,
 'S le fearc g*á*c l*ú*b gur t*á*tar,
 I*r* t*á*tar i*m* éiríde.

Nuair bea*d* ar f*á*n ó*m* g*h*rá*ó*-ra,
 'S tu*ra* ar é*l*á*r* 'n-a r*á*ru*r*,
 Ná leig a g*h*rá*ó* ar f*á*n uaim,
 A *ó*áinín an ceóil.

SLÓIRE TUINE COMRIAR SLAN.

Slóire *ó*uine comriar slan,
 Dó tu*g*ann nea*r*c i*r* éiríde r*l*án,
 Cóimuirídean t*á*tar fé n-a *ó*ion,
 A comriar má bíonn san r*m*ál.

Nuair t*á*gann air pian nó crá*ó*,
 Ní g*h*níonn geará*n* leir an r*á*o*g*al ;
 Leanann dá cú*r*ra go r*á*m,
 Bíonn leigear 'n-a l*á*r, t*r*í cóma*á*ct *ó*é.

An *ó*uine san comriar slan,
 Duairc i*r* easal air i*r* g*h*á*t* ;
 T*r*á*t* ceap*t*ar é beir fé ma*t*,
 Bíonn 'na éiríde an calc, á crá*ó*.

Ná tabair do b*h*eir do r*é*ir cló,
 Bíonn lo*b*á*d* ra b*h*eóil dá f*e*ab*á*r blá*t* ;
 I*r* gearr f*e*ar*u*igean b*h*eir an t*r*ao*g*ail,
 Á*á*t f*e*ar*ó*ca*í*ó b*h*eir *ó*é go b*h*á*t*.

[F*e*ác a*í*t*r*ir ar X*r*ic. leab*á*r II. Caib. VI].

ÉIRIS ZO TAPAIÓ.

Fonn "An Síoda tá at Vallait."

Téannaró zo taparó a Śaethala don baile
 Mar a luigeann i moct mairb ar Róirín
 Zo n-innream zo mear di tar cúrraí na reácta
 So tabarrparó ceas reáta dá cóirclamn
 Ó tá rí le fada tinn cráirde ar an leabaró
 Trí díe ir trí earba a cómaácta
 Áct téannaró ir canaró in éimfeáct liom rama
 A tiubarrparó di anam ir nóbrúg.

Ó éiris zo taparó
 A Róirín det leabaró
 Tá an śmian śeal as rcaipe do néallta
 Tá veimniugáó sup śairio
 Zo bfeiceam ar namaró
 Á rhuasairt ó talam na héireann.

A Róirín éaom énearta cuir do lámá śeala in ślacaró
 'S do reanaáeann leas ar mo bhrágaro-re
 Corruis do teangá it béal bí zo balb
 'S veimnis dúmn rearta náć tlat tu.
 Ar raotar-na beannuis ir éiréocaró zo śeal linn
 Tá dócar i bfeairab na beárrnan
 Zo bfeicpar fé éannur śan beann ar na śallab
 Ar bfeir féin zo neartmar in áć Cliać.
 Éiris zo taparó, 7rl.

Óir teip ar na śallab do élan-ra do mealláó
 'San aimirí éuaró tarann, le bbréasab
 'S óir teip orá teangá do élanne ba blarta
 Do múcáó fé éarabab véarla
 Cao ráć zo mbeam raiteac zo mbuaróreáó na Śacrann
 Cao ráć zo mbeáó eagal ar Śaethlab
 Ó, múrcail zo taparó do mírheac, ir labair,
 O'r fada linn balb do béal-ra.
 Éiris, 7rl

“ Céad fáilte dom baile, céad fáilte agus daóad
 Céad fáilte leat teachtairéad cuigamra
 Mo énama bí go crapta táro lútmair cum peata
 Tá lionntaócht im teangam ba fúighe
 Tá fúinneam im ballaib mar bíod agusam céana
 Sul ar bamead díom realb im dútaig
 Deir buad agus beannaócht, ir beódaócht dam do panna ”
 Arpa Róirín dom freasairt go fiúntaó.

Agus d'éirig dá leabair
 'S cuig dam a beannaócht
 An bean ran gur amm di Róirín ;
 Fairt raoigail cúice ir beata,
 Fé pláinte go mairt,
 'S fán agus rcaipe ar a nómadair !

Peadar Ó hAnnpácaim do ceap na ré hiarpaótaí
 im tuar a buair an céad tuair ra úpirléaócht.

SCÉAL LUAM NA CÁRCA.

Domnall na Cárca cct.

Scéal luam na Cárca go deó beró tráócht air
 Nuair éiríod na ráiríir go cróda tréan,
 'N-agaíó namad go dána d'fonn raoirre tárlam
 Ir beit gan rpleadócar 'n-a dtír ceart féim.
 Sé lá na reáctmame 'n-agaíó camtaí Sárana
 Go dílir fearadar gan rtao gan rtaon.
 Do réir mar méartaí d'óib ir leóir a leagadar
 Ir go mbuairó Dia fearca le búir lámh Sinn féim.

Dá lionmair rlóighe 'r a ngunnaí móra
 As taoirig Seóirre agus togaó zác gléir,
 Níoir d'áoncomóirtar iad rúo i zcómlann
 le buróim na fóola i zcat ná i ngléic.

Μαρ μβεαδ αν θεαρμαδ το ράιμις εατορτα
 Βι έιρε αρ λαπαδ αζαμν ο ταοδ ζο ταοδ
 Ιρ θειρεαδ θεαρβτα λε ρέιμ αν τζαραναις
 Ι οτιρ να θανθαν ρον ρυαρ Sinn fém.

Ιρ μό ιαρηατ ερεανμαρ ευζ Clann na hÉireann
 Α οτιρ α ραομαδ ο ζαλλρρηοτ ελαον.
 Νιορ ράρμυς έιννε λε ρεαβαρ α οτρείτε
 Αν θυιδεαν ρο ιρ θερόναιζε το εροιο ζο ηέας.
 Νι φυιλ τράετ ι ρεανεαρ αν τομαιν οά φαίρμυζε
 Αρ θυιδομ βα ρεαρμαίζε 'ρ βα ζλαιμε μέιμν :
 Αν μέρο ριν ο'αομυις α ναμάιο cé ταιρμυρεαδ
 Δετ νάρ α'μαίτ αα 'ρέ τυιλλ Sinn fém.

Το εροιο να μνά λεδ ζο εροιομαίλ αλμν
 Ιρ ρεαρμαίμ λάμ λεδ ι μβεαρνα αν θαοζαίλ,
 'S το ερεοιρ α ηζάροαί ζο ρερόμεαμαίλ ράρζλιε
 Μαρ εαοιρις τάβαετμαρ ι ζεατ να Τραε.
 Νό μάεταρ μίλεαδτα αν ζρεάσαις ροιμεαντα
 Αουδαίρτ ζαν ριλλ' υιρτί ζαν θυαίρ νό αν τ-έας.
 Δετ βι ρεαρ ιρ ρίεε αζ αν ναμάιο 'η-αζαίρ αν ουιμε αα
 Δετ βειρ λά ειλε αζαμν 'ρ αν θυαίρ Sinn fém.

Μά εειρ αν θυαίρ ορτα μόρ εειρ αν υαιρλεαετ
 'Η-α ζεροθε ζλαν υαιθρεαδ ζαν εορ ζαν ελαον,
 Δετ ροεαρ ρτουαοα 'ραν βάρ οά λυαδ λεο
 'S νιορ λαρ α ηζρμααδαννα λε ρεατ ρα τραοζαλ.
 Ιρ λειρ μαρ τυιζιμίο ζαε θραον οάρ ριλεαοαρ
 Ζο ραζαίρ εμ ρυιμε ούμνν ορ κομαίρ ιλλιε Οέ,
 'S ζυρ ραοιρρε τυιλλεαοαρ οά οτιρ ζλαρ ροιλλβιρ
 Ιρ οαοιρρμαετ μίλλεαοαρ λε κομαετ Sinn fém.

Νυαιρ ζαδαδ αρ οταοιρις ιρ θεας μαρ ριλεαδ
 Α λειείρο ο'ιρρηιρτ ι ζελορ τον τραοζαλ
 Ζο ροέανραοίρ ρύο αρ έιζρε 'ρ ραοίτε
 Βα λείζεαντα λιόμτα αρ ρλυοετ να ηζαεοαλ.

Nár mór an gairce dóib 'r a noiom le falla aca
 Na piléir á rceallaó leo aét cinnce an rceál
 An mlaighean beannuisgte bí ann rúó' n-a fearam leo
 I r feol a n-anamna dá hápur féin.

Ní fuil tír 'ran eórais bí ríor le róirneart
 Fé d'aoirre as seócais i r impní clon,
 Ná fuil as tósaime a gcinn go módmháe
 Ófonn raoirre i r leoríearc a d'fagáil dóib féin,
 Tá Wilson ceannarac as cur comgeall ceangailta
 I bperóm ar ceamalaig bí as creadó an traogail.
 I r bnaagáil rmaétaite ar gac fealltóir cealgac
 I r é focal fairre anoir an doimain Sinn féin.

TEACHT NA nGAEÓAL.

Domnall na Cársa no éan.

Fonn : Síle ní Gádra.

Do éruituis Dia glóimhar an mórmuir mórtimceall
 Do mór na fóola go leópleatan díonmhar
 'Á deisil ón roinn eóira mar comaréta ceart cinnce
 Sur cumadó gan gó i d'áiteóirí na tíre,
 Nuair éruituis Dia an mór glar foilbhí r'ar
 Do ceap sé mar mead d'fuirceann na nGaeóal
 Do éreoir ar bárr tuinne ón oirtear gan baogal
 'S gan dearmad rtiúruis a gcúrra ra tpeó ro
 I r tús dóib fealbúrac le hugdarár comáeta.

Do b'fairring do b'áluinn ba bláemhar a coilte,
 Do b'úrslar a bánca i r a máige maire míne,
 A haidne nó-áilne le fánaró as gíoglaó,
 'S a rleibte cinnárda pí bláe cumra mírle.
 Bí biaó asur beata i r gac earraó le fagáil
 De ródar a tailim gan earbair don táim,
 'Sur raótar na mbeada 'n-a rraéaib gan cáim.
 An ríadóe go buacac pí rtaóbeannaib módmháe,
 An míol mairge go luaimneac i r uail con 'n-a deóiró
 ran.

'Do máireadair ḡaodil ann feadh céadta ir na mílte
 'So ronarae réanmar fá ḡréin ḡil na raoirre ;
 'San cumangtar ó éinne san ḡéibinn ná raoirre
 áct as boirad i n-aḡair an lae ir a ḡcém dul i n-raoirre
 fá maḡaltdoiri clirte nár mírre a dtreoir
 'S na dlisḡe ba cirtre ba cōtḡuime cōir
 Ba taca don luise ir mílfeadh éasḡoir
 An las ir an láirir comdaraeac dōir
 Comtḡta comḡairteac cum lán lear' a dtire.

Nōir máir inra traḡal uile aentreib do b'árra
 Com míngḡe éirimeamail léigeanra neamhrleatac leó
 A luēt ealadān ir céirre ir a ré rim ba tábaeḡmar
 Ceól binn ar tēadair ir léircearaḡ dānta
 'D'eir teaeḡ do naoim páorais le ḡnárta an tsuibrcéil
 Nō fealaḡ 'n-a deādar rim ba fárrior don traḡal
 'So raib párrtar láirreac i ḡclár luise na naoim
 Le diaḡar, le foḡlum, le ceannra ir deaḡmaḡalta
 'N-a cealla barrannraeḡ ir cantaireaeḡ diaḡa.

'N-a diaḡar ran ón b'fóla i nḡlóir ainm íora
 'Tḡmall teaeḡairí cróda tar mórmuir ḡo tíorḡa
 'Dí rúḡte in aineólar fí ceoḡrat na horóce
 Le rotur na ḡlóire an Suibrcéil do cḡaobrcaoilead
 An cḡiorḡurdeaeḡ do leatadair fairring i ḡcém
 'S na mílte do tarraingead tarair cum 'Dē
 Tá naoimtaeḡ a mbeata inra rḡarḡa le léigead
 Ní fuil coláirte 'ran eḡrair san leḡrḡuir dā raotar
 Ir tearḡar na f'óla san teḡra tar don tír.

'Domnall Ó Concubair i ḡCuitimn Uí Cāoim do
 buair an dāra duair leir an dā iarraeḡ ran tuar.

PB
1201
G3
v.1

Gaethe gréine

**PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET**

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
